

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรม
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Technique and Conflict Management Process in Plural Culture in
the Three Southern Border Provinces of Thailand

ดร.ตาฮุดดิน

อูสมาน

ศรีประไพ

อุดมละมุล

ซูลฟีกอร์

มาโซ

เวคิน

วุฒิวงศ์

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2554

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ชื่องานวิจัย	เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ชื่อผู้วิจัย	ดร.ต่ายดิน อูสมาน ศรีประไพ อุดมละมุล ซูลฟีกอร์ มาโซ เวกิน วุฒิวงศ์
ปีที่ทำการวิจัย	2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อค้นหากระบวนการจัดการความขัดแย้งในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้ง และเปรียบเทียบเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการ นักวิชาการ นักปกครอง ผู้นำศาสนาและกลุ่มผู้นำทางสังคม ซึ่งการวิจัยได้ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และ การสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุหลัก ๆ ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อประชาชน ความหวาดระแวงระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน การไม่ได้รับบริการที่ดีจากรัฐ ความไม่ยุติธรรมในสังคม และการมีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ไม่เหมือนกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า รัฐต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ มีการพัฒนาอาชีพของประชาชนให้มีความมั่นคงและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน จัดอบรมสัมมนาให้กับผู้นำทุกประเภทเพื่อทำข้อตกลง หรือทำความรู้จักซึ่งกันและกัน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามกับคนไทยที่นับถือศาสนาอื่น

Research : Technique and Conflict Management Process in Plural Culture in the Three
Southern Border Provinces of Thailand

Researcher : Dr.Tayudin osman
Sriprapai Udomlamul
Zulfikor Masor
Vakin Wuttiwong

Year : 2012

Abstract

The objectives of this research were to find out the conflict management process in successful community , to compare the technique and conflict management process in plural culture in the three southern border provinces of Thailand. The sample of this studied were government officer, academic person, administrator, religious leader and social leader. The instrument of this studied were questionnaire, in depth interview and focus group.

The result were as followed the major cause of conflict in southern border province were misunderstand of government officers with people, suspicious between government officers with people, lack of good services from the government, the unjust in society and different of history of southern Thailand between the government officers with people. The technique and conflict management process were develop the career of the people to be firmness and increase the income, make better quality of life of the people, exchange the idea between the government officers and people, organize the training and seminar to whole kind of leaders to have the same understanding and to know each other and organize the dialogue between the Muslim people and Buddhist people

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรม สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้สำเร็จเรียบร้อย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะและข้อแนะนำในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา และผู้นำเยาวชน ที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่ได้ให้ทุนในการวิจัย และขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงาน และอำนวยความสะดวกด้านการวิจัยให้กับคณะผู้วิจัย

ขอขอบคุณคณาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทุกท่าน ที่ช่วยกันสนับสนุนการทำวิจัยของคณะ

คุณค่าและประโยชน์จากการวิจัย คณะผู้วิจัยขอขอบแต่ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

เนื้อหา

หน้า

บทคัดย่อ.....	i
Abstract.....	ii
กิตติกรรมประกาศ.....	iii
สารบัญ	iv
สารบัญตาราง	vi
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความหมายของความขัดแย้ง.....	7
ประเภทของความขัดแย้ง.....	14
กระบวนการความขัดแย้ง.....	16
สาเหตุของความขัดแย้ง.....	18
ผลของความขัดแย้ง.....	21
แบบพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้ง.....	32
ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	45
ประชากร.....	45
กลุ่มตัวอย่าง.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ยเลขคณิต.....	48

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	196
สรุปผลการวิจัย.....	196
อภิปรายผล.....	202
ข้อเสนอแนะ.....	205
บรรณานุกรม.....	207
ภาคผนวก.....	212
ภาคผนวกที่ 1 แบบสอบถามเรื่องเทคนิคและกระบวนการจัดการ ความขัดแย้งในชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	214
ภาคผนวกที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้ง.....	225

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	46
2. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent) ของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	49
3. จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง ในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม	52
4. จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง ในชุมชนจำแนกตามประเภทของผู้นำ	55
5. จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ของกระบวนการจัดการ ความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม	60
6. จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ของกระบวนการจัดการ ความขัดแย้งจำแนกตามประเภทของผู้นำ	61
7. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม	63
8. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำท้องถิ่น	64
9. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำศาสนา	65
10. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำเยาวชน	66
11. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม	67
12. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำท้องถิ่น	69
13. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำศาสนา	71
14. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำเยาวชน	73
15. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ผลของการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม	75

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ผลของการจัดการความขัดแย้งของผู้นำท้องถิ่น	76
17. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ผลของการจัดการความขัดแย้งของผู้นำศาสนา	77
18. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ผลของการจัดการความขัดแย้งของผู้นำเยาวชน	78
19. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำ	79
20. ค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนก ตามประเภทผู้นำเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	79
21. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามเพศ	80
22. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามอาชีพ	80
23. ค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามอาชีพด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	81
24. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้	81
25. ค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตาม รายได้เป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	82
26. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามศาสนา	82
27. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามสถานภาพสมรส	83
28. ค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	83
29. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามระดับการศึกษา	84

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
30. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง	84
31. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำ	85
32. ค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามประเภทผู้นำ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	85
33. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามเพศ	85
34. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามอาชีพ	86
35. ค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	86
36. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้	87
37. ค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่จำแนกตามรายได้ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	87
38. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามศาสนา	88
39. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามสถานภาพสมรส	88
40. ค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามสถานภาพสมรส ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	88
41. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามระดับการศึกษา	89
42. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง	89

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
43. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำ	90
44. ค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	90
45. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามเพศ	91
46. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามอาชีพ	91
47. ค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	92
48. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามรายได้	92
49. ค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้เป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	93
50. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามศาสนา	93
51. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามสถานภาพสมรส	93
52. ค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามสถานภาพสมรสเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe	94
53. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามระดับการศึกษา	94
54. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง	94

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ตั้งอยู่ทางใต้สุดของประเทศไทย มีพรมแดนติดต่อกับตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย เป็นระยะทางยาวถึง 573 กิโลเมตร (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ, 2549) เป็นพื้นที่ที่มีชนบทธรรมนิยมและประเพณีที่แตกต่างกับภูมิภาคอื่นๆของประเทศไทย มีความเป็นอัตลักษณ์พิเศษเป็นของตนเอง และประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม อยู่ในชุมชนต่างๆ และมีประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธเป็นชนส่วนน้อย

ในอดีตนั้นประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวิถีชีวิตที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นในพื้นที่ มีนิสัยรักสงบและการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจยึดถือมากันในอดีตและถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลานจนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับกันว่าสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นดินแดนแห่ง “พหุสังคม” (plural society) นั่นก็คือ เป็นดินแดนที่ประชาชนตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความเชื่อ ความศรัทธาต่างกัน มีสภาพสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างตั้งแต่สองรูปแบบขึ้นไป (ขวัญชาติ กล้าหาญ, 2543 : 9) และยังเป็นสังคมที่มีลักษณะ “พหุวัฒนธรรม” (multiculturalism) ด้วย คือสังคมที่มีการใช้วัฒนธรรมแบบไม่สามารถผสมกลมกลืนให้เป็นเนื้อเดียวกันได้ จึงเป็นเรื่องง่ายต่อการสร้างให้เกิดภาวะที่ไร้ระเบียบ (anomic) เกิดความแปลกแยก (alienation) และความโดดเดี่ยวในสังคม สำหรับประชาชนทุกฝ่ายที่อาศัยอยู่ในที่นั้นหรือจำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วยในฐานะใดฐานะหนึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งก็ตาม (Stephen, 1994 : 22-29)

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีหลาย ๆ ชุมชน ที่มีทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน แม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แต่พวกเขาเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสันติสุข มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน มีความสามัคคีกันมาโดยตลอด มีความสนิทสนม มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และมีการพึ่งพากัน มีการไปมาหาสู่กันอย่างพี่น้อง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างมากที่หนึ่ง

แต่ละชุมชนนั้นจะมีผู้นำของชุมชนเป็นหัวหน้า ซึ่งผู้นำนั้นเป็นบุคคลที่ประชาชนในชุมชนให้ความไว้วางใจและให้ความเคารพอย่างมาก และประชาชนที่อยู่ในชุมชนต่างก็พร้อมเสมอที่จะรับฟังคำสั่ง คำแนะนำของผู้นำชุมชน และให้ความร่วมมือเมื่อมีขอความร่วมมือ และหากว่ามีกรณี

เกิดความขัดแย้งในชุมชน ผู้นำชุมชนต้องใช้ภาวะความเป็นผู้นำ ประสพการณ์ ทักษะและเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งไปใช้เพื่อให้เกิดสันติภาพอย่างรวดเร็วที่สุด และทำให้ทุกๆฝ่ายมีความพอใจ

ปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเกิดขึ้นบ่อย คือ ปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบหรือเหตุการณ์ความรุนแรง ซึ่งเกิดขึ้นเกือบทุกวัน จากการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์เหตุการณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย เช่น คณะกรรมการวิสามัญของวุฒิสภา ซึ่งสรุปว่า สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น เกิดมาจากสาเหตุต่าง ๆ หลายประการด้วยกัน เช่น ปัญหาความยากจน และความไม่เป็นธรรมในสังคม ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มคนร้ายหรือขบวนการเท่านั้น แต่ที่รุนแรงและแก้ไขยากเพราะเงื่อนไขทางสังคมจิตวิทยา อันเป็นผลมาจากความแตกต่างทางด้านศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจหรือความเข้าใจผิดหวาดระแวงกันตลอด และมีความรู้สึกในทางลบหรือในทิศทางที่ไม่ดีต่ออำนาจรัฐที่สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้บรรยากาศในพื้นที่ที่มีความเปราะบาง จนบางฝ่ายสามารถเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ได้ (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ, 2549)

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ได้วินิจฉัยเพื่อค้นหาสาเหตุของความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดังนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้รับความยุติธรรมและประชาชนเองก็ไม่เข้าใจในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ นอกจากนี้แล้วนโยบายของรัฐยังมีสับสนระหว่างแนวทางสันติวิธีกับการแก้ปัญหาด้วยวิธีเดิม ๆ โดยใช้ความรุนแรงเป็นหลัก เด็กและเยาวชนในพื้นที่ไม่ได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพพอที่จะทำให้เข้าสู่ตลาดงานได้ ชาวบ้านในท้องถิ่นเผชิญหน้ากับปมขัดแย้งภายใน รัฐไม่เห็นความสำคัญของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และบางฝ่ายเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นปัญหาคุกคามรัฐหรือเป็นภัยต่อความมั่นคง

เมื่อสถานการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความขัดแย้งของประชาชนในสังคมจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆเพราะเกิดจากความเข้าใจผิด ความไม่เข้าใจ ความเห็นแก่ตัว การแบ่งพรรคแบ่งพวก ผลประโยชน์ การุญเหี้ย และอื่นๆ ซึ่งรัฐบาลได้พยายามส่งเสริมให้เกิดความสันติสุขและไม่เกิดความขัดแย้งในสังคม มีการแนะนำกลยุทธ์และกระบวนการจัดการความขัดแย้ง จากหลายๆหน่วยงานของรัฐ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ การจัดเวทีเสวนา การจัดโครงการต่าง ๆ เข้าไปสู่ชุมชนมีการใช้งบประมาณมากมายมหาศาล แต่ก็ไม่สามารถขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ซึ่งทำให้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลายเป็นปัญหาระดับชาติไปแล้ว หรือจะเรียกว่า เป็นวาระแห่งชาติ จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น คณะนักวิจัยซึ่งเป็นนักวิชาการและนักวิจัยที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตระหนักถึงปัญหา และมีความมุ่งหวังที่ต้องการค้นหาเทคนิคและวิธีการจัดการความขัดแย้ง เพื่อแก้ไขปัญหความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงกำหนดให้มีการศึกษาวิจัยเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น เพื่อให้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาความ

ขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจัดโครงการต่างๆเพื่อพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2.3 เพื่อค้นหากระบวนการจัดการความขัดแย้งในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทำให้ทราบเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งของผู้นำชุมชนและประชาชนในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3.2 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งของผู้นำชุมชนกับเยาวชนในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3.3 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3.4 นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เสนอต่อหน่วยงานเอกชน และภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3.5 ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาปัญหาความมั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3.6 มีข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบาย และโครงการต่างๆ ที่สามารถลงไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาความไม่สงบหรือปัญหาความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้ คือ ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง เทคนิคในการจัดการการขัดแย้ง และผลของการจัดการความขัดแย้ง โดยการเก็บ

ข้อมูลจากประชาชนในชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส
จำนวน 320 คน

1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ก. ตัวแปรอิสระ

1. คุณลักษณะของสมาชิกในชุมชนในด้าน

- 1.1 ประเภทของผู้เฒ่า
- 1.2 เพศ
- 1.3 อาชีพ
- 1.4 รายได้ของครอบครัวต่อเดือน
- 1.5 ศาสนา
- 1.6 สถานภาพสมรส
- 1.8 ระดับการศึกษา

ข. ตัวแปรตาม

1. เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้ง
 - 1.1 ความขัดแย้ง
 - 1.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง
 - 1.2 เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง
 - 1.3 กระบวนการจัดการความขัดแย้ง
 - 1.4 ผลการจัดการความขัดแย้ง

1.6 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1.6.1 ความขัดแย้ง หมายถึง การไม่เข้าใจของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล หรือความไม่ลงรอยกันอัน
เนื่องมาจากความแตกต่างของประชาชนในเรื่องความคิด การกระทำ การตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิด
ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน ชุมชน และ สังคมได้

1.6.2 ระดับของความขัดแย้ง หมายถึง ความรุนแรงของปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ ขัดแย้งในระดับเล็กน้อยมาก ขัดแย้งในระดับเล็กน้อย ขัดแย้งในระดับปานกลาง ขัดแย้งในระดับอย่างมาก ขัดแย้งในระดับอย่างรุนแรง

1.6.3 ด้านของความขัดแย้ง หมายถึง ชนิดหรือประเภทของความขัดแย้งในชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ความขัดแย้งด้านการเมือง ความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ ความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งด้านศาสนา และความขัดแย้งด้านอื่น ๆ

1.6.4 สาเหตุหรือที่มาของความขัดแย้ง หมายถึง จุดกำเนิดหรือจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็นสาเหตุหรือที่มาของความขัดแย้ง 7 สาเหตุ คือ จากการเลือกตั้งหรือการเมือง การเลือกตั้งผู้นำศาสนา การบริหารหรือการจัดการศึกษาในชุมชน ชาติตระกูล ผลประโยชน์ในชุมชน การสนับสนุนจากรัฐ และอื่น ๆ

1.6.5 การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง หมายถึง การเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชนประกอบการมาร่วมกันในรูปแบบของการเป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การเสนอความคิดข้อเสนอแนะ การนำความรู้และประสบการณ์ การจัดทำแผนการกำหนดนโยบาย การอบรมให้ความรู้ในเรื่องของการขัดแย้งตลอดจนการเข้าร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ

1.6.6 เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง หมายถึง วิธีการจัดการความขัดแย้งของประชาชนในชุมชน ประกอบด้วย การจัดตั้งหน่วยงานรับฟังเรื่องราวและให้การช่วยเหลือเป็นการเฉพาะ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาอาชีพ การจัดตั้งองค์กรบริหารชะกาด การสนับสนุนให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น การอนุรักษ์และการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น การยอมรับความหลากหลายของความเชื่อและวัฒนธรรม การดักเตือน การประนีประนอม การลงโทษ การมอบความไว้วางใจ การดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม การนำเสนอข้อหาอย่างถูกต้องและรวดเร็ว และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว

1.6.7 กระบวนการจัดการความขัดแย้ง หมายถึง บุคคลหรือหน่วยงานต่างๆที่อยู่ในชุมชนและมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้ง ตลอดจนการเข้ามาแก้ไขปัญหา

1.6.8 ผลของการจัดการความขัดแย้ง หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนซึ่งประกอบด้วย การอยู่ร่วมกันในสังคม การทำกิจกรรมร่วมกัน การมอบความไว้วางใจ การทำงานและการประกอบอาชีพ รายได้ การทำกิจกรรมทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็น การปฏิบัติศาสนกิจ การสืบสานวัฒนธรรม การปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.6.9 สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดปัตตานี แม้ว่าจังหวัดปัตตานีไม่มีพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซีย เนื่องจากว่าจังหวัดปัตตานีนั้นมีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภาษา ตลอดจนศาสนาที่

เหมือนกันกับประชาชนของประเทศมาเลเซีย ดังนั้นจังหวัดปัตตานีจึงรวมเป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

1.6.10 ปัญหาในการจัดการความขัดแย้ง หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม หรือปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการความขัดแย้งในชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จ

1.6.11 ข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้ง หมายถึง ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะนักวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับคือ ความหมายของความขัดแย้ง ประเภทของความขัดแย้ง การบริหารจัดการความขัดแย้ง กระบวนการความขัดแย้ง สาเหตุของความขัดแย้ง ผลของความขัดแย้ง แบบพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้ง ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับ ความขัดแย้ง

ความหมายของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีมากมายหลายชนิด มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายเอาไว้ เช่น

Berteam & Jeffrey (1971) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความขัดแย้ง หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายหรือวิธีการหรือทั้งสองอย่าง โดยเป็นการพึงพาอาศัยกันทางลบ หรืออาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้ง หมายถึงการที่แต่ละฝ่ายไปด้วยกันไม่ได้ในเรื่องที่เกี่ยวกับความต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นความต้องการจริงๆ หรือศักยภาพที่จะเกิดความต้องการ

James & Hreber (1958:42) กล่าวว่า ความขัดแย้งเป็นความล้มเหลวของกลไกขั้นพื้นฐานในการตัดสินใจของบุคคลที่มีประสบการณ์ต่างกันในการเลือกกระทำสิ่งต่างๆ ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่มีประสบการณ์ต่างกันในการเลือกกระทำสิ่งต่างๆ ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลจะต้องตัดสินใจ ดังนั้นความขัดแย้งต่อตนเองก็คือ ความขัดแย้งในการตัดสินใจของตนเอง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้คำอธิบาย "ขัดแย้ง" ว่า "ขัด" หมายถึง ไม่ทำตาม ฝ่าฝืน ขืนไว้ ส่วน "แย้ง" หมายถึง ไม่ตรงกัน ไม่ลงรอยกัน ด้านไว้ ทานไว้ รวมความแล้ว ความขัดแย้งจึงหมายถึง "สภาพความไม่ลงรอยกัน คือ ไม่ยอมทำตามและยังมีการต้านทานเอาไว้" คำว่า "ความขัดแย้ง" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Conflict" ซึ่งมีรากศัพท์จาก ภาษาละตินว่า Confligere แปลว่าการต่อสู้ การทำสงคราม ความพยายามที่จะเป็นเจ้าของ การเผชิญหน้า เพื่อมุ่งร้าย การกระทำที่ไปด้วยกันไม่ได้ คือ มีลักษณะตรงกันข้าม คือ การไม่ถูกกันเมื่อบุคคลมีความคิด ความสนใจ ความต้องการ หรือการกระทำที่ไม่เหมือนกัน(ชูเกียรติ แถบัดดา, 2537: 11-12) นอกจากนั้นแล้วมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของความขัดแย้งไว้มากมาย ดังนี้ Webster Dictionary ได้อธิบายความหมายคำว่า ความ

ขัดแย้ง (Conflict) iva มาจากภาษาละติน คือ "Confligere" ซึ่งแปลว่า การต่อสู้ (Fight) การทำสงคราม (Warfare) ความไม่ลงรอยต่อกันหรือเข้ากันไม่ได้ (Incompatible) ตรงกันข้ามกัน (Opposition) จนความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือเผ่าพันธุ์ สัมพันธภาพที่แตกต่างกันนี้ทำให้เป็นชนวนแห่งการต่อสู้แข่งขันระหว่างกัน จะเห็นได้ว่า ความขัดแย้งคือการไม่เข้าใจของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นเนื่องมาจากความแตกต่างในเรื่องความคิด การกระทำ การตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของกลุ่ม หรือบุคคล นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการต่างประเทศและไทยที่ได้ให้ความหมายของความขัดแย้งไว้ต่างๆ iva

ความขัดแย้งเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อแต่ละฝ่ายมีจุดมุ่งหมายที่ไม่สามารถไปด้วยกันได้ และมีค่านิยมที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างนี้มักเกิดจากการรับรู้มากกว่าที่จะเป็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นจริงๆ (Fillry C.Aflan, 1975:4)

ความขัดแย้ง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายหรือวิธีการทั้งสองอย่าง โดยเป็นการพึ่งพาอาศัยกันในทางลบหรืออาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้ง หมายถึง การที่แต่ละฝ่ายไปด้วยกันไม่ได้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการซึ่งอาจจะเป็นความต้องการจริงๆ หรือศักยภาพที่จะเกิดความต้องการก็ตาม

ความขัดแย้ง เป็นสภาพที่เกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลสองฝ่ายหรือมากกว่าซึ่งต้องทำงานพึ่งพาอาศัยกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเห็นที่ไปด้วยกันไม่ได้หรือไม่สอดคล้องกัน (Neuman W.P.Roy and Bruehl E.Margaret, 1982:3)

ในขณะที่ Pondy and Other (Steer 1984 : 486) ให้นิยามความขัดแย้งว่า เป็นกระบวนการที่เริ่มต้นจากการที่กลุ่มบุคคลตระหนักว่าเป้าหมายถูกขัดขวาง

Donnelly, Gibson Ivanovich (1992 : 369) ีว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องที่พบได้ทุกวันจากผลของความไม่สอดคล้องในเป้าหมาย การรับรู้ หรือในด้านอารมณ์ของบุคคล หรือของกลุ่มและนำมาซึ่งปฏิกิริยาต่อต้าน

Jones (1994 : 500) อธิบายว่า ความขัดแย้งในองค์การ (Organizational Conflict) เกิดขึ้นจากการที่เป้าหมายและการกระทำของกลุ่มหนึ่งไปขัดขวางของอีกกลุ่มหนึ่ง โดยสรุปแล้วอาจให้ความหมายได้ดังนี้

ความขัดแย้งของบุคคล เกิดจากการที่บุคคลต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะเต็มใจเลือกหรือจำเป็นต้องเลือก เป็นสภาพการณ์ที่การกระทำของฝ่ายหนึ่งไปขัดขวางหรือสกัดกั้นการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งในการที่จะบรรลุเป้าหมาย หรือการที่บุคคลที่มีความแตกต่างในค่านิยม ความสนใจ แนวคิด วิธีการเป้าหมาย ต้องมาติดต่อทำงานอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกันหรือไปด้วยกันไม่ได้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2534: 11)

ความขัดแย้งเป็นกลุ่มต่อสู้กันหรือการแข่งขันระหว่างความคิด ความเห็น ความสนใจ หรือผลประโยชน์ มุมมอง รสนิยม ค่านิยม แนวทาง ความชอบ อำนาจ สถานภาพ ทรัพยากร ฯลฯ (วันชัย วัฒนศัพท์, และคณะ, ผู้แปล: 2545:2)

ความขัดแย้ง(Conflict) เกี่ยวข้องกับ ทักษะคติ (Attitude) และพฤติกรรม (การกระทำ) (Behavior) ของบุคคล โดยความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้ง ทักษะคติและพฤติกรรมเป็นภาพสามเหลี่ยม

จากนิยามต่างๆ ดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า ความขัดแย้งเป็นกระบวนการที่บุคคลมีเป้าหมายแตกต่างกันและต่อสู้กันหรือแข่งขันกันในการที่จะบรรลุเป้าหมาย

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความขัดแย้ง

ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นสิ่งที่ถูกยอมรับว่าไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นประเด็นให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ อย่างไรก็ตามความขัดแย้งในระดับที่เหมาะสมจะช่วยให้้องค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีได้ แต่ถ้าความขัดแย้งระดับสูงจะก่อให้เกิดขึ้นจากความแตกต่างระหว่างบุคคลสองคน หรือกลุ่มสองกลุ่มหรือมากกว่า ภายใต้ความขัดแย้งขององค์การ บุคคลหรือกลุ่มอาจจะขัดขวางเป้าหมายหรืองานระหว่างกัน (สมยศ นาวิการ, 2540:772)

คำว่า ความขัดแย้ง โดยทั่วไปแล้วแสดงนัยเชิงลบ ทั้งในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับการงานและไม่ใช่งาน บุคคลพยายามที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง เพราะว่ามันก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีระหว่างบุคคล และก่อให้เกิดบรรยากาศทางลบในการทำงานหรือการเล่นแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในประเด็นนี้ บางครั้งเรียกว่า ทักษะเกี่ยวกับความขัดแย้งแบบดั้งเดิม ซึ่งสันนิฐานว่าวิธีการบริหารความขัดแย้งที่มีประสิทธิผลมากที่สุด ก็คือการขจัดแหล่งของความขัดแย้ง ดังนั้น ถ้าคนงานในหน่วยงานเดียวกันสองคนมีแนวโน้มว่ามีความขัดแย้งกันอย่างถาวร วิธีการแก้ปัญหาก็คือ พยายามคนสองคนออกจากกันและพยายามจัดโครงสร้างงาน ที่จะทำให้นักสองคนนั้นมีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ส่วนทักษะที่สองของความขัดแย้ง เป็นทักษะความขัดแย้งเชิงพฤติกรรม หรือมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งมองว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ อันเนื่องมาจากเงื่อนไขของความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านบุคลิกภาพ ความต้องการเป้าหมาย และค่านิยม กลยุทธ์ในการบริหารความขัดแย้ง ภายใต้ทักษะนี้ จะเน้นที่การรับรู้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น และพยายามค้นหาสาเหตุแห่งความขัดแย้งทั้งนั้น

ความขัดแย้งเป็นภาวะความเป็นปรปักษ์หรือความไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของคนและกลุ่มคน ซึ่งมักจะก่อให้เกิดความตึงเครียด กดดันและความคับข้องใจ ความขัดแย้งจะมีลักษณะของความเป็นฝ่ายตรงข้าม และสกัดกั้นอีกฝ่ายหนึ่งไม่ให้บรรลุเป้าหมาย ความขัดแย้งเป็นเรื่องของการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการกีดกันในการบรรลุเป้าหมายและการแข่งขันกัน กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องมักจะมองความขัดแย้งในแง่ลบที่แตกต่างกันออกไปแนวความคิดความขัดแย้งจึงมีหลายความคิด เช่น แนวความคิดดั้งเดิมแนวความคิดสมัยใหม่ เป็นต้น

นอกจากนั้น สมยศ นาวิก (2540 : 722) ให้ทัศนะเกี่ยวกับความขัดแย้ง โดย แบ่งเป็น 3 ชุด คือ

1. มุมมองสมัยเดิม (Traditional View) แนวความคิดนี้มองความขัดแย้งไปในทางลบว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่ดี ความคิดดั้งเดิมมองความขัดแย้งว่าจะส่งผลให้องค์การไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรได้ ความขัดแย้งมักเกิดจากการติดต่อสื่อสารที่ไม่ดี การขาดความเปิดเผยและจริงใจระหว่างกันของสมาชิก และเกิดจากสภาพที่ผู้บริหารไม่สามารถสร้างและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันได้ และมีผลกระทบทางลบต่อองค์การเสมอ เช่น หมายถึงการทำงาน ความรุนแรง การไร้เหตุผล

2. มุมมองมนุษย์สัมพันธ์ (Human Relations View) เป็นมุมมองที่ยืนยันว่าความขัดแย้งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หลีกเลียงไม่ได้ และไม่สามารถขจัดได้ ต้องยอมรับสภาพของความขัดแย้ง จึงพยายามหาข้อดี ประโยชน์จากความขัดแย้ง จึงพยายามที่จะจัดการกับความขัดแย้งมากกว่าการหลบเลี่ยง

3. มุมมองสมัยใหม่ (Contemporary View) จะสนับสนุนความขัดแย้งบนรากฐานที่ว่าองค์กรมีความสามัคคี ความสงบสุข ความร่วมมือจะกลายเป็นเฉื่อยชา และความเชื่อที่ไปในทิศทางเดียวกันของกลุ่มจะทำให้กลุ่มเกิดการหยุดนิ่ง ไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งจะมีผลต่อผลผลิตของกลุ่ม โดยเฉพาะการที่กลุ่มจะต้องทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น มุมมองจะต้องทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น มุมมองสมัยใหม่จะสนับสนุนผู้บริหารให้รักษาสภาพของการมีความขัดแย้งอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมได้เสมอ เพื่อกระตุ้นตื่นตัวและมีพลังที่จะทำให้องค์การเจริญเติบโตและสร้างสรรค์ที่ยอมรับความขัดแย้ง

นอกจากนี้ในทัศนะของจี ชาร์ป (G.Sharp, ,1982) รูปแบบปฏิบัติการในภาวะขัดแย้งแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ซึ่งเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรง คือ

1. การชักจูงด้วยคำพูดหรือพฤติกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การไถ่เกลี้ยปรองดอง
2. การดำเนินการสันติวิธีระดับสถาบัน ซึ่งอาจใช้การขู่หรือการลงทัณฑ์
3. การกระทำการรุนแรงต่อบุคคล
4. การกระทำการรุนแรงต่อบุคคลและการทำลายทรัพย์สิน
5. การทำลายทรัพย์สินเท่านั้น
6. ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

การปฏิบัติการไร้ความรุนแรงไม่ใช่คำพูดแต่การปฏิบัติการทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองในรูปแบบพิเศษ

การปฏิบัติการไร้ความรุนแรง คือ การต่อต้าน การไม่ให้ความร่วมมือ และการเข้าไปแทรกแซงโดยตรง ไม่ใช่เป็นเพียงการใช้วาจาเท่านั้น ปฏิบัติการนี้เป็นการกระทำของกลุ่มหรือมวลชนเกือบทั้งหมด ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงบางรูปแบบถือว่าเป็นความพยายามชักจูงโดยการกระทำ ส่วนรูปแบบอื่นอาจมีการบังคับโดยอ้อม หากผู้เข้าร่วมมีจำนวนเพียงพอ ลักษณะหนึ่งของการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงซึ่งต้องเน้น

เป็นพิเศษ คือ โดยการปกปิดแล้วการต่อสู้แบบนี้เป็นวิธีการที่อยู่นอกเหนือรัฐธรรมนูญ คือ ไม่ได้อาศัยกระบวนการวิธีการในระดับสถาบันของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นแบบรัฐสภาหรือนอกรัฐสภา

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจเกี่ยวข้องกับ ประการแรกคือ การกระทำโดยการละเว้น คือ ผู้ที่ใช้วิธีการนี้อาจปฏิเสธที่จะกระทำซึ่งเขากระทำอยู่เป็นปกติ หรือถูกคาดหวังว่าจะกระทำโดยขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ กำหนดให้กระทำ ประการที่สองการกระทำเกินหรือนอกเหนือจากที่กำหนด คือประชาชนอาจกระทำบางอย่างซึ่งเขาไม่ได้กระทำโดยปกติ และขนบธรรมเนียมก็ไม่ได้คิดว่าเขากระทำการเช่นนั้น รวมทั้งกฎหมายหลักการข้อบังคับต่างๆ ก็ห้ามเสียด้วย ประการที่สาม คือ การกระทำทั้งสองอย่าง วิธีการไร้ความรุนแรง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอำนาจของกลุ่มเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นอย่างสุดซึ้งและรวดเร็วยิ่งกว่าในสถานการณ์ ที่ใช้ความรุนแรงเสียอีก เป็นที่คาดว่า ผู้ปฏิบัติการก็พยายามเพิ่มพูนอำนาจของตนและอำนาจของผู้สนับสนุนตนอยู่ตลอดเวลา

วันชัย วัฒนศัพท์ (2547:237-238) ได้กล่าวถึงแนวคิดมุมมองความขัดแย้งของปัจเจกชนนิยมและกลุ่มนิยม ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในมุมมองของประเทศตะวันตก และประเทศแถบตะวันออก โดยสรุปเป็นตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงความแตกต่างของมุมมองความขัดแย้งระหว่างกลุ่มนิยมและปัจเจกนิยม

ปัจเจกชนนิยม (Individualisms) กลุ่มนี้มักอยู่ในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ แคนาดา เนเธอร์แลนด์ และนิวซีแลนด์	กลุ่มนิยม (Collectoes) กลุ่มนี้มักจะอยู่ในอินโดนีเซีย จีน โคลัมเบีย เวเนซุเอลา ปานามา เอกวาดอร์ ญี่ปุ่น เม็กซิโก และไต้หวัน
1.ความสัมพันธ์ หรือเรื่องของกลุ่มมีความสำคัญน้อยกว่า ความสนใจส่วนตัว ความเชื่อ ทศนคติและหลักการของ ตนเอง	1. ลักษณะพฤติกรรมจะเป็นไปตามกลุ่มมากกว่าส่วนตัว สังคมของกลุ่มนิยมจะเน้นที่ความรัก ครอบครัวย ศาสนา คุณค่าของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมาตรฐานของชุมชน จะมีความชอบที่จะใช้คนภายในกลุ่มในการแก้ปัญหา ครอบครัวยหรือปัญหาภายในกลุ่ม
2.อาจชอบโครงสร้างอำนาจในแนวนอน	2. กลุ่มนี้จะพอใจกับสถานะความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่มีลักษณะต่างกันอาจมีความ คาดหวังว่าคนที่มีความสูงจะชนะความพยายามของ แทรกแซงในการที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความเท่าเทียม กันอาจจะได้รับการต่อต้านในกรณีของพวกกลุ่มนิยมที่มี สถานะต่ำกว่า
3. ปัจเจกชนจะภาคภูมิใจกับผลสำเร็จ และผู้อื่นในทาง ลบมากกว่าพวกกลุ่มนิยม	3. กลุ่มนิยมอาจจะไม่รับเครดิตในผลสำเร็จของเขาเอง เมื่อเผชิญหน้ากับพวกปัจเจกนิยม ซึ่งพูดถึงความสำเร็จ

	ของตนเอง ความขัดแย้งอาจเพิ่มมากขึ้น
4. หน้าและความอับอายเป็นการจงใจบุคคล	4. หน้าและความอับอายจะเกี่ยวโยงไปถึงครอบครัวและกลุ่ม
5. เมื่อมีการกระจายทรัพยากร บัณฑิตจะคาดหวังถึงความเสมอภาค(ของแต่ละคนจากที่เขามีส่วนให้หรือกระทำ)เป็นหลักการของความสัมพันธ์ทุกชนิด	5. เมื่อมีการกระจายทรัพยากร กลุ่มนิยมจะใช้ความเสมอภาค(แก่ทุกคนที่มีส่วนให้หรือกระทำ) กับคนนอกกลุ่มและเท่ากัน
6. จะมีความเห็นว่าควรแยกประเด็นปัญหา แยกกันจากความสัมพันธ์ โดยจะแยกอารมณ์จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้มากกว่าพวกกลุ่มนิยม บัณฑิตนิยมจะต้องการ “ทำงานต่อไป” ทันทีหลังจากการประชุมเขาจะไม่อดทนต่อการทดสอบเบื้องต้นและพิธีการ	6. ประเด็นปัญหาและความสัมพันธ์จะเกี่ยวข้องกันเสมอ “ไม่สามารถแยกคนจากปัญหาได้” กลุ่มนิยมจะคำนึงถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ระยะยาวซึ่งอาจมีอุปสรรคเมื่อบัณฑิตต้องการทำงานต่อไปโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์
ปัจเจกชนนิยม (Individualisms) กลุ่มนี้มักอยู่ในสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ แคนาดา เนเธอร์แลนด์ และนิวซีแลนด์	กลุ่มนิยม (Collectoes) กลุ่มนี้มักจะอยู่ในอินโดนีเซีย จีน โคลัมเบีย เวเนซุเอลา ปานามา เอกวาดอร์ ญี่ปุ่น เม็กซิโก และไต้หวัน
7. ข้อตกลงเป็นทางการ (ลายลักษณ์อักษร) มีน้ำหนักสำหรับบัณฑิตมากกว่ากลุ่มนิยม	7. ข้อตกลงไม่เป็นทางการ(ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร) มีน้ำหนักมากกว่าสำหรับพวกกลุ่มนิยม
8. ความขัดแย้งถือเป็นการแสดงออกถึงการต่อสู้เพื่อให้รู้หรือแก้ไขความแตกต่างและจะเห็นได้ว่าเป็นทั้งสิ่งที่ดีและเป็นสิ่งที่ไม่ดี กระบวนการจะเป็นสิ่งที่ดีเมื่อมีโอกาสแก้ปัญหาได้ จะเป็นสิ่งที่ไม่ดีเมื่อไม่มีการเผชิญหน้าและปล่อยให้เป็นเรื่องที่ถูกละเลย	8. ความขัดแย้งถือเป็นสิ่งที่ไม่ดี ความขัดแย้งจะถูกมองว่าทำให้เกิดผลเสียต่อความเป็นระเบียบของสังคม และควรหลีกเลี่ยงอย่างที่สุด ความขัดแย้งอาจถูกพิจารณาว่าเป็นตัวชี้วัดความไม่มีวินัยและการแสดงออกที่ไม่มีความเหมาะสม

โดยทั่วไป ความขัดแย้ง (Conflict) อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่มีฐานะเท่าเทียมกัน คือ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานสังคม (กลุ่ม องค์กร ประเทศ ภูมิภาค ฯลฯ) ที่มีฐานะเท่าเทียมกัน จะเรียกว่าเป็นความรุนแรงทางตรง
2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน ถือเป็นความขัดแย้งทางอ้อม หรือความรุนแรงทางโครงสร้าง เช่น ความขัดแย้งในระหว่างชนชั้น เชื้อชาติ

ความขัดแย้งในสังคมย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ โดยเฉพาะความขัดแย้งในองค์กรในส่วนของนายจ้างกับลูกจ้าง เพราะว่าคนทั้งสองฝ่ายมีจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายต่างกัน จากการศึกษาของ March และ Simon (1958: 102) พบว่าความขัดแย้งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความขัดแย้งต่อตนเอง (Individual Conflict) เป็นความขัดแย้งที่บุคคลมีต่อการกระทำของตนเอง แบ่งออกเป็น

1.1 รักที่เสียคายน้อง (Approach-Approach Conflict) เป็นความต้องการหรือพอใจทั้งสองอย่าง แต่เลือกได้เพียงอย่างเดียว

1.2 หนีเสือปะจระเข้ (Avoidance-Avoidance Conflict) เป็นความรู้สึกที่ไม่ต้องการไม่ปรารถนาทั้ง 2 อย่าง แต่ต้องเลือก 1 อย่าง

1.3 เกลียดตัวกินไข่ (Approach-Avoidance Conflict) คือมีทั้งสิ่งทีพอใจไม่พอใจอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องเผชิญหน้าทั้ง 2 อย่างในเวลาเดียวกัน

2. ความขัดแย้งในองค์กร (Organizational Conflict) เมื่อคนแต่ละคนมาอยู่ร่วมกัน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน จะมีความคิดเห็นต่างกัน มีวิธีการคิดที่ไม่เหมือนกัน ค่านิยมคติ การรับรู้ผลประโยชน์ เกิดจากการแบ่งทรัพยากรและงบประมาณมีจำนวนจำกัด หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงเทคนิคในการทำงาน ความแตกต่างในหน้าที่การทำงาน ล้วนเป็นสาเหตุที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งได้ทั้งสิ้น

3. ความขัดแย้งระหว่างองค์กร (Inter organization Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรกับองค์กร หรือระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม เช่นผลประโยชน์ขัดกัน กระบวนการความขัดแย้งความขัดแย้งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่าง 2 ฝ่าย หรือมากกว่า 2 ฝ่ายขึ้นไป

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการทั้งต่างประเทศและไทยที่ไม่ให้ความหมายของความขัดแย้งไว้ต่างๆ ไว้

ความขัดแย้งเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อแต่ละฝ่ายมีจุดมุ่งหมายที่ไม่สามารถไปด้วยกันได้ และมีค่านิยมที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างนี้มักเกิดจากการรับรู้มากกว่าที่จะเป็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นจริงๆ (Fillry C.Aflan, 1975:4)

ความขัดแย้ง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายหรือวิธีการทั้งสองอย่าง โดยเป็นการพึ่งพาอาศัยกันในทางลบหรืออาจกล่าวได้ว่าความขัดแย้ง หมายถึง การที่แต่ละฝ่ายไปด้วยกันไม่ได้ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความต้องการซึ่งอาจจะเป็นความต้องการจริงๆ หรือศักยภาพที่จะเกิดความต้องการก็ตาม

ความขัดแย้ง เป็นสภาพที่เกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลสองฝ่ายหรือมากกว่าซึ่งต้องทำงานพึ่งพาอาศัยกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเห็นที่ไปด้วยกันไม่ได้หรือไม่สอดคล้องกัน (Neuman W.P.Roy and Bruehl E.Margaret, 1982:3)

ในขณะที่ Pondy and Other (Steer 1984 : 486) ให้นิยามความขัดแย้งว่า เป็นกระบวนการที่เริ่มต้นจากการที่กลุ่มบุคคลตระหนักว่าเป้าหมายถูกขัดขวาง

Donnelly, Gibson Ivanovich (1992 : 369) ระบุว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องที่พบได้ทุกวันจากผลของความไม่สอดคล้องในเป้าหมาย การรับรู้ หรือในด้านอารมณ์ของบุคคล หรือของกลุ่มและนำมาซึ่งปฏิกิริยาต่อต้าน

Jones (1994 : 500) อธิบายว่า ความขัดแย้งในองค์กร (Organizational Conflict) เกิดขึ้นจากการที่เป้าหมายและการกระทำของกลุ่มหนึ่งไปขัดขวางของอีกกลุ่มหนึ่ง โดยสรุปแล้วอาจให้ความหมายได้ดังนี้

ความขัดแย้งของบุคคล เกิดจากการที่บุคคลต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะเต็มใจเลือกหรือจำเป็นต้องเลือก เป็นสภาพการณ์ที่การกระทำของฝ่ายหนึ่งไปขัดขวางหรือสกัดกั้นการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งในการที่จะบรรลุเป้าหมาย หรือการที่บุคคลที่มีความแตกต่างในค่านิยม ความสนใจ แนวคิด วิธีการเป้าหมาย ต้องมาติดต่อทำงานอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกัน ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกันหรือไปด้วยกันไม่ได้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2534:11)

ความขัดแย้งเป็นกลุ่มต่อสู้กันหรือการแข่งขันระหว่างความคิด ความเห็น ความสนใจ หรือผลประโยชน์ มุมมอง รสนิยม ค่านิยม แนวทาง ความชอบ อำนาจ สถานภาพ ทรัพยากร ฯลฯ (วันชัย วัฒนศัพท์, และคณะ, ผู้แปล: 2545:2)

ความขัดแย้ง(Conflict) เกี่ยวข้องกับ ทักษะคติ (Attitude) และพฤติกรรม (การกระทำ) (Behavior) ของบุคคล โดยความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้ง ทักษะคติและพฤติกรรมเป็นภาพสามเหลี่ยม

จากนิยามต่างๆ ดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า ความขัดแย้งเป็นกระบวนการที่บุคคลมีเป้าหมายแตกต่างกันและต่อสู้กันหรือแข่งขันกันในการที่จะบรรลุเป้าหมาย

ประเภทความขัดแย้ง

โดยทั่วไป ความขัดแย้ง (Conflict) อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่มีฐานะเท่าเทียมกัน คือ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือหน่วยงานสังคม (กลุ่ม องค์กร ประเทศ ภูมิภาค ฯลฯ) ที่มีฐานะเท่าเทียมกัน จะเรียกว่าเป็นความรุนแรงทางตรง
2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน ถือเป็นความขัดแย้งทางอ้อม หรือความรุนแรงทางโครงสร้าง เช่น ความขัดแย้งในระหว่างชนชั้น เชื้อชาติ

Sreer (1984:486) ได้แบ่งความขัดแย้งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ความขัดแย้งในเรื่องเป้าหมาย เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไม่พอใจในผลงานของบุคคลอื่น
2. ความขัดแย้งในเรื่องความคิด เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีแนวความคิด หรือความคิดเห็นแตกต่างจากบุคคลอื่น

3. ความขัดแย้งในเรื่องความรู้สึก เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีความรู้สึกหรืออารมณ์ แตกต่างจากบุคคลอื่นหรือจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความขัดแย้งในด้านเนื้อหา เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในด้าน ประสงค์และวิธีการในการทำงาน

2. ความขัดแย้งในด้านอารมณ์ เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกโกรธ ไม่ไว้วางใจ ไม่ชอบ กลัว ฯลฯ ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่ม

หากแบ่งแนวความขัดแย้ง สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทด้วยกัน คือ แนวคิดเดิมกับแนวคิดปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, 2546:2-9)

ตารางที่ 2.2 แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง

แนวคิดเดิม	แนวคิดปัจจุบัน
1. ความขัดแย้งควรจะถูกกำจัดให้หมดไปจากองค์การ ความขัดแย้งทำให้องค์การแตกแยกและป้องกันไม่ให้งานมีประสิทธิภาพ	1. ความขัดแย้งอาจส่งเสริมการปฏิบัติงานองค์การ ควรจะบริหารความขัดแย้งให้เกิดผลดีที่สุด ความขัดแย้งอาจมีประโยชน์ หรือโทษอาจมีโทษขึ้นอยู่กับวิธีการบริหารความขัดแย้ง
2. ในองค์การที่ดีที่สุดจะไม่มี ความขัดแย้ง	2. ในองค์การที่ดีที่สุดจะมีความขัดแย้งในระดับที่เหมาะสม ซึ่งกระตุ้นและจูงใจให้คนปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3.สามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้	3. ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในองค์การ
4. ความขัดแย้งเป็นผลมาจากความผิดพลาดของการบริหาร	4. ความขัดแย้งเป็นผลมาจากความแตกต่างของรางวัลที่ได้รับ เป้าหมายและค่านิยมในองค์การความขัดแย้งอาจเกิดจากความก้าวร้าวตามธรรมชาติของบุคคล
5. ความขัดแย้งเป็นของเหลว เพราะนำไปสู่ความเครียด ความเป็นศัตรูกันระหว่างบุคคลและทำให้โครงการล้มเหลว	5. ความขัดแย้งเป็นของดี เพราะจะช่วยกระตุ้นให้คนพยายามหาทางแก้ปัญหา
6. โดยการสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแล้วผู้บริหารสามารถควบคุมและปรับพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ รวมทั้งการแสดงก้าวร้าวแข่งขันและความขัดแย้ง	6. มีปัจจัยหลายอย่างส่งผลต่อการทำงานของคน ปัจจัยเหล่านี้ผู้บริหารไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ปัจจัยทางด้านพันธุกรรม และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ผู้บริหารจำเป็นจะต้องเรียนรู้ว่าจะอยู่กับความขัดแย้งอย่างไร

วันชัย วัฒนศัพท์ (2548:11-12) ได้แบ่งของความขัดแย้ง ซึ่ง ได้แก่

1. ความขัดแย้งด้านข้อมูล เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากข้อมูลที่น้อย ทำให้มีการแปลผลที่ผิดพลาด หรือการวิเคราะห์ออกมาด้วยความเห็นต่างกัน หรือปัญหาการรับรู้ข้อมูลที่แตกต่างกัน หรือการมีข้อมูลมากเกินไปก็สามารถทำให้เกิดความขัดแย้งได้
2. ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ เป็นปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากปัญหาด้านบุคลิกภาพ พฤติกรรมต่างๆในอดีต อารมณ์ที่รุนแรง ความเข้าใจผิด และการสื่อสารที่บกพร่อง
3. ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ จะเป็นความขัดแย้งที่ทำให้เกิดการแย่งชิงผลประโยชน์ มีหรือมีไม่เพียงพอ เป็นเรื่องของทั้งตัวเนื้อหา กระบวนการ และจิตวิทยา
4. ความขัดแย้งทางด้านโครงสร้าง เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการแย่งชิงอำนาจ การใช้อำนาจ การกระจายอำนาจ โครงสร้าง รวมไปถึงกฎ ระเบียบ บทบาท ภูมิศาสตร์ และระบบ
5. ความขัดแย้งทางด้านคุณค่า เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากระบบความเชื่อ ความแตกต่างในค่านิยม และชนบประเพณี ประเพณีของแต่ละบุคคล รวมทั้งการเลี้ยงดูที่หล่อหลอมเขาขึ้นมา

ระดับของความขัดแย้ง

ระดับของความขัดแย้ง สามารถแบ่งออกได้ 3 ระดับ (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ,ผู้แปล,2545:5-6) คือ

1. ความขัดแย้งแฝงเร้น (Latent conflicts) เป็นความขัดแย้งที่เกือบจะปรากฏตัวออกมาเริ่มเห็นว่ใครเป็นคู่กรณี มีการระบุนข้อพิพาทให้รู้กัน แต่กระบวนการที่จะนำไปสู่ความร่วมมือแก้ปัญหาหรือเจรจาต่อรองยังไม่เกิดขึ้น
2. ความขัดแย้งเริ่มปรากฏ (Emerging conflicts) เป็นกรณีที่ความขัดแย้งคู่พิพาทเกิดขึ้นและมีการโต้ตอบกันแล้วอย่างชัดเจนและอาจจะมีกระบวนการที่จะเข้าไปจัดการกรณีพิพาทนั้นแล้วคู่กรณีอาจจะเข้าไปสู่กระบวนการที่จะนำไปสู่ความร่วมมือแก้ปัญหาหรือการเจรจาต่อรองยังไม่เกิดขึ้น
3. ความขัดแย้งที่ปรากฏชัดเจน (Manifest conflict) เป็นกรณีที่ความขัดแย้งของคู่พิพาทเกิดขึ้นและมีการโต้ตอบกันแล้วอย่างชัดเจนและอาจจะมีกระบวนการที่จะเข้าไปจัดกับกรณีพิพาทนั้นแล้วคู่กรณีอาจจะเข้าไปสู่กระบวนการเจรจาและหาทางออกหรืออาจถึงทางตันแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งระดับความขัดแย้งออกเป็น 4 ระดับ (วันชัย มีชาติ 2548: 166-169)

1. ความขัดแย้งในตัวบุคคล เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคลแต่ละคน อันเนื่องมาจากต้องกระทำหรือรับรู้ในเป้าหมาย หรือสิ่งที่คาดหวังไม่สอดคล้องกัน โดยบุคคลต้องเลือกทางใดทางหนึ่งจากหลายทางเลือก เป้าหมายในการเลือกไม่ได้ไปในทางทิศเดียวกัน เรื่องของบทบาทที่

ขัดแย้งกัน ความขัดแย้งในตัวบุคคลที่ต้องตัดสินใจเลือกนี้จะก่อให้เกิดความเครียดและคับข้องใจในตัวบุคคล ซึ่งความขัดแย้งภายในตัวบุคคลนี้เกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะ

1.1) ลักษณะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการต้องตัดสินใจเลือกเพียงสิ่งเดียวจากสิ่งที่ชอบหลายสิ่ง ความขัดแย้งลักษณะนี้เกิดขึ้นเมื่อมีความรู้สึกว่าคุณชอบสิ่ง แต่ต้องตัดสินใจเลือกเพียงสิ่งเดียวเกิดความรู้สึกที่เรียกว่ารักพี่เสียดายน้อง

1.2) ลักษณะความขัดแย้งที่เกิดจากการต้องตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ไม่ชอบ เมื่อคนเราต้องเลือกในสิ่งตนเองไม่ชอบ คนจะเกิดความรู้สึกขัดแย้งในตัวเอง

1.3) ลักษณะความขัดแย้งที่เกิดจากการตัดสินใจเลือกในสิ่งที่จะมีผลเสียตามมา แต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้บุคคลจะเกิดความรู้สึกที่คับข้องใจ

2. ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีความเห็นไปที่มีความเห็นไม่ตรงกับเรื่องต่างๆ ทั้งการกระทำและเป้าหมาย มักจะเกิดเมื่อบุคคลมีการรับรู้จุดเน้นสถานภาพที่แตกต่างกัน

3. ความขัดแย้งภายในกลุ่ม เป็นความขัดแย้งที่มักจะมีพื้นฐานมาจากความคิดเห็นไม่ตรงกันของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้เพราะสมาชิกมีความแตกต่างกันทำให้มีการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ แตกต่างกันไป

4. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานย่อยกับหน่วยงานภายในองค์กรเดียวกัน หรือเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่อยู่ในองค์กรเดียวกัน ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มนี้เราจะพบได้บ่อยๆ เพราะองค์การจะประกอบด้วยกลุ่มย่อยๆ จำนวนมากจึงมีโอกาสเกิดความขัดแย้งขึ้นได้เสมอความขัดแย้งระหว่างกลุ่มย่อยๆ จำนวนมากจึงมีโอกาสเกิดความขัดแย้งขึ้นได้เสมอความขัดแย้งระหว่างกลุ่มจะก่อให้เกิดผลทั้งภายในกลุ่ม กลุ่มจะหันหรือกลายเป็นกลุ่มที่เน้นงานและองค์การเพิ่มขึ้นและจะก่อให้เกิดผู้นำกลุ่มขณะที่ระหว่างกลุ่มที่แข่งขันกันจะเกิดภาพของการมีทัศนคติทางลบต่อกันมีการมองกันในแง่ลบ มีความเป็นปรปักษ์ การติดต่อระหว่างกลุ่มจะลดลงและจะไม่มีการลบต่อกันมีการมองกันในแง่ลบ มีความเป็นปรปักษ์ การติดต่อระหว่างกลุ่มจะลดลงและจะไม่มีการติดตามการปฏิบัติงานของกลุ่มอื่นๆ

5. ความขัดแย้งภายในองค์กร (Interorganizational Conflict) มักจะเป็นความขัดแย้งระดับใดระดับหนึ่ง จะมีเพียงบางกรณีเท่านั้นที่ความยุ่งยากมากยิ่งขึ้น โดยทั่วไป มักจะพบเสมอในองค์กรขนาดใหญ่ ความขัดแย้งภายในองค์กรมักจะเกิดขึ้นเสมอระหว่างฝ่ายต่างๆ และระหว่างระดับตำแหน่ง ซึ่งความขัดแย้งภายในองค์กรจะมี 3 แบบ คือ

5.1) ความขัดแย้งตามแนวดิ่ง เป็นความขัดแย้งระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา หรือฝ่ายบริหารกับฝ่ายพนักงาน ซึ่งมีความเห็นไม่ตรงกันในวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดที่ดีที่สุด หรือเรื่องอื่นๆ ทั้ง 2 ฝ่ายมักจะมีแนวความคิดที่แตกต่างกันและมีทัศนคติต่อกันในทางที่ไม่เหมาะสม

5.2) ความขัดแย้งตามแนวนอน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างพนักงานหรือฝ่ายงานต่างๆ ในระดับเดียวกันความขัดแย้งระดับนี้อาจเกิดขึ้นเพราะการกำหนดอำนาจหน้าที่ในองค์การขาดความชัดเจน หรือเพราะบทบาทขัดกันเอง เช่นฝ่ายตลาดได้รับคำสั่งจากลูกค้าแบบอื่นที่ต้องเปลี่ยนรูปแบบการผลิตต้องปรับวิธีการทำงานก็อาจเกิดความขัดแย้งเกิดโดยเฉพาะถ้าฝ่ายผลิตมีความรู้สึกละเลยที่ไม่ดีต่อฝ่ายการตลาด หรือการขึ้นอยู่ระหว่างกันของงานก็อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในระดับนี้ได้

5.3) ความขัดแย้งระหว่างสายงานหลักและฝ่ายช่วยอำนวยความสะดวก ฝ่ายสายงานหลัก จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานและความถนัดในงาน มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมบังคับบัญชา และมีความรับผิดชอบต่อหน่วยงานโดยตรง ขณะที่ฝ่ายช่วยอำนวยความสะดวก จะทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาและเสนอแนะแก่ฝ่ายปฏิบัติงานหลัก ซึ่งทั้ง 2 ส่วนงานมักจะมีทัศนคติในทางไม่ดีต่อกัน จนทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นเสมอ

6. ความขัดแย้งระหว่างองค์การ (Inter organization Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างองค์การต่อองค์การ เกิดขึ้นเมื่อองค์การมีคู่แข่งกันในด้านต่างๆ เช่น แย่งลูกค้าผู้สนับสนุนตลอดจนทรัพยากรและข้อมูลต่างๆ จากหน่วยงานอื่นๆ การแข่งขันเหล่านี้จะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างองค์การได้

สาเหตุความขัดแย้ง

สาเหตุของความขัดแย้ง สามารถแบ่งออกเป็น 5 ปัจจัยด้วยกัน (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, ผู้แปล, 2547:7-20)

1. ปัญหาความสัมพันธ์ หมายถึง สิ่งที่เราเห็นหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ ในสภาพของความขัดแย้งนั้น อาจจะทำให้ลักษณะของกลุ่มเปลี่ยนไปจากสาเหตุของประวัติของสัมพันธ์ภาพอารมณ์ที่รุนแรง การรับรู้ที่ผิดพลาดและลักษณะตายตัว การสื่อสารที่ไม่ดีหรือการสื่อสารที่บกพร่อง พฤติกรรมที่ไม่สร้างสรรค์ซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้เกิดปัญหาในความสัมพันธ์จนนำไปสู่ความขัดแย้ง

2. ค่านิยมที่แตกต่างกัน เป็นระบบของความเชื่อที่นำไปสู่การตัดสินใจว่า อะไรดี หรือเลว อะไรถูกหรือผิด ซึ่งความแตกต่างในค่านิยมไม่จำเป็นที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งเสมอไป

3. ปัญหาด้านข้อมูล ความขัดแย้ง อาจเกิดขึ้นเมื่อมีข้อมูลมากหรือน้อยเกินไปเกี่ยวกับเรื่องที่เราจะต้องตัดสินใจ มีการแปลผลของข้อมูลผิดพลาดและข้อสรุปที่ไม่ถูกต้อง มีความเห็นที่แตกต่างกันไปในข้อมูลและวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลที่แตกต่างกันก็นำไปสู่ความขัดแย้งได้

4. ปัญหาด้านโครงสร้าง โครงสร้างเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้แล้วปัญหาด้านโครงสร้างบางอย่างจะเกี่ยวข้องกับทรัพยากร กฎระเบียบ บทบาท ภูมิศาสตร์ ระยะเวลา กระบวนการและระบบราชการที่ใช้อยู่ ซึ่งโครงสร้างเหล่านี้เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งได้

5. ความต้องการหรือผลประโยชน์ การแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์หรือความต้องการต่างๆ ที่มีอยู่ไม่จำกัดกับปริมาณของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดก็นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งได้

ความขัดแย้งภายในองค์กร มีสาเหตุที่สำคัญ 3 ประการคือ (Jones 1994 :503-506) (มุฮัมหมัด รอฟีอี มุซอ,2548:15-20)

1. สาเหตุจากการพึ่งพิงกันระหว่างงานหรือระหว่างกลุ่ม ในหน่วยงานถ้ามีงานที่ต้องทำต่อเนื่องกัน หรือมีงานที่ต้องทำพร้อมๆ กันมักจะเกิดความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการของหน่วยอื่นซ้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานถัดมา หรือในกรณีทำงานของหน่วยงานแรก หน่วยงานหลักก็มักจำคำหยาบ เป็นต้น

2. การขาดแคลนทรัพยากร ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรถ้าหากว่าทรัพยากรขององค์กรมีไม่เพียงพอ เช่น งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนกำลังคนยานพาหนะหรือวัสดุอุปกรณ์ มักจะเกิดช่วงชิงทรัพยากรระหว่างหน่วยงาน ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งในองค์กรได้ง่าย

3. เป้าประสงค์ไม่สอดคล้องกัน ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร หลายครั้งที่เป้าประสงค์ของคนในองค์กรไม่ตรงกัน เช่น บางกลุ่มอาจมุ่งเน้นกำไร แต่บางกลุ่มเน้นความพึงพอใจของลูกค้า เป้าประสงค์ที่ไม่สอดคล้องกันดังกล่าวมักจะก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ง่าย

4. ความล้มเหลวในการสื่อสาร ความล้มเหลวในการสื่อสารมักจะเกิดการบิดเบือนข่าวสาร ไม่ให้ข่าวสารตามความเป็นจริงก็จะเกิดความขัดแย้งในองค์กรได้ หรือในบางครั้งถ้าองค์กรขาดการสื่อสารระหว่างกัน ก็จะนำไปสู่ความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ก่อให้เกิดความขัดแย้งได้ง่าย

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล บุคคลที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน หรือมีค่านิยมที่แตกต่างกัน มักจะคิดและกระทำไม่เหมือนกันซึ่งลักษณะดังกล่าวหลายครั้งก็มักจะเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลขึ้นได้

6. ระบบการให้รางวัลไม่เหมาะสม ในองค์กรบางแห่งวางระบบการให้รางวัล ไม่เหมาะสม เช่น ให้รางวัลเฉพาะผู้ที่ใกล้ชิด ไม่ได้สนใจ บุคคลที่อยู่ห่างไกล ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น หรือในบางครั้งผู้บริหารองค์กรให้รางวัลเฉพาะผู้ที่ทำงานหลัก ลืมให้รางวัลผู้ที่ทำงานสนับสนุน ก็มักจะทำให้ผู้ที่ทำงานสนับสนุนเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจเกิดความขัดแย้งในองค์กรขึ้นได้

ความขัดแย้งมักจะเกิดจากสาเหตุหลายประการ แต่สาเหตุของความขัดแย้งที่จะพบบ่อยๆ ในองค์กร ได้แก่ (วันชัย มีชาติ,2548:163-166)

1. การขัดแย้งของเป้าหมาย เกิดขึ้นเมื่อทิศทางของกลุ่มไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกันสมาชิกในกลุ่มไม่ได้เห็นพ้องต้องกัน
2. การแย่งชิงทรัพยากร ในสภาวะปัจจุบันซึ่งองค์กรต้องทำงานภายใต้ระบบเปิด สภาพแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลง การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนบุคคลจึงมักเกิดขึ้น
3. การขัดแย้งกันของค่านิยมและผลประโยชน์ในองค์กรมีกลุ่มย่อยๆ ที่มีค่านิยมและผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

4. การขึ้นอยู่กับกันของงาน ในองค์กรจะเป็นระบบประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ จุดที่ทำงานร่วมกันประสานงานกันอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ การขึ้นอยู่กับกันของงานมี 3 รูปแบบ คือ Pooled interdependence เป็นระบบที่ต้องพึ่งพากัน ผลผลิตของหลายๆ หน่วยงานจะเป็นปัจจัยจำเข้าของหน่วยงานเดียวกัน การที่ต้องทำงานด้วยกันอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้
5. ความคลุมเครือของบทบาท ในการทำงานในองค์กรฝ่ายต่างๆ มักจะมีขอบเขตความรับผิดชอบของตนเอง ทำให้เกิดปัญหาว่าหน่วยงานใครควรจะทำอะไร ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานใด เพราะงานที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญก็จะแย่งกันทำงาน และงานที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าไม่สำคัญไม่ได้เป็นประโยชน์จะไม่ยอมทำ
6. ปัญหาการติดต่อสื่อสาร ทำให้คนขาดข้อมูลหรือมีข้อมูลมากเกินไป ความขัดแย้งจากการสื่อสารในองค์กรจะมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะของบุคคลและการขึ้นอยู่กับกันของงานด้วย
7. ปัญหาด้านสภาพ การที่บุคคลในองค์กรมีสถานภาพที่หลากหลายและเป็นสถานภาพขัดกันเอง จะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ เช่น หัวหน้างาน ผู้จัดการฝ่ายผลิตอาจขัดแย้งกับผู้จัดการฝ่ายการตลาด
8. คุณลักษณะของบุคคลหรือธรรมชาติของบุคคล มีลักษณะยึดตัวเองเป็นใหญ่หัวรั้นและเผด็จการ
9. การรับรู้เกี่ยวกับความขัดแย้ง ความขัดแย้งเป็นเรื่องของการเรียนรู้และความรู้สึกของบุคคล หากผู้เกี่ยวข้องมีความตั้งใจที่จะมองด้านความขัดแย้ง ก็จะมองปรากฏการณ์ที่จะเอื้อไปบนทางที่จะเกิดความขัดแย้ง
10. การเปลี่ยนแปลง ความขัดแย้งอาจเกิดจากการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบไม่ชัดเจน บรรยากาศในองค์กร ปัญหาการรบกวน

สถาบันยุทธศาสตร์สันติวิธี สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (2545:-12) โดยประเวศ วะสี (2545,15-16) ได้กล่าวถึงสาเหตุแห่งความรุนแรงในสังคมไทยมีอย่างน้อย 6 ประการใหญ่ๆ คือ 1) การขาดความยุติธรรมในสังคม 2) วัฒนธรรมและโครงสร้างอำนาจ 3) กฎหมายและอำนาจรัฐ 4) การพัฒนาสมัยใหม่ 5) การขาดความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี 6) วิธีคิดและการศึกษา

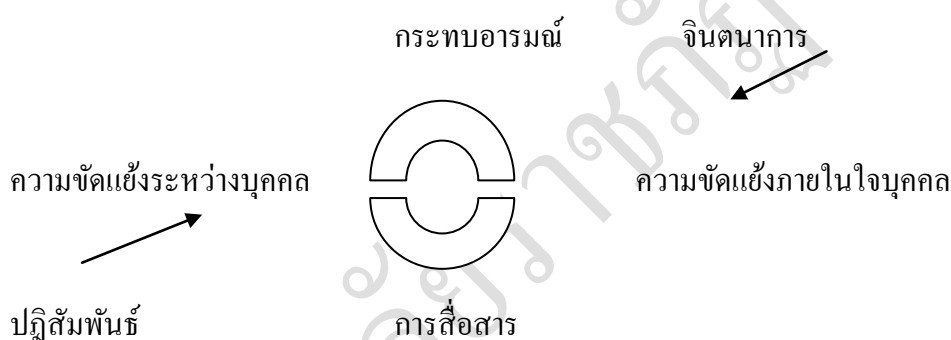
ผลของความขัดแย้ง (Conflict Results)

ผลของความขัดแย้งเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์ ผลของความขัดแย้งจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มและองค์กร เช่น เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น นำไปสู่การแสวงหาหนทางหรือวิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาองค์กร ทำให้องค์กรเจริญก้าวหน้ามากกว่าเดิม
2. ความขัดแย้งในเชิงทำลาย ผลของความขัดแย้งจะเป็นผลเสียต่อองค์กร เช่น เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นทำให้คนในองค์กรเกิดความแตกต่างส่งผลต่อการปฏิบัติงานโดยรวมขององค์กร

ลักษณะของความขัดแย้ง

มีสองลักษณะที่มีความสัมพันธ์กันตามรูปดังนี้

1. ความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือนอกกลุ่มกันหรือระหว่างกลุ่มสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์จากการสื่อสาร

2. ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์ เนื่องจากอารมณ์ถูกกระทบ หรือจากการรับรู้ ถ้าสับสนอารมณ์ก็เกิดมีความสุข แต่ถ้าไม่สับสนอารมณ์ก็จะเกิดความทุกข์ เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในใจ นอกจากนั้นแล้ว ความขัดแย้งภายในใจอาจเกิดขึ้นจากจินตนาการของมนุษย์

อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งภายในจิตใจของมนุษย์จะสามารถติดต่อกับบุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นได้ด้วยการสื่อสาร แต่ถ้ามนุษย์เก็บความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ก็จะไม่บังเกิดการควบคุมจิตใจตนเองได้จึงมีความสำคัญยิ่ง

พัฒนาการขั้นตอนของความขัดแย้ง (Stage of Conflict)

การพัฒนาการของความขัดแย้งหรือกระบวนการของความขัดแย้ง เป็นการพิจารณาความขัดแย้งในแง่มุมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้นและพัฒนาจน

เป็นความขัดแย้งที่แสดงออกมาพัฒนาการของความขัดแย้งจะมี 5 ขั้นตอน (Judith R.Gordon} 1987:47-479)

1. การแฝงเร้น (Latent Stage or Latent Conflict) เกิดเมื่อมีสภาพเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง อาจไม่ใช่สิ่งนำไปสู่ความขัดแย้งโดยตรงแต่เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นถ้าความขัดแย้งจะเกิดขึ้น บุคคลหรือกลุ่มจะมีอำนาจแตกต่างกันแข่งขันกันในการได้ทรัพยากร อำนาจ มีเป้าหมายต่างกัน ความแตกต่างเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานของความคิดเห็นที่แตกต่างกันตกลงกันไม่ได้ แข่งขันกันอันจะนำไปสู่ความขัดแย้งกันที่สุดในที่สุด

2. การรับรู้ความขัดแย้ง (Perceived Stage or Perceived Conflict) ในขั้นนี้บุคคลหรือกลุ่มรู้ถึงความขัดแย้งมีอยู่ รับรู้ถึงความแตกต่างและไม่ไปด้วยกันของกลุ่มต่างๆ อาจเกิดจากการเข้าใจและรับรู้สถานะของอีกฝ่ายหนึ่งผิด หรือเข้าใจว่าตนเองถูกคุกคามจากฝ่ายอื่นทำให้เกิดการพัฒนาเป็นความขัดแย้งขึ้น

3. การรู้สึกถึงความขัดแย้ง (Felt Stage or Felt Conflict) พัฒนาการขั้นนี้เกิดเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งรู้สึกอึดอัดและถูกกดดันหรือมีความกังวลเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นความขัดแย้งจะขยายตัวครอบคลุมและกลุ่มต่างๆ ในองค์กร ในขั้นนี้อาจมีการเผชิญหน้าเกิดขึ้น ซึ่งกลุ่มต่างๆ จะมีความกดดันและมีการแสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อลดความกดดัน ทำให้เห็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การจัดการกับความขัดแย้ง (Manifest Stage or Manifest Conflict) ขั้นตอนนี้จะเห็นถึงความพยายามของฝ่ายต่างๆ ที่ต้องการบรรลุเป้าหมายของตนภายใต้สภาพความกดดันของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกลุ่มจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ทั้งการถอนตัวไม่ยุ่งเกี่ยว การแสดงความก้าวร้าวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม สภาพเป้าหมายของกลุ่ม สภาพเหล่านี้จะทำให้เกิดการแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อให้องค์กรสามารถปฏิบัติงานและบรรลุเป้าหมายของตนเองได้ต่อไป และเพื่อป้องกันไม่ให้องค์กรต้องล่มสลายเพราะไม่สามารถจัดการกับความขัดแย้งได้ วิธีการในการจัดการกับความขัดแย้งจะมีด้วยกันหลายวิธี ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในส่วนต่อไป

5. ผลของความขัดแย้ง (Aftermath Stage or Conflict Aftermath) จะเป็นขั้นตอนสุดท้ายของพัฒนาการของความขัดแย้ง ในขั้นนี้ปัญหาความขัดแย้งที่ซ่อนอยู่รอโอกาสแสดงตัวในช่วงอื่นๆ ต่อไป เหมือนเชื้อโรคที่ดื้อยาที่แฝงอยู่ รอแสดงอาการเมื่อร่างกายอ่อนแอ ซึ่งจะอันตรายต่อองค์กรในระยะยาว การจัดการความขัดแย้งจึงต้องกระทำอย่างระมัดระวัง

ขั้นตอนของความขัดแย้งมี 5 ขั้นตอน คือ (Steer 1984:486; 1994:499-509)

ขั้นเกิดเงื่อนไขนำ (Antecedent Conflict) ในขั้นนี้ความขัดแย้งยังไม่มีที่รับรู้แต่มีเงื่อนไขนำอยู่ก่อนแล้วความขัดแย้งจึงจะเกิดขึ้น เช่น ในองค์กรอาจจะจัดองค์การที่ทำให้งานซ้ำซ้อน ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่ความขัดแย้งในระยะต่อมา หรือในบางกรณีหน่วยงานอาจต้องปรับตัวภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จึงต้องลดงบประมาณการใช้จ่ายสิ่งเหล่านี้ อาจเป็นเงื่อนไขนำไปสู่ความขัดแย้งได้

ชั้นความขัดแย้งที่รับรู้ (Perceived Conflict) ภายหลังจากเกิดเงื่อนไขน่าเงื่อนไขเหล่านั้นไม่ได้รับการแก้ไข ความขัดแย้งจะเริ่มเป็นที่รับรู้ เช่น ในกรณีที่มีการใช้อำนาจซ้อน อีกฝ่ายหนึ่งจะเริ่มรู้สึกว่าอำนาจของตนเองถูกคุกคาม ก็จะมีความรู้สึกไม่พอใจเนื่องจากรับรู้ว่ามีอำนาจในการบังคับบัญชาของตนเริ่มถูกคุกคาม

ชั้นความขัดแย้งที่ปรากฏ (Felt Conflict) ในชั้นนี้ความขัดแย้งจะปรากฏออกมาอย่างชัดเจน จากการโต้เถียง การก้าวร้าวหรือทะเลาะกันด้วยคำถ้อย

ชั้นการแก้ไขหรือปิดบังความขัดแย้ง (Conflict Resolution or Suppression) ภายหลังจากความขัดแย้งที่ปรากฏออกมาองค์การอาจจะดำเนินการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งหรืออาจจะกดความขัดแย้งไว้โดยทำทีเป็นว่าไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งการแก้ไขความขัดแย้งอาจทำให้ได้หลายวิธีมีทั้งวิธีที่พอใจทุกฝ่าย มีทั้งวิธีที่สูญเสียทุกฝ่าย และมีทั้งวิธีที่มีผู้ชนะมีผู้แพ้

ชั้นผลภายหลังความขัดแย้ง (Conflict Aftermath) ภายหลังจากนั้นความขัดแย้งอาจได้รับการคลี่คลาย ถ้ามีการจัดการความขัดแย้งอย่างถูกวิธี หรือบางครั้งความขัดแย้งที่ถูกเก็บกดไว้ถ้าสะสมมากๆ เข้าก็อาจจะระเบิดขึ้นในภายหลัง

ประโยชน์และโทษของความขัดแย้ง

1) ประโยชน์ของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งมีทั้งประโยชน์และโทษทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของความขัดแย้งและระดับของความขัดแย้ง โดยมีบุคคลหลายท่านชี้ให้เห็นว่าความขัดแย้งมีประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น

ด้อยท์ซ (Deutsch, 1971 อ้างถึงในเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2534, 21) ได้สรุปบทบาทที่เป็นประโยชน์ของความขัดแย้งไว้ดังนี้

1. ป้องกันความเฉื่อยชา
2. เป็นต้นกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสนใจ และเกิดความอยากรู้อยากเห็น
3. เป็นสื่อที่ทำให้ปัญหาต่างๆ ถูกนำมาตีแผ่ และหาทางแก้ไข
4. เป็นรากเหง้าของการเปลี่ยนแปลงของบุคคลและสังคม
5. ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการทดสอบและประเมินตนเอง
6. ความขัดแย้งจะทำให้เห็นขอบเขตของกลุ่มชัดเจนขึ้น ทำให้เห็นว่าแต่ละกลุ่มมีขอบเขตเพียงใด หรือใครเป็นสมาชิกของกลุ่มบ้าง ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกได้แสดงเอกลักษณ์ว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มนี้
7. ความขัดแย้งภายนอกมักจะทำให้เกิดความกลมเกลียวภายในกลุ่ม

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2534: 201) ได้สรุปผลเสียหรือโทษของความขัดแย้ง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ขาดการยอมรับซึ่งกันละกัน ขาดความไว้วางใจ ไม่เคารพซึ่งกันและกันบุคคลจะตั้งแง่หรือใช้เล่ห์เหลี่ยมเข้ามาหากัน
2. ขาดความร่วมมือ คู่ขัดแย้งต่างก็ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน
3. ขาดความคิดริเริ่ม บุคคลจะทำงานเฉพาะส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ หรือทำงานตามที่ถูกสั่งให้ทำเท่านั้น
4. การสื่อสารระหว่างบุคคลถูกบิดเบือน อาจโดยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้
5. ทำให้เกิดความเครียด สุขภาพจิตเสีย
6. ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคลลดลง
7. ทำลายความสามัคคีและความกลมเกลียวในการทำงานของกลุ่ม
8. เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการตัดสินใจ มักจะขาดข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ จึงทำให้ต้องตัดสินใจด้วยความเสี่ยง
9. ทำลายและส่งเสริมให้รักษาสถานภาพเดิม ไม่ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
10. ทำให้บุคคลหรือองค์การเกิดความเสีย อาจเป็นชื่อเสียง เกียรติยศ ทุน ทรัพย์สิน ผลผลิต หรือแม้แต่ชีวิต
11. ถ้าหากแก้ปัญหาไม่ดีแล้ว ความขัดแย้งอย่างหนึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งอย่างอื่นๆ อีก
12. ความขัดแย้งทำให้คนไม่พอใจที่จะทำงาน ทำให้เกิดการ “เฉื่อยงาน”
13. ทำให้สูญเสียกำลังคน เมื่อบุคคลไม่สามารถที่จะทนดู และทนอยู่ร่วมงานภายใต้บรรยากาศของความขัดแย้งที่รุนแรงได้ จึงหนีไปจากองค์กรนั้น

การบริหารจัดการความขัดแย้ง

ความแตกต่างกันทั้งในด้านค่านิยม วัฒนธรรม เป้าหมาย วิธีการทำงาน นำไปสู่การคิดความรู้สึก การกระทำต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแตกต่างกัน ไม่ยอมให้กัน เกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น โดยทั่วไปความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน มักจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่ทั้งผลดีและผลเสียในหน่วยงาน การศึกษาหรือเรียนรู้ถึงสาเหตุการเกิดความขัดแย้งเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารความขัดแย้ง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งในระดับที่เป็นอันตรายต่อหน่วยงาน และทำให้ผู้บริหารสามารถจัดระเบียบความขัดแย้งให้เหมาะสมได้ ความขัดแย้งในการทำงานเป็นปรากฏการณ์ปกติที่เกิดขึ้นได้ในทุก ๆ ที่และทุก ๆ เวลา เพราะการรวมอยู่ของคนย่อมมีความแตกต่างกัน คิดเห็นไม่เหมือนกันได้ ความขัดแย้งในการทำงาน มีแนวคิดพื้นฐาน 2 ประการ คือ ความเชื่อแบบดั้งเดิมหรือความเชื่อแบบสมัยเก่า และความเชื่อแบบใหม่ สมัยใหม่ ซึ่งแนวคิดหรือความเชื่อนี้จะส่งผลไปถึงพฤติกรรมของผู้บริหาร

กระบวนการความขัดแย้ง

ความขัดแย้งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่าง 2 ฝ่าย หรือมากกว่า 2 ฝ่ายขึ้นไป คำว่าฝ่ายในที่นี้หมายถึง บุคคล หรือองค์การก็ได้ ซึ่ง Filley (1975) ได้เสนอกระบวนการของความขัดแย้ง โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. สภาพก่อนเกิดความขัดแย้ง (Antecedent Condition of Conflict) เป็นลักษณะของสภาพการณ์ที่อาจปราศจากความขัดแย้ง แต่จะนำไปสู่การขัดแย้ง เช่น

1.1 ลักษณะส่วนบุคคล คนบางคนมีลักษณะที่พร้อมจะก่อให้เกิดความขัดแย้งกับผู้อื่นอยู่เสมอ เช่น ก้าวร้าว ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีอคติต่อผู้อื่น จู้จี้ จุกจิก ไม่มีมนุษยสัมพันธ์

1.2 จุดมุ่งหมาย ค่านิยม วัตถุประสงค์ แตกต่างกัน

1.3 ปัญหาอุปสรรคจากการสื่อสาร

1.4 ความจำกัดของทรัพยากร

1.5 ลักษณะโครงสร้าง ประเภทขององค์กร ได้แก่ บรรยากาศในการทำงาน การแข่งขัน ให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ

2. ความขัดแย้งที่รับรู้ได้ (Perceived Conflict) เป็นการรับรู้จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่าง ๆ ว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น

3. ความขัดแย้งที่รู้สึกได้ (Felt Conflict) เป็นความรู้สึกของบุคคลว่าเกิดความขัดแย้ง โดยอาจมีความรู้สึกได้ว่า ถูกคุกคาม ถูกเกลียดชัง กลัว หรือไม่ไว้วางใจ

4. พฤติกรรมที่ปรากฏชัด (Manifest Behavior) เป็นการแสดงออกของบุคคลเมื่อรับรู้ หรือ รู้สึกว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้น อาจแสดงความก้าวร้าว การแข่งขัน การโต้เถียงหรือการแก้ปัญหา

5. การแก้ปัญหาหรือระงับความขัดแย้ง (Conflict Resolution or Supervision) เป็นการทำให้ความขัดแย้งสิ้นสุดลง อาจโดยให้ทุกฝ่ายตกลงกันหรือให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดชนะไป วิธีการแก้ไขความขัดแย้งมี 3 วิธี ได้แก่ (ลัดดา วิศิษฐานนท์, 2534 : 25-28)

5.1 วิธีชนะ-แพ้ (Win-Lose Method) คือ มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้สิ่งที่ต้องการเป็นฝ่ายชนะไป ส่วนอีกฝ่ายเป็นฝ่ายแพ้ เหตุของการแพ้อาจเกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่หรือการใช้เสียงข้างมากในการดำเนินการ เสียงข้างน้อยจึงแพ้ ซึ่งผู้แพ้อาจเกิดความรู้สึกสูญเสียและภาวะคับข้องใจเกิดขึ้น วิธีแบบนี้ประกอบด้วยวิธีย่อย ๆ คือ

5.1.1 วิธีการบังคับ (Forcing) โดยอีกฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่าย และใช้อำนาจของตนเองบังคับให้อีกฝ่ายยินยอมและยุติข้อขัดแย้ง ซึ่งวิธีนี้อาจนำไปสู่ความคิดแก้แค้น เพราะการแก้ไขแบบนี้มิใช่การแก้ที่สาเหตุของปัญหา จึงทำให้ปัญหายังคงอยู่

5.1.2 วิธีการทำให้สถานการณ์ของความขัดแย้งสงบลง (Smoothing) วิธีการแบบนี้มีลักษณะเป็นการเข้าไปทำให้สถานการณ์ของความขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้นให้สงบลงมา เพื่อไม่ให้ความขัดแย้งขยายวงกว้างขวางมากขึ้น โดยการเข้าไปขอร้องให้ยุติความขัดแย้ง พยายามชักจูงคู่กรณีให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นไม่มีความสำคัญเพียงพอที่จะต้องเสียเวลาไปกับมัน ทำให้สมาชิกของกลุ่มที่ขัดแย้งกันเห็นถึงความสำคัญของการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเห็นถึงผลเสียของการแตกแยกกัน วิธีการนี้ไม่ใช่เป็นการเข้าไปแก้ที่สาเหตุของปัญหา หากแต่เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ดังนั้น ปัญหายังจะดำรงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลหรือกลุ่มที่มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นฝ่ายแพ้ เพราะการที่พวกเขาอมยุดีความขัดแย้ง อาจจะมาจากสาเหตุของการขอร้อง หรือเห็นแก่บุคคลอื่นก็ได้ ในสภาพเช่นนี้ความขัดแย้งที่ยุดีลงไปในนั้นจึงเป็นความสงบชั่วคราวเท่านั้น และความขัดแย้งพร้อมที่จะปะทุขึ้นมาอีกเมื่อไรก็ได้

5.1.3 วิธีการหลีกเลี่ยง (Avoiding) วิธีการแบบนี้มีลักษณะเป็นการที่ผู้บริหารไม่สนใจที่จะเข้าไปเผชิญกับสถานการณ์ของความขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้น อาจจะทำเป็นไม่รู้ว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้นเลยหรือไม่มีการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของผู้ได้บังคับบัญชา หรือพยายามยืดเวลาโดยไม่ยอมตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นต้น การใช้วิธีการแบบนี้ไม่สามารถก่อให้เกิดประสิทธิผลในการแก้ไขความขัดแย้งได้เลยเพราะการหลีกเลี่ยง แท้ที่จริงก็คือการไม่ยอมเข้าไปแก้ไขที่สาเหตุของปัญหานั้นเอง และที่ร้ายไปกว่านั้น หากผู้บริหารใช้วิธีการแบบนี้กับการเรียกร้องของผู้ได้บังคับบัญชาแล้ว จะทำให้เกิดความรู้สึกกลายเป็นผู้แพ้ขึ้นมา เพราะข้อเสนองานของพวกเขาไม่ได้รับความสนใจเลย สภาพเช่นนี้จะทำให้ความขัดแย้งยิ่งบานปลายและรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ และแทนที่ความขัดแย้งควรจะถูกลดลงมาให้กลายเป็นสภาวะที่สร้างสรรค์ กลับมีลักษณะเป็นการทำลายมากขึ้น

5.2 วิธีแพ้ทั้งคู่ (Lose-Lose methods) หมายถึงว่า เป็นวิธีที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายที่เป็นคู่กรณีของความขัดแย้งนี้ ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตนเองต้องการได้ทั้งหมด แต่อาจจะได้มาเป็นบางส่วนเท่านั้น ดังนั้น จึงเรียกว่าทั้งสองฝ่ายเป็นผู้แพ้ วิธีการแบบนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดที่ว่า การได้มาบางส่วนดีกว่าไม่ได้เลย ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านเห็นว่าเป็นวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ดีกว่าวิธีการที่ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชนะ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้แพ้ (Blake & Mouton, 1970 : 413-426) สำหรับวิธีการประนีประนอมที่นิยมใช้กันนี้ ได้แก่ การประนีประนอม (Compromising) หรือบางครั้งอาจจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการเจรจาต่อรอง (Bargaining) ซึ่งมีลักษณะเป็นการแก้ไขความขัดแย้งโดยการพบกันครึ่งทาง ซึ่งแต่ละฝ่ายจะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตนเองต้องการได้ทั้งหมด ต้องมีการลดเป้าหมายของตนเองลงบ้าง วิธีการแบบนี้ก็มีจุดอ่อนในการนำมาใช้แก้ไขความขัดแย้งเช่นกัน เพราะไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขสาเหตุของความขัดแย้งได้อย่างแท้จริง อันเนื่องมาจากว่า เป้าหมายที่แท้จริงของคู่กรณียังไม่สามารถบรรลุได้ตามที่ต้องการนั่นเอง ดังนั้น ความขัดแย้งอาจจะยุดีลงเพียงชั่วคราวเท่านั้น และที่ร้ายไปกว่านั้น วิธีการประนีประนอมจะไม่สามารถนำไปสู่การสร้างสรรคขึ้นมาได้เลย

5.3 วิธีการที่ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ชนะ (Win-Win methods) วิธีการนี้ คู่กรณีของความขัดแย้ง ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาร่วมกัน และทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามที่ทั้งสองฝ่ายต้องการ ดังนั้นทั้งสองฝ่ายจึงเป็นผู้ชนะ สำหรับวิธีการที่นิยมใช้กันคือ การแก้ไขปัญหาร่วมกัน (Integrative problem solving) ซึ่งบางครั้งมีนักวิชาการเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การเผชิญหน้ากัน (Confrontation) วิธีการแบบนี้จะไม่มีการเข้าไปกำจัดความขัดแย้ง หรือประนีประนอมกันใด ๆ ทั้งสิ้น หากแต่เป็นการเปิดโอกาสให้คู่กรณีของความขัดแย้งเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับตัวพวกเขา ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางแก้ไขที่ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจและยอมรับกันได้ ในการใช้วิธีการแบบนี้ผู้บริหารจะต้องทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือคู่กรณีของความขัดแย้งเกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า สมาชิกภายในองค์กรทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน และต้องสร้างบรรยากาศให้คู่กรณีของความขัดแย้งสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระ กล่าวคือ ใช้กลยุทธ์ ดังนี้

5.3.1 กลยุทธ์การมีความเห็นสอดคล้อง โดยยึดหลักการหาวิธีการแก้ปัญหาที่จะเป็นที่ยอมรับร่วมกันจากทุกฝ่ายที่มีปัญหา มุ่งตอบสนองความต้องการของทั้ง 2 ฝ่ายให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายที่มีความขัดแย้งกันต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยมีหลักสำคัญคือ

5.3.1.1 ยอมรับแนวความคิดสมัยใหม่ที่ว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์ที่นำมาซึ่งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น และความขัดแย้งไม่ใช่สิ่งที่มาคุกคามหรือทำให้เกิดการต่อต้าน

5.3.1.2 มุ่งมองที่ตัวปัญหามากกว่าตัวบุคคล โดยพยายามค้นหาสาเหตุของปัญหาให้ได้ และเน้นการแก้ปัญห หรือเอาชนะปัญหา มากกว่าเน้นเรื่องความต้องการ ความปรารถนาส่วนบุคคล

5.3.1.3 มุ่งหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับปัญหาให้มากที่สุด ไม่กล่าว โจมตีว่าใครผิดหรือถูก

5.3.1.4 มีความจริงใจ เปิดเผยและใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดของตนฝ่ายเดียว

5.3.1.5 หลีกเลี่ยงการเน้นถึงความต้องการของตนโดยที่ความต้องการนั้นไปขัดความต้องการของผู้อื่น

5.3.1.6 อาจต้องอาศัยบุคคลที่สามเข้ามาดำเนินการช่วยเหลือ และควรหลีกเลี่ยงการใช้เสียงข้างมากตัดสิน

5.3.2 กลยุทธ์การตัดสินใจแบบผสมผสาน วิธีการนี้เกี่ยวเนื่องจากผลสืบเนื่องของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งต้องอาศัยลำดับขั้นตอนมากขึ้น เพราะต่างฝ่ายที่ขัดแย้งกันยังยึดหลักของวิธีการแก้ปัญหาบางประการของตนไว้ และแต่ละฝ่ายจะนำจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของตนมารวมกัน

และจึงจะนำไปสู่การหาวิธีการแก้ปัญหาโดยให้มีการยอมรับร่วมกัน องค์ประกอบของการตัดสินใจและผสมผสานมีดังนี้

5.3.2.1 การทบทวนและการปรับตัวโดยเน้นทางด้านความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้านการรับรู้และด้านทัศนคติ

5.3.2.2 ระบุปัญหาให้ชัดเจน

5.3.2.3 การแสวงหาแนวทางการแก้ไข

5.3.2.4 ตัดสินใจแบบให้มีความเห็นสอดคล้องกัน

วิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน หรือแบบชนะทั้งคู่ (Win-Win Method) สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหของความขัดแย้งได้อย่างแท้จริง เพราะมันเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การค้นหาแหล่งที่มาของปัญหา และสามารถกำหนดวิธีการแก้ไขได้อย่างสมเหตุสมผล ซึ่งในท้ายที่สุดจะทำให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์ต่อองค์กร จากการศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่มีลักษณะดังกล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นว่าวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกันเป็นเพียงวิธีการเดียวเท่านั้น ที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหความขัดแย้งได้อย่างแท้จริง และจากการศึกษาและวิจัยของนักวิชาการต่าง ๆ ก็ได้ค้นพบและยืนยันให้เห็นว่า การใช้วิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกันนี้ จะทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์ต่อองค์กรหรือทำให้องค์กรเกิดประสิทธิผลขึ้นได้ และผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จส่วนใหญ่มักจะเลือกใช้วิธีการแบบนี้ในการแก้ความขัดแย้ง (Lawrence , 1969: 69) นอกจากนี้แล้วยังมีวิธีการอื่น ๆ ที่จะใช้แก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ได้แก่

1. การสร้างเป้าหมายร่วมกัน มุ่งให้คนมีการพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้คนหันหน้ามาช่วยกัน ทำให้เป้าหมายนั้นสัมฤทธิ์ผลเกิดขึ้นจริง

2. การเปลี่ยนแปลงด้านตัวแปรของมนุษย์ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด ทัศนคติของบุคคลให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ดีขึ้น ด้วยวิธีการเพิ่มทักษะมนุษย์สัมพันธ์ และการนำวิธีการฝึกอบรมมาใช้ เพื่อให้กลุ่ม / บุคคล ที่มีความขัดแย้งมีความเข้าใจอันดีมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งลงได้

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างขององค์กร โดยการปรับเปลี่ยนสมาชิกในการทำงาน จะช่วยส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้ ศึกษา ทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น

4. การเพิ่มทรัพยากร สาเหตุความขัดแย้งประการหนึ่ง คือ การแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่ ดังนั้น แนวคิดนี้จะเพิ่มปริมาณของทรัพยากรให้เป็นที่ยอมรับต่อความต้องการของทั้งสองฝ่าย ก็จะช่วยให้ความขัดแย้งหายไป แต่วิธีนี้มีข้อจำกัดที่ทำให้ยาก เพราะปัจจัยเรื่องทรัพยากร ตัวเงิน วัสดุ หรือสิ่งตอบแทนต่าง ๆ ในองค์กรมีค่อนข้างจำกัด (ริเวอรอง รัตนวิไลสกุล, 2540: 245-246)

สาเหตุของความขัดแย้ง

อรุณ รัชธรรม (2531: 787-796) ให้ความเห็นว่า สาเหตุของความขัดแย้งมีหลายประการ คือ

1. เนื่องจากความแตกต่างกันในการรับรู้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ทำให้เข้าใจไปคนละด้าน อันเป็นสาเหตุทำให้การตัดสินใจและพฤติกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันไปด้วย
2. เป้าหมายหรือสิ่งที่ต้องการของคนในองค์กรแตกต่างกันออกไป ทำให้คนเหล่านั้นเลือกวิถีปฏิบัติที่แตกต่างกัน ยังผลให้เกิดความขัดแย้งในที่สุด
3. ค่านิยมของคนในองค์กรแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของค่านิยมนี้จะทำให้วิถีแห่งความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติแตกต่างกันออกไป หรือยากที่จะทำให้เกิดความกลมกลืนกัน อันจะนำไปสู่ความขัดแย้งในที่สุด
4. โครงสร้างขององค์กรเป็นเหตุนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงสร้างแบบระบบราชการ ทั้งนี้เพราะการจัดโครงสร้างขององค์กรอาจจะไปขัดกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมของคนบางพวกบางกลุ่มได้ เช่น ในกรณีลำดับชั้นบังคับบัญชา อาจไปบั่นทอนความอิสระในความคิด ริเริ่มของคน หรือการแบ่งงานกันทำ ทำให้คนต้องจำเจอยู่ในงานที่มีขอบเขตจำกัด และนำไปสู่การสร้างอาณาจักรในองค์กรได้ หรือกรณีการเน้นความลับในทางราชการ ทำให้เกิดความแตกต่างในข้อเท็จจริงระหว่างสมาชิก หรือการเน้นกฎระเบียบทำให้สมาชิกรู้สึกอึดอัด ไร้อิสรภาพ เป็นต้น
5. การเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ตัวบุคคล โครงสร้าง หรือเป้าหมายขององค์กรจะนำไปสู่ความขัดแย้ง ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงย่อมกระทบต่อการยอมรับ และ ผลประโยชน์ของคนในองค์กร ดังนั้น ระดับการเปลี่ยนแปลงยังมีมากเท่าไร โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งก็ยิ่งมีมากเท่านั้น
6. พฤติกรรมส่วนบุคคล มีผลทำให้เกิดความขัดแย้งในองค์กร ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมของบุคคลจะนำไปสู่สัมพันธภาพในองค์กร ดังนั้น ถ้าพฤติกรรมของคนไม่แตกต่างกันมากนัก โอกาสเกิดความขัดแย้งก็น้อยลง

นอกจากนี้ ริเอ็องรอง รัตนวิไลสกุล (2540) ยังได้กล่าวว่าสาเหตุของความขัดแย้งอาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะงานที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Task interdependence) ปัจจัยประการแรกนี้ หมายถึง การที่หน่วยงานสองหน่วยงานหรือมากกว่านั้น ไม่สามารถเป็นอิสระแก่กันได้ จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องข้อมูล ความช่วยเหลือหรือการประสานงานกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จ การทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ใน องค์กรไม่สามารถเป็นอิสระแก่กันได้ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งซึ่งมีอยู่ 3 รูปแบบด้วยกัน ประการแรก ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงานหรือกลุ่มต่าง ๆ ในองค์กรอาจจะไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันโดยตรงก็ได้ แต่เมื่อ

หน่วยงานหนึ่งเกิดทำงานผิดพลาดขึ้นอย่างร้ายแรง ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของอีกหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้อง และจะนำไปสู่ความขัดแย้งต่อกัน ประการที่สอง มีรูปแบบที่ว่า การปฏิบัติงานของหน่วยงานหนึ่งจะเริ่มลงมือปฏิบัติได้ก็ต่อเมื่อ งานของอีกหน่วยหนึ่งได้ทำสำเร็จลงแล้ว ในลักษณะเช่นนี้ หากการทำงานของหน่วยงานแรกเกิดความล่าช้า ก็จะส่งผลกระทบต่อหน่วยงานหลังต้องล่าช้าตามไปด้วย เพราะต้องรอให้หน่วยงานแรกปฏิบัติงานเสร็จเสียก่อน เงื่อนไขเช่นนี้ ย่อมนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสอง หน่วยงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น และประการสุดท้าย เป็นลักษณะที่การทำงานของกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงจะทำให้งานสำเร็จลงได้ เช่น หน่วยงานวิจัยต้องอาศัยข้อมูลจากฝ่ายปฏิบัติการ ในขณะที่ฝ่ายปฏิบัติการก็ต้องอาศัยข้อมูลหรือผลการวิจัยจากฝ่ายวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน หากหน่วยงานหรือกลุ่มจากสองหน่วยงานนี้ไม่สามารถร่วมมือกันได้ หรือต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับกันก็จะมีผลนำไปสู่ความขัดแย้งในท้ายที่สุด

2. การแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้านมีมากขึ้น (Increased specialization) เกิดปัญหามากมายหลายประการด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความขัดแย้ง ซึ่งจากผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน ได้มีการค้นพบว่า การแบ่งงานตามความชำนาญมากเท่าใด ยิ่งเกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น เพราะจะทำให้บุคลากรแต่ละกลุ่มมีโครงสร้างในการทำงาน และพัฒนาการในการเรียนรู้ หรือแนวความคิดที่จำกัดอยู่แต่เฉพาะในงานของตนเอง สภาพเช่นนี้ทำให้บุคลากรใน แต่ละหน่วยงานมีแนวความคิดต่อการปฏิบัติ และแก้ไขปัญหาลักษณะต่าง ๆ ของงานแตกต่างกันไปตามความถนัดของแต่ละบุคคล และเมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องประสานงานหรือทำงานร่วมกันแล้ว โอกาสที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งก็จะเกิดขึ้นได้

3. การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของงานไม่ชัดเจน (Ambiguously defined responsibilities) ความขัดแย้งมักเกิดจากความไม่ชัดเจนของการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานในองค์กร ทำให้เกิดความสับสน ก้าวถอยในการทำงานหรือทำงานซ้ำซ้อนกัน ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้ง สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้องค์กรขาดความชัดเจนในการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ คือในขณะที่สภาพแวดล้อมขององค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีผลทำให้เกิดหน้าที่ความรับผิดชอบของงานใหม่ ๆ ขึ้นมามากมาย แต่องค์กรส่วนใหญ่จะไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะขอบข่ายของงาน ซึ่งระบุถึงหน้าที่ความรับผิดชอบให้ทันสมัยตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยสภาพเช่นนี้จะทำให้บุคลากรกลุ่ม หรือหน่วยงานแต่ละฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ ว่าใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในการทำงานนั้น ๆ ซึ่งบางครั้งอาจจะทำให้เกิดการแบ่งงานกันทำ หรือปิดความรับผิดชอบให้กับฝ่ายอื่น และความขัดแย้งตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. อุปสรรคของการติดต่อสื่อสารหรือการสื่อข้อความ (Communication obstruction) อาจจะเกิดขึ้นจากความคล่องตัวของงานที่เป็นอยู่ภายในหรือระหว่างหน่วยงานไม่มีประสิทธิภาพ หรืออาจเกิดจากอุปสรรคด้านภาษา ซึ่งเกิดจากการที่บุคลากรในแต่ละหน่วยงานมีพื้นฐานความรู้ การศึกษา หรือการ

อบรมที่แตกต่างกัน เช่น วิศวกร นายแพทย์ และนักสังคมศาสตร์ เป็นต้น มักจะมีภาษาที่ใช้สื่อความหมาย เฉพาะตัวตามสาขาอาชีพตน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมากมาย สภาพเช่นนี้อาจจะมีผลทำให้การติดต่อสื่อสาร ระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือหน่วยงานขาดความเข้าใจ หรือเกิดการเข้าใจผิดซึ่งกันและกัน ซึ่งมีผลทำให้ไม่สามารถประสานงานและร่วมมือร่วมใจกันได้ตามที่ควรจะเป็น เงื่อนไขเช่นนี้อาจจะนำไปสู่ความขัดแย้ง ตามมาในท้ายที่สุด

5. การแข่งขันเพื่อแย่งชิงทรัพยากรที่มีจำกัด (Competition for limited sources) บุคลากรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร มักจะเผชิญปัญหาที่เกี่ยวกับการแย่งชิง เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรของ องค์กรที่มีค่อนข้างจำกัด เช่น ในเรื่องของงบประมาณ วัสดุ หรือทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

ผลของความขัดแย้ง

ความขัดแย้งมีทั้งแง่ดีและแง่ไม่ดี หมายความว่า ความขัดแย้งอาจเป็นในลักษณะในทาง สร้างสรรค์และทำลาย ถ้าหากความขัดแย้งในองค์กรมีมากเกินไป ผลที่ตามมาจะเป็นไปในทางลบ (Negative consequences) ซึ่งมีลักษณะทำลายประสิทธิภาพขององค์กร แต่ถ้าความขัดแย้งอยู่ในจุดที่ เหมาะสมก็จะเกิดผลในทางบวก (Positive consequences) ซึ่งมีลักษณะเป็นการสร้างสรรค์ ประสิทธิภาพ ให้กับองค์กร อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ บางครั้งเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากที่จะกำหนดว่าความขัดแย้ง ขนาดไหนถึงจะเรียกว่าเป็นจุดที่เหมาะสมที่สุด ต่อปัญหาดังกล่าวนี้ได้มีนักวิชาการเสนอแนะว่า กลยุทธ์ ที่จะช่วยลดตึงใจได้ดีที่สุดก็คือ การสังเกตผลที่ตามมาของความขัดแย้งทั้งสองประการนั่นเอง กล่าวคือ ถ้าผลของความขัดแย้งออกมาในทางบวกก็เรียกว่า ความขัดแย้งอยู่ในจุดที่เหมาะสมที่สุด แต่ถ้าผลออกมา ในทางลบก็ถือว่าได้ว่าเป็นจุดที่ความขัดแย้งนำไปสู่การทำลายมากกว่าการสร้างสรรค ดังนั้น ผลของความ ขัดแย้งจึงมี 2 ลักษณะ คือ

ความขัดแย้งที่ส่งผลในทางบวก มีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์
2. สามารถทำให้บุคลากรในองค์กรเกิดแรงจูงใจในการทำงาน
3. ทำให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ
4. ทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป้าหมายเดิมขององค์กรที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง
5. ทำให้เกิดแนวทางแก้ไขปัญหาดifferent ๆ ที่เป็นประโยชน์กับองค์กรหรือทำให้เกิดคุณภาพใน การตัดสินใจ
6. ทำให้ลดความตึงเครียดในองค์กรได้ หรือทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรดีขึ้น
7. ทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในองค์กรดีขึ้น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักการปรับตัว และการประสานงานร่วมกัน

ความขัดแย้งที่ส่งผลในทางลบ มีลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. นำไปสู่ความตึงเครียดมากขึ้น หรือมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของคนในองค์กรมากขึ้น
2. ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรและเวลามากเกินไป
3. ทำให้เกิดการแบ่งเป็นพรรค เป็นพวกขึ้น ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นฝ่ายชนะ (Winner) และอีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าเป็นผู้แพ้ (Loser) ลักษณะเช่นนี้มีผลทำลายความสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์กรขาดการประสานงานกัน และไม่มีความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ซึ่งมีผลทำให้ประสิทธิผลขององค์กรตามมาได้
4. มุ่งจะเอาชนะกันมากกว่าที่จะมองถึงผลกระทบต่อเป้าหมายขององค์กรโดยส่วนรวม
5. นำไปสู่ความยุ่งเหยิงและไร้ซึ่งเสถียรภาพขององค์กร

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1987: 273) กล่าวถึงความขัดแย้ง โดยมีแนวคิดว่าบุคคลแตกต่างกัน จึงใช้กลยุทธ์ในการจัดการความขัดแย้งไม่เหมือนกัน แต่ละคนมีรูปแบบการแก้ปัญหาเป็นของตนเอง และเนื่องจากการจัดการความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ ดังนั้น คนจึงสามารถเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้และหาวิธีการใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการความขัดแย้ง ในภาวะขัดแย้งประเด็นหลักที่ต้องใส่ใจ คือ

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ส่วนตัว เมื่ออยู่ในภาวะขัดแย้ง คนแต่ละคนจะมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน จึงต้องพิจารณาว่าวัตถุประสงค์ของคน ๆ นั้น มีความสำคัญต่อเขามากน้อยเพียงใด
2. การรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น คนจะพิจารณาว่าการรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้น มีความสำคัญกับตนมากน้อยเพียงใด

แบบพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้ง 5 แบบ คือ

1. ลักษณะแบบ "เต่า" (ถอนตัว, หดหัว) มีลักษณะหลักหนีความขัดแย้ง ขอมละวัตถุประสงค์และความสัมพันธ์ส่วนตัว พยายามหลีกเลี่ยงจากประเด็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยการหลีกเลี่ยงไม่เผชิญกับคู่กรณี และหลีกเลี่ยงจากผู้คนในแวดวงนั้น นอกจากนี้จะไม่ตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหา ผู้มีลักษณะเช่นนี้ คิดว่าไม่มีประโยชน์ในการแก้ไขความขัดแย้ง รู้สึกสิ้นหวัง และมีความเชื่อว่าการถอนตัวจากสภาพขัดแย้งทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เป็นการง่ายกว่าการเผชิญหน้า มองเป้าหมายของงานและความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานอยู่ในระดับต่ำ (เอกชัย กี่สุขพันธุ์, 2530: 77)
2. ลักษณะแบบ "ฉลาม" (บังคับ, ชอบใช้กำลัง) เป็นการแก้ปัญหาคัดแย้งโดยใช้อำนาจตามตำแหน่ง (Authority) คำนึงถึงเป้าหมายงานหรือความต้องการของตนเองมากกว่าความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พยายามแสดงอำนาจเหนือฝ่ายตรงข้าม โดยการบังคับให้ยอมรับทางออกของความขัดแย้งที่ตน

กำหนด การบรรลุเป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด สัมพันธภาพมีความสำคัญน้อยมาก ผู้มีลักษณะเช่นนี้จะพยายามทำทุกอย่างให้บรรลุเป้าหมายโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงใดๆ ไม่สนใจในความต้องการของคนอื่น ไม่สนใจที่คนอื่นไม่ชอบหรือไม่ยอมรับตน มีความเชื่อว่าความขัดแย้งจะยุติได้เมื่อมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชนะ และอีกฝ่ายเป็นผู้แพ้ และลักษณะแบบฉลามต้องการเป็นผู้ชนะ ชัยชนะก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและประสบความสำเร็จ แต่ความพ่ายแพ้ก่อให้เกิดความรู้สึกอ่อนแอ ความไม่เหมาะสม และความล้มเหลว ลักษณะฉลามจะพยายามเอาชนะด้วยการโจมตี โกงล้ม พิชิต คุกคามผู้อื่น

3. ลักษณะแบบ "ตุ๊กตาหิม" (สัมพันธภาพราบรื่น) ลักษณะนี้เชื่อว่าสัมพันธภาพเป็นสิ่งสำคัญมาก เป้าหมายส่วนตัวมีความสำคัญน้อย ต้องการให้เป็นที่ยอมรับและชอบพอ เชื่อว่าความขัดแย้งหลีกเลี่ยงได้เพื่อเห็นแก่ความกลมเกลียว การถกถึงความขัดแย้งเป็นการทำลายความสัมพันธ์และเกรงว่าหากความขัดแย้งยังดำเนินต่อไป จะสะท้อนความรู้สึกและทำลายสัมพันธภาพ ยอมยกเลิกเป้าหมายเพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีไว้ ใช้วิธีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเหมือนครอบครัวเดียวกัน

4. ลักษณะแบบ "สุนัขจิ้งจอก" (ประนีประนอม, แก้ปัญหาเฉพาะหน้า) รูปแบบนี้จะคำนึงถึงเป้าหมายส่วนตนและสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในระดับปานกลาง แสวงหาการประนีประนอม ยอมละเป้าหมายส่วนตนบางส่วนและชักจูงให้ผู้อื่นยอมสละเป้าหมายบางส่วน พยายามหาข้อสรุปต่อข้อขัดแย้งที่ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย พร้อมและเต็มใจที่จะสละวัตถุประสงค์และสัมพันธภาพบางส่วนเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันที่ดี

5. ลักษณะแบบ "นกฮูก" (เผชิญหน้ากัน, สุขุม) รูปแบบนี้จะมองความขัดแย้งว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ให้คุณค่าแก่เป้าหมายและสัมพันธภาพ และหาทางออกที่สนองต่อเป้าหมายทั้งของตนและของผู้อื่น ถือว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ปรับปรุงสัมพันธภาพ โดยการลดความตึงเครียดระหว่างบุคคลทั้งสอง พยายามที่จะถกประเด็นเพื่อระบุถึงความขัดแย้งที่เป็นปัญหา การหาทางแก้ไขซึ่งเป็นที่พอใจของตนและผู้อื่น ทำให้สามารถคงสัมพันธภาพไว้ได้ สิ่งที่จะทำให้เกิดความพอใจคือ การบรรลุเป้าหมายของตนเองและผู้อื่น ความเครียดและความรู้สึกในทางลบได้รับการคลี่คลายแล้ว (Johnson & Johnson, 1987: 272-274)

ความขัดแย้ง เป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมใดก็ตามที่ประกอบไปด้วยมนุษย์ที่มีความแตกต่าง มีความหลากหลายในความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ และพื้นฐานภูมิหลังที่ต่างกัน ซึ่งจะทำให้คนที่อยู่ในสังคมดังกล่าวมีพฤติกรรมและการกระทำที่แตกต่างกัน และการกระทำที่แตกต่างกัน อาจนำมาสู่ความขัดแย้งความขัดแย้งไม่ใช่สิ่งเลวร้าย หากแต่มีส่วนคืออยู่ไม่น้อย กล่าวคือ จะทำให้เกิดความรู้ ความคิดใหม่ ๆ ว่า "ยังมีคนอื่นเขาคิด กระทำ หรือรู้สึกแตกต่างจากเรา" ซึ่งเราควรจะทำ ความเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ ว่า "ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด" ยอมรับได้ไหม และผลดีประการสำคัญของความขัดแย้งจะนำไปสู่ "ความเปลี่ยนแปลง" และ "การปรับปรุง" รวมทั้งสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ความขัดแย้งจะนำไปสู่การเรียนรู้ การยอมรับในการปรับตัว ปรับใจ และปรับความรู้สึกของบุคคลในการที่จะ

ยอมรับผู้อื่นการบริหารและจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นให้หมดไป โดยมุ่งแก้ไขที่ตัวปัญหา และเน้นเรื่องการทำให้ความขัดแย้งยุติลงอย่างจริงจัง ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาอีก นั่นคือ ต้องใช้วิธีการให้ทุกฝ่ายได้รับความพึงพอใจ น่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด แต่ในความจริงแล้วยังมีปัญหาคือความขัดแย้งหลาย ๆ เรื่อง ที่ไม่อาจแก้ไขได้ด้วยวิธี "ชนะทั้งคู่" ด้วยมีข้อจำกัดมากมายเข้ามาเกี่ยวข้อง การแก้ปัญหาคือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพบุคคล สิ่งแวดล้อม เวลา สถานที่ และเรื่องราวที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้น ดังนั้น การเลือกใช้กลวิธีในการแก้ไขสิ่งแวดล้อมจะต้องปรับให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัจจัยและบริบทที่เกี่ยวข้อง แต่ผลที่พึงปรารถนาคือ "ให้เกิดความราบรื่น ประองคอง รักใคร่ สามัคคี กลมเกลียวกัน อันควรจะมีกระทำให้เกิดในทุก ๆ สังคม เพื่อประโยชน์สุขของทุก ๆ คนที่เกี่ยวข้อง"

ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

อารง สุทธาศาสน์ (อ้างถึงใน จรัญ มะลูลีม และคณะ, 2538 : 52) ได้เขียนถึงสาเหตุของปัญหาในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้

ปัญหาสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นแท้ที่จริงก็คือ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน ฝ่ายหนึ่งคือประชาชนไทยมุสลิมที่อยู่ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกฝ่ายหนึ่งคือ รัฐบาลและประชาชนชาวไทยพุทธที่อาศัยอยู่ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สาเหตุใหญ่บางประการ คือ

1) เอกลักษณ์ของสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยพุทธมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและความเชื่อ ภาษา แม้กระทั่งความสำนึกในทางประวัติศาสตร์ เมื่อคนสองกลุ่มมีเอกลักษณ์แตกต่างกันมาอยู่ด้วยกันก็มักจะเกิดความขัดแย้งกันเสมอ ยิ่งในสมัยปัจจุบันนี้ ความขัดแย้งนี้จะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นแทนที่จะเบาบางลงไป ในเรื่องนี้ สุรินทร์ พิศสุวรรณ (อ้างถึงใน จรัญ มะลูลีม และคณะ, 2538 : 52) ได้กล่าวไว้ว่า โดยทั่วไปมักจะมองกันว่า ประชาชนในคาบสมุทรทางใต้ของประเทศไทยประกอบด้วยชนสองกลุ่ม คือ ไทยพุทธ และไทยมุสลิม ความจริงที่ว่าชาวมุสลิมส่วนใหญ่มีเชื้อสายมาเลย์ มักจะถูกกลืนไปเสียโดยหวังจะให้ประเทศรวมกันแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

2) สถานะทางจิตวิทยา ความรู้สึกในความแตกต่างกันเช่นนี้ มีอยู่ในหมู่ชาวไทยมุสลิม ไทยพุทธ และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล (ที่เป็นพุทธศาสนิกชน) เป็นความรู้สึกที่ฝังแน่นอยู่ภายใน ซึ่งจะแสดงออกมาในทางพฤติกรรม สำหรับรัฐบาลนั้นได้แสดงออกอย่างชัดเจนตั้งแต่อดีตแล้วว่า ชาวมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ไม่ใช่คนไทย ในทำนองเดียวกันชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็มองดูชาวไทยพุทธ และเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ ด้วยความหวาดระแวงสงสัยเช่นเดียวกัน การไม่ไว้

วางใจซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างระแวงในความไม่จริงใจและเจตนาร้ายของอีกฝ่ายหนึ่ง ต่างฝ่ายต่างรู้สึกเป็นคนละพวก ทั้งนี้เพราะมีเอกลักษณ์แตกต่างกันเกือบทุกด้าน

สุรชาติ บำรุงสุข (2547) ได้กล่าวถึงปัญหาภาคใต้ว่า หากสำรวจปัญหาภาคใต้จะพบว่ามีความแตกต่าง ๑ คำรองอยู่อย่างหลากหลาย ซึ่งหากสรุปโดยรวมจะเห็นปัญหาหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ปัญหาความรุนแรงในระดับท้องถิ่นและส่งผลกระทบต่อระดับประเทศ
- 2) ปัญหาความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 3) ปัญหาแนวคิดทางศาสนาแบบจารีตประเพณี
- 4) ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่อยู่ในระดับต่ำ ตลอดจนถึงปัญหาความยากจนและปัญหาด้านการศึกษา

5) ปัญหาการควบคุมชายแดนและการจัดระเบียบชายแดน ซึ่งรวมถึงปัญหาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

6) ปัญหาอาชญากรรมและอิทธิพลมืดในท้องถิ่น

ปัญหาการเมือง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม 6 ประการหลัก คำรองอยู่ร่วมกับปัญหาจากระบบราชการอีก 3 ประการ คือ

- 1) ปัญหาการขาดเอกภาพ การแก่งแย่งและแข่งขันกันระหว่างหน่วยราชการในพื้นที่
- 2) ปัญหาการขาดประสิทธิภาพและการคอร์รัปชันของระบบราชการ
- 3) ทักษะของข้าราชการต่อปัญหาความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่ไม่ดีต่อกลุ่มชนมุสลิม

ปัญหาทั้ง 9 ประการ เมื่อถูกผนวกรวมกันแล้ว ส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อถือและความจงรักภักดีที่กลุ่มประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวมีต่อรัฐไทย ซึ่งประการที่ 10 นี้ ถือว่าเป็นปัญหาที่ก่อผลโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศ

ในการแก้ไขปัญหาลำดับจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลไทยตระหนักถึงปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอด แม้รัฐบาลจะประกาศใช้นโยบายหลักเหมือนกันทั่วประเทศ แต่ในส่วนจังหวัดชายแดนภาคใต้จะปรับนโยบายหลักนั้นให้เข้ากับสภาพบุคคล สถานการณ์ และพื้นที่ ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การสาธารณสุข และด้านอื่น ๆ รัฐบาลบางสมัยอาจกระทำโดยไม่ได้ตั้งใจ แต่ประหนึ่งเป็นการบีบบังคับชาวไทยมุสลิมโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดความไม่พอใจ รัฐบาลไทย เป็นโอกาสให้บุคคลบางกลุ่มถือป็นข้ออ้างเข้าแทรกแซง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเป็นผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศ (ปิยนาด (นิโครธา) บุญนาค ,2531:บทคัดย่อ)

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐจะกำหนดนโยบาย วางมาตรการ และกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการทหาร เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชนในพื้นที่ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความสันติสุขในที่สุด แต่ยังไม่ปรากฏว่าพื้นที่แห่งนี้ยังคงมากไปด้วยปัญหาต่าง ๆ นอกจากนโยบายบางประการที่ผิดพลาดแล้วส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งมาจากข้าราชการของรัฐบางกลุ่มบางพวกน่านโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่อย่างไม่ตระหนักหรือเข้าใจในหลักการของนโยบายอย่างแจ่มแจ้ง

ปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพื้นฐานจะเป็นปัญหาที่คล้ายคลึงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย แต่เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ทั้งในด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดความหวาดระแวง ความไม่ไว้วางใจ ประกอบกับความรู้สึกต่ออำนาจรัฐในทางลบที่ถูกสะสมมานาน จึงทำให้ปัญหาทุกปัญหาถูกผูกโยงเข้ากับปัญหาสังคมจิตวิทยาที่มีอยู่เดิม ทำให้ภาพของปัญหาดังกล่าวมีระดับความรุนแรงเพิ่มขึ้น ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาการศึกษา ปัญหายาเสพติด ปัญหาอิทธิพลท้องถิ่น ปัญหากลไกของรัฐ ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อย และปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง (คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ วุฒิสภา, 2542 : 1-2)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จกฤษณ์ นรนิมิตผดุงการ (2530 อ้างถึงในไมตรี สะมะแอ, 2546 : 46) ได้ศึกษาเรื่อง การปกครองท้องถิ่นต่างวัฒนธรรม : สถานการณ์ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การที่สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เสื่อมโทรมในปี 2518 และกลับมาคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น ในปี 2525-2526 นั้น เป็นผลมาจากการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน ทั้งด้านการปราบปราม การพัฒนา การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับต่างประเทศ และได้มีการปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ การจัดโครงการพัฒนาและเข้าถึงประชาชน การสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้นำศาสนา การปราบปรามกลุ่มโจรหลักคือ ขก. จคม. และผกค. อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และที่สำคัญข้าราชการได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมจากเดิม โดยทำงานที่จริงจังร่วมกับประชาชน และมีอุดมการณ์เสียสละมากขึ้น แต่ทั้งนี้เป็นที่คาดหวังว่าจะมีแรงผลักดันให้ดีขึ้นไปอีก และควรจะอยู่ในสภาพที่น่าพอใจมากกว่านี้ ถ้ารัฐบาลไม่เปลี่ยนแปลงท่าทีและนโยบายที่กระทำได้ผลอยู่แล้วไปสู่แนวทางเดิมและที่สำคัญ คือความไม่แน่นอนในนโยบายที่เกิดขึ้นจากการการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือความขัดแย้งระหว่างผู้นำของทางราชการ

อาคม ใจแก้ว (2533 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จได้นั้น จะต้องให้ความสำคัญต่อปัจจัย 3 ประการ คือ ปัจจัยด้านชุมชนที่เน้นความยึดมั่นในวัฒนธรรม ปัจจัยด้านนโยบาย และปัจจัยด้านข้าราชการระดับล่าง โดยเฉพาะข้าราชการระดับล่างเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้เชื่อมโยงนโยบาย ระดับนามธรรมสู่การปฏิบัติในพื้นที่ที่เป็นรูปธรรม หากข้าราชการขาดความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานในพื้นที่แล้ว ถึงแม้ว่านโยบายจะมีความชัดเจนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและวัฒนธรรมของพื้นที่เพียงใด ก็อาจจะทำให้นโยบายล้มเหลวได้ในที่สุด

กิตติ รัตนฉายา (2533 อ้างถึงในไมตรี สะมะแอ, 2546 : 45) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมมีลักษณะทางลบมากกว่าทางบวก ซึ่งเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน และความหวาดระแวงสงสัยซึ่งกันและกัน การแก้ไขปัญหายังจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาลควรเร่งด่วนสูงสุด คือการสร้างเอกภาพในแนวความคิดและเอกภาพในการปฏิบัติ รวมทั้งการให้ความรู้ การทำความเข้าใจนโยบายแก่นักการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ คือ การก่อให้เกิดความเข้าใจ และเลิกความหวาดระแวง ซึ่งกันและกันระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ที่เป็นบวกระหว่างคนทั้งสองกลุ่มจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการที่จะแก้ไขคลี่คลายปัญหายังจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ลุล่วงไปโดยเร็ว

ปิยนาค บุญนาค (2534 อ้างถึงในไมตรี สะมะแอ, 2546 : 45-46) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2475-2516 พบว่า รัฐบาลไทยตระหนักถึงปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอด นับตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน สำหรับในระหว่าง พ.ศ.2475 -2516 นั้น แม้รัฐบาลประกาศใช้นโยบายหลักเหมือนกันทั่วประเทศ แต่ในส่วนจังหวัดภาคใต้จะตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้น เพื่อปรับนโยบายหลักนั้นให้เข้ากับสภาพบุคคลและพื้นที่ ทั้งในด้านการปกครอง การศึกษา การสาธารณสุข และอื่น ๆ บางนโยบายรัฐบาลก็กำหนดขึ้นใช้เฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษ แม้กระนั้นก็ตาม รัฐบาลบางสมัยกระทำการประหนึ่งบีบบังคับชาวไทยมุสลิม โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลไทยในหมู่ชาวไทยมุสลิม เป็นโอกาสให้บุคคลบางกลุ่มถือเป็นข้ออ้างเข้าแทรกแซง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา เป็นผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงของประเทศ รัฐบาลมีนโยบายในการปกครองชาวไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษตามภูมิหลังทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา ปัญหาที่เกิดขึ้นมีใ้คอยู่ต้นนโยบายของรัฐบาล แต่อยู่ที่ข้าราชการของรัฐ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่มากกว่า รัฐบาลจึงควรจัดให้มีการประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการปรับปรุงให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

เลกซิกัลดี พัฒโน(2533 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การรักษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใน องค์การ : เฉพาะกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า สภาพปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน ล้วนเป็นปัญหาเกี่ยวกับมนุษย์เป็นสำคัญ ทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคผู้นำศาสนา เช่นปัญหาความ หวาดระแวงระหว่างข้าราชการกับประชาชน ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน(โดยเฉพาะครู) การแสวงหาผลประโยชน์ เป็นต้น รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาอันเนื่องมาจากทรัพยากรดี จึงได้มีมติ คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์อยู่มาก ด้วยความเรื้อรังของปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ จึงทำให้การพัฒนาช้ากว่าภูมิภาคอื่น ๆ ทั้งนี้รัฐบาลต้องยอมรับในความพิเศษของพื้นที่ สร้างความเป็นธรรม จัด ความเหลื่อมล้ำในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และผู้บังคับบัญชาส่วนกลางส่งคนไปลงโทษ ไปหา ผลประโยชน์ทั้งในเรื่องเงินและ 2 ชั้นกรณีพิเศษ เพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นไปอย่าง เหมาะสมและสามารถแก้ปัญหาได้

สันทัด ณ นคร (2540 อ้างถึงใน จุมพฏ พงษ์สุวรรณ , 2542 : 28-29) ได้ศึกษาเรื่อง เจตคติของ ชาวไทยมุสลิมในตำบลกรงปินัง ถึงอำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา ต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า

1. ชาวไทยมุสลิม มีเจตคติเชิงไม่แน่ใจต่อสาเหตุการก่อการร้ายและสถานการณ์การก่อการร้าย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ชาวไทยมุสลิมที่มีอายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษาสายสามัญ ระดับการศึกษาสายศาสนา อิสลามต่างกัน มีเจตคติต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน
3. ชาวไทยมุสลิมที่เป็นผู้นำทางสังคม มีเจตคติเชิงไม่แน่ใจต่อสาเหตุการก่อการร้าย และ สถานการณ์การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มากกว่าชาวไทยมุสลิมที่มีการรับรู้ข่าวสารปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ชาวไทยมุสลิมที่เป็นผู้นำทางสังคม มีเจตคติที่ไม่แน่ใจต่อสาเหตุการก่อการร้ายในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ มากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้นำทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางที่ระดับ .01
5. เจตคติของชาวไทยมุสลิมต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ขึ้นอยู่กับการรับรู้ข่าวสารอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และขึ้นอยู่กับการรับรู้ข่าวสารว่าเป็นผู้นำหรือไม่เป็นผู้นำทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
6. การรับรู้ข่าวสารเป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์เจตคติต่อสาเหตุของการก่อการร้ายใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ร้อยละ 1.64 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุมพฏ พงษ์สุวรรณ (2542 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับ สถานการณ์การก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ในปี พ.ศ. 2531-2540 พบว่า การก่อการร้ายในประเทศไทยเกิดจากปัจจัยภายในประเทศ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยเสริม

กล่าวคือ ปัจจัยภายในประเทศนั้น เกิดจากสาเหตุความเชื่อดั้งเดิมในอดีตของชาวไทยมุสลิม ว่าตนเองเป็นชนกลุ่มน้อยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ได้เป็นคนไทย เกิดความรู้สึกเป็นปฏิกิริยาต่อชาวไทยพุทธ จึงต้องแบ่งแยกดินแดนออกไปเป็นอิสระ เกิดจากความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชาวไทยมุสลิม หรือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง และขยายไปสู่ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ท้ายที่สุดประเด็นความขัดแย้งขยายบานปลายเป็นประเด็นทางการเมือง มีการนำเหตุการณ์การก่อการร้ายอาชญากรรมในรูปแบบความรุนแรงต่าง ๆ ไปเป็นเครื่องมือต่อสู้ในทางการเมือง เพื่อช่วงชิงฐานเสียงมวลชน หรือกลั่นแกล้งกันเองระหว่างนักการเมืองฝ่ายค้านและรัฐบาล เป็นต้น ปัจจัยภายนอกนั้นเกิดจากการกำหนดนโยบายระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สถานการณ์การก่อการร้ายสากล และการได้รับการสนับสนุนจากรัฐก่อการร้าย ในส่วนปัจจัยเสริม ได้แก่ สภาพของประชาชนในประเทศขณะนั้นที่ไม่พอใจต่อสถานะทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง รัฐบาลไร้เสถียรภาพ ละทิ้งประชาชน จึงเป็นโอกาสอันดีที่ทำให้บุคคลที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ ทำการชักนำ ถ่ายทอดความคิดที่ผิดๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่

วชิระ อัลภาชน์(2546 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของข้าราชการผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงต่อเหตุการณ์ การก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดจากสาเหตุด้านต่าง คือ

1. นักการเมืองในพื้นที่ที่สูญเสียผลประโยชน์ มักนำไปสู่การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุด
2. ปัญหาการสร้างเงื่อนไขจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นประเด็นที่สำคัญที่กลุ่มโจรก่อการร้ายนำไปกล่าวอ้างเรียกร้องในการก่อความไม่สงบเรียบร้อย เป็นสาเหตุรองลงมา
3. ปัญหาคนด้อยโอกาสทางสังคมและคุณภาพการศึกษา ยังเป็นสาเหตุสำคัญในการเกิดการก่อความไม่สงบเรียบร้อย
4. ประวัติศาสตร์ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ การศึกษา สังกัดที่ปฏิบัติงาน อาชวาระการ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และระยะเวลาที่อยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ต่อสาเหตุการก่อความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทางสถิติที่ระดับ .05

ไมตรี สมะแอ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย พบว่า สถานการณ์ความไม่สงบหรือการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เกิดจากตัวแปรสำคัญคือ การมีขบวนการแบ่งแยกดินแดนเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดขบวนการแบ่งแยกดินแดนคือ อิทธิพลแห่งประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเสริมที่ทำให้เกิดสถานการณ์การก่อการร้าย คือปัญหาการศึกษาของประชาชน ปัญหาด้านเศรษฐกิจและความยากจน และกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งใช้สถานการณ์การก่อการร้ายเป็นเครื่องมือในการ

แสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งก็ได้ผลตามที่คาดหมาย สถานการณ์การก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยจะหมดไปก็ต่อเมื่อไม่มีขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือที่รัฐบาลเรียกว่าโจรก่อการร้ายในปัจจุบันหลงเหลืออยู่เลย เพราะจะทำให้ไม่มีผู้ใดนำมาอ้างและใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์จากสถานการณ์การก่อการร้ายได้อีกต่อไป

เจมส์ ดับบลิว เฟสเตอร์ (2540 อ้างถึงใน เจษฎา อรุณพัฒน์พงศ์, 2528 : 51) กล่าวว่า ในกระบวนการนโยบายขึ้นตอนที่น่าสนใจ คือ การปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง ความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายขึ้นอยู่กับการปฏิบัตินโยบาย ความสำเร็จของการปฏิบัตินโยบายนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ข้อ ได้แก่

1. สมรรถนะและความจริงใจของผู้นำ
2. การมีเป้าหมายในนโยบายชัดเจน
3. การริเริ่มที่ดีของกระบวนการกำหนดนโยบาย

นอกจากนี้ยังได้ชี้ถึงปัจจัยที่มีนัยสำคัญแห่งความล้มเหลวของการปฏิบัตินโยบายมี 6 ข้อ ได้แก่

1. ความเกลียดชังขององค์กร
2. ความซับซ้อนของผู้บริการ
3. การมีขอบเขตแห่งความพยายามไม่เพียงพอ
4. การสนับสนุนจากรัฐมีต่ำหรือน้อยมาก
5. การมีงบประมาณไม่เพียงพอ
6. การขาดผู้นำที่มีความสามารถหรือมีความจริงต่อการปฏิบัติงาน

เพรสแมนและรินคาฟสกี (อ้างถึงใน อาคม ใจแก้ว, 2533 : 10-11) ได้ให้คำนิยามของ “การนำนโยบายไปปฏิบัติ” ว่าเป็นการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จ ความหมายดังกล่าวจะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อนำนิยามของแวนมิเตอร์และแวนฮอร์น มาขยาย (Van Meter and Van Horn, 1975 : 447) โดยกล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติจะหมายถึง การกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในนโยบายเบื้องต้น การกระทำหรือการดำเนินการดังกล่าว อาจจะทำโดยภาครัฐหรือเอกชน ทั้งในลักษณะของกลุ่มหรือเอกชน ทั้งในลักษณะของกลุ่มหรือบุคคลก็ได้ แต่ในทัศนะของ ชูซาน บาร์เรตต์ ฟัดจ์ (Barrett and Fudge, 1981 : 12-13) กลับชี้ให้เห็นว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ ไม่จำเป็นที่จะพิจารณาถึงประสิทธิภาพของแต่ละนโยบาย แต่สิ่งสำคัญก็คือ การสังเกตถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติแต่ละนโยบาย ด้วยการทำความเข้าใจว่า “อย่างไร” (How) และ “ทำไม” (Why)

จำรูญ ก้องศิริวงศ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะคติของเยาวชนตอนนโยบายรัฐบาลในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ :กรณีศึกษาเยาวชนที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคยะลา พบว่า ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด และ

ระดับประสบการณ์จากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ และมีประสบการณ์ตนเองเคยได้รับผลกระทบจากผู้ก่อความไม่สงบมากที่สุด

ดาวูด ซา (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้นำศาสนาอิสลามที่มีต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าผู้นำศาสนามีความคิดเห็นว่า ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ แนวทางการบริหารจัดการของรัฐ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่มีความสอดคล้องเหมาะสม และขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเอกลักษณ์พื้นฐานของประชาชนในพื้นที่

คณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ วุฒิสภา (2542:5-2) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาความไม่สงบ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา และสตูล พบว่า ปัญหาซึ่งประกอบด้วย ปัญหาสังคมจิตวิทยา ปัญหาทางการศึกษา และปัญหาความยากจน ตลอดจนปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา ล้วนมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผล หรือเป็นทั้งเหตุทั้งผล ซึ่งกันและกัน ตลอดจนบางปัญหามีลักษณะเป็นตัวเร่งให้สถานการณ์ของปัญหามีความรุนแรงขึ้นด้วย ดังนั้น การแก้ไขปัญหาในอนาคตจะต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กันทุกปัญหา และจะต้องแก้ไขในเชิงบูรณาการตั้งแต่ระดับนโยบายลงไปถึงระดับปฏิบัติ โดยมองปัญหาแบบองค์รวมที่มีความสัมพันธ์กัน และทุกฝ่ายดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ไม่ใช่มองปัญหาแบบแยกส่วนและแบ่งแยกหน่วยงานต่างฝ่ายต่างทำโดยไม่ประสานกัน

สุรพงศ์ โสธนะเสถียร (2531) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิมและ การตอบสนองต่อรัฐบาล จากการศึกษาพบว่า รากฐานปัญหาที่สำคัญของชุมชนมุสลิมภาคใต้ ก็คือ ความหวาดหวั่นของชาวไทยชายแดนภาคใต้ในการสูญเสียความบริสุทธิ์ของศาสนา อันเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนมุสลิม โดยพบข้อสรุปว่า ธรรมชาติของชาวไทยชายแดนภาคใต้มีเอกลักษณ์ของความเป็นมุสลิมแบบไทย ๆ ที่มีความโน้มเอียงไปในทางอนุรักษนิยมและเคร่งครัดต่อศาสนา แต่ก็ยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ ชาวไทยชายแดนภาคใต้มีจิตใจไม่ต่างกับชาวไทยในแถบอื่น ๆ ที่ใจดี เข้าใจคนง่าย ต้อนรับ และให้เกียรติผู้อื่นเสมอ โดยเฉพาะพร้อมที่ยอมรับและตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในแทบทุกเรื่องที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความเชื่อทางศาสนา (เฉพาะในระดับที่ยอมรับได้) แม้กระนั้นในบางเรื่องที่ขัดต่อหลักการศาสนา ชาวไทยชายแดนภาคใต้ก็ยังคงยอมรับหากอยู่ภายใต้การอธิบายด้วยเหตุผลและความรู้สึกที่ไม่มีมลทินในสายตาของสังคม และเพื่อนบ้าน

ปัญหาสำคัญที่รัฐบาลจำต้องเร่งแก้ไข ก็คือการสร้างความรู้สึกร่วมกันต่อสถาบันต่าง ๆ ในทุกระดับ โดยเฉพาะควรเริ่มต้นจากสถาบันใกล้ชิดชาวบ้าน มากกว่าสถาบันที่อยู่ไกลตัว แต่หน่วยราชการมักจะให้ความสำคัญต่อสถาบันที่ไกลตัวมากเกินไป เช่น ความผูกพันในระดับชาติที่ยากต่อความเข้าใจสัมผัสได้ และแย่งต่อความรู้สึกในเรื่องวัฒนธรรมของชาวบ้าน การสร้างความผูกพันดังกล่าว จำเป็นต้องเริ่มต้นที่ศาสนา เนื่องจากอาจเป็นเรื่องที่เสี่ยงและไวต่อความรู้สึกของคนในท้องถิ่น แต่น่าจะ

เริ่มต้นที่นโยบายการพัฒนา ไม่ว่าในด้านการศึกษา อาชีพ และสาธารณสุขปโภค เป็นต้น ด้วยการอาศัยบุคลากรในท้องถิ่น แต่สำหรับในด้านศาสนาแล้ว หากรัฐบาลจะส่งเสริมก็น่าจะส่งเสริมเฉพาะทางด้านงบประมาณโดยผ่านผู้นำศาสนา ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งสำหรับการแก้ไขปัญหาทางศาสนาควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาของฝ่ายบ้านเมือง อันจะส่งผลไปสู่ความผูกพันในระดับที่สูงขึ้นและกว้างไกลขึ้น เช่น สถาบันชาติ

สัมพันธ์ สะดง (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัญหาความต้องการของประชาชนชาวไทยมุสลิม ในเขตชุมชนเมือง กับอำนาจการนำของผู้นำในท้องถิ่น ศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี พบว่าชาวบ้านมีปัญหาความเดือดร้อนมากที่สุดด้านเศรษฐกิจ เรื่องรายได้จากอาชีพหลัก ในประเด็นการมีรายได้น้อย รองลงมาด้านสังคม เรื่องยาเสพติด ในประเด็นกัญชา ด้านสาธารณสุขปโภค เรื่องไฟฟ้า ในประเด็นไฟฟ้าราคาแพง ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องสิ่งแวดล้อมมลภาวะ ในประเด็นการกำจัดขยะ และของเสียต่าง ๆ ตามลำดับ ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ทำให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชาวบ้านไม่สามารถสนองตอบได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องเร่งรัดดำเนินนโยบายกระจายอำนาจให้แก่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นให้มาก ให้เร็ว และลึกที่สุด โดยที่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ควรใช้การสำรวจข้อมูลปัญหาความต้องการ และใช้กระบวนการประชาสังคม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนงาน กิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

นักศึกษาหลักสูตร นปส.รุ่นที่ 45 (2547:3) รายงานผลการศึกษาเรื่อง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาพบว่า แนวนโยบายที่รัฐนำมาใช้ภายหลังการประเมินว่าสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ลดระดับความรุนแรงไปแล้วนั้น โดยภาพรวม มีแนวคิดและหลักการที่มีได้แตกต่างไปจากเดิมเลย สิ่งที่เปลี่ยนแปลงในประเด็นสำคัญน่าจะมีเพียงเรื่องเดียวคือ การยุบเลิก สอ.บต. และ พตท.43 ดังนั้น หากจะมองว่ามีข้อผิดพลาดที่เกิดจากนโยบาย ก็คงจะต้องวิเคราะห์ว่า การที่รัฐบาลกำหนดให้ใช้องค์กรปกติ (เช่น จังหวัด องค์การตามกระบวนการยุติธรรม) เพื่อมาทำหน้าที่แทนภารกิจที่ สอ.บต. และ พตท. 43 (ซึ่งเป็นองค์กรพิเศษ) เคยรับผิดชอบอยู่นั้นเป็นเรื่องที่ถูกต้องหรือเปล่า องค์กรปกตินี้สามารถแทนที่ภารกิจของ สอ.บต. หรือ พตท.43 ตามการรับรู้ของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างแท้จริงหรือไม่ และหากจะมองว่าข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นเป็นข้อผิดพลาดในเชิงของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ก็คงจะต้องพิจารณาในหลายประเด็น อาทิ องค์กรปกติที่รัฐบาลนำมาใช้ปฏิบัติแทน สอ.บต. หรือ พตท.43 สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่รัฐบาลมุ่งหวังไว้หรือไม่ ตลอดจนสามารถสร้างพลังร่วมในลักษณะของการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานได้อย่างแท้จริงหรือไม่ ระบบงานและองค์กรตามกระบวนการยุติธรรมที่รัฐบาลมุ่งหวังจะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดน

ภาคใต้ ทำงานในลักษณะเช่นไร มีประสิทธิภาพในการทำงานหรือไม่ การเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการยกระดับการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ดำเนินการไปอย่างเป็นระบบแท้จริงหรือไม่

สันติ ลาติฟี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2537-2541 มีลักษณะการกำหนดนโยบายที่มาจากส่วนกลาง ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย จึงส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมิได้ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความเป็นอยู่ ปากท้อง ทั้งนี้พบว่าประเด็นในเรื่อง เศรษฐกิจนั้นยังคงขาดความชัดเจนในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ส่วนผลการดำเนินการตามนโยบาย ความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2542-2546 พบว่า การดำเนินการตามนโยบายมีลักษณะตรงประเด็นความต้องการที่แท้จริงของประชาชนมากยิ่งขึ้น โดยการให้ความช่วยเหลือ ในการแก้ไขปัญหาความยากจน เศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นการตอบสนองที่ตรงจุด การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงต่อไป ได้ใช้หลักคิด แนวทางในการ นำเสนอนโยบายใหม่ ด้วยการที่เน้นให้ทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นของกระบวนการกำหนดนโยบาย อีกทั้งนโยบายในช่วงต่อไปควรมุ่งเน้นการพัฒนาคน ในสังคมให้เป็นศูนย์กลางของการแก้ไขปัญหาทั้งปวง โดยสร้างความเข้าใจของคนในสังคมทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนให้มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่อไป

อิสมาแอ อาลี (2540 : 6-29) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ได้ข้อสรุปสำคัญดังนี้คือ สิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา และปฏิบัติตามหลักศาสนา รัฐต้องส่งเสริมให้ชาวมุสลิมมีวิถีชีวิตตามหลักศาสนาอิสลามและหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิและเสรีภาพในการมีสถาบันทางสังคมหรือองค์กรบริหาร และจัดระบบการประกอบ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามในโครงสร้างการบริหารราชการ ให้มีหน่วยงานของรัฐที่มี หน้าที่บริหารกิจการอิสลามในระดับกระทรวงหรือทบวง จัดให้มีศาลอิสลาม สิทธิและเสรีภาพในการ จัดการและส่งเสริมการศึกษา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมมุสลิม บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและศาสนา สิทธิและเสรีภาพในการคุ้มครองผู้บริโภค รัฐต้องจัดตั้งองค์กรผู้บริโภคที่ ดำเนินการตามหลักศาสนาอิสลามทำหน้าที่รับรองตราฮาลาล ตรวจสอบ การผลิต การโฆษณาสินค้าที่ จำหน่ายให้ชาวมุสลิม สิทธิเสรีภาพในการมีสถาบันทางเศรษฐกิจตามหลักการอิสลาม รัฐต้องส่งเสริม ระบบเศรษฐกิจที่ปราศจากดอกเบี้ย สิทธิและเสรีภาพหมวดทั่วไปเกี่ยวกับชาคาตเป็นสิทธิของมุสลิม รัฐ จะละเมิดมิได้ การบริจาชาคาตของมุสลิมถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของรายจ่ายที่สามารถนำไปลดหย่อนภาษี บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลประจำปี

มานพ จิตต์ภูษาและคณะ (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการพัฒนาของชุมชนกับ

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะประชาชนและชุมชนในเขตชนบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า จากการพบความสัมพันธ์ในเชิงบวก ว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนสูงจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรด้วยความสมัครใจสูงด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรให้มีการสนับสนุนกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนในพื้นที่ต่อไปให้มากขึ้น เพราะกิจกรรมทั้งสองด้านจะส่งผลในทางบวกซึ่งกันและกัน

jemskit ปันทอง (อ้างถึงศิริรัตน์ ธานีรณานนท์ 2547) ศึกษาเรื่อง “ชาวไทยมุสลิมและการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม : การศึกษาภาคใต้ตอนล่าง” สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศบ่งชี้ชัดเจนว่า หากภาครัฐคำนึงถึง “ทุนทางสังคมของทักษิณ” ที่มีอยู่ในสังคมของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ นำมาใช้เป็นประโยชน์ในกระบวนการพัฒนา เอกลักษณ์สังคมที่เห็นเด่นชัด คือความใกล้ชิดของสังคมมุสลิมผ่านเครือข่ายทางศาสนา โดยโยงใยจากระดับหมู่บ้านถึงระดับนานาชาติ ความเคร่งศาสนา ความมีคุณธรรม จริยธรรมของชาวมุสลิม ตลอดจนโครงสร้างสังคมที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และระดับต่าง ๆ ในสังคมอย่างชัดเจน เป็นสิ่งนำมาซึ่งโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมในการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมไทยมุสลิม สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนในพื้นที่ได้ และเนื่องจากศาสนาอิสลามมีข้อห้ามถือปฏิบัติอยู่หลายด้าน กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของศาสนาอิสลามก็สามารถหาตลาดได้ ไม่ว่าจะเป็นในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างหรือในต่างประเทศ และสิ่งนี้ก็เป็นโอกาสอีกด้านหนึ่งที่เกิดมาจากเอกลักษณ์พิเศษของสังคมมุสลิมโดยแท้ อาทิ อาหารฮาลาล เป็นต้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้นำชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ผู้นำท้องที่กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำศาสนา และผู้นำเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นประชากรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 324 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสำรวจการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Suvey) ซึ่งใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) โดยขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกอำเภอจังหวัดละ 3 อำเภอ โดยการกระจายพื้นที่ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้ทั้งหมด 9 อำเภอ

ขั้นที่ 2 เลือกตำบล อำเภอละ 2 ตำบล โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้ทั้งหมด 18 ตำบล

ขั้นที่ 3 การเลือกกลุ่มตัวอย่างขั้นสุดท้ายตามกลุ่มเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์

3.1 ผู้นำท้องที่ ตำบลละ 4 คน

3.2 ผู้นำท้องที่ ตำบลละ 3 คน

3.3 ผู้นำท้องศาสนา ตำบลละ 2 คน

3.4 เยาวชน ตำบลละ 9 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 324 คน ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
1. ปัตตานี	1.โคกโพธิ์	1. นาเกตุ 2. มะกรูด
	2. ปะนาเร	3. ทำข้าม 4. พ้อมิ่ง
	3. สายบุรี	5. เป้น 6. บางเก่า
2. ยะลา	4. เมือง	7. พร่อน 8. ยูโป
	5. บันนังสตาร์	9. ตาเนาะปูเตะ 10. คลิงชัน
	6. รามัน	11. วังพญา 12. บือม้ง
3. นราธิวาส	7. ตากใบ	13. โนมิต 14. ศาลาใหม่
	8. เจาะไอร้อง	15. มะรือโบออก 16. จวบ
	9. ศรีสาคร	17. ซากอ 18. ศรีสาคร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน คือ

1) ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ข้อมูลส่วนบุคคล

จำนวน 7 ข้อ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง

จำนวน 15 ข้อ

- 2) ตอนที่ 2 เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่
ความขัดแย้ง	จำนวน 6 ข้อ
การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง	จำนวน 7 ข้อ
เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	จำนวน 20 ข้อ
กระบวนการจัดการความขัดแย้ง	จำนวน 2 ข้อ
ผลงานการจัดการความขัดแย้ง	จำนวน 10 ข้อ

3) ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด การเก็บข้อมูล มีการทดสอบความเชื่อมั่นและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม (Pre – test) กับกลุ่มประชากรจำนวน 30 ราย ที่ หมู่ที่ 5 ตำบล โสรัง อำเภอยะรัง จังหวัด ปัตตานี ผลปรากฏว่า ค่า alpha มีค่าเท่ากับ 0.84 ซึ่งนับว่าเป็นค่าเชื่อมั่นในระดับดี แล้วปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สั้นกว่าเดิม แล้วจึงมอบหมายให้นักวิจัยผู้ช่วยออกไปสัมภาษณ์ แต่ก่อนที่จะให้นักวิจัยผู้ช่วยออกไปสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้ฝึกอบรมนักวิจัยผู้ช่วยให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสัมภาษณ์เสียก่อน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรม .SPSS / PC+ (Statistical Package for the Social . Science/ Personal Computer Plus) มีลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

- 1.) ค่าของสถิติภาคบรรยายของตัวแปรต่างๆ โดยใช้สถิติดังนี้
 - 1.1 ค่าตามถี่ (Frequency) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 - 1.2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)
 - 1.3 ค่าร้อยละ (Percentage)
- 2.) การเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1) เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มี 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (T - test)
 - 2.2) เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test)

5. เกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ยเลขคณิต

การแปลผลค่าเฉลี่ยเลขคณิต ใช้เกณฑ์ดังนี้ (Cronbach , 1990 : 126 – 127)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด
1.50 – 2.49	น้อย
2.50 - 3.49	ปานกลาง
3.50 - 4.49	มาก
4.50 – 5.00	มากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent) ของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. ประเภทผู้นำ		
- ผู้นำท้องถิ่น	72	22.20
- ผู้นำท้องที่	54	16.70
- ผู้นำศาสนา	38	11.70
- ผู้นำเยาวชน	160	49.40
รวม	324	100
2. เพศ		
- ชาย	193	59.60
- หญิง	131	40.40
รวม	324	100
3. อาชีพ		
- เกษตรกร	70	21.60
- รับราชการ	54	16.70
- ค้าขาย	112	34.60
- อื่นๆ	88	27.20
รวม	324	100

ตาราง 1 ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4 รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
- ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน	40	12.30
- 10,001 – 15,000 บาท/เดือน	92	28.40
- 15,001 – 20,000 บาท/เดือน	103	31.80
- มากกว่า 20,000 บาท/เดือน	89	27.50
รวม	324	100
5 ศาสนา		
- พุทธ	57	17.60
- อิสลาม	276	82.40
- คริสต์	0	0.00
- อื่นๆ (ระบุ)	0	0.00
รวม	324	100
6 สถานภาพสมรส		
- โสด	104	32.10
- สมรส	183	56.50
- หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	24	7.40
- หย่าร้าง	8	2.50
- แยกกันอยู่ (ไม่ได้หย่าร้าง)	5	1.50
รวม	324	100
7 ระดับการศึกษา		
- ไม่ได้เรียน	2	0.60
- ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา	3	0.90
- ระดับประถมศึกษา	32	9.90
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	79	24.40
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	68	21.00
- อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	89	27.50
- ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	45	13.90
- สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.90
รวม	324	100

ตาราง 1 ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
8. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง		
- น้อย	15	4.60.
- ปานกลาง	210	64.80
- มาก	99	30.60
รวม	324	100

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 324 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้นำเยาวชน จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 49.40 รองลงมาเป็นผู้นำท้องถิ่น จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 และผู้นำศาสนา จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 11.70 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 59.60 เพศหญิง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40

เมื่อจำแนกตามอาชีพพบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.60 รับราชการ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 และประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนค่อนข้างสูง โดยส่วนใหญ่มีรายได้ อยู่ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท/เดือน จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 รองลงมามีรายได้ ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 28.40 และ มากกว่า 20,000 บาท ต่อเดือน จำนวน 89 คิดเป็นร้อยละ 27.50 สำหรับ เงินเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มีเป็นส่วน น้อย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 12.30

เมื่อจำแนกตามศาสนาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 82.40 นอกจากนี้นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 17.60 และไม่มี กลุ่มตัวอย่างนับถือศาสนาคริสต์

เมื่อพิจารณาสถานภาพสมรสพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรส และสถานภาพโสด จำนวนใกล้เคียงกัน โดยสถานภาพสมรส มีจำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 และสถานภาพ โสด จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ หม้าย (คู่สมรส เสียชีวิต) หย่าร้าง และแยกกันอยู่ (ไม่ได้หย่าร้าง) มีเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 7.40 2.50 และ 1.50 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือ เทียบเท่ามากที่สุด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 รองลงมาคือ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้นหรือเทียบเท่า จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 24.40 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ระดับประถมศึกษา ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ระดับต่ำกว่าระดับประถมศึกษา และไม่ได้เรียนหนังสือ มีเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 13.90 9.90 1.90 0.90 และ 0.60 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 64.80 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งอยู่ในระดับมาก จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 30.60 และ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อยจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรม สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งประกอบด้วย การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง กระบวนการจัดการความขัดแย้ง การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง และผลของการจัดการความขัดแย้ง ดังนี้

2.1. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งในภาพรวมและจำแนกตามประเภทของผู้นำ ดังตาราง 2-3

ตาราง 2 จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง	จำนวน	ร้อยละ
1 ความถี่ของความขัดแย้งในชุมชน		
(1) ไม่มี	19	5.90
(2) มีบ้างบางครั้งคราว	158	48.80
(3) มีบ่อย	137	42.30
(4) มีมาก	10	3.10
รวม	324	100
2. ระดับความขัดแย้งในชุมชน		
(1) ขัดแย้งเล็กน้อยมาก	66	20.40
(2) ขัดแย้งเล็กน้อย	84	25.90
(3) ขัดแย้งปานกลาง	128	39.50
(4) ขัดแย้งอย่างมาก	39	12.00
(5) ขัดแย้งอย่างรุนแรง	7	2.20
รวม	324	100

ตาราง 2 จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง
ในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง	จำนวน	ร้อยละ
3. ประเภทของความขัดแย้งในชุมชน		
(1) การเมือง	73	22.50
(2) เศรษฐกิจ	132	40.70
(3) สิ่งแวดล้อม	72	22.20
(4) ศาสนา	37	11.40
(5) อื่นๆ (ระบุ)	10	3.10
รวม	324	100
4. ระยะเวลาที่เริ่มเกิดความขัดแย้งในชุมชน		
(1) 1-3 ปี	63	19.40
(2) 4-6 ปี	154	47.50
(3) 7-9 ปี	74	22.80
(4) 10 ปี ขึ้นไป	33	10.20
รวม	324	100
5. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน		
(1) สื่อต่างๆ	101	31.20
(2) องค์การภาคประชาชน	121	37.30
(3) ผู้นำ	77	23.80
(4) รัฐบาล	25	7.70
รวม	324	100
6. สาเหตุ/ที่มาของความขัดแย้งในชุมชน		
(1) การเลือกตั้ง/การเมือง	84	10.36
(2) การเลือกตั้งผู้นำศาสนา	56	6.91
(3) การบริหาร/การจัดการศึกษาในชุมชน	34	4.19
(4) การไม่ยอมรับในคุณค่า หรือไม่ให้ความสำคัญกับคนที่ไม่ใช่พวกเดียวกัน	67	8.26
(5) การแย่งชิงที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	148	18.25
(6) โครงการพัฒนาของรัฐ ไม่สนองความต้องการหรือช่วยแก้ปัญหาที่แท้จริงของชุมชน	74	9.12

ตาราง 2 จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง
ในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง	จำนวน	ร้อยละ
(7) ช่องว่างของความรู้ ความเข้าใจของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในชุมชน	37	4.56
(8) ความเชื่อและระบบความคิดที่ต่างกันของคนกลุ่มต่างๆ	65	8.01
(9) คนในชุมชนขาดความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่	49	6.04
(10) ผลประโยชน์ที่ขัดแย้ง ไม่ลงรอยกันของคนที่มีอำนาจ มีบทบาทในชุมชน	81	9.99
(11) ข้อบกพร่องของกลไกการสื่อสารกับชุมชน ได้แก่ ข้อมูล/ข่าวสารที่บิดเบือน การไม่มีความรู้ในภาษาถิ่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขาดช่องทางการสื่อสารของรัฐกับประชาชน	31	3.82
(12) การเสื่อมคุณธรรมในจิตใจของประชาชนในชุมชน เช่น การไม่ยึดหลักปฏิบัติทางศาสนาอย่างเคร่งครัด	84	10.36
(13) อื่นๆ	0	0.00
รวม	811	100

จากตาราง 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนมีบ้างบางครั้งบางคราวและมีบ่อย โดยกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่ามีบ้างบางครั้งบางคราว คิดเป็นร้อยละ 48.80 และมีบ่อยคิดเป็นร้อยละ 42.30 กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 3.10 เห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนมีมาก สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าไม่มีความขัดแย้ง คิดเป็นร้อยละ 5.90 ซึ่งมีเป็นส่วนน้อย

เมื่อพิจารณาระดับของความขัดแย้งในชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39.50 รองลงมาคือ มีความขัดแย้งเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.90 มีความขัดแย้งเล็กน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 20.40 มีความขัดแย้งอย่างมากคิดเป็นร้อยละ 12.00 และมีความขัดแย้งอย่างรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 2.20 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาประเภทของความขัดแย้งในชุมชน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 11.40 รองลงมาเป็นความขัดแย้งด้านการเมืองและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนเป็นความขัดแย้งด้านการเมือง คิดเป็นร้อยละ 22.50 และเห็นว่าเป็นความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม

คิดเป็นร้อยละ 22.20 สำหรับความขัดแย้งด้านศาสนาและด้านอื่นๆ มีเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 11.40 และ 3.10 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาระยะเวลาที่เริ่มเกิดความขัดแย้งในชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าความขัดแย้งเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 4-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาคิดว่าเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 7-9 ปี 1-3 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22.80 19.20 และ 10.20 ตามลำดับ

ด้านปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งมากที่สุดคือ องค์การภาคประชาชน คิดเป็นร้อยละ 37.30 รองลงมาคือ สื่อต่างๆ ผู้นำและรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 31.20 23.80 และ 7.70 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสาเหตุของความขัดแย้งในชุมชน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนสูงที่สุด 5 อันดับแรกคือ การแย่งชิงที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 18.25 รองลงมาคือ การเลือกตั้ง/การเมือง คิดเป็นร้อยละ 10.36 การเสื่อมคุณธรรมในจิตใจของประชาชนในชุมชน เช่น ไม่ยึดหลักปฏิบัติทางศาสนาอย่างเคร่งครัด คิดเป็นร้อยละ 10.36 ผลประโยชน์ที่ขัดแย้ง ไม่ลงรอยกันของคนที่มีอำนาจ มีบทบาทในสังคม คิดเป็นร้อยละ 9.99 และโครงการพัฒนาของรัฐไม่สนองความต้องการหรือช่วยแก้ปัญหาที่แท้จริงของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 9.12 ตามลำดับ สำหรับสาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าก่อให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด 3 อันดับคือ ข้อบกพร่องของกลไกสื่อสารกับชุมชน ได้แก่ การบริหาร/การจัดการศึกษาในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 4.19 ข้อมูล/ข่าวสารที่บิดเบือน การไม่มีความรู้ในภาษาถิ่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขาดช่องทางการสื่อสารของรัฐกับประชาชน คิดเป็นร้อยละ 3.82 และสาเหตุอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ตามลำดับ

ตาราง 3 จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งในชุมชนจำแนกตามประเภทของผู้นำ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง	ผู้นำท้องถิ่น		ผู้นำศาสนา		ผู้นำเยาวชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1 ความถี่ของความขัดแย้งในชุมชน						
(1) ไม่มี	10	7.90	4	10.50	5	3.10
(2) มีบ้างบางครั้งคราว	62	49.20	19	50.00	77	48.10
(3) มีบ่อย	50	39.70	15	39.50	72	45.00
(4) มีมาก	4	3.20	0	0.00	6	3.80
รวม	126	100	38	100	160	100

ตาราง 3 จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง
ในชุมชนจำแนกตามประเภทของผู้นำ (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง	ผู้นำท้องถิ่น		ผู้นำศาสนา		ผู้นำเยาวชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2. ระดับความขัดแย้งในชุมชน						
(1) ขัดแย้งเล็กน้อยมาก	23	18.30	12	31.60	31	19.40
(2) ขัดแย้งเล็กน้อย	32	25.40	7	18.40	45	28.10
(3) ขัดแย้งปานกลาง	52	41.30	13	34.20	63	39.40
(4) ขัดแย้งอย่างมาก	19	15.10	6	15.80	14	8.80
(5) ขัดแย้งอย่างรุนแรง	0	0.00	0	0.00	7	4.40
รวม	126	100	38	100	160	100
3. ประเภทของความขัดแย้งในชุมชน						
(1) การเมือง	28	22.20	9	23.70	36	22.50
(2) เศรษฐกิจ	49	38.90	13	34.20	70	43.80
(3) สิ่งแวดล้อม	28	22.20	10	26.30	34	21.30
(4) ศาสนา	14	11.10	5	13.20	18	11.30
(5) อื่นๆ (ระบุ)	7	5.60	1	2.60	2	1.30
รวม	126	100	38	100	160	100
4. ระยะเวลาที่เริ่มเกิดความขัดแย้งในชุมชน						
(1) 1-3 ปี	24	19.00	10	26.30	29	18.10
(2) 4-6 ปี	64	50.80	15	39.50	75	46.90
(3) 7-9 ปี	27	21.40	8	21.10	39	24.40
(4) 10 ปี ขึ้นไป	11	8.70	5	13.20	17	10.60
รวม	126	100	38	100	160	100
5. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน						
(1) สื่อต่างๆ	41	32.50	15	39.50	45	28.10
(2) องค์การภาคประชาชน	39	31.00	11	28.90	71	44.40
(3) ผู้นำ	32	25.40	7	18.40	38	23.80
(4) รัฐบาล	14	11.10	5	13.20	6	3.80
รวม	126	100	38	100	160	100

ตาราง 3 จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง
ในชุมชนจำแนกตามประเภทของผู้นำ (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง	ผู้นำท้องถิ่น		ผู้นำศาสนา		ผู้นำเยาวชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. สาเหตุ/ที่มาของความขัดแย้งในชุมชน						
(1) การเลือกตั้ง/การเมือง	37	29.40	29	76.3	38	23.80
(2) การเลือกตั้งผู้นำศาสนา	18	14.30	10	26.30	28	17.50
(3) การบริหาร/การจัดการศึกษาใน ชุมชน	12	9.50	9	23.70	13	8.10
(4) การไม่ยอมรับในคุณค่า หรือไม่ให้ความสำคัญกับคนที่ไม่ใช่กลุ่มพวกเดียวกัน	35	27.80	8	21.10	24	15.00
(5) การแย่งชิงที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน	54	42.90	11	28.90	83	51.90
(6) โครงการพัฒนาของรัฐไม่สนองความต้องการหรือช่วยแก้ปัญหาที่แท้จริงของชุมชน	38	30.20	11	28.90	25	15.60
(7) ช่องว่างของความรู้ ความเข้าใจของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในชุมชน	19	15.10	6	15.80	12	7.50
(8) ความเชื่อและระบบความคิดที่ต่างกันของคนกลุ่มต่างๆ	29	23.00	8	21.10	28	17.50
(9) คนในชุมชนขาดความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่	22	17.50	8	21.10	19	11.90
(10) ผลประโยชน์ที่ขัดแย้ง ไม่ลงกันของคนที่มีอำนาจ มีบทบาทในชุมชน	26	20.60	8	21.10	47	29.40
(11) ข้อบกพร่องของกลไกการสื่อสารกับชุมชน ได้แก่ ข้อมูล/ข่าวสารที่บิดเบือน การไม่มีความรู้ในภาษาถิ่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขาดช่องทางการสื่อสารของรัฐกับประชาชน	14	11.10	3	7.90	14	8.80
(12) การเสื่อมคุณธรรมในจิตใจของประชาชนในชุมชน เช่น การไม่ยึดหลักปฏิบัติทางศาสนาอย่างเคร่งครัด	32	25.40	16	42.10	36	22.50
(13) อื่นๆ	0	0	0	0	0	0.00
รวม	126	100	38	100	160	100

จากตาราง 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งในชุมชนจำแนกตามประเภทของผู้นำ พบว่า ผู้นำทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งในชุมชนสอดคล้องกันคือ เห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนมีบ้างบางครั้งคราว โดยผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและผู้นำเยาวชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้งมีบ้างบางครั้งบางคราวคิดเป็นร้อยละ 49.20 50.00 48.10 ตามลำดับ รองลงมาทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนมีบ่อย โดยมีค่าเฉลี่ยของผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและผู้นำเยาวชน เท่ากับ 39.70 39.50 และ 45.00 ตามลำดับ และมีเป็นส่วนน้อยที่เห็นว่าความขัดแย้งไม่มีและมีมาก

เมื่อพิจารณาระดับความขัดแย้งในชุมชนพบว่า ผู้นำทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและผู้นำเยาวชน เห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 41.30 34.20 และ 39.20 ตามลำดับ รองลงมา ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำเยาวชนเห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนอยู่ในระดับเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 25.40 และ 28.10 ตามลำดับ สำหรับผู้นำศาสนาเห็นว่า รองลงมาในชุมชนมีความขัดแย้งในระดับเล็กน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 31.60 และมีเพียงผู้นำเยาวชนเท่านั้นที่เห็นว่าในชุมชนมีความขัดแย้งอยู่ในระดับขัดแย้งรุนแรง คิดเป็นร้อยละ 4.40

ด้านประเภทของความขัดแย้งในชุมชนพบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และผู้นำเยาวชน เห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนที่พบมากที่สุดคือความขัดแย้งทางด้านเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 38.90 34.20 และ 43.80 ตามลำดับ สำหรับความขัดแย้งรองลงมาคือ ความขัดแย้งทางด้านการเมืองและสิ่งแวดล้อม โดยผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นทั้ง 2 ด้านเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 22.20 ผู้นำศาสนามีความคิดเห็นทั้ง 2 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 23.70 และ 26.30 ตามลำดับ ผู้นำเยาวชนมีความคิดเห็นทั้ง 2 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 22.50 และ 21.30 ตามลำดับ สำหรับด้านศาสนาและด้านอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เป็นส่วนน้อยที่เห็นว่าก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาที่เริ่มเกิดความขัดแย้งในชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ เห็นว่าความขัดแย้งเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 4-6 ปี โดยผู้นำท้องถิ่นเห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 4-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.80 รองลงมาเห็นว่าเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 7-9 ปี 1-3 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.40 19.00 และ 8.70 ตามลำดับ ผู้นำศาสนาเห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 4-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.50 รองลงมาเห็นว่าเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 1-3 ปี 7-9 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 26.30 21.10 และ 13.20 ตามลำดับ สำหรับผู้นำเยาวชนเห็นว่า ความความขัดแย้งในชุมชนเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 4-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.90 รองลงมาเห็นว่าเริ่มเกิดขึ้นเมื่อ 7-9 ปี 1-3 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.40 18.10 และ 10.60 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนพบว่า ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนามีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยส่วนใหญ่เห็นว่า สื่อต่างๆ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 32.50 และ 39.50 ตามลำดับ สำหรับผู้นำเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การภาค

ประชาชนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 44.40 สำหรับปัจจัยด้านอื่นๆ ผู้นำท้องถิ่นเห็นว่าปัจจัยรองลงมาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนคือ องค์การภาคประชาชน ผู้นำและรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 31.00 25.40 11.10 ตามลำดับ ผู้นำศาสนาเห็นว่าปัจจัยรองลงมาคือ ปัจจัยด้านองค์การภาคประชาชน ผู้นำและรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 26.30 21.10 และ 13.20 ตามลำดับ ผู้นำเยาวชนเห็นว่าปัจจัยรองลงมาคือ ปัจจัยด้านสื่อต่างๆ ผู้นำและรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 28.10 23.80 และ 3.80 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสาเหตุ/ที่มาของความขัดแย้งในชุมชนพบว่า ผู้นำทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกันเกี่ยวกับสาเหตุสูงที่สุดและน้อยที่สุด 3 อันดับ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน โดยผู้นำท้องถิ่นมีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้งในชุมชนสูงที่สุด 3 อันดับคือการแย่งชิงที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน โครงการพัฒนาของรัฐไม่สนองความต้องการหรือช่วยแก้ปัญหาที่แท้จริงของชุมชน และการเลือกตั้ง/การเมือง คิดเป็นร้อยละ 42.90 30.20 และ 29.40 ตามลำดับ สำหรับสาเหตุของความขัดแย้งในชุมชนน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ ช่องว่างของความรู้ ความเข้าใจของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในชุมชน ข้อบกพร่องของกลไกการสื่อสารกับชุมชน ได้แก่ ข้อมูล/ข่าวสารที่บิดเบือน การไม่มีความรู้ในภาษาถิ่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลช่องทางการสื่อสารของรัฐกับประชาชน และ การบริหาร/การจัดการศึกษาใน ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 15.10 11.10 และ 9.50

สำหรับผู้นำศาสนา มีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้งสูงที่สุด 3 อันดับคือ การเลือกตั้ง/การเมือง รองลงมาคือ การเสื่อมคุณธรรมในจิตใจของประชาชนในชุมชน เช่น การไม่ยึดหลักปฏิบัติทางศาสนาอย่างเคร่งครัด และการแย่งชิงที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 76.30 42.10 28.90 ตามลำดับ สำหรับสาเหตุของความขัดแย้งในชุมชนน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ ข้อบกพร่องของกลไกการสื่อสารกับชุมชน ได้แก่ ข้อมูล/ข่าวสารที่บิดเบือน การไม่มีความรู้ในภาษาถิ่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลช่องทางการสื่อสารของรัฐกับประชาชน รองลงมาคือ ช่องว่างของความรู้ ความเข้าใจของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในชุมชน และผลประโยชน์ที่ขัดแย้งไม่ลงรอยกันของคนที่มีอำนาจ มีบทบาทในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 7.90 15.80 และ 21.10 ตามลำดับ

สำหรับผู้นำเยาวชน มีความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของความขัดแย้งสูงที่สุด 3 อันดับคือ การแย่งชิงที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน รองลงมาคือ ผลประโยชน์ที่ขัดแย้ง ไม่ลงรอยกันของคนที่มีอำนาจ มีบทบาทในชุมชน และ การเลือกตั้ง/การเมือง คิดเป็นร้อยละ 51.90 29.40 และ 23.80 ตามลำดับ สำหรับสาเหตุของความขัดแย้งในชุมชนน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ การเสื่อมคุณธรรมในจิตใจของประชาชนในชุมชน เช่น การไม่ยึดหลักปฏิบัติทางศาสนาอย่างเคร่งครัด รองลงมาคือการบริหาร/การจัดการศึกษาในชุมชน และข้อบกพร่องของกลไกการสื่อสารกับชุมชน ได้แก่ ข้อมูล/ข่าวสารที่บิดเบือน การไม่มีความรู้ในภาษาถิ่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลช่องทางการสื่อสารของรัฐกับประชาชน คิดเป็นร้อยละ 7.50 8.10 8.80 ตามลำดับ

2.2. การศึกษากระบวนการจัดการความขัดแย้งในภาพรวมและจำแนกตามประเภทของผู้นำ ดังตาราง 4-5

ตาราง 4 จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ของกระบวนการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม

กระบวนการจัดการความขัดแย้ง	จำนวน	ร้อยละ
1. บุคคลที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน		
(1) สมาชิกในชุมชนด้วยกัน	53	16.40
(2) ผู้นำชุมชน	219	67.60
(3) ผู้นำศาสนา	23	7.10
(4) เจ้าหน้าที่ของรัฐ	29	9.00
รวม	324	100
2. หน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในชุมชน		
(1) องค์การบริหารส่วนตำบล	46	14.20
(2) กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน	139	42.90
(3) นายอำเภอ	77	23.80
(4) ผู้ว่าราชการจังหวัด	24	7.40
(5) นักการเมืองท้องถิ่น	5	1.50
(6) นักการเมืองระดับชาติ	3	0.90
(7) นักวิชาการและนักสันติวิธี	5	1.50
(8) คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด	3	0.90
(9) สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด	15	4.60
(10) อื่นๆ	7	2.20
รวม	324	100

จากตาราง 4 กระบวนการจัดการความขัดแย้งพบว่า บุคคลที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งมากที่สุดคือผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 67.60 รองลงมาคือ สมาชิกในชุมชนด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 16.40 เจ้าหน้าที่ของรัฐคิดเป็นร้อยละ 9.00 โดยบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งน้อยที่สุดคือ ผู้นำศาสนา คิดเป็นร้อยละ 7.10

สำหรับหน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในชุมชนพบว่า หน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งมากที่สุดคือ กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 42.90

รองลงมาคือ นายอำเภอ คิดเป็นร้อยละ 23.80 องค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 14.20 ผู้ว่าราชการจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 7.40 และ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 4.60 สำหรับนักการเมืองท้องถิ่น นักวิชาการและนักสันติวิธี นักการเมืองระดับชาติ และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้งเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.50 1.50 0.90 และ 0.90 ตามลำดับ

ตาราง 5 จำนวน (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percent) ของกระบวนการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทของผู้นำ

กระบวนการจัดการความขัดแย้ง	ผู้นำท้องถิ่น		ผู้นำศาสนา		ผู้นำเยาวชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. บุคคลที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน						
(1) สมาชิกในชุมชนด้วยกัน	31	24.60	6	15.80	16	10.00
(2) ผู้นำชุมชน	71	56.30	25	65.80	123	76.90
(3) ผู้นำศาสนา	10	7.90	4	10.50	9	5.60
(4) เจ้าหน้าที่ของรัฐ	14	11.10	3	7.90	12	7.50
รวม	126	100	38	100	160	100
2. หน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน						
(1) องค์การบริหารส่วนตำบล	13	10.30	9	23.70	24	15.00
(2) กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน	49	38.90	11	28.90	79	49.40
(3) นายอำเภอ	33	26.20	6	15.80	38	23.80
(4) ผู้ว่าราชการจังหวัด	10	7.90	5	13.20	9	5.60
(5) นักการเมืองท้องถิ่น	4	3.20	1	2.60	1	0.60
(6) นักการเมืองระดับชาติ	2	1.60	0	0.00	0	0.00
(7) นักวิชาการและนักสันติวิธี	1	0.80	1	2.60	0	0.00
(8) คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด	3	2.40	0	0.00	3	1.90
(9) สำนักงานคณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัด	5	4.00	5	13.20	5	3.10
(10) อื่นๆ	6	4.80	0	0.00	1	0.60
รวม	126	100	38	100	160	100

จากตาราง 5 กระบวนการจัดการความขัดแย้งในชุมชนพบว่า ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและผู้นำเยาวชน มีความคิดเห็นสอดคล้องกันคือ เห็นว่าบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในชุมชนคือ ผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 56.30 65.80 และ 76.90 ตามลำดับ รองลงมาผู้นำท้องถิ่นเห็นว่าผู้ที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งคือ สมาชิกในชุมชนด้วยกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และ ผู้นำศาสนา คิดเป็นร้อยละ 24.60 11.10 และ 7.90 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผู้นำเยาวชนที่เห็นว่าผู้ที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งรองลงมาคือ สมาชิกในชุมชนด้วยกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และ ผู้นำศาสนา คิดเป็นร้อยละ 10.00 7.60 และ 5.60 สำหรับผู้นำศาสนาเห็นว่าบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งรองลงมาคือ สมาชิกในชุมชนด้วยกัน ผู้นำศาสนาและเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 15.80 10.50 และ 7.90 ตามลำดับ

สำหรับหน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนพบว่า ผู้นำทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน 3 อันดับแรกสอดคล้องกัน โดยผู้นำท้องถิ่นมีความเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ปัญหความขัดแย้งในชุมชน 3 อันดับแรก คือ กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาคือ นายอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 38.90 26.20 10.30 ตามลำดับ ผู้นำศาสนามีความเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ปัญหความขัดแย้งในชุมชน 3 อันดับแรก คือ กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอ คิดเป็นร้อยละ 28.90 23.70 และ 15.80 ตามลำดับ ผู้นำเยาวชนมีความเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ปัญหความขัดแย้งในชุมชน 3 อันดับแรก คือ กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาคือ นายอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 49.40 23.80 15.00 ตามลำดับ สำหรับนักการเมืองท้องถิ่น นักวิชาการและนักสันติวิธี นักการเมืองระดับชาติ และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด เข้ามาแก้ปัญหความขัดแย้งเป็นส่วนน้อย โดยผู้นำท้องถิ่นเห็นว่าหน่วยงานและบุคคลที่เข้ามาแก้ไขปัญหความขัดแย้งในชุมชนน้อยที่สุดคือ นักวิชาการและนักสันติวิธี คิดเป็นร้อยละ 2.40 ผู้นำศาสนาเห็นว่านักการเมืองระดับชาติและคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดไม่ได้เข้ามาแก้ปัญหความขัดแย้ง เช่นเดียวกับผู้นำเยาวชนที่เห็นว่านักการเมืองระดับชาติ นักวิชาการและนักสันติวิธี ไม่ได้เข้ามาแก้ปัญหความขัดแย้งในชุมชน

2.3. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งในภาพรวมและจำแนกตามประเภทของผู้นำ ดังตาราง 6-7

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน	3.28	.861	ปานกลาง
2	เสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.38	.890	ปานกลาง
3	นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.32	.943	ปานกลาง
4	มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการความขัดแย้งของชุมชน	3.29	.895	ปานกลาง
5	มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้ง	3.23	.897	ปานกลาง
6	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ	3.10	.912	ปานกลาง
7	จัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการจัดการความขัดแย้ง	2.92	.849	ปานกลาง
รวม		3.21	.873	ปานกลาง

จากตาราง 6 การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งพบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งทุกข้อในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการเสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 รองลงมาคือการนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และการจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการจัดการความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำท้องถิ่น

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน	3.33	.980	ปานกลาง
2	เสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.46	.944	ปานกลาง
3	นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.51	1.018	มาก
4	มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการความขัดแย้งของชุมชน	3.42	.999	ปานกลาง
5	มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้ง	3.36	1.031	ปานกลาง
6	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ	3.25	1.078	ปานกลาง
7	จัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการจัดการความขัดแย้ง	3.09	.904	ปานกลาง
รวม		3.34	.955	ปานกลาง

จากตาราง 7 การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำท้องถิ่นพบว่า โดยภาพรวม ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งในระดับมาก 1 ข้อ คือ การนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 สำหรับข้ออื่นๆ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับคือ เสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 สำหรับการจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการจัดการความขัดแย้ง ผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำศาสนา

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน	3.58	.552	มาก
2	เสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.71	.835	มาก
3	นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.68	.842	มาก
4	มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการความขัดแย้งของชุมชน	3.66	.781	มาก
5	มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้ง	3.61	.823	มาก
6	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ	3.37	.852	ปานกลาง
7	จัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการจัดการความขัดแย้ง	2.97	.788	ปานกลาง
รวม		3.51	.798	มาก

จากตาราง 8 การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำศาสนาพบว่า โดยภาพรวม ผู้นำศาสนา มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้นำศาสนามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งในระดับมาก 5 ข้อ โดยมีส่วนร่วมสูงที่สุดคือ เสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 รองลงมาคือการนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และ การได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 สำหรับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ และจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการจัดการความขัดแย้ง ผู้นำศาสนามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และ 2.97 ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำเยาวชน

ข้อ	การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน	3.17	.803	ปานกลาง
2	เสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.23	.833	ปานกลาง
3	นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.09	.845	ปานกลาง
4	มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการความขัดแย้งของชุมชน	3.10	.787	ปานกลาง
5	มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้ง	3.05	.751	ปานกลาง
6	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ	2.92	.735	ปานกลาง
7	จัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการจัดการความขัดแย้ง	2.77	.795	ปานกลาง
รวม		3.04	.810	ปานกลาง

จากตาราง 9 การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำเยาวชนพบว่า โดยภาพรวมผู้นำเยาวชน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้นำเยาวชน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งในระดับปานกลางทุกข้อ โดยผู้นำเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งมากที่สุดคือ การเสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 รองลงมาคือ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการความขัดแย้งของชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 สำหรับด้านการจัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการจัดการความขัดแย้ง ผู้นำเยาวชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77

2.4. การศึกษาเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในภาพรวมและจำแนกตามประเภทของผู้นำ ดังตาราง 10-13

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม

ข้อ	เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	จัดตั้งหน่วยงานรับฟังเรื่องราวความเดือดร้อนและความขัดแย้งและให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะอย่างเร่งด่วน	3.19	.816	ปานกลาง
2	การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น	3.35	.857	ปานกลาง
3	การพัฒนาอาชีพของประชาชนในชุมชนให้มีความมั่นคงและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น	3.42	.962	ปานกลาง
4	การจัดตั้งองค์กรบริหารชะกาดในชุมชนที่เป็นรูปธรรม	3.37	1.000	ปานกลาง
5	การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนในชุมชนให้ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา	3.38	1.041	ปานกลาง
6	อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป	3.18	.999	ปานกลาง
7	ยอมรับความหลากหลายของความเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน	3.33	.911	ปานกลาง
8	ใช้เทคนิคการดักเตือนเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.34	.949	ปานกลาง
9	มีการใช้หลักประนีประนอมกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.42	.987	ปานกลาง
10	ใช้การลงโทษเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.13	1.041	ปานกลาง
11	มอบความไว้วางใจกับทุกฝ่ายในชุมชน	3.35	1.031	ปานกลาง
12	ดำรงซึ่งความยุติธรรมกับทุกฝ่ายในการจัดการความขัดแย้ง	3.30	.996	ปานกลาง
13	นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารที่ดีมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง	3.27	.995	ปานกลาง
14	นำเสนอข้อมูลและข่าวสารต่างๆ อย่างมีระบบ รวดเร็วและถูกต้อง	3.30	1.027	ปานกลาง
15	เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในการดูแลบุตรหลาน	3.36	.946	ปานกลาง
16	กำหนดกติกามาใช้บังคับในชุมชนไม่ให้ความขัดแย้งบานปลายขึ้น	3.32	.986	ปานกลาง

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม (ต่อ)

ข้อ	เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
17	ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจะใช้มติความเห็นของกรรมการหมู่บ้านและกรรมการชุมชน	3.26	.962	ปานกลาง
18	จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์กลุ่มต่างๆในชุมชน เพื่อให้มีความสนิทสนม เข้าใจกัน เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้ง	3.26	.990	ปานกลาง
19	ให้ผู้อาวุโสเข้ามามีบทบาทใกล้ชิดข้อพิพาทแก่คู่กรณีที่ขัดแย้งกัน	3.28	1.025	ปานกลาง
20	วางตัวเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง	3.14	1.000	ปานกลาง
รวม		3.33	.768	ปานกลาง

จากตาราง 10 เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งพบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในระดับปานกลางทุกข้อ โดยเทคนิคที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการจัดการความขัดแย้งสูงที่สุด 5 อันดับคือ การพัฒนาอาชีพของประชาชนในชุมชน ให้มีความมั่นคงและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 การใช้หลักประนีประนอมกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนในชุมชนให้ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 การจัดตั้งองค์กรบริหารชะกาดในชุมชนที่เป็นรูปธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในการดูแลบุตรหลาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 สำหรับเทคนิคที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการจัดการความขัดแย้งน้อยที่สุด 5 อันดับ คือ จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์กลุ่มต่างๆในชุมชนเพื่อให้มีความสนิทสนม เข้าใจกัน เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 รองลงมาคือ จัดตั้งหน่วยงานรับฟังเรื่องราวความเดือดร้อนและความขัดแย้ง และให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะอย่างเร่งด่วน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 วางตัวเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 และใช้การลงโทษเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำท้องถิ่น

ข้อ	เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	จัดตั้งหน่วยงานรับฟังเรื่องราวความเดือดร้อนและความขัดแย้งและให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะอย่างเร่งด่วน	3.44	.844	ปานกลาง
2	การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น	3.66	.841	มาก
3	การพัฒนาอาชีพของประชาชนในชุมชนให้มีความมั่นคงและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น	3.77	.922	มาก
4	การจัดตั้งองค์กรบริหารชะกาดในชุมชนที่เป็นรูปธรรม	3.61	.938	มาก
5	การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนในชุมชนให้ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา	3.63	.952	มาก
6	อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป	3.57	.907	มาก
7	ยอมรับความหลากหลายของความเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน	3.63	.944	มาก
8	ใช้เทคนิคการคัดค้านเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.61	.963	มาก
9	มีการใช้หลักประนีประนอมกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.64	1.000	มาก
10	ใช้การลงโทษเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.30	1.119	ปานกลาง
11	มอบความไว้วางใจกับทุกฝ่ายในชุมชน	3.63	1.010	มาก
12	ดำรงซึ่งความยุติธรรมกับทุกฝ่ายในการจัดการความขัดแย้ง	3.60	.981	มาก
13	นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารที่ดีมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง	3.48	1.002	ปานกลาง
14	นำเสนอข้อมูลและข่าวสารต่างๆ อย่างมีระบบ รวดเร็วและถูกต้อง	3.57	1.007	มาก
15	เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในการดูแลบุตรหลาน	3.65	.958	มาก
16	กำหนดกติกามาใช้บังคับในชุมชนไม่ให้ความขัดแย้งบานปลายขึ้น	3.56	1.055	มาก

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม (ต่อ)

ข้อ	เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
17	ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจะใช้มติความเห็นของกรรมการหมู่บ้านและกรรมการชุมชน	3.50	.986	มาก
18	จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์กลุ่มต่างๆในชุมชน เพื่อให้มีความสนิทสนม เข้าใจกัน เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้ง	3.49	1.010	ปานกลาง
19	ให้ผู้อาวุโสเข้ามามีบทบาทไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่คู่กรณีที่ขัดแย้งกัน	3.43	1.077	ปานกลาง
20	วางตัวเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง	3.36	1.077	ปานกลาง
รวม		3.56	.923	มาก

จากตาราง 11 เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งพบว่า โดยภาพรวมผู้นำท้องถิ่น ใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้นำท้องถิ่น ใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในระดับมาก 14 ด้าน และระดับปานกลาง 6 ด้าน จากทั้งหมด 20 ด้าน โดยเทคนิคที่ผู้นำท้องถิ่น ใช้ในการจัดการความขัดแย้งสูงที่สุด 3 อันดับคือ การพัฒนาอาชีพของประชาชนในชุมชนให้มีความมั่นคงและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น และ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในการดูแลบุตรหลาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 3.66 และ 3.65 ตามลำดับ สำหรับเทคนิคที่ผู้นำท้องถิ่นใช้ในการจัดการความขัดแย้งในระดับปานกลางและใช้น้อยที่สุด 3 อันดับ คือ ใช้การลงโทษเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน วางตัวเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง และให้ผู้อาวุโสเข้ามามีบทบาทไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่คู่กรณีที่ขัดแย้งกัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 3.36 และ 3.43 ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำศาสนา

ข้อ	เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	จัดตั้งหน่วยงานรับฟังเรื่องราวความเดือดร้อนและความขัดแย้งและให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะอย่างเร่งด่วน	3.34	.627	ปานกลาง
2	การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น	3.71	.732	มาก
3	การพัฒนาอาชีพของประชาชนในชุมชนให้มีความมั่นคงและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น	3.79	.777	มาก
4	การจัดตั้งองค์กรบริหารชะกาดในชุมชนที่เป็นรูปธรรม	3.76	.913	มาก
5	การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนในชุมชนให้ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา	3.79	.963	มาก
6	อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป	3.50	.797	มาก
7	ยอมรับความหลากหลายของความเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน	3.63	.714	มาก
8	ใช้เทคนิคการคัดค้านเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.82	.692	มาก
9	มีการใช้หลักประนีประนอมกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.95	.733	มาก
10	ใช้การลงโทษเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.55	.950	มาก
11	มอบความไว้วางใจกับทุกฝ่ายในชุมชน	3.63	1.025	มาก
12	ดำรงซึ่งความยุติธรรมกับทุกฝ่ายในการจัดการความขัดแย้ง	3.66	.994	มาก
13	นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารที่ดีมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง	3.63	.942	มาก
14	นำเสนอข้อมูลและข่าวสารต่างๆ อย่างมีระบบ รวดเร็วและถูกต้อง	3.61	1.104	มาก
15	เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในการดูแลบุตรหลาน	3.79	.811	มาก
16	กำหนดกติกามาใช้บังคับในชุมชนไม่ให้ความขัดแย้งบานปลายขึ้น	3.84	.789	มาก

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำศาสนา (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
17	ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจะใช้มติความเห็นของกรรมการหมู่บ้านและกรรมการชุมชน	3.82	.865	มาก
18	จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์กลุ่มต่างๆในชุมชน เพื่อให้มีความสนิทสนม เข้าใจกัน เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้ง	3.74	.860	มาก
19	ให้ผู้อาวุโสเข้ามามีบทบาทใกล้เคียงข้อพิพาทแก่คู่กรณีที่ขัดแย้งกัน	3.82	.896	มาก
20	วางตัวเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง	3.37	.852	ปานกลาง
รวม		3.78	.864	ปานกลาง

จากตาราง 12 การใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งพบว่า โดยภาพรวมผู้นำศาสนาใช้เทคนิคการจัดการความขัดแย้งในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้นำศาสนา ใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งส่วนใหญ่ในระดับมาก 18 ข้อและระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยเทคนิคที่ผู้นำศาสนา ใช้ในการจัดการความขัดแย้งสูงที่สุด 3 อันดับคือ มีการใช้หลักประนีประนอมกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมาคือ ใช้เทคนิคการดึงเตือนเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน ใช้มติความเห็นของกรรมการหมู่บ้านและกรรมการชุมชนในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และให้ผู้อาวุโสเข้ามามีบทบาทใกล้เคียงข้อพิพาทแก่คู่กรณีที่ขัดแย้งกัน โดยทั้ง 3 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 3.82 สำหรับเทคนิคที่ผู้นำท้องถิ่นใช้ในการจัดการความขัดแย้งในระดับปานกลางซึ่งมีอยู่ 2 ข้อ คือ จัดตั้งหน่วยงานรับฟังเรื่องราวความเดือดร้อนและความขัดแย้งและให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะอย่างเร่งด่วน และวางตัวเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ และ 3.34 3.37 ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำเยาวชน

ข้อ	เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	จัดตั้งหน่วยงานรับฟังเรื่องราวความเดือดร้อนและความขัดแย้งและให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะอย่างเร่งด่วน	2.94	.763	ปานกลาง
2	การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น	3.01	.769	ปานกลาง
3	การพัฒนาอาชีพของประชาชนในชุมชนให้มีความมั่นคงและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น	3.06	.902	ปานกลาง
4	การจัดตั้งองค์กรบริหารชะกาดในชุมชนที่เป็นรูปธรรม	3.08	.990	ปานกลาง
5	การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนในชุมชนให้ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา	3.08	1.046	ปานกลาง
6	อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป	2.80	.970	ปานกลาง
7	ยอมรับความหลากหลายของความเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน	3.03	.827	ปานกลาง
8	ใช้เทคนิคการคัดค้านเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.01	.876	ปานกลาง
9	มีการใช้หลักประนีประนอมกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	3.12	.934	ปานกลาง
10	ใช้การลงโทษเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน	2.89	.938	ปานกลาง
11	มอบความไว้วางใจกับทุกฝ่ายในชุมชน	3.06	.973	ปานกลาง
12	ดำรงซึ่งความยุติธรรมกับทุกฝ่ายในการจัดการความขัดแย้ง	2.99	.911	ปานกลาง
13	นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารที่ดีมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง	3.02	.942	ปานกลาง
14	นำเสนอข้อมูลและข่าวสารต่างๆ อย่างมีระบบ รวดเร็วและถูกต้อง	3.02	.948	ปานกลาง
15	เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในการดูแลบุตรหลาน	3.04	.853	ปานกลาง
16	กำหนดกติกามาใช้บังคับในชุมชนไม่ให้ความขัดแย้งบานปลายขึ้น	3.01	.865	ปานกลาง

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำเยาวชน (ต่อ)

ข้อ	เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
17	ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจะใช้มติความเห็นของกรรมการหมู่บ้านและกรรมการชุมชน	2.94	.849	ปานกลาง
18	จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์กลุ่มต่างๆในชุมชน เพื่อให้มีความสนิทสนม เข้าใจกัน เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้ง	2.97	.914	ปานกลาง
19	ให้ผู้อาวุโสเข้ามามีบทบาทใกล้ชิดข้อพิพาทแก่คู่กรณีที่ขัดแย้งกัน	3.04	.944	ปานกลาง
20	วางตัวเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง	2.91	.921	ปานกลาง
รวม		3.01	.785	ปานกลาง

จากตาราง 13 การใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งของผู้นำเยาวชนพบว่า โดยภาพรวม ผู้นำเยาวชน ใช้เทคนิคการจัดการความขัดแย้งในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้นำเยาวชน ใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งระดับปานกลางทุกข้อ โดยเทคนิคที่ผู้นำเยาวชน ใช้ในการจัดการความขัดแย้งสูงที่สุด 3 อันดับคือ ใช้หลักประนีประนอมกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 รองลงมาคือ การจัดตั้งองค์กรบริหารชะกาดในชุมชนที่เป็นรูปธรรม และการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนในชุมชนให้ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยทั้ง 2 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.08 สำหรับเทคนิคที่ผู้นำเยาวชนใช้ในการจัดการความขัดแย้งน้อยที่สุด 3 อันดับคือ การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป ใช้การลงโทษเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน และวางตัวเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 2.89 และ 3.95 ตามลำดับ

2.5. การศึกษาผลของการจัดการความขัดแย้งในภาพรวมและจำแนกตามประเภทของผู้นำ ดังตาราง 14-17

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ผลของการจัดการความขัดแย้งของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม

ข้อ	ผลของการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	การดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน	3.54	.748	มาก
2	การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน	3.64	.781	มาก
3	ความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน	3.53	.867	มาก
4	การทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน	3.37	.882	ปานกลาง
5	รายได้ของประชาชนในชุมชน	3.34	.826	ปานกลาง
6	การทำกิจกรรมการเมืองและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน	3.40	.833	ปานกลาง
7	การปฏิบัติศาสนกิจของประชาชนในชุมชน	3.40	.862	ปานกลาง
8	การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน	3.34	.877	ปานกลาง
9	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน	3.23	.856	ปานกลาง
10	ความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	3.06	.886	ปานกลาง
รวม		3.38	.825	ปานกลาง

จากตาราง 14 ผลของการจัดการความขัดแย้งพบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าภายหลังจากที่มีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ระดับความเป็นอยู่ดีขึ้นปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภายหลังจากมีการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมีผลให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นมากคือ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน การดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน ความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 3.54 และ 3.53 ตามลำดับ สำหรับข้ออื่นๆ ดีขึ้นในระดับปานกลางคือ การทำกิจกรรมการเมืองและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 การปฏิบัติศาสนกิจของประชาชนในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 การทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 รายได้ของประชาชนในชุมชน 3.34 การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 และความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐดีขึ้นน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.06

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ผลของการจัดการความขัดแย้งของผู้นำท้องถิ่น

ข้อ	ผลของการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	การดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน	3.71	.736	มาก
2	การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน	3.86	.777	มาก
3	ความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน	3.70	.803	มาก
4	การทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน	3.61	.819	มาก
5	รายได้ของประชาชนในชุมชน	3.52	.797	มาก
6	การทำกิจกรรมการเมืองและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน	3.58	.719	มาก
7	การปฏิบัติศาสนกิจของประชาชนในชุมชน	3.66	.728	มาก
8	การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน	3.62	.778	มาก
9	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน	3.47	.766	ปานกลาง
10	ความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	3.33	.829	ปานกลาง
รวม		3.60	.775	มาก

จากตาราง 15 ผลของการจัดการความขัดแย้งพบว่า โดยภาพรวมผู้นำท้องถิ่นเห็นว่าภายหลังจากที่มีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน มีผลให้ระดับความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภายหลังจากมีการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมีผลให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก 8 ข้อ เรียงลำดับดังนี้ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน การดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 การดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 การปฏิบัติศาสนกิจของประชาชนในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 การทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 การทำกิจกรรมการเมืองและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 และ รายได้ของประชาชนในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 สำหรับผลของการจัดการความขัดแย้งที่ทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นในระดับปานกลางคือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และ ความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ผลของการจัดการความขัดแย้งของผู้นำศาสนา

ข้อ	ผลของการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	การดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน	3.79	.664	มาก
2	การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน	3.79	.741	มาก
3	ความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน	3.79	.935	มาก
4	การทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน	3.63	.913	มาก
5	รายได้ของประชาชนในชุมชน	3.53	.830	มาก
6	การทำกิจกรรมการเมืองและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน	3.76	.883	มาก
7	การปฏิบัติศาสนกิจของประชาชนในชุมชน	3.58	1.081	มาก
8	การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน	3.63	.883	มาก
9	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน	3.55	.860	มาก
10	ความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	3.53	.979	มาก
รวม		3.65	.876	มาก

จากตาราง 16 ผลของการจัดการความขัดแย้งพบว่า โดยภาพรวมผู้นำศาสนา เห็นว่าภายหลังจากที่มีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน มีผลให้ระดับความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภายหลังจากมีการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมีผลให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นมากทุกข้อ โดยข้อที่ความเป็นอยู่ดีขึ้นสูงที่สุดคือ การดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน และความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยทั้ง 3 ข้อ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.79 และข้อที่ความเป็นอยู่ดีขึ้นน้อยที่สุดคือ รายได้ของประชาชนในชุมชนและความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้ง 2 ข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.53

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ผลของการจัดการความขัดแย้งของผู้นำเยาวชน

ข้อ	ผลของการจัดการความขัดแย้ง	ค่าเฉลี่ย (Mean)	S.D.	ระดับ
1	การดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน	3.34	.727	ปานกลาง
2	การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน	3.43	.740	ปานกลาง
3	ความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน	3.33	.859	ปานกลาง
4	การทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน	3.11	.854	ปานกลาง
5	รายได้ของประชาชนในชุมชน	3.15	.810	ปานกลาง
6	การทำกิจกรรมการเมืองและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ของสมาชิกในชุมชน	3.18	.846	ปานกลาง
7	การปฏิบัติศาสนกิจของประชาชนในชุมชน	3.16	.836	ปานกลาง
8	การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน	3.04	.857	ปานกลาง
9	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน	2.96	.842	ปานกลาง
10	ความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	2.74	.787	ปานกลาง
รวม		3.14	.815	ปานกลาง

จากตาราง 17 ผลของการจัดการความขัดแย้งพบว่า โดยภาพรวมผู้นำเยาวชน เห็นว่าภายหลังจากที่มีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน มีผลให้ระดับความเป็นอยู่ดีขึ้นปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภายหลังจากมีการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมีผลให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นปานกลางทุกข้อ โดยข้อที่ความเป็นอยู่ดีขึ้นสูงที่สุดคือ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และข้อที่ความเป็นอยู่ขึ้นน้อยที่สุดคือความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมตามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การเปรียบเทียบเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง และผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตาม ประเภทผู้นำ เพศ อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามประเภทผู้นำ เพศ อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง ดังตาราง

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	2	9.951	4.976		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	321	162.148	.505	9.850	.000
รวมทั้งหมด	323	172.099	4.976		

จากตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำพบว่า ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและผู้นำเยาวชน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .000$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังตาราง 19-29

ตาราง 19 ค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

ประเภทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	ผู้นำท้องถิ่น	ผู้นำศาสนา	ผู้นำเยาวชน
		3.34	3.51	3.04
ผู้นำท้องถิ่น	3.34	-	.166	.297*
ผู้นำศาสนา	3.51		-	.463*
ผู้นำเยาวชน	3.04			-

จากตาราง 19 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามประเภทผู้นำ พบว่า ผู้นำเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกับผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผู้นำท้องถิ่นกับผู้นำศาสนามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามเพศ

เพศ	N	mean	SD	t-value
ชาย	193	3.29	.72800	2.35*
หญิง	131	3.10	.72026	

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 20 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามเพศพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	3	19.288	6.409	13.416	.000
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	320	152.871	.478		
รวมทั้งหมด	323	172.099			

จากตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามอาชีพพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .000$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe ดังตาราง 22

ตาราง 22 ค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

ประเภทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	เกษตรกร 3.32	รับราชการ 3.58	ค้าขาย 3.25	อื่นๆ 2.86
(1) เกษตรกร	3.32	-	.2601	.073	.460*
(2) รับราชการ	3.58		-	.333*	.721*
(3) ค้าขาย	3.25			-	.387*
(4) อื่นๆ	2.86				-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 22 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามอาชีพพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกับอาชีพอื่นๆ อาชีพรับราชการกับอาชีพค้าขาย อาชีพรับราชการกับอาชีพอื่นๆ และ อาชีพค้าขายกับอาชีพอื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรกับอาชีพรับราชการ และอาชีพเกษตรกรกับอาชีพค้าขาย มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	3	20.629	6.876		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	320	151.470	.473	14.527	.000
รวมทั้งหมด	323	179.975			

จากตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .000$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังตาราง 24

ตาราง 24 ค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้
เป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

ประเภทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 10,000	10,001-15,000	15,001-20,000	มากกว่า 20,000
		2.81	3.04	3.22	3.57
ต่ำกว่า 10,000	2.81	-	.222	.404*	.756*
10,001-15,000	3.04		-	.181	.534*
15,001-20,000	3.22			-	.352*
มากกว่า 20,000	3.57				-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 24 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามรายได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน กับรายได้ ระหว่าง15,001-20,000 บาท/เดือน กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน กับรายได้ มากกว่า 20,000 บาท/เดือน กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน กับรายได้ มากกว่า 20,000 บาท/เดือน และ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ระหว่าง15,001-20,000 บาท/เดือน กับ รายได้ มากกว่า 20,000 บาท/เดือน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน กับรายได้ ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน และ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน กับรายได้ ระหว่าง15,001-20,000 บาท/เดือน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติ
เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามศาสนา

เพศ	N	mean	SD	t-value
พุทธ	157	3.23	.758	.236
อิสลาม	267	3.21	.725	

จากตาราง 25 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามศาสนาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	4	10.238	2.56		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	319	161.861	.507	5.044	.001
รวมทั้งหมด	323	172.099			

จากตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามสถานภาพสมรสพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .001$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe ดังตาราง 27

ตาราง 27 ค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

สถานภาพสมรส	ค่าเฉลี่ย	โสด	สมรส	หม้าย	หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		3.02	3.28	3.64	3.12	2.74
โสด	3.02	-	.261	.616*	.098	.283
สมรส	3.28		-	.355	.162	.544
หม้าย	3.64			-	.517	.900
หย่าร้าง	3.12				-	.382
แยกกันอยู่	2.74					-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 27 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามสถานภาพสมรสพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกัน 1 คู่ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสดกับหม้าย (สามีเสียชีวิต) มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสนอกเหนือจากนี้มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	7	2.072	.296		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	316	170.027	.538	.550	.796
รวมทั้งหมด	323	172.099			

จากตาราง 28 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาในระดับแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	2	2.965	1.483		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	321	169.134	.527	2.814	.061.
รวมทั้งหมด	323	172.099			

จากตาราง 29 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามความรู้ความเข้าใจพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งในระดับ น้อย ปานกลางและมาก มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง ไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามประเภทผู้นำ เพศ อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง ดังตาราง 30 -

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามประเภทผู้นำ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	2	28.275	14.137		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	321	151.701	.473	29.915	.000
รวมทั้งหมด	323	179.975			

จากตาราง 30 ผลการเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามประเภทผู้นำพบว่า ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและผู้นำเยาวชน มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .000$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของทดสอบ Scheffe ดังตาราง 31

ตาราง 31 ค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามประเภทผู้นำ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

ประเภทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	ผู้นำท้องถิ่น	ผู้นำศาสนา	ผู้นำเยาวชน
		3.55	3.68	3.00
ผู้นำท้องถิ่น	3.55	-	.130	.463*
ผู้นำศาสนา	3.68		-	.685*
ผู้นำเยาวชน	3.00			-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 31 เปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามประเภทผู้นำ พบว่า ผู้นำเยาวชนมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกับผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผู้นำท้องถิ่นกับผู้นำศาสนามีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 32 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามเพศ

เพศ	N	mean	SD	t-value
ชาย	193	3.38	.73080	2.55*
หญิง	131	3.16	.75375	

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 32 เปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามเพศพบว่า เพศชาย และเพศหญิงมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 33 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	3	15.792	5.264		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	320	164.184	.513	10.25	.000
รวมทั้งหมด	323	179.975			

จากตาราง 33 ผลการเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามอาชีพพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .000$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe ดังตาราง 34

ตาราง 34 ค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

ประเภทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	เกษตรกร	รับราชการ	ค้าขาย	อื่นๆ
		3.50	3.60	3.24	3.00
(1) เกษตรกร	3.50	-	.105	.257	.493*
(2) รับราชการ	3.60		-	.362*	.599*
(3) ค้าขาย	3.24			-	.236
(4) อื่นๆ	3.00				-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 34 เปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามอาชีพพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรกับอาชีพอื่นๆ อาชีพรับราชการกับอาชีพค้าขาย และอาชีพรับราชการกับอาชีพอื่นๆ มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรกับอาชีพรับราชการ อาชีพเกษตรกรกับอาชีพค้าขายและอาชีพค้าขายกับอาชีพอื่นๆ มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 35 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	3	9.028	3.009		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	320	170.948	.534	5.633	.001
รวมทั้งหมด	323	179.975			

จากตาราง 35 ผลการเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .000$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังตาราง 36

ตาราง 36 ค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามรายได้ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

รายได้	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 10,000	10,001-15,000	15,001-20,000	มากกว่า 20,000
		3.15	3.11	3.31	3.53
ต่ำกว่า 10,000	3.15	-	.037	.161	.384
10,001-15,000	3.11		-	.199	.421*
15,001-20,000	3.31			-	.222*
มากกว่า 20,000	3.53				-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 36 เปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามรายได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกัน 1 คู่ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน กับรายได้ มากกว่า 20,000 บาท/เดือน มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้นอกเหนือจากนี้ มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 37 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามศาสนา

เพศ	N	mean	SD	t-value
พุทธ	157	3.25	.758	.459
อิสลาม	267	3.30	.745	

จากตาราง 37 เปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามศาสนาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 38 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	4	10.238	2.56		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	319	161.861	.507	5.044	.015
รวมทั้งหมด	323	172.099			

จากตาราง 38 ผลการเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามสถานภาพสมรสพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .015$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe ดังตาราง 39

ตาราง 39 ค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามสถานภาพสมรส ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

สถานภาพสมรส	ค่าเฉลี่ย	โสด	สมรส	หม้าย	หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		3.11	3.35	3.61	3.36	3.41
โสด	3.11	-	.244	.505*	.257	.298
สมรส	3.35		-	.261	.013	.054
หม้าย	3.61			-	.247	.206
หย่าร้าง	3.36				-	.041
แยกกันอยู่	3.41					-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 39 เปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเป็นรายคู่ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกัน 1 คู่ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสดกับหม้าย (สามีเสียชีวิต) มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสนอกเหนือจากนี้ มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 40 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	7	3.026	.432		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	316	176.949	.560	.772	.6.11
รวมทั้งหมด	323	172.099			

จากตาราง 40 ผลการเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาในระดับต่างกัน มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 41 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	2	.291	.146		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	321	179.684	.560	.260	.771
รวมทั้งหมด	323	179.975			

จากตาราง 41 ผลการเปรียบเทียบเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามความรู้ความเข้าใจพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งในระดับ น้อย ปานกลาง และมาก มีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

3.5 ผลการเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามประเภทผู้นำ เพศ อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง ดังตาราง

ตาราง 42 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	2	18.223	9.111		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	321	104.334	.325	28.033	.000
รวมทั้งหมด	323	122.557			

จากตาราง 42 การเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามประเภทผู้นำ พบว่า ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนาและผู้นำเยาวชนมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .000$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังตาราง 42

ตาราง 42 ค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

ประเภทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	ผู้นำท้องถิ่น	ผู้นำศาสนา	ผู้นำเยาวชน
		3.60	3.65	3.14
ผู้นำท้องถิ่น	3.60	-	.052	.461*
ผู้นำศาสนา	3.65		-	.513*
ผู้นำเยาวชน	3.14			-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 42 เปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามประเภทผู้นำเป็นรายคู่พบว่า ผู้นำเยาวชนได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกับผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผู้นำท้องถิ่นกับผู้นำศาสนาได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 43 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามเพศ

เพศ	N	mean	SD	t-value
ชาย	193	3.44	.641	2.33*
หญิง	131	3.28	.564	

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 43 เปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามเพศพบว่า การจัดการความขัดแย้งส่งผลต่อ เพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 44 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	3	10.368	3.456	9.85	.000
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	320	112.189	.351		
รวมทั้งหมด	323	122.557			

จากตาราง 44 การเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามอาชีพพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .000$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังตาราง 45

ตาราง 45 ค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

ประเภทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	เกษตรกร	รับราชการ	ค้าขาย	อื่นๆ
		3.50	3.68	3.33	3.38
เกษตรกร	3.50	-	.180	.169	.338*
รับราชการ	3.68		-	.350*	.519*
ค้าขาย	3.33			-	.168
อื่นๆ	3.38				-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 45 เปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพอื่นๆ อาชีพรับราชการกับอาชีพค้าขาย และอาชีพรับราชการกับอาชีพอื่นๆ ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมกับอาชีพรับราชการ อาชีพเกษตรกรรมกับอาชีพค้าขาย และอาชีพค้าขายกับอาชีพอื่นๆ ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 46 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลในการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	3	6.292	2.09		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	320	116.265	.363	5.77	.001
รวมทั้งหมด	323	122.557			

จากตาราง 46 ผลการเปรียบเทียบผลในการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .001$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังตาราง 47

ตาราง 47 ค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามรายได้เป็นรายคู่ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

ประเภทผู้นำ	ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 10,000	10,001-15,000	15,001-20,000	มากกว่า 20,000
		3.14	3.29	3.39	3.57
ต่ำกว่า 10,000	3.14	-	.145	.252	.428*
10,001-15,000	3.29		-	.106	.282*
15,001-20,000	3.39			-	.175
มากกว่า 20,000	3.57				-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 47 เปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามรายได้เป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกัน 2 คู่ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน กับ รายได้ มากกว่า 20,000 บาท/เดือน และรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/เดือน กับรายได้ มากกว่า 20,000 บาท/เดือน ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้นอกเหนือจากนี้ ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้ง ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 48 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามศาสนา

เพศ	N	mean	SD	t-value
พุทธ	157	3.34	.603	.493
อิสลาม	267	3.39	.619	

จากตาราง 48 เปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามศาสนาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 49 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	4	10.238	2.56		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	319	161.861	.507	5.044	.00
รวมทั้งหมด	323	172.099			

จากตาราง 49 ผลการเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามสถานภาพสมรสพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .001$) จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังตาราง 50

ตาราง 50 ค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามสถานภาพสมรสเป็นรายคู่ ด้วยวิธีทดสอบของ Scheffe

สถานภาพสมรส	ค่าเฉลี่ย	โสด	สมรส	หม้าย	หย่าร้าง	แยกกันอยู่
		3.18	3.47	3.60	3.38	3.16
โสด	3.18	-	.284*	.411	.199	.028
สมรส	3.47		-	.127	.085	.312
หม้าย	3.60			-	.212	.440
หย่าร้าง	3.38				-	.227
แยกกันอยู่	3.16					-

* หมายถึง $p \leq .05$

จากตาราง 50 เปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามสถานภาพสมรสเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกัน 1 คู่ คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสดกับสถานภาพสมรส ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส นอกเหนือจากนี้ ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 51 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	7	1.460	.209		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	316	121.097	.383	.544	.801
รวมทั้งหมด	323	122.557			

จากตาราง 51 ผลการเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษาในระดับแตกต่างกัน ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ตาราง 52 ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และค่าสถิติเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้งจำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม	2	.206	.103		
ความแปรปรวนภายในกลุ่ม	321	122.351	.381	.270	.764
รวมทั้งหมด	323	122.557			

จากตาราง 52 ผลการเปรียบเทียบผลของการจัดการความขัดแย้ง จำแนกตามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งในระดับน้อย ปานกลางและมาก ได้รับผลของการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับผู้เชี่ยวชาญ

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญปรากฏผลดังนี้

1. สัมภาษณ์นายคอเลาะลี ฮาแม หัวหน้ากองเลขาขบวนการองค์กรชุมชน จังหวัดยะลา ณ ม.5 ตำบลพร่อน อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผมมองว่าเกิดจากหลายๆสาเหตุหรือหลายๆปัจจัย ผมขอสรุปให้เห็นว่ามาจาก 5 สาเหตุหลักด้วยกัน คือ

1. กลุ่มบุคคลที่เสียผลประโยชน์ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลสมัยรัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร บุคคลที่เสียผลประโยชน์คือ กลุ่มบุคคลที่ทำธุรกิจผิดกฎหมาย เช่นกลุ่มธุรกิจบ่อนพนัน กลุ่มค้ายาเสพติด นักธุรกิจสินค้านิยามิ รวมถึงกลุ่มประเทศที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐบาล เช่น โครงการร่วมกำหนดราคายางพารา โครงการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล โครงการขุดคลองคอคอดกระ จึงจับมือกับกลุ่มกระบวนการทำก่อเหตุความไม่สงบอย่างต่อเนื่อง

2. เกิดจากปัญหาทางสังคมที่สะสมมาอย่างยาวนาน ซึ่งมีการหวาดระแวงซึ่งกันและกัน มีการแบ่งกลุ่ม แบ่งพวกอย่างเด่นชัด การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เป็นแบบมาตรฐาน ไม่เท่าเทียมกัน ข้าราชการบางคนพยายามให้ร้าย หรือกล่าวหาชาวไทยมุสลิมอย่างไม่เป็นธรรม โดยหาว่าเป็นพวกโจร ก่อการร้ายบ้าง กลุ่มบุคคลอันธพาลบ้าง

3. กลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ แสวงหาผลประโยชน์ของพวกบนความทุกข์ของผู้อื่นด้วยวิธีต่างๆ นานา กลุ่มต่างๆ เหล่านี้มีทั้งบุคคลที่อยู่ในเครื่องแบบและนอกเครื่องแบบ

4. เกิดจากความไม่เข้าใจในวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลบางคนมีความระแวงต่อชาวไทยมุสลิมว่า ไม่จงรักภักดีต่อรัฐบาลไทย โดยไปฝึกฝึต่อประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซีย อาจารย์รู้ไหมว่า ข้าราชการบางคนมักจะกล่าวหาว่าประชาชนชาวไทยมุสลิมไม่มีความเป็นคนไทย หรือไม่อยากเป็นคนไทย นอกจากนั้นแล้วข้าราชการบางคนที่อยู่ในพื้นที่ไม่เข้าใจข้อเท็จจริงของ

ปัญหา แคมป์ถูกชาวไทยมุสลิมอย่างตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น เรียกชาวไทยมุสลิมว่า “แขก” บางครั้งราชการยังขาดความจริงใจ เสแสร้งทำดีต่อหน้าอย่างหนึ่ง พอลับหลังอีกอย่างหนึ่ง

5. กลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่ยังมีอุดมการณ์อยู่ กลุ่มนี้ได้รับการปลุกฝังประชาชนและเยาวชนว่า ดินแดนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เคยเป็นรัฐปัตตานีมาก่อน เคยรุ่งเรือง พอมายุคหนึ่งก็ถูกยึดเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ผมดูๆ แล้วความขัดแย้งในบ้านเรานั้น สะสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน จึงเป็นความขัดแย้งหลายๆ ด้าน ไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ผมขอมองดูที่ปัญหาด้านสังคมก่อน ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากความไม่เป็นธรรมในสังคมที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ด้านประวัติศาสตร์ก็เป็นได้ เนื่องจากว่าประชาชนและรัฐมองประวัติศาสตร์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พูดง่ายๆ ก็คือ ประวัติศาสตร์คนละฉบับกันเลย ต่างฝ่ายต่างก็เชื่อในประวัติศาสตร์ที่ตัวเองได้เรียนรู้หรือได้รับทราบมา รัฐบาลก็ไม่ได้เปิดเผยประวัติศาสตร์ให้ประชาชนรับรู้

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งมีลักษณะอย่างไร บางครั้งก็ดูยากนะ เพราะชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีลักษณะคล้ายๆ กัน ฉะนั้นผมมีความเห็นว่าชุมชนที่มีความขัดแย้งนั้นเป็นชุมชนที่มีปัญหาแน่นอน อาจจะไม่ใช่ผู้นำ แบ่งพรรคแบ่งพวก ต่างคนต่างอยู่ ความเข้มแข็งของชุมชนก็จะลดน้อยลง หรือจะไม่มีในที่สุด ในชุมชนมีการรายงานข้อมูลให้กับภาครัฐอย่างผิดพลาด หรือตั้งใจให้ผิดพลาด ให้ข้อมูลที่ไม่เป็นธรรม กลุ่มไหนที่มีปัญหากับผู้นำ ก็จะถูกส่งรายชื่อให้กับฝ่ายความมั่นคง บางครั้งก็เกิดปัญหา มีการจับแพะฉันทา ซึ่งน่าสงสารครอบครัวบางครอบครัวที่ผู้นำของครอบครัวถูกจับกุม ทั้งๆ ที่ตัวเองไม่ได้ทำผิดเลย ซึ่งมีหลายๆ คนที่ถูกจับ สุดท้ายก็กลายเป็นแพะ ผมเองก็เคยถูกเจ้าหน้าที่มาค้นบ้าน โดยกล่าวหาว่าผมเป็นผู้บัญชาการความไม่สงบ โชคดีที่ผมพอที่จะแสดงความบริสุทธิ์ได้ ถ้าเป็นชาวบ้านธรรมดา เมื่อเจอเหตุการณ์แบบนี้อาจจะหนีไปอยู่ที่อื่นก็ได้ แล้วครอบครัวของเขาจะอยู่ได้อย่างไร

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ผมอาจจะมองไม่เหมือนกับคนอื่น ผมมองว่ารัฐยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัด สาเหตุที่ฝ่ายรัฐไม่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง เพราะว่ารัฐไม่ไว้วางใจต่อแนวคิด ความคิดของประชาชน ผมว่ารัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งได้ มีส่วนร่วมในการกำหนดแก้ปัญหาชุมชน โดยเข้ามามีส่วนร่วมในระบบสภาชุรอ หรือสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล ทุกตำบลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำคัญ การแก้ปัญหาความไม่สงบ ต้องคุยกัน ไม่ใช่ความคิดของผู้ใดผู้หนึ่ง หรือความคิดเห็นตลอดจนวิธีการจัดการความขัดแย้งต้องไม่มาจากเบื้องบน ต้องมาจากความคิดของประชาชนในพื้นที่ ผมดูๆ แล้วประชาชนพร้อมจะให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี ถ้าทุกฝ่ายพร้อมที่จะรับฟังข้อมูลจากพวกเขา

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

การแก้ปัญหาความไม่สงบหรือความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ใช่ภารกิจของผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น รัฐต้องจัดตั้งองค์กรที่มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง องค์กรนี้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่เป็นกลาง ไม่ใช่การเมือง ถ้ามีการเมืองแล้ว ไม่เป็นกลางแน่นอน ทำอะไรก็นึกถึงพรรคของตัวเอง

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน ต้องถ่ายทอดข้อมูลปัญหาต่างๆ ให้กับรัฐ ต้องเป็นความจริง พุดจริง หน่วยงานของรัฐต้องยอมรับความจริงที่ประชาชนสะท้อนออกมา ถ้าทุกคนพูดความจริง ปัญหาย่อมแก้ไขได้ บางอย่างเรื่องยาก กลายเป็นเรื่องง่าย ถ้าได้มีการพูดคุยกัน ฉะนั้นผมว่าต้องจับมือคุยกันดีกว่า

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

องค์กรกลางต้องลงไปพูดความจริงให้กับประชาชนได้รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบล ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆอีกมากมายในตำบล ทุกภาคส่วนต้องเข้ามาช่วย โดยเฉพาะในประเด็นของท้องถิ่น ท้องที่และประชาชน

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ผมขอสะท้อนสิ่งที่ผมได้เคยทำในอดีต ประมาณ 25 ปีที่ผ่านมา นั่นก็คือ โครงการสร้างจิตสำนึก ต่อแผ่นดิน ถ้าดูในชุมชนแล้ว พบว่าพื้นที่หรือที่ดินเป็นของประชาชน เราต้องดูแล อย่าไปฝากความหวังให้กับตนเอง ปัญหาของเรา เราต้องมีจิตสำนึก ปัจจุบันนี้ผมขอบอกให้อาจารย์ทราบนะครับว่า ประชาชนยังมีจิตสำนึกในการรักท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยังน้อยอยู่ ยังฝากความหวังให้กับหน่วยงานของรัฐ

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีความสันติสุข ต่างคนต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก มีการบริหารจัดการที่ดี ทุกคนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือผู้นำที่มีความยุติธรรม

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ผมดูๆ แล้วที่เราไม่สามารถจัดการความขัดแย้งหรือมีปัญหาในการจัดการความขัดแย้ง คือ ไม่พูดความจริง แต่ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สามารถพูดความจริงได้ ถ้าพูดความจริงแล้วจะมีอันตรายถึงตัวเอง และครอบครัวอยู่ไม่เป็นสุข แล้วใครกล้าจะพูดความจริงออกมา อีกอย่างหนึ่งที่ผมมอง และผมว่าคนอื่นก็คงมองเหมือนๆ ผม นั่นก็คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีความจริงใจที่จะแก้ปัญหา ปล่อยให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเรื่อยๆ ถ้าจริงใจแล้วเหตุการณ์ความไม่สงบจบไปนานแล้ว

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

รัฐต้องจริงใจกับปัญหาของประชาชน และโครงการต่างๆ ต้องทำอย่างต้องเนื่อง ไม่ใช่มาเป็นครั้งคราว งบประมาณหมดโครงการก็หมด อันนั้นน่าเสียดาย รัฐต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และทุกส่วนสามารถปฏิบัติได้ด้วย ต้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดของแต่ละจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการโดยตรง ต่อข้าราชการที่ปฏิบัติในพื้นที่และต้องทำทุกอย่างพร้อมๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายด้านการเมือง เศรษฐกิจ จิตวิทยา ปัจจุบันนี้ยังไม่มีกระบวนการ ต่างคนต่างทำ รัฐต้องไม่มองข้ามเรื่องการประชาสัมพันธ์ หรือการแจ้งให้ประชาชนได้รับรู้ ว่าปัจจุบันนี้รัฐได้ทำโครงการอะไรบ้าง ประชาชน

ต้องการรู้แน่ เพราะว่างบประมาณที่ตกลงไปนั้นเป็นเงินของประชาชน ประชาชนต้องการให้ใช้เงินของเขาอย่างคุ้มค่าที่สุด และมีประสิทธิภาพที่สุด

รัฐบาลควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเป็น 3 ส่วนนะ คือ ส่วนกลาง ส่วนจังหวัด และส่วนอำเภอ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและประสานงานเกี่ยวกับกิจกรรมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยมุสลิมว่า กิจกรรมใดบ้างที่ควรจัด และกิจกรรมใดที่ไม่ควรจัด

อีกประการหนึ่งที่ผมมองคือ การสร้างเครือข่ายของผู้นำท้องถิ่น สร้างความเชื่อมโยงกันและกัน คนไหนทราบความเคลื่อนไหวหรือเบาะแสก็สามารถประสานงานกันได้ นอกจากนั้นแล้วผมว่าข้าราชการทุกฝ่ายควรลงพื้นที่บ่อยๆ เพื่อสร้างความศรัทธาและความใกล้ชิดกับประชาชนให้มากขึ้น และไม่ต้องสร้างเงื่อนไขสังคม ไม่สร้างปัญหาให้กับประชาชนและไม่สร้างความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน

2.สัมภาษณ์ ร.ต.ต. กริยา ตระกูลศึกษา กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดกลางประจำจังหวัดยะลา และอดีตผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนราธิวาส
ณ บ้านเลขที่ 48 ซอยมุสลิมบำรุง ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

ผมว่าสาเหตุของความไม่สงบในบ้านเรานั้นมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน ประการแรกหรืออย่างแรกที่ผมมองคือ เกิดจากความขัดแย้งทางความคิด อุดมการณ์ของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ที่มีความคิดและมีอุดมการณ์ที่จะขึ้นมาต่อสู้กับรัฐบาลหรือแสดงบางอย่างให้คนได้รับรู้ ประการที่สอง คือเกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้แต่การติดต่อราชการบางครั้งยังไม่ได้รับความเป็นธรรม มีการเลือกปฏิบัติ ประชาชนเกิดความเจ็บปวดจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ทำให้บางกลุ่มต้องออกมาแสดงให้เห็น ประการที่สามคือ เกิดจากการเมืองทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น กลุ่มการเมืองที่ไม่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน ก็จะสร้างสถานการณ์ เพื่อทำลายชื่อเสียงของพรรคการเมืองเพื่อให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายรัฐบาล ประการที่สี่ เกิดจากความคิดต้องการแบ่งแยกดินแดน ประชาชนบางกลุ่มไม่ยอมรับผู้ปกครอง ไม่อยากอยู่ภายใต้การบริหารของคนอื่น จึงมีความคิดต้องการแบ่งแยกดินแดน เพื่อให้สามารถจัดการตัวเอง โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ประการสุดท้ายที่ผมดูๆ แล้วมีส่วนที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบนั้นก็คือ ผลประโยชน์จากยาเสพติด

กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดต้องการค้าขายอย่างมีอิสระ โดยไม่ต้องมีเจ้าหน้าที่มาดูแล แต่ด้วยความจำเป็นหรือการให้ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับกลุ่มที่ออกมาปกป้องที่อยู่ของตัวเอง

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

เป็นความขัดแย้งทางด้านวัฒนธรรม เพราะว่าสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งมีความแตกต่างกับจังหวัดและภูมิภาคอื่นๆของประเทศหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นศาสนา ภาษา การแต่งกาย และอื่นๆ ซึ่งฝ่ายรัฐบาลไม่สร้างความเข้าใจกับขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิม จึงกลายเป็นปัญหาได้ ต่อมาก็เป็นความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน ประชาชนกับประชาชน ความขัดแย้งจึงเป็นความขัดแย้งหลายๆ ด้าน

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชาวมุสลิมที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งมีหลายรูปแบบนะครับ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป ที่เห็นได้ชัดเจนคือชุมชนที่ขาดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาสายสามัญหรือสายศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องปกติอยู่แล้ว ถ้าในสังคมไม่มีการศึกษา แน่แน่นอนจะไม่มีเหตุผล ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เอาแต่ได้ ชุมชนที่มีความขัดแย้งอีกลักษณะหนึ่งเป็นชุมชนที่มีการระบาดของยาเสพติด นั่นก็หมายความว่าในชุมชนมีทั้งผู้เสพและผู้ขาย เมื่อชุมชนเป็นแบบนี้ความขัดแย้งก็เกิดขึ้นแน่นอน กลายเป็นชุมชนที่ไม่เข้มแข็ง มีการแตกแยก แบ่งพรรค แบ่งพวก ขาดความสามัคคี ผู้นำมีส่วนด้วยนะครับ ปัจจุบันนี้มีผู้นำหลายๆ ชุมชนที่มีความอ่อนแอ ไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชน บางครั้งผู้ตามยังฉลาดกว่าผู้นำด้วยซ้ำไป สุดท้ายก็คือวิธีการได้มาของผู้นำชุมชนที่มีความขัดแย้งมักจะเป็นชุมชนที่ได้มาของผู้นำที่ไม่โปร่งใส

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ปัจจุบันนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังน้อยอยู่ ซึ่งผมมองว่าวิธีการที่ประชาชนมีส่วนร่วมดีที่สุดคือ การจัดกิจกรรมร่วมประชาชนหรือเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันให้บ่อยๆ ซึ่งการเสวนานั้นทุกคนต้องยอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ด้วย การเสวนาเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ใครมีข้อมูลอะไรก็นำมาเล่าสู่กันฟัง ตลอดจนวิธีการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ฝ่ายรัฐบาลหรือผู้ปฏิบัตินำไปปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นผล

ผู้ปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องมีองค์ความรู้เบื้องต้นได้แก่ หลักการเกี่ยวกับ ศาสนาอิสลาม วิถีชีวิตประเพณี ประวัติความเป็นมาของบ้านเมือง และปัญหาในอดีตของพื้นที่แห่งนี้

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมว่าประการที่หนึ่งคือ สถาบันการศึกษา เนื่องจากว่าปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากประชาชน เขวชนส่วนใหญ่ขาดการศึกษา ขาดความรู้ ซึ่งดูแล้วเป็นสาเหตุหนึ่งที่ ผู้ไม่ประสงค์ดีต่อบ้านเมือง สามารถปลุกระดมชวนเชื่อได้โดยง่าย หน่วยงานฝ่ายปกครองและหน่วยงาน ความมั่นคงสามารถให้ความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชน

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

เอาอย่างนี้ก็แล้วกันนะ เริ่มที่หน่วยงานราชการต้องทำการเจรจา สนทนาสร้างความเข้าใจให้ มากกว่าการใช้กำลังปราบปราม เพราะว่าการปราบปรามนั้นจะได้ผลเพียงระยะเวลาสั้นๆเท่านั้นเอง ในระยะยาวไม่ได้ผลเลย เพราะว่าพี่น้องมุสลิมทุกคนถือว่าการเสียชีวิตของผู้ใดผู้หนึ่งนั้น พระเจ้าเป็นผู้ กำหนด จึงไม่เกรงกลัวเรื่องความตาย พูดย่อยๆภาษาชาวบ้านคือพร้อมที่จะตาย

ภาคประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีความสามัคคีสูง เขาอยู่กันอย่างไร เขามีวิธีการจัดการความขัดแย้ง อย่างไร ทำไมเขาสามารถทำได้ เราอาจจะนำบางส่วนหรือนำมาปรับมาใช้กับสังคมในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ได้ ผมว่าการศึกษาดูงานเป็นสิ่งที่จำเป็นอยู่ หรืออาจเชิญองค์กร หน่วยงานที่สามารถ จัดการความขัดแย้งได้ ประสบความสำเร็จมาบรรยายแลกเปลี่ยนข้อมูลให้กับประชาชนในพื้นที่

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

ประเด็นแรกผมว่า ผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ควรเอาศานานำหน้าการเมือง การทหาร ต้องใช้ความรู้ ทางศาสนา ปลุกฝัง แนวคิด เรื่องศาสนา สอนเรื่องจริยธรรมในศาสนา ถ้าทุกคนสามารถปฏิบัติตามกฎ ของศาสนาทุกอย่างก็จะไปได้ด้วยดี ที่เป็นปัญหาเพราะว่าคนเราละเลยเรื่องศาสนา การนำเอาทหารลงมา ในพื้นที่ไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย แถมยังมาสร้างปัญหาให้กับพื้นที่ด้วยซ้ำไป

ประการต่อมาคือ การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพราะการสนทนาเป็นเครื่องมือที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์ การสนทนาจะเป็นการใกล้เคียงข้อพิพาทด้วยและได้ลดความบาดหมางระหว่างกันด้วย

ควรคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่มีบทบาท ต้องเป็นคนจริง คนที่เข้าใจพื้นที่ อัตลักษณ์ของประชาชน ตลอดจนความเชื่อต่างๆ ของประชาชน แน่นนอนเมื่อมีข้าราชการที่ดีในพื้นที่ ความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างประชาชนกับภาครัฐดีขึ้น ก่อให้เกิดผลดีตามมาอีกหลายประการที่ผ่านมา เราคัดคนดีมาหรือเปล่า

เลือกคนดียังไม่พอครับ ทุกครั้งที่ส่งข้าราชการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีการปฐมนิเทศหรือให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความเชื่อ แนวคิดของประชาชนในสามจังหวัด ถ้าข้าราชการเข้าใจดีแล้วเกิดผลดีหรือเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ไม่ต้องมาหาความแหว่งอีกต่อไป ที่ผ่านมาหรือในอดีตนั้นความหาความแหว่งระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมีสูงมากนะครับ

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

บ้านเรามีโครงการมากมาย สำเร็จบ้าง ล้มเหลวบ้าง ก็เป็นเรื่องปกติอยู่แล้ว ที่สำคัญโครงการนั้นต้องเป็นโครงการที่ประชาชนเป็นคนคิด ไม่ใช่เป็นโครงการที่มาจากรับอย่างเดียวโครงการที่ควรนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหา คือ โครงการอบรม การพัฒนาศักยภาพของแกนนำกลุ่มต่างๆ ถ้าผู้นำในบ้านเรายังน่าเป็นห่วงอยู่นะครับ ผู้นำบางคนทำอะไรไม่เป็นเลยหรือไม่ยอมทำงาน ถ้ามีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำและทำให้ผู้นำมีศักยภาพมากขึ้นนับว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก

โครงการเยาวชนต่อต้านยาเสพติด ยาเสพติดทำลายประชาชน โดยเฉพาะเด็กๆ ที่เสพยาเสพติดเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง เป็นเรื่องน่ากลัวมากๆ เราสร้างจิตสำนึกให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติดดีกว่า

โครงการเยาวชนรักบ้านเกิด ปัจจุบันนี้เยาวชนต้องออกนอกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นการทำงานและการเรียนเพราะว่ามีงานน้อยมากในบ้านเรา เยาวชนเมื่อเรียนจบแล้วก็จะอยู่ก็ต้องทำงาน ซึ่งต้องมาทำงานในพื้นที่ที่ตัวเองเคยเรียนหรือในเมืองใหญ่ๆ ผมว่าเยาวชนเป็นจำนวนมากที่ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของหมู่บ้านตนเอง ผู้ใหญ่ต้องคิดแล้วว่าต้องมีวิธีการหรือมาตรการอย่างไรที่จะปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนรักบ้านเกิดของตัวเอง และทำให้เยาวชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นเจ้าของอะไรสักอย่างหนึ่ง เราก็จะรักสิ่งนั้น

สิ่งที่ผมมองอีกโครงการหนึ่งเกี่ยวกับผู้นำศาสนา ซึ่งผู้นำศาสนามีบทบาทสูงมากในชุมชน ฉะนั้นเราต้องมีโครงการอบรมพัฒนาผู้นำศาสนาเพื่อสันติสุข ให้ผู้นำศาสนาเข้าใจสันติสุขที่แท้จริงเป็นอย่างไร ผู้นำเหล่านั้นสามารถนำมาใช้ มาเผยแพร่ต่อไป สันติสุขเกิดขึ้นแน่นอน ความขัดแย้งไม่มี

เมื่อเรามีข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มาจากที่อื่น โดยเฉพาะข้าราชการที่มีตำแหน่งใหญ่ๆ ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อนำปฏิบัติได้ ความเข้าใจที่ดีสามารถทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี เกิดการยอมรับและความร่วมมือก็จะตามทันที ผมว่าโครงการอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้เกี่ยวกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งก็จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับชุมชนที่มีความขัดแย้ง ฉะนั้นชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งควรมีลักษณะเช่นนี้ละผมว่า เท่าๆ ที่สัมผัสมานะครับ

1. ผมมองที่ผู้นำก่อน ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี และเป็นที่ยอมรับแล้วการทำงานก็ง่ายขึ้น สามารถขอความร่วมมือได้เป็นอย่างดี หรือผู้นำศาสนาพูดอะไร เดือนอะไรแล้วชาวบ้านเชื่อฟัง และปฏิบัติตาม

ชุมชนมีกิจกรรมร่วมกัน ยิ่งมีกิจกรรมมากหรือบ่อยครั้งเป็นสิ่งที่ดี การมีกิจกรรมร่วมกันทำให้ประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดจากความรักและความเข้าใจกับมากขึ้น มีความผูกพัน มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันที่เป็นปัญหาคือ ชุมชนไม่ค่อยมีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน น่าเสียดายอย่างมาก โดยเฉพาะบรรยากาศเก่าๆ ที่เราเคยเห็นประชาชนร่วมไม้ร่วมมือ ทุกคนออกมาร่วมกิจกรรมของชุมชน ปัจจุบันนี้เป็นเพราะอะไร ไม่ค่อยมีกิจกรรมร่วมกัน ยิ่งชุมชนเมืองแล้วยิ่งไปกันใหญ่เลย

เป็นชุมชนที่ได้รับความเป็นธรรม ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน มีสิทธิเหมือนกัน ทุกคนมีความเสมอภาคทางความคิด ไม่ว่าจะมีความเชื่ออย่างไร มีการศึกษาสูงหรือต่ำ มีตำแหน่งหรือไม่มีตำแหน่ง มีสิทธิที่จะนำเสนอความคิดเห็น ไม่มีการบังคับไม่ให้นำเสนอความคิด ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีเจตคติที่ดีต่อกัน มองสมาชิกในชุมชนทุกคนเป็นพวกเดียวกัน ไม่มีอคติสามารถช่วยเหลือกันซึ่งกันและกันได้

เป็นชุมชนที่ปลอดจากอบายมุข อบายมุขทั้งหลายเป็นตัวทำลายความเข้มแข็งของชุมชน เมื่อมีอบายมุขทำให้มีปัญหาตามมาอีกมากมาย ทำให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผู้มีอิทธิพล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความขัดแย้งได้อย่างแน่นอน ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ชุมชนนั้นต้องเป็นชุมชนที่สมาชิกทุกคนในชุมชนปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ไม่มีการลักขโมยด้วย ไม่มีการใส่ร้ายกัน

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ผมขอมองที่เจ้าหน้าที่ของรัฐก่อน เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเป็นฝ่ายที่ทำงานให้กับประชาชน ด้วยเหตุนี้ผมว่าหน่วยงานของรัฐส่งบุคลากรที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือไม่เหมาะที่จะเข้ามางานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความร่วมมือก็จะไม่มี เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ไม่เข้าใจวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ออกปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้านมักจะรังแกประชาชน ข่มเหงประชาชนเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนเกิดความเกลียดชัง ไม่ให้ความร่วมมือ

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ผมขอเสนอแบบนี้ครับ ทำได้หรือไม่ได้นั้นเราค่อยว่ากัน ผมขอเสนอให้บุคคลหรือผู้ที่เข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องปฏิบัติตามยุทธศาสตร์พระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ผู้ปฏิบัติจะต้องมีองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักการของศาสนา วิถีชีวิต ประเพณี ประวัติศาสตร์

3.สัมภาษณ์นายพงษ์พันธ์ ชัยเศรษฐ์สัมพันธ์ ที่ปรึกษาสภาประชาสังคมชายแดนใต้ ณ ม. 8 ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผมว่าเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อนและเรื้อรังมายาวนานแล้ว แต่ที่ปรากฏชัดและได้รับความสนใจจริงเพราะเกิดเหตุการณ์บ่อยครั้งมาก นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 จนถึงวันนี้ เหตุการณ์ก็ยังเกิดขึ้น ผมว่าปัญหาหรือเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีที่มาหรือเกิดปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การแบ่งแยกดินแดน ต้องยอมรับนะครับว่า มีกลุ่มบุคคลที่มีความคิดที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน ต้องการปกครองตัวเอง ไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศนี้อีกต่อไป เพราะเชื่อว่าดินแดนแห่งนี้เคยเป็นประเทศๆ หนึ่งมาก่อนในอดีต

2. ผลประโยชน์ร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาคการเมือง ภาคเอกชน และภาครัฐ ถือว่ามีผลประโยชน์ร่วมกัน ต่างคนต่างได้ผลประโยชน์จากเหตุการณ์ความไม่สงบ บางกลุ่มไม่อยากจะสงบ ถ้าสงบเมื่อไรนั้นก็หมายความว่าผลประโยชน์ก็จะไม่มี สูญเสียรายได้ที่เคยได้

3. การค้ายาเสพติด กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดพยายามใช้เยาวชนเป็นเครื่องมือสร้างเหตุการณ์ไม่สงบให้เกิดขึ้น เพื่อลดความเชื่อถือของรัฐบาล

4. ธุรกิจมืด อำเภอยิ่งๆ หรืออำเภอที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียจะเป็นย่านธุรกิจ มีธุรกิจมืดหลายอย่าง เช่น ธุรกิจสงคราม ธุรกิจผิดกฎหมาย น้ำมันเถื่อน กลุ่มธุรกิจเหล่านี้ต้องหากคนมาสร้างสถานการณ์ เพื่อที่จะไม่ให้ตัวเองถูกจับ

5. ความขัดแย้ง ความหวาดระแวง และความไม่เข้าใจกัน ณ วันนี้ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดพฤติกรรมใหม่ๆ สำหรับคนในพื้นที่คือ ความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างไม่ไว้วางใจ ต้องคอยระวังตัวอยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลแก่หน่วยงานภาครัฐ

6. กลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ตกเป็นเครื่องมือของผู้ที่ไม่หวังดี บ้านเรายังมีผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเหล่านี้มักจะถูกหลอกได้ง่าย ใครสั่งให้ทำอะไรก็มักจะทำตามโดยไม่คิดให้รอบคอบก่อน ทำให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ

7. การขาดพื้นที่ทางสังคมของเยาวชน เยาวชนเป็นวัยคึกคะนอง จะทำอะไรด้วยความไม่รอบคอบ ในชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ค่อยได้เปิดโอกาสให้เยาวชนมาทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อเป็นเช่นนี้เยาวชนก็จะหาทางออก โดยการสร้างปัญหา สร้างสถานการณ์ขึ้นมา

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความขัดแย้งหลายๆ ด้าน ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งผมขอสรุปดังนี้

1. เป็นความขัดแย้งด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม เนื่องจากการดำรงชีวิตของประชาชนมุสลิมมีวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่แตกต่างกับภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ ทำให้ฝ่ายรัฐต้องศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรมของประชาชน

2. ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ เนื่องจากประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเป็นมลายูหรือชาติพันธุ์มลายู จึงต้องการให้รัฐเข้าใจประวัติศาสตร์ ความเชื่อของชาติพันธุ์มลายู ซึ่งประชาชนมีความเข้าใจว่า รัฐพยายามที่จะกลืนชาติพันธุ์มลายูให้เป็นไทย ก็กลายเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อมาช้านาน

3. การชิงการได้เปรียบทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเมืองระดับท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ทุกกลุ่มต้องการชัยชนะ จึงทำทุกวิถี สู้ด้ายก็เกิดสงครามขัดแย้งขึ้นมา

4. ความขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์ เพราะคนที่นี่เชื่อในประวัติศาสตร์ของตัวเอง จากหนังสือจากการบอกเล่าของคนรุ่นก่อน ไม่ว่าจะเป็นรัฐปัตตานี ปัตตานีदारुสสลาม เคยเป็นรัฐที่มีความเจริญมาก่อน

5. ความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยพุทธ เพราะชาวไทยมุสลิมก็ถูกทำร้ายและคนไทยพุทธก็ถูกทำร้ายเช่นเดียวกัน

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ถ้าว่าไปแล้วชุมชนที่มีความขัดแย้งมีหลายแบบแตกต่างกันไป บางชุมชนขัดแย้งในเรื่องหนึ่งในขณะที่บางชุมชนมีความขัดแย้งในเรื่องหนึ่งซึ่งไม่เหมือนกัน ซึ่งมีหลายลักษณะคือ

1. เป็นชุมชนที่ด้อยการศึกษา ขาดความรู้ ความเข้าใจขององค์ความรู้ ไม่ค่อยมีเหตุผล และไม่เชื่อฟังความคิดเห็นของผู้นำหรือผู้อื่น

2. เป็นชุมชนที่ขาดความเอื้ออาทร คือเป็นชุมชนที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการช่วยเหลือกัน ไม่ผูกพัน

3. เป็นชุมชนที่ขาดเอกภาพทางสังคม ผู้ตามไม่เชื่อฟังผู้นำ ชิงดี ชิงเด่น แบ่งพรรคแบ่งพวก

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมหลายวิธี ขึ้นอยู่กับว่าจะมีส่วนร่วมมากหรือน้อยเท่านั้นเอง มีส่วนร่วมแล้วมีความสุขหรือไม่ ผมว่าประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง ดังนี้

1. การสานเสวนา (dialogues) เพื่อลดความขัดแย้ง การจัดสานเสวนาเป็นการมีส่วนร่วมที่ดีมากๆ เราเชิญผู้นำศาสนาพุทธ ผู้ศาสนาอิสลามมาพูดคุยกันว่าจะหาแนวทางออกอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง

2. การร่วมกลุ่มก่อตั้งกลุ่มภาคประชาชน รัฐไม่สามารถดำเนินการทุกอย่างได้ ฉะนั้นประชาชนสามารถตั้งกลุ่มกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และค้นหาวิธีการจัดการความขัดแย้งได้ด้วย

3. การรณรงค์เพื่อลดความขัดแย้ง ประชาชนต้องออกมารณรงค์เพื่อลดความขัดแย้ง

4. การปลูกฝังอุดมการณ์สันติวิธี ประชาชนต้องรู้เกี่ยวกับสันติวิธีการศึกษา จะแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร โดยเริ่มตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

1. หน่วยงานภาครัฐ เช่น หน่วยงานความมั่นคง ทหาร ตำรวจ สอ.บต.ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเมื่อเข้าแล้วต้องเปลี่ยนวิธีคิดในการแก้ไขปัญหา ลดเจตคติที่เป็นอันตรายต่อประชาชน

2. หน่วยงานภาคประชาสังคม ได้แก่ NGOs ภาคเอกชน หากประชาชนรับการช่วยเหลือ

3. เชิญปราชญ์ผู้รู้ ผู้มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

4. สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจได้เข้ามาตั้งในกลุ่ม

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

1. เทคนิคในการจัดเสวนาความขัดแย้งโดยสันติวิธี ซึ่งต้องให้ได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และต่างฝ่ายก็ต่างไว้ใจซึ่งกันและกัน ที่สำคัญไม่เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินหรือไม่มีความรุนแรง

2. เทคนิควิธีเชิงกระบวนระบบ (system thinking) เป็นเทคนิคการค้นหว่าสาเหตุของความขัดแย้งเกิดจากสาเหตุใด และจะแก้ไขปัญหโดยใช้เครื่องมืออะไร เพื่อให้เกิดความสงบ หรือไม่มีความขัดแย้ง

3. การจัดเจรจาต่อรอง ซึ่งบางครั้งเมื่อถึงเวลาจำเป็นจริง ต้องมีการเจรจาว่ากลุ่มก่อเหตุความไม่สงบต้องการอะไรกันและมีทางออกอย่างไร ที่สำคัญเราต้องหาคนกลางที่มีคุณสมบัติพร้อมและเป็นที่ยอมรับ เป็นที่ไว้ใจของทั้งสองฝ่าย

4. การทำงานร่วมกันโดยใช้หลักความเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์พระราชทาน ซึ่งหมายความว่า ทั้งภาครัฐและประชาชนในพื้นที่ต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน ทุกฝ่ายต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ไม่ใช่ว่าทหาร

5. การสร้างองค์ความรู้ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรมชายแดนภาคใต้ ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้ ให้การศึกษา โดยเฉพาะข้าราชการที่มาจากต่างพื้นที่จะมาทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

1. สร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเยาวชนและประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล การคมนาคมลำบาก เด็กเหล่านั้นมีความสามารถนะ เพียงแต่ว่าพวกเขาไม่มีโอกาส

2. การดำรงความยุติธรรมในสังคม ปัจจุบันนี้หรือที่ผ่านมามีชาวบ้านได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีความเป็นธรรม ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐข่มเหงรังแก ดังนั้นเราต้องสร้างความเป็นธรรมใน

สังคมให้ได้ ซึ่งไม่ใช่เฉพาะเจ้าหน้าที่เท่านั้น ผู้นำชุมชนทุกประเภท ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ต้องมีความยุติธรรม ปกครองด้วยความยุติธรรม

3. ส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีพ ส่งเสริมการมีรายได้ของประชาชน การส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีพ ทำให้ประชาชนสามารถมีงานทำได้ เมื่อทุกคนมีงานทำแล้วไม่มีเวลาว่าง ไม่ถูกชักจูงให้ไปสร้างเหตุการณ์ได้

4. รมรงค์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมมุสลิมภายนอกพื้นที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ คือเปิดโอกาส ให้โอกาสกับผู้นำศาสนา เข้าวชนได้ไปเรียนรู้ ได้ดูวิถีชีวิตของชาวมุสลิมต่างพื้นที่ว่าเขาอยู่กันอย่างไร เพื่อจะได้ความรู้ ประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ถ้าพูดถึงโครงการแล้วมีมากมายที่นำมาใช้ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เผาผลาญเงินงบประมาณมากมายมหาศาล ดังนั้นผมว่าโครงการที่ควรนำมาใช้ในบ้านเราได้แก่

1. โครงการสานสายใยชายแดนใต้ ได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ใครมีปัญหาอะไรเดือดร้อนก็ได้ช่วยเหลือ ที่สำคัญมีความเป็นพี่น้องกันมากกว่า

2. โครงการชายแดนใต้ไม่ทิ้งกัน พวกเราทุกคนล้วนประสบปัญหาที่เหมือนๆ กัน ดังนั้นประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องช่วยกัน ต้องเดินไปด้วยกัน

3. โครงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสังคมมุสลิมเพื่อนบ้าน โดยมีการเชิญวิทยากรจากประเทศมุสลิมมาบรรยายเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของชาวมุสลิมในประเทศของเขา

4. โครงการสร้างแกนนำ จัดตั้งองค์กรเยาวชนระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพราะว่าเยาวชนเป็นกำลังสำคัญ เยาวชนสามารถสั่งให้ทำอะไรก็ได้ทั้งนั้น และเยาวชนจะเชื่อฟังเยาวชนด้วยกัน ดังนั้นเราต้องสร้างเยาวชนให้มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครอง และมีทัศนคติที่ดีต่อรัฐ

5. โครงการอบรม พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนโดยใช้หลักสูตรสันติศึกษา ผู้นำชุมชนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับสันติภาพ จะสร้างสันติภาพได้อย่างไร

6. โครงการศึกษาต่อของเยาวชนในพื้นที่ชายแดนใต้ เราต้องพัฒนาเยาวชนของเราให้มีการศึกษาให้สูง ได้มีโอกาสศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศ การศึกษาสามารถช่วยพัฒนาสังคมได้

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

1. เป็นชุมชนที่เอื้ออาทรแบ่งปัน สมานฉันท์และเข้าใจกัน
2. เป็นชุมชนที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
3. เป็นชุมชนที่มีความเสมอภาค และมีความยุติธรรม
4. เป็นชุมชนที่มีกิจกรรมร่วมกันในทุกอาชีพ ฐานะ และศาสนา
5. เป็นชุมชนที่มีองค์ความรู้ด้านสันติวิธี

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาที่ไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้มีหลายสาเหตุ ดังนี้

1. ความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เพราะว่าต่างฝ่ายต่างไม่เชื่อใจกัน ประชาชนไม่กล้าพูดความจริง ถ้าพูดความจริงแล้วชีวิตของตัวเองและครอบครัวไม่ปลอดภัย
2. การจงใจสร้างให้เกิดความแตกแยกในสังคมให้กับคนต่างศาสนา นั้นหมายความว่ามียุทธศาสตร์สร้างสถานการณ์ไม่สงบ แล้วก็โยนความผิดกับอีกกลุ่มหนึ่ง ประชาชนทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมต่างก็ไม่ไว้วางใจ
3. การบิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อประโยชน์ทางการเมืองฝ่ายรัฐบาลก็จะพยายามมาพูดว่ารัฐแก้ไขปัญหอย่างถูกต้องแล้ว ฝ่ายค้านพยายามโยงเหตุการณ์ความไม่สงบและจะพูดว่ารัฐบาลไม่มีฝีมือไม่สามารถแก้ไขได้

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ผมว่าเราต้องสร้างธรรมาภิบาลในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถ้าทุกฝ่ายปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลแล้วสังคมจะดีขึ้น ทุกคนก็จะมีความสุข

เสริมสร้างกระบวนการประชาธิปไตยที่นำไปสู่การลดความขัดแย้ง นั่นก็หมายความว่า รัฐต้องปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตย ให้ประชาชนเข้าใจสิทธิของตัวเอง และไม่ละเมิดสิทธิของคนอื่น ตลอดจนนึกถึงส่วนร่วม ผมว่าถ้าเราสามารถทำให้ความขัดแย้งลดลงบ้างนะ

วิธีการที่น่าสนใจอีกวิธีหนึ่งผมว่าเราต้องส่งเสริม สนับสนุนการเมืองภาคประชาชน จะรอนักการเมืองระดับชาติ รู้สึกว่าไกลเหลือเกินและไปไม่ค่อยถึง อีกอย่างหนึ่งการเมืองภาคประชาชนเป็นการเมืองที่รู้ปัญหาของประชาชนจริง สามารถแก้ไขแล้วจัดการตัวเองได้

4.สัมภาษณ์ว่าที่ ร.ท. ดิลก ศิริวัลลภ อดีตประชาสเกราะห้จังหวัดนราธิวาส ณ บ้านเลขที่ 52/1 ถนนตากใบ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ แต่ที่สำคัญผมว่าได้แก่

1. เกิดจากความไม่เข้าใจกัน คือความไม่รู้เรื่องของผู้ไม่รู้เฉพาะของฝ่ายตน ซึ่งหมายถึงต่างคนต่างไม่รู้เรื่องของคนอื่น เช่น ข้าราชการที่ลงมาปฏิบัติหน้าที่ไม่รู้ว่าประชาชนเขามีความเชื่อ มีวัฒนธรรม ตลอดจนมุมมอง ทศนคติฝ่ายรัฐอย่างไร ในขณะที่เดียวกันฝ่ายประชาชนก็ไม่เข้าใจเป้าหมายของฝ่ายรัฐ ซึ่งก็เกิดความขัดแย้งแน่นอน

2. ความไม่เข้าถึงหรือเข้าไม่ถึง คือความไม่รู้จัก ไม่รู้จัก ไม่รู้จัก

3. เกิดจากการขาดการพัฒนาที่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่อง ขาดข้อมูลที่ลึกๆ ที่แท้จริง เราจะเห็นได้ว่าการพัฒนาไม่มีทิศทาง เงินหมดก็หยุด ไม่ต่อเนื่อง

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมากมายครับ แต่ที่สำคัญคือ

1. ความขัดแย้งด้านสังคม ซึ่งหมายความว่าประชาชนบางกลุ่มยึดสังคมสันติแบบดั้งเดิม ส่วนอีกฝ่ายรับสังคมตะวันตก

2. ความขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์ ประชาชนยึดประวัติศาสตร์อีกแบบหนึ่ง ส่วนรัฐก็ยึดประวัติศาสตร์อีกแบบหนึ่ง ซึ่งแน่นอนข้อมูลไม่เหมือนกันอยู่แล้ว นำไปสู่ความขัดแย้งต่อไป
3. ความขัดแย้งด้านวัฒนธรรม นั้นหมายความว่า ต่างคน ต่างถือว่าวัฒนธรรมของตัวเองดีที่สุด

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชาวมุสลิมที่มีลักษณะอย่างไร

โดยสภาพทั่วไปแล้ว ชุมชนที่มีความขัดแย้ง มีหลายลักษณะ ลักษณะที่เด่นชัด

1. ชุมชนที่มีความแตกต่างในเรื่องของความรู้ ซึ่งในชุมชนจะมีบุคคลที่เรียนหนังสือสูงๆ และบางกลุ่มเรียนหนังสือน้อย แน่นอนความรู้ ประสบการณ์ ความมีเหตุผล ย่อมแตกต่างกัน ความขัดแย้งก็เกิดขึ้นแน่นอน
2. ชุมชนที่มีความแตกต่างในเรื่องของฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งหมายความว่าในชุมชนจะมีทั้งคนรวยและคนจนอยู่ด้วยกัน ความต้องการต่างกัน การยอมรับจากสมาชิกในชุมชนก็แตกต่างกัน สุดท้ายนำไปสู่ความขัดแย้งได้อย่างแน่นอน
3. ชุมชนที่มีความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ มนุษย์เราย่อมมีความคิด ความเชื่อที่ต่างกันอย่างอยู่แล้ว
4. ชุมชนที่ทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน ต่างฝ่ายต่างถือคติ ใส่ร้ายป้ายสี

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

การจะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรมัน ต้องถามต่อว่าแล้วรัฐเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมแล้วหรือยัง ประการแรกประชาชนต้องเข้าใจปัญหา และแนวทางการแก้ปัญหา เมื่อรู้เรื่องเหล่านี้แล้ว การมีส่วนร่วมก็จะตามมา

ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งในการเสนอข้อหาสารให้กับรัฐว่าประชาชนมีความเคลื่อนไหวอะไรบ้าง

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพราะเหตุใด

การแก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายต้องช่วยกัน ไม่ใช่ผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น ยังมีหลายฝ่ายมาช่วยยิ่งประสบความสำเร็จ ต้องมีการบูรณาการช่วยกันแก้เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่สำคัญๆ ได้แก่

1. หน่วยงานที่สร้างปัญหา สร้างเงื่อนไข ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาก่อนเป็นลำดับต้นๆ การแก้ปัญหา แก้เงื่อนไขบางประการได้นั้นเป็นสิ่งที่ดี เมื่อไม่มีเงื่อนไข ทุกคนก็สบายใจ การทำงานก็สามารถเดินหน้าต่อไป

2. หน่วยงานปกครองในพื้นที่ เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก อย่าลืมนะว่าปัญหาบ้านเราเป็นปัญหาที่สะสมมาอย่างยาวนาน

3. องค์กรทางศาสนา เพราะว่าองค์กรทางศาสนาเป็นองค์กรที่ประชาชนให้ความเชื่อถือให้ความเคารพ ผู้นำศาสนาสามารถชักจูง เชิญชวนให้ประชาชนเข้ามาแก้ไขปัญหาก็ได้

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ถ้าพูดถึงเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งมีหลายเทคนิคแต่สามารถสรุปได้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมในชุมชนให้บ่อยขึ้น เพราะในกิจกรรมนั้นสามารถทำอะไรได้หลายประการ ทำให้ประชาชนมีความรักความสนิทสนม รักใคร่ เห็นใจกัน

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

ผมว่ากระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องสร้างคุณธรรมในองค์กร ในชุมชน โดยเฉพาะผู้นำหรือหัวหน้าองค์กร ผู้นำเป็นบุคคลที่ชุมชนให้ความนับถือ ฉะนั้นผู้นำต้องเป็นคนดี มีความคุณธรรม เมตตา

ต้องขจัดเงื่อนไขต่างๆ ให้น้อยลงหรือให้หมดไป เพราะที่ผ่านมานั้นจะทำอะไรก็แล้วแต่ ต้องมีเงื่อนไข การขจัดเงื่อนไขเป็นสิ่งที่ดีมาก

ต้องสร้างความเป็นธรรมในสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ ถ้าในชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ถ้าว่าถึงโครงการแล้ว เรามีโครงการมากมาย โครงการที่สามารถลดความขัดแย้งได้ สามารถนำสังคมสู่สันติสุขได้นั้น ต้องเป็นโครงการที่ใช้ได้ผลจริง ไม่ใช่โครงการที่มาเผาลนอุบายประมาณ ซึ่งผมมีความคิดเห็นว่า โครงการที่น่าจะลงมือในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ

โครงการสันติภาพในสถานศึกษา นั้นหมายความว่าเราต้องปลูกฝังเยาวชนของเราให้เข้าใจถึงสันติภาพอย่างแท้จริง จะแก้ไขปัญหาอย่างไรเมื่อเกิดปัญหาจริงๆ โดยเริ่มที่สถานศึกษา อาจจะมีหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพการศึกษาสอดแทรกในหลักสูตร อาจจะมีพูดถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม

โครงการศาสนากับสันติภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้นำศาสนาทุกศาสนาให้เน้นสันติภาพในการบรรยายธรรมด้วย

โครงการส่งเสริมอาชีพโดยเฉพาะผู้ว่างงาน ให้พวกเขามีงานทำ เมื่อมีงานทำหรือมีอาชีพแล้วคนเราจะมีความสุขกับการทำงาน ไม่มีเวลาว่าง ไม่มีโอกาสที่จะถูกชักชวนให้ไปสร้างเหตุการณ์ที่ไม่ดีต่อบ้านเมือง การมีอาชีพนอกจากจะมีรายได้แล้ว ประชาชนยังมีความสำนึกบุญคุณของแผ่นดิน มีความรักความหวงแหนต่อบ้านเมือง ไม่กล้าที่จะมาทำลายบรรยากาศที่ดีขึ้น

โครงการทุกโครงการที่ดำเนินการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องมีการรณรงค์ให้พูดถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันด้วย นึกถึงความซาบซึ้งในสถาบันพระมหากษัตริย์

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่ถูกคนใฝ่ฝัน เป็นชุมชนที่ทุกคนคาดหวัง ซึ่งผมคิดว่าชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งนั้น ในชุมชนมีคนดี ทุกคนปฏิบัติตามหลักการของศาสนาอย่างเคร่งครัด

ประชาชนมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน และทุกคนพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตัวเอง ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของตัวเอง

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมานานแล้ว มีความยืดยาวสลับซับซ้อน แน่นนอนปัญหาในการจัดการความขัดแย้ง ย่อมไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หรือเป็นอุปสรรคที่ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่สงบ ผมว่ามีดังนี้

1. ปัญหาคือความหวาดระแวง ฝ่ายรัฐก็ระแวงประชาชน ส่วนประชาชนก็ระแวงฝ่ายรัฐ ซึ่งต่างฝ่ายต่างระแวง ว่าประชาชนมีความคิดไม่ตรงกับฝ่ายรัฐ ประชาชนมีความคิดที่ต่อต้านอำนาจรัฐ และอีกหลายๆ ประเด็นที่หวาดระแวง ส่วนประชาชนก็ระแวงฝ่ายรัฐว่า รัฐจะมาทำลายวัฒนธรรมของเขาหรือเปล่า รัฐจะมาควบคุมพวกเขาหรือเปล่า ซึ่งผมว่าทั้งสองฝ่ายต้องยอมรับความเป็นจริง โดยเฉพาะฝ่ายรัฐต้องเปิดกว้าง ให้ความอิสระในการที่จะปฏิบัติในวัฒนธรรมของเขา

2. ปัญหาความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาคกัน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายรัฐที่ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นธรรม ซึ่งนำไปสู่ความคิดเกี่ยวกับประเด็นศักดิ์ศรีของมนุษย์ ประชาชนบางคนรู้สึกว่าตัวเองอยู่ในประเทศนี้อย่างไร้ศักดิ์ศรี อันนี้ต้องรีบแก้ไข

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ตามความจริงแล้วทุกหน่วยงาน ทุกกระทรวง และหลายๆ องค์กรก็ดำเนินการอยู่แล้ว แต่ผมว่าจะออกมาในรูปของต่างคนต่างทำ ขาดการบูรณาการ ขาดการประสานงานกัน ซึ่งบางครั้งเกิดความซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองงบประมาณมากมาย ผมจึงขอเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งดังนี้

1. การทำงานกับประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาแล้ว ความร่วมมือ การประสานงานก็จะเกิดขึ้นทันที

2. บุคคลที่จะเข้ามาทำงานในพื้นที่ต้องรู้จักคน สร้างความใกล้ชิด ความเชื่อ มีความไว้วางใจที่ดีต่อกัน ซึ่งเมื่อมีบุคคลแบบนี้ชุมชนนั้นก็สามารถทำงานได้เป็นอย่างดี ต้องรู้จักบุคคล รู้จักพื้นที่ รู้ปัญหาต่างๆ อย่างลึกซึ้ง โดยปกติแล้วคนทั่วไปก็จะพูดว่ารู้ความต้องการของประชาชน ผมจึงขอเพิ่มเติมด้วยว่ารู้ความต้องการของประชาชนอย่างเดียวไม่พอครับ ต้องรู้ความไม่ต้องการของประชาชนด้วย ซึ่งการรู้ความต้องการของประชาชนกับความไม่ต้องการประชานั้น พบว่าความไม่ต้องการของประชาชนเป็นเรื่องที่ยุ้งยากกว่า ผมว่าต่อไปนี้เราต้องศึกษาว่า อะไรคือความไม่ต้องการของประชาชน

ต้องสร้างความรัก ความสามัคคี “รู้รัก สามัคคี” ทำอย่างไร มีวิธีการที่จะให้ประชาชนมีความรักซึ่งและกัน ถึงแม้ไม่ใช่พี่น้องกัน เราก็รักกันได้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องนำหลักศาสนามาใช้ โดยการจัดทำสังฆกรรมสังฆจร หรือเรียกว่า คะวะห์สังฆจร ให้ผู้รู้ในเรื่องศาสนาไปพบกับประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ตลอดทั้งปีและทุกปี ซึ่งของแบบนี้ต้องใช้เวลา และต้องใช้ความอดทนอย่างสูง

5.สัมภาษณ์นายสัจด์ สง่าบ้านโคก คณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชนจังหวัดนราธิวาส ณ หมู่บ้านโคกเคียน ต.โคกเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

ความไม่สงบในพื้นที่แห่งนี้มีมานานแล้ว รุนแรงขึ้นวนเวียนในจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ผ่านมาแล้วหลายรัฐบาล หลายรัฐมนตรี ยังไม่สงบสักที ซึ่งเสียใจจริงๆ ถ้าว่าไปแล้วความไม่สงบนั้นมันมีหลายสาเหตุ ผมขอพูดตรงๆนะครับ แต่ผมจะสรุปสาเหตุที่ชัดเจนหรือสาเหตุหลักจริงๆ

สิ่งแรกคือความไม่เข้าใจระหว่างข้าราชการกับประชาชนในพื้นที่ จะเข้ากันได้อย่างไรก็ในเมื่อข้าราชการที่มาปฏิบัติหน้าที่มาจากภูมิภาคอื่น อย่างไงๆ ก็ไม่เข้าใจอยู่ดี พอมาอยู่ในพื้นที่แล้วยังมาถูกประชาชนมาข่มเหง มาใช้อำนาจกับประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความเจ็บปวด สุดท้ายก็ต้องแสดงพฤติกรรมต่อต้านเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ปัจจัยที่สอง ผมว่าความแตกต่างของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับภูมิภาคอื่นๆ หรือผู้มาปกครอง ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างด้านศาสนา ชาติพันธุ์ และประวัติศาสตร์ เมื่อศาสนาต่างกัน ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติไม่เหมือนกับคนอื่น ทำให้การปกครองเกิดความขัดแย้งกับผู้อยู่ใต้การปกครอง แม้กระทั่งเรื่องประวัติศาสตร์ของพื้นที่แห่งนี้ ประชาชนยึดประวัติที่คนรุ่นก่อนเล่าสู่กันฟัง และจะเชื่อตามประวัติศาสตร์ที่ได้รับฟังมา เพราะคนที่เล่าเป็นบรรพบุรุษของพวกเขาเอง การเชื่อฟังประวัติศาสตร์จึงยอมรับกว่า ส่วนประวัติศาสตร์จากฝ่ายรัฐก็อีกเรื่องหนึ่งไปเลย ความแตกต่างอย่างสิ้นเชิง ผมว่าที่ไหนก็แล้วแต่ ประเทศอื่นก็เหมือนกัน ถ้าประวัติศาสตร์คนละเล่มแล้ว ปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นแน่นอน

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความขัดแย้งในหลายๆ ด้าน

ประการแรก คือ ความขัดแย้งด้านสังคม ประชาชนเคยอยู่กันพื้นอง มีความสามัคคีกัน ในภาวะปัจจุบันนี้จะไปไหนมาไหนก็ต้องระมัดระวังตัวเองอยู่ตลอด

ประการต่อมา คือความขัดแย้งทางด้านประวัติศาสตร์ ประชาชนมุสลิมมีความเชื่อในประวัติศาสตร์ ว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถ้าในสมัยก่อนจะรู้จักกันในนามปัตตานี ดารุสสลัม เคยเป็นรัฐฯ หนึ่ง ซึ่งเคยมีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อน แต่รัฐไม่ยอมเปิดเผยประวัติศาสตร์นี้

คำถามข้อที่ 3: ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชาวมุสลิมที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งใช้ไหมครับ ระดับชุมชนนะ อย่างนี้ก็แล้วกัน ชุมชนที่มีความขัดแย้งที่พบเห็นโดยทั่วไปในสามห้วบ้านเรา มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความเชื่อไม่เหมือนกัน ประชาชนส่วนหนึ่งเชื่ออีกแบบหนึ่ง ทำอย่างไรก็มีความเชื่อไม่เหมือนกันอยู่ดี

ชุมชนที่มีความเชื่อไปในทางประวัติศาสตร์ คือชุมชนเหล่านั้นยังคงมีความเชื่อว่าตัวเองเป็นมลายู ไม่ใช่คนไทย นั่นก็ไม่ยอมรับรัฐไทย

อีกลักษณะหนึ่ง คือเป็นชุมชนที่ผู้คนในชุมชนไม่ยอมรับคนไทยพุทธ โดยเฉพาะข้าราชการที่นับถือศาสนาพุทธ ที่มาปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนของพวกเขา

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ผมว่าประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ต้องใช้ความพยายามและต้องใช้เวลา นอกจากนั้นประชาชนในชุมชน ในหมู่บ้าน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่จัดโดยชุมชนหรือจัดโดยหมู่บ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมทำให้สมาชิกได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน มีความสนิทสนมมากขึ้น และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความเข้าใจกันนำไปสู่สันติภาพได้

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมว่าทุกหน่วยงานต้องเข้ามาแก้ไขปัญหายุ่งแล้ว เพราะมันเกี่ยวข้อกันหมด จะปล่อยให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไม่ได้ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบรรเทาทุกข์ของประชาชน

นอกจากทุกหน่วยงานแล้ว ผมว่าองค์กรทางศาสนา ได้แก่ คณะกรรมการอิสลามระดับจังหวัด มีทุกจังหวัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ไม่ใช่มีหน้าที่ดูแลภารกิจทางศาสนาอย่างเดียว ปัญหาความทุกข์ สุขของประชาชนก็ต้องมาแก้ไขด้วย ต้องมารับรู้ โดยเฉพาะปัญหาเหตุการณ์ความไม่สงบที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งมันมีผลกระทบมากมายหลายประการ ถ้าในระดับหมู่บ้านแล้ว เรามีคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดและสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดเข้ามาช่วยเหลือเหตุการณ์ความไม่สงบคงจะดีขึ้นระดับหนึ่ง ผมว่าในบ้านเรามีประชาชนที่

นับถือศาสนาพุทธด้วย ผมว่าสมาคมควรเข้าร่วมปรึกษาหารือด้วย เพราะพุทธสมาคมจะรู้เรื่องของศาสนาพุทธได้เป็นอย่างดี รู้ว่าประชาชนชาวไทยพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการอะไรบ้าง

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

เทคนิคการจัดการความขัดแย้ง ประการที่หนึ่งที่ผมดูแล้ว คือ มีการประชุมร่วมกัน โดยเชิญทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมให้ข้อมูลในการจัดการความขัดแย้งได้ การประชุมเป็นสิ่งที่ดี

เทคนิคที่สอง คือ เชิญผู้นำทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางราชการด้วย การเชิญผู้นำทางศาสนาทำให้ทางราชการได้รู้ว่าประชาชนมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการอะไรบ้าง มีข้อจำกัดในวิถีชีวิตอย่างไร อะไรบ้างที่มุสลิมทำไม่ได้ นอกจากจะได้ข้อมูลจากผู้นำศาสนาแล้ว ผู้นำศาสนาเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพ ผู้นำศาสนาพูดอะไร ขอความร่วมมืออะไรบ้าง ส่วนใหญ่แล้วจะได้หมด

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการจัดการความขัดแย้ง ต้องเริ่มที่การค้นหาสาเหตุของความขัดแย้ง และเชิญผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมาประชุมระดมสมองเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาของความขัดแย้ง การได้รับความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย ปัญหาที่ได้รับการแก้ไข

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด แบบใด

โครงการนั้นมีมากมาย แต่ต้องเป็นโครงการที่สามารถนำไปสู่แนวทางเดียวกัน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม เช่น โครงการการสัญจรชาวพุทธ มุสลิม ในขณะที่มีการเดินทางหรือตลอดระยะเวลาสั้นๆ ช่วงหนึ่งที่ชาวพุทธ มุสลิมอยู่ด้วยกัน ซึ่งต่างคน ต่างก็ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ผมว่าดีนะ

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

เป็นชุมชนที่มีความสามัคคีกัน มีอะไรก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนในชุมชนมีการสื่อสารอย่างเข้าใจกัน ทุกคนมีงานทำ มีผู้นำที่ดี และประชาชนทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของชุมชน

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาการนำทหารเข้ามาแก้ไขปัญหในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการนำทหารเข้ามานั้นทำให้ประชาชน ไม่สบายใจ เกิดความระแวง ไม่มีความปลอดภัย ความร่วมมือจึงไม่มี การมีส่วนร่วมต่างๆ ก็ไม่มีด้วย และบางครั้งเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจมากเกินไป

ปัญหาหาเสพติดระบาดหนักมาก ชาวชนถูกมอมเมา ถูกหลอกให้ใช้ยาเสพติด เมื่อคิดแล้วถูกหลอกให้มาใช้ในการสร้างสถานการณ์ที่ไม่ดีต่อบ้านเมือง ผมว่ารัฐต้องปราบปรามการยาเสพติด

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ข้าราชการที่จะให้เข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจ วิถีชีวิต ความเชื่อ ทัศนคติของประชาชนก่อน

สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยพุทธและไทยมุสลิม โดยจัดรูปแบบของการอบรมร่วมกัน ทัศนศึกษาร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

6.สัมภาษณ์นายสุไรมี ดูละสะ ชาวชนตำบลกะโร อำเภอรามัน จังหวัดนราธิวาส ณ บ้านกะโร ตำบลกะโร อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

ขอบคุณครับอาจารย์ เหตุการณ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากความรู้ ประสบการณ์ของผม จากการได้อ่านหนังสือ จากการพูดคุยกับผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสในชุมชนของผมและที่อื่นๆ ผมขอสรุปสั้นๆ นะครับว่า เกิดจากสาเหตุใดบ้าง

ข้อที่ 1 คือปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ผมว่ารัฐไม่ยอมรับประวัติศาสตร์ของปัตตานี ปัตตานีเคยเจริญรุ่งเรืองมาก่อน เป็นอาณาจักรอยู่ก็ถูกยึด ก็มีการเล่าประวัติศาสตร์รุ่นสู่รุ่น มีนักวิชาการได้ศึกษาและเขียนประวัติศาสตร์ปัตตานีมีมากมาย แม้กระทั่งนักวิชาการจากต่างประเทศยังสนใจประวัติศาสตร์ปัตตานีเลย ปัตตานีเคยมีความสัมพันธ์กับโลกตะวันออกกลางในเชิงของศาสนาและการค้าขาย แต่ประวัติศาสตร์เหล่านี้ไม่ได้รับการเปิดเผยเลย เมื่อประชาชนมีความเชื่อเช่นนี้ ทำให้หลายๆ คนมีการเรียกร้องแผ่นดินกลับคืนมา

ข้อที่ 2 คือปัจจัยทางศาสนาและชาติพันธุ์ เนื่องจากประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นชาติพันธุ์มลายู มีความเชื่อ มีความนับถือที่ไม่เหมือนกับคนภูมิภาคอื่น หรือผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ คนที่มาปกครองสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในสมัยอดีตจนถึงปัจจุบันก็ไม่ได้เป็นคนในพื้นที่ ดังนั้นความเข้าใจจึงไม่มี ด้วยความเชื่อที่ต่างกัน มุมมองต่างกัน ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งได้

ข้อที่ 3 คือปัจจัยที่มาจากนโยบายของรัฐบาลในอดีต เพราะว่่านโยบายของรัฐบางนโยบายขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม และขัดกับความรู้สึกของประชาชน มีการลิดรอนอำนาจทางการเมืองของคนบางกลุ่ม การผนวกปัตตานีให้เป็น 7 มณฑล การสร้างนิคมพัฒนาตัวเองให้คนภาคอีสานมาอยู่ในนิคม จะได้มีการผสมผสานระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นนโยบายการกลมกลืนวัฒนธรรม

ข้อที่ 4 คือปัจจัยความเคร่งศาสนาของคนที่นี่ คนที่นี่ต้องการปฏิบัติตามหลักการศาสนา เช่น การปฏิบัติตามหลักการชารีอะห์ แต่เราก็กังไม่มีศาลชารีอะห์ ประชาชนรู้สึกว่ารัฐไม่ให้ความสำคัญในหลักการของศาสนาของตนเอง จึงลุกขึ้นมาต่อสู้

ข้อที่ 5 คือปัจจัยมวลชนมูกลับ ในอดีตหรือแม้กระทั่งในปัจจุบันมีการซ้อมผู้ต้องสงสัยอย่างทรมาน ทำให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายและทางใจ จึงมีการต่อสู้และเรียกร้องความยุติธรรม ยังมีประชาชนบางคนที่ยายตัว เพราะมีการจับกุมแล้วไม่รู้ไปขังไว้ที่ไหน คิดต่อไม่ได้ บางคนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะถูกอุ้ม และหายตัวไปในที่สุด ญาติมีการรวมตัวกันเรียกร้องสิทธิของตัวเอง

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มองๆ แล้วมันเป็นความขัดแย้งหลายๆด้านนะครับ เพราะความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ สลับซับซ้อน ผมว่าประเด็นหลักๆ เป็นความขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์ เพราะในประวัติศาสตร์นั้น ที่นี้เคยเจริญรุ่งเรืองมาก่อน แต่มีความอ่อนแอลงมาเรื่อยๆ

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

จากการได้สัมผัสพื้นที่หรือลงพื้นที่ พบว่า ชุมชนที่มีความขัดแย้งนั้นมีลักษณะที่เห็นได้ชัดไปเลย ไม่เหมือนกันกับชุมชนที่มีความสงบ หรือชุมชนที่มีความสันติสุข

สิ่งแรกที่ผมมองคือ ชุมชนที่สวดวัฒนธรรม สองความคิด สองความเชื่อ ต่างคนก็ต้องการให้ใช้ วัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิดของตนเองก่อน ก็นำไปสู่ความขัดแย้งได้

อันดับที่สองที่ผมมองคือ ชุมชนที่มีผู้มีอิทธิพลสูง ในชุมชนจะมีหลายประเภท บางชุมชนผู้นำ ชอบใช้อิทธิพลของตัวเองมาขู่บังคับ กลายเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่พอใจให้กับประชาชนบางกลุ่มใน ชุมชน ทำให้เกิดความขัดแย้งได้ ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียก็มี พอไม่พอใจอะไรก็ใช้ความรุนแรงใน การตัดสินใจ

อันดับที่สาม คือ ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดมาก่อน อาจารย์รับบางพื้นที่นั้น ในอดีตจะเต็มไปด้วยยาเสพติด เป็นชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด มีผู้ขายเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันพื้นที่นั้นไม่มียาเสพติดแล้ว แต่ในทางกลับกันชุมชนนั้นก็กลายเป็นชุมชนที่มีความขัดแย้ง

อันดับที่สี่ คือ ชุมชนที่มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ พุดงายๆ ก็เต็มไปด้วยทรัพยากร การแข่งขัน การแย่งชิงทรัพยากรในชุมชน นำไปสู่การขัดแย้งได้ ผมว่าแปลกันนะ แทนที่จะช่วยกันดูแลกลับมาช่วยกัน ทำลาย

อันดับที่ห้า คือ ชุมชนที่รัฐทอดทิ้ง เป็นชุมชนที่รัฐเข้าไม่ถึง เมื่อเป็นอย่างนี้การบริการจากรัฐจะ ไม่มี ประชาชนเกิดความน้อยใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นพลเมืองประเภทสอง

อันดับที่หก คือ ชุมชนที่มี spy มีสายลับคอยรายงานให้กับเจ้าหน้าที่ แต่ละองค์กรก็จะมีสายลับ ของตัวเองอยู่ในชุมชน คนที่เป็นสายลับก็จะรายงานข้อมูลตลอดเวลา ซึ่งทุกคนก็จะระแวงกัน ซึ่ง การรายงานข้อมูลที่ดีๆ ก็สามารถนำไปสู่ความขัดแย้งในชุมชนได้อย่างแน่นอน ถ้ามว่าทำไมพวกเขาชอบ เป็นสายลับ ก็เพราะได้เงินและความรู้สึกที่ตัวเองสนิทสนมกับผู้ใหญ่ พุดภาษาบ้านๆ ก็เป็นเด็กนาย

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง อย่างไร

ผมว่าประชาชนอย่างเราๆ ต้องเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งให้มากขึ้น เรา จะปล่อยให้บ้านเราเป็นอย่างนี้ตลอดไปไม่ได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิธีหนึ่ง ยังมีส่วนร่วมมาก มีปัญหาย่อมแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว ผมว่าประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องเข้ามามีส่วนร่วม ดังนี้

1. จัดเวทีรากหญ้า เปิดเวทีให้มากๆ คือ ชาวบ้านมาพูดคุยกันเอง มาเสนอ มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันว่า จะทำอย่างไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นนี้ แล้วนำเสนอต่อรัฐ ซึ่งรัฐก็ต้องให้ความสำคัญกับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของประชาชน ไม่ใช่เอาหูไปนา เอาตาไปไร่ อย่างน้อยประชาชนเกิดความสบายใจ ภาคภูมิใจว่ารัฐสนใจปัญหาของบ้านเมืองอย่างจริงจัง

2. มีตัวแทนของชุมชนในเวทีใหญ่ ตัวแทนจะได้นำเสนอข้อมูลให้กับเวทีใหญ่ โดยเฉพาะผู้นำ
3. เสาหลักต้องเป็นตัวแทนในเวทีใหญ่ด้วย

3. เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ชาวบ้านย่อมรู้ปัญหาประชาชนได้ดีที่สุด ซึ่งประชาชนต้องเสนอความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมว่าทุกหน่วยงาน ทุกภาคส่วน และทุกคนต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาค ผมขอเสนอดังนี้ครับอาจารย์ โดยแบ่งระดับของผู้ที่จะเข้ามาแก้ไขออกเป็น 4 ระดับ

1. ระดับรากหญ้า ซึ่งได้แก่ ผู้นำ 3 เสาหลัก คือผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา และผู้นำธรรมชาติ ต้องคิดว่าประชาชนจะอยู่กันอย่างไร จะหาทางออกอย่างไร ต้องติดตามการทำงานของภาครัฐด้วย

2. ระดับการปฏิบัติการ คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว ต้องเข้ามาแก้ไข ที่สำคัญเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีความเข้าใจก่อน ถึงจะทำงานได้เป็นอย่างดี

3. ระดับการปกครอง ผู้นำที่จะเข้ามาปกครองในสามจังหวัดต้องมาแก้ไขปัญหาคอยู่แล้ว เป็นหน้าที่โดยตรง ผู้ปกครองต้องจริงใจ ถ้าจะให้ดี ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องเป็นมุสลิม ถึงจะเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนได้เป็นอย่างดี แต่เสียดายเรามีผู้ว่าราชการจังหวัดที่นับถือศาสนาอิสลามน้อยมาก รัฐต้องเปิดโอกาสให้คนมุสลิมเป็นผู้ว่ามาปกครองบ้านเมือง

4. ระดับประเทศ ผมว่าแล้วปัญหาคสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาระดับประเทศ ซึ่งบางครั้งผู้นำระดับประเทศแก้ไขปัญหาคไม่ได้ ต้องมีคนกลาง เข้ามาไกล่เกลี่ยว่าจะเอาอย่างไร ซึ่งคนที่ได้รับการยอมรับจากทั้งสองฝ่ายแล้วเกี่ยวข้องโดยตรงก็คือ สหประชาชาติ (UN)

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไร

เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งมีมากมายขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เวลา สถานที่ ผมว่าเทคนิคที่ดีที่สุดและต้องรีบทำให้เร็วที่สุด ณ เวลานี้ คือ การเจรจาทำความเข้าใจว่า จะเอาอย่างไร ต้องการอะไร มีอะไรบ้างที่รัฐต้องรีบทำ ซึ่งการเจรจาต้องทำให้ดี ต้องเกิดความสบายใจทั้งสองฝ่ายและการตัดสินใจลงมติในประเด็นที่ทั้งสองเห็นด้วย ผมว่าการเจรจาเป็นการเปิดอกคุยกัน ผมว่าต้องรีบเจรจา อย่าปล่อยให้เรื่องคาราคาซังอยู่อย่างนี้ พวกเราทุกคนต่างก็มีความทุกข์กันทุกคนอยู่แล้ว

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

ถ้าพูดถึงกระบวนการแล้ว ต้องทำงานเป็นระบบ ต้องมี process รัฐต้องแก้ไข ผมมองเป็นด้านๆ นะครับ

1. ด้านศาสนา ซึ่งกระบวนการจัดการความขัดแย้งนั้น รัฐต้องสนับสนุนด้านศาสนาให้จริงจัง โดยเฉพาะศาสนาอิสลาม เพราะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประชาชนนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ รัฐต้องสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของศาสนาอิสลาม

2. ด้านสังคม ที่ผ่านมารัฐพยายามทำหรือนำนโยบายที่ทำให้สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัฒนธรรมเหมือนกับวัฒนธรรมของภาคอื่นๆ ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จ กระบวนการจัดการความขัดแย้ง คือ รัฐต้องทำสังคมที่นี้ให้เป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมมลายู ประชาชนมีความเคร่งครัดในศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม

3. ด้านวัฒนธรรม รัฐต้องเข้าใจวัฒนธรรมของคนที่นี่ว่าวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนเขาอยู่กันอย่างไร รัฐต้องสนับสนุนส่งเสริมวัฒนธรรมของคนมลายูให้มากๆ

4. ด้านการศึกษา รัฐต้องสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาของพื้นที่แห่งนี้ให้มีคุณภาพ มีความเป็นมาตรฐาน ทำอย่างไรให้ระดับการศึกษาของบ้านเรามีความเท่าเทียมกับประเทศมาเลเซีย มาเลเซียเขาไปถึงไหนแล้ว ดูๆ แล้วประเทศมาเลเซียพัฒนาการศึกษาไปไกลกว่าเราแล้ว

5. ด้านเศรษฐกิจ คือรัฐต้องหาวิธีการที่จะทำอย่างไรให้ประชาชนมีความกินดี อยู่ดี มีงานทำ มีรายได้

6. ด้านทรัพยากรวัตถุ เรามีทรัพยากรที่สมบูรณ์ แต่วันนี้เราไม่ได้ใช้ศักยภาพด้านทรัพยากรให้คุ้มค่าเลย ฉะนั้นรัฐต้องมีระบบการจัดการทรัพยากรให้ดี ให้คุ้มค่า ไม่ให้คนจากที่อื่นมาขโมยทรัพยากร

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

จะว่าไปแล้ว เรามีโครงการมากมายเป็นร้อย เป็นพันโครงการ แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เป็นรูปธรรมได้เลย

ผมว่าวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดคือ การแก้ไขโดยการให้ศึกษากับประชาชน ให้ประชาชนมีการศึกษา โครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ ผมว่าเราต้องมีโครงการพัฒนาการศึกษา โดยส่งเสริมภาษาและวิทยาศาสตร์ รัฐต้องจัดให้มีศูนย์ภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ ภาษามลายู ภาษาอาหรับ ภาษาจีน ซึ่งเป็นภาษาระดับโลก สามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้ ถ้าเป็นภาษามลายูนั่น ชาวบ้านจะมีความภาคภูมิใจว่ารัฐให้ความสำคัญกับภาษาของเขา อย่าลืมว่านะครับว่าภาษามลายูเป็นภาษาที่มีประชากรใช้มากที่สุดในอาเซียน ปี58 จะเป็นประชาคมอาเซียนแล้วนะ

โครงการที่ 2 ที่ผมว่าต้องริบดำเนินการคือ โครงการอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล มีคนพูดว่า คราวไทยเป็นครัวโลก แสดงว่าบ้านเรามีความสมบูรณ์จริง มีวัตถุดิบเป็นจำนวนมาก เสียดยเราไม่ได้ใช้ศักยภาพตรงนี้ ถ้าโครงการอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลเกิดขึ้นคนในพื้นที่ก็ได้มีงานทำ มีรายได้เข้าประเทศแต่ละปีเป็นจำนวนมามากมหาศาล และยังได้รับชื่อเสียงอีกด้วย

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ผมว่าชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่ประชาชนมีความสามัคคี มีผู้นำที่ดี และเป็นชุมชนที่เคร่งศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาที่ไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้

1. ความมีอคติระหว่างภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่กับประชาชน ภาครัฐต้องลดความอคติ หรือให้ความอคติให้น้อยที่สุด

2. การกีดกันหรือการไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมุสลิมมีตำแหน่งที่ใหญ่โตได้ บางครั้งคนที่จะมีตำแหน่งใหญ่โตได้ เช่นนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด ถ้าเป็นมุสลิมแล้วต้องเปลี่ยนชื่อมาเป็นชื่อไทยก่อนถึงจะได้รับตำแหน่ง เรายังไม่เห็นมีผู้ว่าที่ชื่อมุสลิมเลย ถ้ามีผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีชื่อเป็นมุสลิมแล้ว ความรู้สึกของประชาชนก็จะดีขึ้น

3. ยังมีนักฉวยโอกาสในพื้นที่โดยสร้างสถานการณ์ เพื่อให้มีปัญหา หรือเพื่อให้มีการสรุปว่าภาคใต้ยังไม่สงบ จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก นักฉวยโอกาสจะใช้จุดนี้ เพื่อเป็นผลประโยชน์กับตัวเองและพรรคพวก

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไร

ผมว่าระดับผู้นำประเทศต้องมีวิสัยแล้ว ขึ้นอยู่ว่าจะเอาจริงหรือไม่จริงเท่านั้นเอง ผมขอเสนอให้รัฐจัดการสร้างความเข้าใจในระดับรากหญ้าจริงๆ มีประชาชนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่รู้เกี่ยวกับกฎหมายพิเศษ การเมืองการปกครอง สิทธิของตัวเอง

รัฐต้องยกเลิก พรก.ฉุกเฉิน เพราะ พรก.ฉุกเฉิน มาสร้างปัญหาในชุมชน เพราะทำให้ประชาชนไม่กล้าอยู่ในหมู่บ้าน เขาชนต้องออกไปอยู่นอกพื้นที่ เพราะกลัวถูกจับ

รัฐลองให้Autonomy ให้ประชาชนปกครองตนเอง ให้ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปกครองตนเอง จะทำอะไร ว่าจะเป็นอย่างไร จะแก้ไขปัญหามาของตัวเองได้ไหม

วิธีหนึ่งที่ได้ใจประชาชนนั่นก็คือ การยอมรับเชื้อชาติมลายูในบัตรประชาชน การเปลี่ยนเชื้อชาติ เพราะขัดกับความรู้สึกของประชาชน ประชาชนที่เชื้อชาติมลายู แต่ในสูติบัตรหรือกฎหมายแล้วมีเชื้อชาติไทย

7.สัมภาษณ์ นายสีอกรี เต๊ะ ยาวชนตำบลพิเทน ณ บ้านเลขที่62/2 ตำบล พิเทน อำเภอทุ่งยางแดน จังหวัดปัตตานี

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

จากที่ผมได้ศึกษามา ผมว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นหรือมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้ ประการแรกความไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะว่าในอดีตประชาชนที่นี่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐรังแกเป็นจำนวนมาก จนทำให้ประชาชนไม่ไว้วางใจ ไม่รู้ว่าเจ้าหน้าที่จะมาทำอะไรต่อ นอกจากนั้นผมว่าเกิดจากความหวาดระแวงของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีต่อประชาชน ประชาชนมีทัศนคติของรัฐในทางที่ไม่ดี จนกระทั่งรัฐมีการมองว่าประชาชนอยู่คนละฝั่งกับรัฐ ไม่เชื่อในสิ่งที่รัฐต้องการ

อีกอย่างหนึ่งที่เกิดความเจ็บปวดกับประชาชนคือ ความยุติธรรม ในอดีตประชาชนไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐอย่างยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพ การดูแลเรื่องของศาสนา ตลอดจนการบริการภาครัฐ

ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งไม่พูดไม่ได้ คือ ประเด็นของประวัติศาสตร์ คือปัตตานีเคยเป็นรัฐมาก่อนมีการปกครองตัวเองมาก่อน สุดท้ายก็ตกอยู่ใต้การปกครองของรัฐสยาม ทำให้ประชาชนบางส่วนที่มีความคิดต้องการเรียกร้องดินแดนกลับคืนมา

จากปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความคิดที่จะต่อสู้หรือแสดงอะไรบางอย่างให้รัฐเห็น จนกลายมาเป็นเหตุการณ์ความไม่สงบ

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ผมว่าความขัดแย้งในบ้านเรานั้น หลักๆแล้ว เป็นความขัดแย้งทางด้านประวัติศาสตร์ เพราะว่าประชาชนกับรัฐยอมรับในประวัติศาสตร์คนละเล่มกัน หรือรัฐพยายามที่จะปิดไม่ให้ประชาชนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประชาชนเอง

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชาวมุสลิมที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีประชาชนที่มีความคิดจะต่อต้านรัฐบาล ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐ จนกระทั่งรัฐมองว่าชุมชนนั้นเป็นชุมชนสีแดง ซึ่งการต่อต้านหรือไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลนั้น เป็นเพราะว่าประชาชนถูก

รังแกมาก่อน ชุมชนที่มีผู้มีอิทธิพลสูง ผู้มีอิทธิพลไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายของบ้านเมือง จะทำอะไรก็ทำได้ทั้งนั้น ทั้งๆ ที่สิ่งที่ทำนั้นผิดกฎหมาย เขาก็ทำ บางครั้งมีการใช้อาวุธด้วย มีการยิงกันไปด้วย

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

สิ่งที่ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม คือ การเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐาน เมื่อประชาชนได้รับการตอบสนองสิทธิขั้นพื้นฐานแล้ว ชีวิตก็มีความสุข ความขัดแย้งก็ไม่เกิด ที่ผ่านมานั้นประชาชนไม่รู้เลยว่าตัวเองมีสิทธิขั้นพื้นฐาน

โครงการที่เข้ามาในชุมชนบางโครงการไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในฐานะที่ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม โครงการบอกกล่าวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าโครงการใดบ้างที่ขัดหลักการศาสนาอิสลาม โครงการที่สามารถดำเนินการได้ เมื่อรัฐเกิดความเข้าใจในประเด็นแล้วความขัดแย้งก็จะไม่มี

การสร้างอัตลักษณ์ของประชาชนมุสลิมให้รัฐมีความยอมรับ เมื่อรัฐยอมรับในอัตลักษณ์ของคนมลายูแล้วก็เกิดความสบายใจเป็นอย่างมาก

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพราะเหตุใด

ผมว่าหน่วยงานต่างๆ ต้องเข้ามาแก้ไขก่อนที่จะเสียหายไปมากกว่านี้ องค์กรภาคประชาชนต้องเข้ามาช่วยเหลือ โดยมีการอบรมเรื่องการจัดการความขัดแย้ง โต๊ะครูที่มีชื่อเสียง ต้องมาบรรยายให้ความรู้ในหลักการศาสนาอิสลามอย่างถูกต้อง นักวิชาการในพื้นที่เป็นบุคคลที่รู้จักจริง โดยเฉพาะอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับ ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกันผู้นำของศาสนาพุทธต้องเข้ามาร่วมด้วยเพราะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธด้วย ซึ่งต้องเข้ามามีส่วนร่วม ผู้นำศาสนาพุทธจะเป็นผู้รู้เกี่ยวกับความต้องการของชาวไทยพุทธเป็นอย่างไร ต้องการอะไรบ้าง

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ผมว่าเทคนิคที่ต้องใช้อย่างเร่งด่วน คือการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่
สิ่งแรกที่ประชาชนอยากได้ในขณะนี้ คือการยกเลิก พรก.ฉุกเฉิน การใช้ พรก.ฉุกเฉินทำให้เกิดผลกระทบ
ต่อชีวิต ทรัพย์สิน และการดำรงชีวิตของพวกเรา รัฐบาลต้องเลิกได้แล้ว ไม่ใช่ต่ออายุไปเรื่อยๆ แล้วเมื่อไร
เหตุการณ์มันจะสงบสักที

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

เริ่มที่การศึกษาข้อมูลว่าปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดจาก
อะไรกัน เมื่อรู้ว่าสาเหตุเกิดจากอะไรก็เริ่มแก้ที่สาเหตุ ตลอดจนหาวิธีการแก้ไข

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ผมขอแบ่งวัยหรืออายุของประชาชน คือเด็ก วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ โครงการจะต้องตรงกับความต้องการของคน 3 วัยนี้

โครงการพัฒนาส่งเสริมโรงเรียนตาดีกา ทุกชุมชนจะมีโรงเรียนตาดีกา เป็นโรงเรียนที่ประชาชน
ช่วยกันทำให้เกิดขึ้น เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนวิชาศาสนา มีความรู้ทางศาสนา สามารถนำไปปฏิบัติ
ศาสนกิจ เป้าหมายสูงสุดคือ ต้องการให้เด็กๆ เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยเหตุนี้รัฐต้องสนับสนุน
สร้างโรงเรียนให้มีคุณภาพทางวิชาการ อาคารสถานที่

ส่วนวัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่ต้องทำงาน บางคนไม่รู้จะทำงานอะไร เป็นคนว่างงาน ฉะนั้นโครงการที่
จะนำไปใช้กับวัยรุ่นต้องเป็นโครงการพัฒนาอาชีพ เยาวชนจะได้มุ่งกับงาน ถ้าเยาวชนมีเวลาว่างมาก มัน
เป็นสาเหตุที่จะถูกชักชวนในการสร้างสิ่งที่ไม่ดี ที่มีผลเสียต่อบ้านเมืองได้

ส่วนวัยผู้ใหญ่ ต้องเป็นโครงการที่เกี่ยวกับสุขภาพ ความแข็งแรงของประชาชน

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนในฝัน เป็นชุมชนที่ทุกคนอยากได้ ผมว่าชุมชนที่ไม่มีความ
ขัดแย้งนั้นเป็นชุมชนที่ทุกคนเคารพในสิทธิของตัวเองและสิทธิของคนอื่น เป็นชุมชนที่มีความเป็น
ประชาธิปไตย มีความสามัคคี

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ความไม่จริงจังก็เป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งได้ อยู่ไปวันๆ ถึงเวลาที่ได้รับเงินตอบแทน ประเด็นต่อมาผมว่า เราเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยมาก นโยบายไม่ต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ บางคนบอกว่ามีบางกลุ่มไม่ต้องการให้เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สงบ เหตุผลคือ จะได้อยู่ต่อและได้ดึงงบประมาณลงมาในพื้นที่ให้เยอะๆ เพิ่มขึ้นทุกปี

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ผมขอเสนอแนะว่าในการจัดการความขัดแย้งในปัจจุบันนี้ รัฐบาลต้องยกเลิกการใช้ พรก.ฉุกเฉิน ก่อน ถ้าเริ่มที่จุดนี้ก่อน อย่างอื่นมันก็จะง่ายขึ้น มันจะคลายลงได้บ้าง

8.สัมภาษณ์นายซูฟียัน มะเซ็ง ยาวชนตำบลตะมะยูง อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีมานานแล้วนะครับ ซึ่งมีสาเหตุจากปัจจัยต่างๆ อย่างสิ่งแรก คือ ประวัติศาสตร์ คิดคุณะครับ ประชาชนต้องศึกษาประวัติตัวเองก่อน โดยต้องค้นหาเอง ประชาชนได้รู้รัฐสมัยก่อนได้ทำให้ประชาชนไม่พอใจอย่างไรบ้าง รัฐได้จำกัดสิทธิของประชาชนอย่างไร รัฐได้รังแกประชาชนอย่างไร รัฐไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือเด็กรุ่นใหม่ๆ ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของตัวเอง จะได้รับบรรพบุรุษของพวกเขาในสมัยก่อนอยู่กันอย่างไร

ประเด็นที่สองที่ผมได้ศึกษามา และจากคำบอกเล่ารุ่นสู่รุ่น คือ ความยุติธรรม ประชาชนมุสลิมอาจจะไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการ มีการเลือกที่รักมักที่ชัง ปัจจุบันยังมีเลยครับ เวลาผ่านด่านตรวจ ถ้าชาวมุสลิมผ่านมาจะขอตรวจ และเวลาตรวจอย่างเข้มข้น เมื่อถูกรังแกมากๆ มุสลิมก็จะแสดงออกสุดท้ายก็ไม่กล้าแสดงออก เพราะว่าถ้าแสดงออกแล้วจะถูกล้างข้อหาแบ่งแยกดินแดน

ประเด็นที่สาม เรื่องการศึกษา โดยเฉพาะประเด็นของภาษาในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ไม่ได้เปิดโอกาสให้ชาวมุสลิมที่พูดภาษามลายูได้พูดภาษาของตัวเอง ซึ่งจะมีวิถีชีวิตอีกแบบหนึ่ง สมัยรุ่นพ่อของพวกเรา ตอนอยู่ในโรงเรียนประถมก็บังคับไม่ให้พูดภาษาไทย เราต้องให้ความสำคัญกับวิชา

ภาษามลายู ในสมัยก่อนนั้นบางโรงเรียนบังคับไม่ให้นักเรียนพูดภาษามลายู ใครพูดภาษามลายูโดนปรับตัว

ประเด็นที่สี่ มาจากสาเหตุที่ว่ารัฐบาลในอดีตนั้นมโนนโยบายที่จะกลืนวัฒนธรรมของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกวิถีทาง ประชาชนมีความรักในวัฒนธรรมของตัวเองอยู่แล้ว จึงต้องออกมาปกป้อง จึงมีการแสดงพฤติกรรมที่ไม่ค่อยดีออกมา กลายเป็นปัญหาความขัดแย้ง

ประเด็นที่ห้า ประชาชนได้นำเสนอหรือได้บอกให้รัฐบาลเข้าใจความต้องการของพวกเขาแต่รัฐบาลในอดีตไม่ฟังความต้องการที่แท้จริง ก็เลยต้องแสดงออกมาให้รัฐรู้ว่าประชาชนไม่พอใจ

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่เป็นปัญหาที่สลับซับซ้อน เกิดมานานแล้ว ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีมาจากหลายๆ ด้าน

ด้านการเมือง ประชาชนในสามจังหวัดมีความต้องการด้านการเมืองการปกครอง 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งต้องการแบ่งแยกดินแดน อีกกลุ่มหนึ่งต้องการปกครองตนเอง autonomy ซึ่งแน่นอนการเมืองที่ใช้ในอดีตนั้นไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือนโยบายในอดีตนั้นประชาชนไม่ได้รับประโยชน์เลย ประชาชนมีความรู้สึกน้อยใจ ขอปกครองตนเองดีกว่า หรือไม่ก็แยกดินแดนไปเลย

ด้านประวัติศาสตร์ คำว่าปัตตานีเป็นชื่อที่คนรู้จักกัน โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอิสลาม มันแสดงให้เห็นว่าปัตตานีเคยรุ่งเรืองมาก่อน อยู่ๆ ก็จะถูกรวมกับสยาม เกิดความไม่พอใจตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ และลามมาถึงรุ่นปัจจุบันที่ยังรักหวงแหนดินแดนของบรรพบุรุษ เลยต้องการแบ่งแยกดินแดนปกครองตนเอง ถ้าดูไปแล้วกลุ่มนี้มีจำนวนไม่มากหรอกครับ แต่ก็กลุ่มมีพลังและอุดมการณ์ของเขา

ด้านวัฒนธรรม ในอดีตนั้นรัฐไม่ได้ส่งเสริมวัฒนธรรมของประชาชนเลย นอกจากไม่ส่งเสริมแล้วยังจะทำลายวัฒนธรรมที่สวยงามของประชาชน ยกตัวอย่างเช่น ด้านภาษา รัฐบาลไม่สนับสนุนภาษามลายูแถมยังมีความคิดไม่ให้คนมลายูปูภาษามลายู ใครๆ ก็รักภาษาของบรรพบุรุษของตัวเองหลายๆ หน่วยงานเริ่มจะมาสสนับสนุนภาษามลายู เพราะที่กำลังจะเป็นประชาคมอาเซียน ประชาชนในอาเซียนพูดภาษามลายูเป็นส่วนใหญ่ จึงจะมาเห็นความสำคัญ ถ้าไม่มีประชาคมอาเซียน ภาษามลายูก็ไม่ได้ได้รับความสนใจ

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งเท่าที่ผมสัมผัสและได้เรียนรู้มา ผมขอยกตัวอย่าง 1 ประเด็น แต่เป็นประเด็นที่เห็นภาพได้อย่างชัดเจน ก็คือ ในหมู่บ้านหรือชุมชนจะมีบุคคลที่มีทัศนคติต่อรัฐบาลอยู่ 2 ประเภท 1. ฝ่ายสนับสนุนรัฐ และฝ่ายต่อต้านรัฐ คนที่ได้รับผลประโยชน์จากรัฐหรือลูกหลานทำงานกับภาครัฐ ก็จะสนับสนุนรัฐ คนที่สูญเสียหรือเคยถูกอำนาจรัฐมารังแก และไม่เห็นด้วยกับนโยบายการกระทำของรัฐก็จะเป็นฝ่ายต่อต้านรัฐ ทั้งสองฝ่ายต่างก็ไม่ไว้วางใจกัน ต่างกลุ่มต่างโจมตี ใส่ร้ายกัน และที่เจ็บปวด คือนำมาสู่การฆ่ากัน คนที่อยู่ลำบาก คือ ประชาชนที่อยู่ตรงกลาง วางตัวลำบากมากต้องคอยระวังตัวอยู่ตลอดเวลา

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ผมว่าก่อนที่จะให้ประชาชนให้ความร่วมมือนั้น รัฐต้องให้ความยุติธรรมกับประชาชนก่อน โดยเฉพาะการเยียวยา รัฐต้องเปิดอกให้กว้าง ปัญหาอยู่ที่ว่ารัฐบาลต้องกล้านำเสนอในสิ่งที่ประชาชนต้องการ เช่น Autonomy หรือการปกครองตนเอง สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการ รัฐต้องจัดให้

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผู้ศาสนาหรืออุลามา ต้องมาแก้ไขปัญหความขัดแย้ง ต้องกล้าที่จะบอกเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าอะไรทำได้บ้าง อะไรทำไม่ได้บ้าง กล้าที่จะบอกให้เจ้าหน้าที่ว่าจะแก้ปัญหความไม่สงบได้อย่างไร เพราะบรรดาผู้ศาสนานั้นเป็นที่เหมาะสมที่สุดที่จะบอกความจริง เป็นผู้ที่ประชาชนและภาครัฐให้ความยอมรับ

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

เทคนิคการจัดการความขัดแย้งโดยการสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชน ทำอย่างไรให้ประชาชนเกิดความเชื่อใจ ดำรงความยุติธรรม คือการทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการบริการจากรัฐอย่างเป็นธรรม

การให้สิทธิของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เหมือนกับประชาชนในภูมิภาคอื่น ชาวบ้านหรือประชาชนยังมีความรู้สึกที่ว่าตนเองถูกรังแกถูกกลั่นแกล้ง สิทธิเสรีภาพของตนเองหลายอย่าง

ยกเลิกวิธีการอุ้มและฆ่าได้แล้ว ที่ผ่านมามีการอุ้มและฆ่าเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้หญิงบางคน กลายเป็นแม่หม้าย และเด็กๆ กลายเป็นเด็กกำพร้า แล้วพวกเขาจะอยู่ในสังคมอย่างไร

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการจัดการความขัดแย้งสามารถทำได้ดังนี้ ผมว่าควรเริ่มต้นที่การเจรจา รัฐต้องแก้ไขปัญหาให้เร็วที่สุด การเจรจาดินะ คุยกันเลยว่าแต่ละฝ่ายต้องการอะไรกัน ปัญหาอยู่ตรงไหนบ้าง จะเริ่มต้นอย่างไร ถ้าการเจรจาดี ประสบผลสำเร็จ เหตุการณ์ความไม่สงบคงจะดีขึ้น แต่การเจรจาต้องวางแผนให้ดินะ จะมอบหมายให้ใครเป็นคนกลางที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับ

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

โครงการที่น่าจะดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบ ควรเป็นโครงการปราบปรามยาเสพติด โดยใช้วิธีการบำบัดผู้เสพยาเสพติด ให้ผู้ถามมาดำเนินการเพื่อให้เด็กๆ เยาวชนเลิกยาเสพติดให้ได้ ดังนั้นจึงต้องรีบดำเนินการ ซึ่งบางครั้งเด็กๆ ผู้ติดยาเสพติดกลายเป็นเครื่องมือในการสร้างสถานการณ์ความไม่สงบในบ้านเรา

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง ผมว่าชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่คนในชุมชนมีความสามัคคีกันทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนทุกคนมีความเสียสละ และทุกคนรู้หน้าที่ บทบาทของตนเอง คุณ แล้วหาใช่ ผมว่ามีน้อยนะ เราต้องสร้างให้มีเยอะๆ

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ความขัดแย้งเกิดขึ้นมานานแล้วแต่ยังไม่สงบเลย ปัญหาที่แน่นอนนะ อย่างแรกผมว่า ความจริงใจ ความจริงใจของเจ้าหน้าที่มีน้อย หลายๆ คนพูดว่ามีบางกลุ่มพยายามไม่ให้เหตุการณ์สงบ ต้องการให้ลาก

ยาว เพื่อจะได้ดึงงบประมาณ ตรงนี้เป็นแหล่งที่มีงบประมาณลงมาเยอะมาก ประการที่สองที่เป็นปัญหา คือความไม่ให้เกียรติต่อวัฒนธรรมของประชาชน ไม่ให้เกียรติต่อพื้นที่ บางครั้งเจ้าหน้าที่ที่เข้าพื้นที่จะไม่ มีมารยาท เจ้าหน้าที่บางคนชอบมาข่มขู่ชาวบ้านและยังดูถูกชาวบ้านด้วย ประการที่สามที่ผมมอง คือ รัฐบาลมีแนวคิดที่จะให้ประชาชนปฏิบัติตามนโยบายหรือโครงการต่างๆที่รัฐดำเนินการ แต่บางอย่างนั้น ประชาชนไม่สามารถปฏิบัติได้ ทำให้ประชาชนไม่ทำตาม

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ผมขอเสนอแนะดังนี้ครับสั้นๆ

1. ให้โอกาสประชาชนในการลงประชามติว่าจะautonomy หรือไม่
2. เปิดโอกาสหรือให้เวลากับคณะทำงานที่กำลังดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการตัวเอง
3. ให้องค์กรสหประชาชาติเข้ามาดูว่าประชาชนต้องการอะไร ทำเหมือนกับ ติมอร์ อินโดนีเซีย

9.สัมภาษณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาวดี คลภาค อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ณ บ้านเลขที่ 112 ม. 8 .ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

ผมขอสรุปปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่สงบสั้นๆผมมองได้ 3ประเด็นหลักๆ ด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม

การศึกษา การมีการศึกษาน้อยหรือการขาดความรู้ทำให้ง่ายต่อการชักชวนเชื่อ ชักจูงในการทำสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย ถูกชักจูงจากกลุ่มผลประโยชน์บ้าง เพื่อให้มาสร้างความวุ่นวาย โดยไม่คิดว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น ถ้าทำไปแล้ว มีผลเสียอย่างไรบ้าง เห็นแก่ค่าจ้างเล็กๆ น้อยๆ

เศรษฐกิจ ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุหนึ่งนะ คนเราพอจนแล้วก็มีข้อจำกัด จะเรียนหนังสือให้สูงๆ ก็เรียนไม่ได้ จะลงทุนทำธุรกิจก็ไม่มี บางครั้งต้องหาเงินทางลัด ทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้เงิน

สังคม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งไม่สามารถกลมกลืนกันได้ คือว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิมแตกต่างอย่างมาก รัฐพยายามที่จะให้เป็นวัฒนธรรมเดียว ซึ่งมันเป็นไปได้ยากมาก หรือเป็นไปได้เลย

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ผมว่าเป็นความขัดแย้งด้านการศึกษา นั่นก็หมายความว่า รัฐบาลหรือหน่วยงานด้านการศึกษา ต้องให้การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนมีลักษณะเหมือนกับการศึกษาของภาคอื่นๆ อย่าลืมว่าที่นี่เป็นชาวมุสลิมต้องเรียนวิชาความรู้ทางศาสนาด้วย ซึ่งไม่มีในหลักสูตรทั่วไป ประชาชนต้องการเรียนศาสนา แต่รัฐกลับมองวิชาศาสนาเป็นสิ่งที่น่ากลัว เป็นอันตรายต่อความมั่นคง

อีกอย่างหนึ่ง คือความขัดแย้งด้านสังคม ซึ่งวิถีชีวิตของคนที่นี่ยึดหลักหรือปฏิบัติตามหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งไม่เหมือนอยู่แล้ว ความเชื่อ ทัศนคติของชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกับภาคอื่น กลายเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้ง

ประการสุดท้ายผมว่าเป็นความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ คนที่นี่มีฐานะยากจน รัฐบาลไม่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนที่นี่ การดำเนินธุรกิจจะกระทบกับวิถีชีวิตและหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งไม่อนุญาตให้เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย ในอดีตนั้นการทำธุรกิจในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย มุสลิมไม่สามารถทำได้ เป็นเหตุให้ประชาชนมองว่ารัฐบาลไม่จริงใจในการแก้ปัญหาซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งได้

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่อ่อนแอ ประการแรก ผมว่าเป็นความอ่อนแอด้านเศรษฐกิจ หมายความว่าประชาชนมีฐานะยากจน ไม่ได้รับการแก้ไขหรือแก้ไขแล้วแต่ไม่ประสบความสำเร็จ บางครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอ ทุกคนต่างทุ่มเทกับการทำงานเพื่อเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเวลาดูแลชุมชน และไม่มีเวลาทำงานร่วมกัน ประการต่อมาที่ผมมองคือ ชุมชนที่อ่อนแอทางการศึกษา มีความรู้่น้อย คิดอะไรไม่ออก ก้าวตามเทคโนโลยี ก้าวตามโลกไม่ทัน กลายเป็นชุมชนที่มีปัญหา

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

การมีส่วนร่วมนั้นมีมากมาย หลายช่องทาง ผมว่าประชาชนสามารถทำได้และทำง่ายมาก คือประชาชนต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นระดับ อบต. เทศบาล อบจ. การไปใช้สิทธิมาก เราจะได้คนที่ประชาชนต้องการและเป็นคนเก่งเข้ามาบริหารจริงๆ และเป็นการป้องกันการซื้อเสียงด้วย เมื่อมีผู้ใช้สิทธิมากๆ ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถซื้อเสียงได้ คนที่ได้รับการเลือกตั้งจะเป็นบุคคลที่ต้องการเข้ามาทำงานเพื่อชุมชนจริง ไม่ใช่มาเพื่อโกง ต้องเลือกคนดี คนเก่ง เข้ามาบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย นักการเมืองที่เป็นคนดี คนเก่ง สามารถทำอะไรให้กับชุมชนได้อย่างดี

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมว่าทุกภาคส่วนต้องเข้ามาแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน องค์กรศาสนา สถาบันการศึกษา ต้องเข้ามาช่วยกัน เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องช่วยกัน ภารกิจหลักควรเป็นองค์กรใหญ่ที่มีอำนาจ เช่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้ (ศอ.บต) มากำกับดูแลสามจังหวัดชายแดนใต้ ต้องคัดสรรบุคคลที่มีความสามารถเพียบพร้อมในทุกด้าน เข้ามาทำงานในองค์กรนี้

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยงาน ภาคนโยบายและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

เราต้องใช้ยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งมีความสำคัญและมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหา แต่ต้องใช้ความจริงใจ ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง อาจทำให้ปัญหาแก้ไขได้ และการทำงานต้องทำงานอย่างต่อเนื่อง มีระบบ ที่ผ่านมาระบบการทำงานไม่ค่อยมีระบบและไม่ต่อเนื่อง

เราต้องมีเครือข่ายบุคคลให้เกิดขึ้น ใครมีอะไร เห็นความผิดปกติตรงไหน ก็แจ้งกันมา จะได้ช่วยกันป้องกัน ปัจจุบันนี้เรายังขาดเครือข่ายบุคคลที่สามารถทำงานร่วมกัน

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการจัดการความขัดแย้งต้องทำเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านสังคมศาสนา การศึกษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ พวกเรายังมีข้อมูลน้อยอยู่
2. เข้าถึง ต้องเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ ทุกวัย

3. เข้าใจ ต้องเข้าใจความต้องการที่แท้จริงของประชาชนทุกกลุ่ม ประชาชนต้องการอะไรและไม่ต้องการอะไร
4. พัฒนา ต้องพัฒนาในทิศทางที่ประชาชนต้องการให้มากที่สุด
5. ติดตามและประเมินผล

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ผมว่าโครงการทุกประเภทที่ดีต้องเป็น โครงการที่มีลักษณะดังนี้

1. โครงการที่ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นทุกด้าน
2. โครงการที่เพิ่มความเข้าใจระหว่างประชาชนด้วยกันและประชาชนกับรัฐ
3. โครงการที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่ประชาชนดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ไม่ถูกจำกัดเสรีภาพในการปฏิบัติทางศาสนา มีส่วนร่วมอย่างมีเกียรติในทุกกิจกรรม

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

1. การบริหารงบประมาณของรัฐ โดยมีการคอร์รัปชัน มีการแอบแฝงหาผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ
2. ความรู้สึกฝักใฝ่ใจที่ลบไม่ได้จากความคิดที่ผิดๆของประชาชนในพื้นที่และบุคคลของรัฐคือความคิดของทั้งสองฝ่าย ซึ่งมีความอคติต่อกัน
3. การขาดวิสัยทัศน์และกระบวนการพัฒนาตนเองของประชาชนในพื้นที่โดยเฉพาะการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

1. รัฐต้องคัดสรรบุคลากรของรัฐที่มีคุณภาพสูงสุด ให้มากที่สุดมาทำงานในพื้นที่ และต้องเข้าใจวัฒนธรรม ความคิดของประชาชน

2. กิจกรรมใดก็ได้แล้วแต่ที่มีประโยชน์ต่อประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบที่สำคัญต้องจริงจังและจริงใจ

3. สร้างสรรค์วิธีการที่จะพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้เร็วที่สุด

10.สัมภาษณ์ นายสุวรรณ มณีวิทยา อีหม่ามมัสยิดกำปงตันหยง (อับดุลมาลร์) ยะหา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในทัศนะของผมจากที่ได้เรียนรู้ในฐานะผู้นำศาสนาเล็ก ๆ คนหนึ่ง ผมว่าเกิดจากปัจจัยด้านโครงสร้าง เกี่ยวกับเรื่องบังคับใช้กฎหมายบางอย่างที่ไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม และการใช้อำนาจของรัฐ หลายๆครั้ง หลายๆเหตุการณ์ไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ตัวอย่างมากมายนะผมว่าจับก่อนแล้วค่อยสืบสวนตอนหลัง บางครั้งการใช้อำนาจนอกระบบกฎหมาย ทำให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น ซึ่งประชาชนมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายอย่างเหนียวแน่นอยู่แล้ว และพร้อมเสมอที่จะตอบโต้

อีกอย่างหนึ่งผมขอเสนอ วัฒนธรรมที่ต่างกัน ซึ่งเป็นผลต่อทัศนคติตลอดจนความรู้สึกความคิดเห็น เช่น ภาษาและวัฒนธรรม ความไม่เข้าใจในภาษาและไม่เข้าใจในหลักการของศาสนาที่ประชาชนนับถืออยู่ ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างและนำไปสู่ความขัดแย้งได้

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ผมว่าเป็นความขัดแย้งด้านการปกครองที่เกิดมาจากความสำนึกในด้านความเชื่อและเผ่าพันธุ์ นั่นก็หมายความว่า ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้บางกลุ่มมีความสำนึกในด้านความเชื่อชาติ และชาติพันธุ์ มีความคิดว่าตนเองไม่ใช่คนไทย และไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองที่มีไม่มุสลิม ทำให้เกิดความคิดต่อต้านรัฐและต้องการอิสระ ทำให้เกิดกระบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือก่อความไม่สงบ

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่กำลังเผชิญกับสิ่งที่เรียกว่าสงครามวัฒนธรรม หรืออาจเรียกว่า ความขัดแย้งระหว่างอารยธรรม เต็มไปด้วยอคติและความคลางแคลงใจระหว่างศาสนา เชื้อชาติและ วัฒนธรรม และกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม โดยที่แต่ละฝ่ายพยายามรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของตนเองและไม่ยอมรับวัฒนธรรมของสังคมรอบข้าง ทำให้เกิดการชิงอำนาจ ทำให้เกิดความเป็นศัตรู ได้

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง อย่างไร

ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมอยู่แล้ว ถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคน การมีส่วนร่วมในที่นี้ ผมว่า ประชาชนต้องช่วยกัน ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง เข้ากิจกรรม ที่หน่วยงานภาครัฐขอความร่วมมือทำสูงสุด

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมในฐานะผู้นำศาสนา ผมว่าสำนักวัฒนธรรมต้องเป็นหน่วยงานแรกหรือหน่วยงานต้นๆ ที่ จะต้องลงมาสัมผัสพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้มิติทาง วัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมระหว่างชาวไทยพุทธและมุสลิม โดยมี 4 เสาหลัก ผู้นำศาสนา เช่น โต๊ะอิหม่าม พระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ และผู้นำธรรมชาติ เช่นปราชญ์ชาวบ้าน ร่วมตัวกันตั้งเป็นสภา วัฒนธรรมหมู่บ้านขึ้น ถ้าผู้นำ 4 เสาหลักเข้าร่วมมือกันทำงาน ปัญหาหลายๆอย่างก็จบได้

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งมีมากมาย ขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละยุค แต่ละสมัย จะใช้เทคนิค ใดไหน เรามีต้นทุนทางสังคมมากมาย แต่เราไม่ได้นำมาใช้ เช่นในวันศุกร์ จะมีประชาชนมาละหมาดวัน ศุกร์เป็นจำนวนมาก มีการอ่านคุตบะห์ ฉะนั้นคุตบะห์วันศุกร์นั้นต้องมีความชัดเจน มีความแน่นอน สามารถสะท้อนปัญหาสังคมได้

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

ผมว่ากระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ดีที่สุด ภายใต้แนวทางตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งสรุปได้ 3 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง เพราะเราไม่ถึงพวกเขา ในวันนี้เราต้องเข้าใจพวกเขา

ประการที่สอง เพราะเราไม่เข้าใจพวกเขา เราต้องเข้าใจพวกเขา

ประการที่สาม เพราะเราทอดทิ้งให้พวกเขาต้องดำรงชีวิตอยู่ในความด้อยพัฒนา ในวันนี้เราต้องพัฒนาสภาพแวดล้อม ชีวิตของพวกเขาให้อยู่ในระดับที่พวกเขาพึงพอใจ

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ผมคงไม่ให้ไปไกลนะ ดังนั้นโครงการที่จะนำพวกเขาไปสู่สันติภาพได้นั้น ผมว่าเราต้องมีโครงการมัสยิดसानใจ ป้องกันภัยยาเสพติด เพื่อให้มัสยิดที่เป็นองค์กรของศาสนามีบทบาทในการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด และป้องกันจากภัยยาเสพติดให้กับครอบครัวที่สมัครใจ เข้ามาเป็นสมาชิกในโครงการ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของมัสยิดसानใจ คือการให้ครอบครัวในหมู่บ้าน/ชุมชน สมัครใจเข้าร่วมโครงการกับมัสยิดแก้ไขเยาวชนในครอบครัวที่ร่วมโครงการที่เคยค้ายาเสพติดให้เลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง น่าสนใจนะ ผมว่าชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งนั้นแสดงว่าทุกคนในชุมชนต่างก็มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทุกคนล้วนแต่มีอุดมคติร่วมกัน หรือมีความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง สมาชิกในชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกัน หรือมีการรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทร มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำการในการปฏิบัติบางสิ่งบางอย่าง และมีการจัดการชุมชน

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาการจัดการความขัดแย้งได้แก่ การขาดความยุติธรรมหรือการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ไม่มีความยุติธรรม พูดตรงๆ คือไม่มีความจริงใจที่ต้องการแก้ไขปัญหา

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ข้อเสนอของผมนะครับ ผมว่าทุกหน่วยงานต้องประสานความร่วมมือ และบูรณาการยุทธศาสตร์การเข้าถึงเยาวชนไทยมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันปัญหาการชักจูงในทางที่เลื่อมเสีย และควรเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมด้วย

11.สัมภาษณ์นายอดิศักดิ์ มะแซกูเน กำนันตำบลบาโงสะโต อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ณ บ้านเลขที่..25 ม.5. ตำบลบาโงสะโต อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

ขอบคุณครับอาจารย์ ผมขอตอบจากประสบการณ์ในฐานะผู้นำท้องที่ ผมว่าปัญหาความไม่สงบในบ้านเรานั้น มีปัญหาเหี้ยมเถื่อนมานานแล้ว สาเหตุหลักๆ ที่ผมมองคือ ด้านความยุติธรรมหรือสาเหตุมาจากความไม่ยุติธรรม ผู้ปกครองในสมัยอดีต หรือในปัจจุบันยังมีที่ปฏิบัติงานหรือบริหารงานอย่างขาดความยุติธรรม มีความรู้สึกที่ว่าประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นคนแปลก เป็นคนที่มีปัญหา บางคนบอกว่าเป็นประชาชนชั้นสอง ผู้บริหารจะอย่างไรก็ได้ ประชาชนก็ไม่คิดที่จะต้องสู้ ถ้ามีการต่อสู้เรียกร้อง ก็มีข้อหาที่น่ากลัวอีก แบ่งแยกดินแดนบ้าง พุโลบบ้าง ประชาชนก็อยู่เฉยแต่ก็เก็บความเจ็บแค้น ความเจ็บปวดไว้ ประการต่อมา ผมว่าการไม่ยอมรับเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ก็ถือว่าอยู่แล้ว ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีอัตลักษณ์ที่เป็นของตัวเอง ไม่เหมือนกับที่อื่น การที่รัฐไม่ค่อยยอมรับหรือไม่เห็นความสำคัญของอัตลักษณ์ของคนที่นี่ ก็เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ ก็เลยเรียกร้องความเป็นอัตลักษณ์ของตัวเอง แต่รัฐไม่ยอมรับ เป็นเหตุที่ทำให้เกิดความไม่พอใจกับรัฐบาลในอดีต ก็กลายเป็นปัญหาความขัดแย้งขึ้นมา

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ถ้าพูดถึงความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นความขัดแย้งด้านใดนั้น ผมว่าเป็นปัญหาความขัดแย้งทางด้านประวัติศาสตร์ เพราะประวัติศาสตร์ในพื้นที่ไม่ตรงกัน ชาวมุสลิมได้รับการศึกษาประวัติศาสตร์อีกแบบหนึ่งว่าสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เคยเป็นรัฐฯหนึ่งมาก่อน เคยเจริญรุ่งเรืองมาก่อน มีความเป็นอิสระ อยู่ๆ ก็มาอยู่ใต้การปกครองของรัฐสยาม ส่วนประวัติศาสตร์ของทางหน่วยราชการนั้นก็ป็นประวัติศาสตร์อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งประวัติศาสตร์ก็ไม่สามารถให้เป็น

ประวัติศาสตร์ที่เหมือนๆ กัน ประเด็นต่อมาที่ผมมองๆ ไว้ คือเป็นความขัดแย้งด้านสังคม เพราะในอดีตนั้นคนที่มาปกครองในพื้นที่แห่งนี้ไม่ใช่คนในพื้นที่ ซึ่งแน่นอนอยู่แล้วคนที่มาปกครองย่อมไม่เข้าใจขนบธรรมเนียม วิถีชีวิตของคนที่นี่ ก็เลยทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง กลายเป็นปัญหาที่สะสมไปเรื่อยๆ

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เท่าๆ ที่ผมมองดูแล้ว เป็นชุมชนที่ประชาชนในชุมชนต่างคน ต่างอยู่ ไม่เชื่อฟังใคร มีการแบ่งพรรค แบ่งพวก ประชาชนไม่เคารพในตัวผู้นำของชุมชนแย่งกันที่จะมีตำแหน่ง

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้พร้อมอยู่แล้วที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งนะผมว่า เพราะนี่คือความทุกข์ของทุกฝ่ายไม่ใช่ผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ ประชาชนที่มีตำแหน่งก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งดังนี้

1. ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคง เมื่อมีการร้องขอ เพราะประชาชนเป็นบุคคลที่รู้ความเคลื่อนไหวในหมู่บ้านได้ดีที่สุด ถ้าความร่วมมือดีสามารถจัดการความขัดแย้งได้
2. เชิญชวนหรือชักชวนบุคคลที่มีความคิดเห็นต่อด้านรัฐให้เกิดความเข้าใจใหม่ มีมุมมอง มีทัศนคติที่ดีต่อรัฐ การที่เขาต่อต้านรัฐนั้น อาจเป็นเพราะการได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด
3. จัดตั้งกลุ่มเล็กๆ ในหมู่บ้านหรือในชุมชน เพื่อรวมกลุ่มในการช่วยเหลือรัฐบาลในการจัดการความขัดแย้ง ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับสันติภาพ

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพราะเหตุใด

ผมว่าทุกหน่วยงานต้องเข้ามาแก้ไขปัญหความขัดแย้ง ไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น ซึ่งการจะเข้ามาแก้ไขมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ขององค์กรนั้น ผมว่าเริ่มต้นที่ครอบครัวเลย ครอบครัวต้องอบรม สั่งสอนลูกหลานให้อยู่ในระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกติกาของสังคม ไม่สอนให้ใช้ความรุนแรง รู้จักให้อภัยซึ่งกันและกัน และต้องยอมรับความเป็นจริง ต่อไปก็โรงเรียน

เด็กๆ และเยาวชนใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนวันละหลายชั่วโมง ดังนั้นโรงเรียนต้องสอน ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องสอนให้นักเรียนได้รู้จักประวัติศาสตร์ชุมชนของตัวเอง สถาบันศาสนาก็มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ ในชุมชนมุสลิมก็มีมัสยิด ในชุมชนพุทธก็มีวัด ซึ่งองค์กรทางศาสนา สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ แต่โดยภาพรวมแล้ว หรือองค์กรหน่วยงานที่ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอบต.) เพราะเป็นหน่วยงานที่ดูแล ความทุกข์สุข ความเป็นอยู่ของประชาชนในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีบุคลากรและมีงบประมาณมากมายมหาศาล สำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถ้าพูดง่ายๆ ก็คือ ศอบต. ถูกจัดตั้งขึ้นมาก็เพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่แล้ว

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งนั้นมีมากมายนะครับ ขึ้นอยู่จังหวะและโอกาสว่าจะใช้เทคนิคไหน ณ วันนี้รัฐบาลใช้เทคนิคแจกและแถม คือ รัฐบาลเอาโครงการมาให้ประชาชน ซึ่งโครงการนั้นไม่ได้ถามถึงความต้องการของประชาชน ทำให้โครงการไม่ประสบความสำเร็จ ผมพูดตรงๆ เสียขายงบประมาณ เสียขายภาษีอากรของประชาชนที่ใช้แล้วไม่ถูกจุด ไม่สามารถแก้ไขได้

ผมว่าเมื่อถึงขั้นนี้แล้ว รัฐต้องใช้เทคนิคการเจรจา ถามถึงความต้องการของกลุ่มแบ่งแยกดินแดน ต้องการอะไร รัฐต้องการอะไร มาคุยกันเพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกัน ถามว่าเจรจาได้ไหม จะเจรจากับใคร แล้วจะให้ใครเป็นบุคคลที่สามหรือเป็นคนกลาง ผมว่ารัฐสามารถจัดการได้ แต่ปัญหามีอยู่ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบนั้นกลุ่มไหนกันแน่ที่เป็นฝ่ายปฏิบัติการ กลุ่มที่มีอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนจริงๆ หรือกลุ่มปลอม กลุ่มผู้เสียประโยชน์บางประการที่สร้างสถานการณ์ แล้วโยนความผิดให้กลุ่มแบ่งแยกดินแดน

ถ้าดูประสบการณ์ของหลายๆ ประเทศ การเจรจาทำให้เกิดความสันติได้ หลายๆ ประเทศได้ใช้เทคนิคการเจรจา หาบุคคลที่ทั้งสองฝ่ายให้ความเคารพและไว้วางใจมาเป็นคนกลางดีกว่าปล่อยให้มีการสูญเสียมากกว่านี้

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

ปัญหาความไม่สงบหรือปัญหาความขัดแย้งต้องใช้เวลา ยิ่งเป็นปัญหาเรื้อรังก็ยิ่งต้องใช้เวลามาก ผมว่าเราต้องเริ่มต้นที่ต้นเหตุ ต้องศึกษา หาข้อมูล และต้องยอมรับว่าต้นเหตุแห่งความขัดแย้งจริงๆ แล้วมันเกิดจากสาเหตุใด เราต้องแก้ตรงจุดนั้น เมื่อหาสาเหตุได้แล้วก็ต้องหาวิธีแก้ไขต่อไป ซึ่งวิธีแก้ปัญหานั้นมีหลายวิธีอยู่แล้ว เราต้องเลือกวิธีที่ดีที่สุด ได้ผลที่สุด และถูกใจทั้งสองฝ่ายมากที่สุด ผมว่าถ้าเราแก้ตรงจุด ปัญหาก็คงได้รับการแก้ไขเอง

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีโครงการต่างๆ ผุดขึ้นมาในบ้านเรา เท่าที่ผมดูแล้วในฐานะที่เป็นผู้นำท้องถิ่น โครงการที่ผ่านมานั้นไม่ได้อะไรเลย ไม่ได้เปลี่ยนคุณภาพชีวิตของประชาชนเลย เป็นการละลายงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งเสียงบประมาณ ถ้าสามารถดำเนินโครงการที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของประชาชนจริงแล้ว เหตุการณ์ความไม่สงบก็อาจจะสงบได้ ดังนั้นโครงการที่ควรใช้ในการจัดการความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี ผมว่าโครงการที่เน้นการรักบ้านรักเมือง หรือโครงการเกี่ยวกับสันติ โครงการเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นโครงการที่ชี้แนะให้ประชาชนเกิดความรักต่อบ้านเมืองของตนเอง หวงแหนบ้านเมือง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของบ้านเมือง ปัจจุบันนี้ยังมีประชาชนเป็นจำนวนมากที่ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ โครงการที่เกี่ยวกับสันติภาพ วิธีการสร้างสันติภาพ ประโยชน์ของสันติภาพ โครงการที่ทำให้ประชาชนสามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข อยู่กันอย่างมีความเข้าใจ ถึงแม้ว่าจะมีความเชื่อ มีทัศนคตินับถือศาสนาที่ต่างกันก็สามารถอยู่ด้วยกันได้

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่อยู่ในอุดมคติของหลายๆ คน เป็นชุมชนในฝันของหลายๆ คน ผมเองก็อยากให้ชุมชนต่างๆ ในบ้านเราเป็นชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง นั่นก็หมายความว่า ชุมชนนั้นมีความสันติภาพ มีความสงบ ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งจึงเป็นชุมชนที่ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โอบอ้อมอารี ประชาชนเชื่อฟังผู้นำ ทุกคนแสดงบทบาทของตัวเองได้เป็นอย่างดี คือเป็นผู้นำที่ดีและเป็นผู้ตามที่ดี

เป็นชุมชนที่ทุกคนต่างก็มีงานทำ ต่างคนต่างก็ทำหน้าที่ของตัวเอง ทำมาหากินเลี้ยงครอบครัวจนเป็นครอบครัวที่อบอุ่น

สิ่งหนึ่งที่ผมมองคือ ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีความเสียสละอย่างสูง ไม่ว่าจะเป็นการเสียสละทรัพย์สิน เงินทอง กำลังกาย กำลังความคิด เมื่อมีการประชุมหรือจัดเวทีประชาคม ทุกคนก็จะออกมา เมื่อชุมชนต้องการเงินเพื่อทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ทุกคนก็จะเสียสละบริจาคเงินเพื่อส่วนร่วม

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้นั้น ผมว่าความจริงใจสำคัญมาก ถ้าไม่มีความจริงใจปัญหาก็ไม่สามารถแก้ไขได้ ความจริงใจในที่นี้คือความจริงใจของประชาชนและภาคราชการ โดยเฉพาะภาคราชการนั้นต้องแสดงความจริงใจให้ประชาชนยอมรับ เมื่อความจริงใจปรากฏ ความร่วมมือก็จะเกิดขึ้น

อีกประการหนึ่งที่คนทั่วไปชอบพูดคือ ชูระไม่ใช่ เพราะหลายๆ มีความรู้สึกว่าไม่ใช่หน้าที่ของตัวเอง ไม่สนใจ ไม่ยอมรับรู้ นี่คือปัญหาที่ไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้สักที

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ผมมีข้อเสนอแนะต่อทั้งสองฝ่าย คือทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดการความขัดแย้งนั้น เจ้าหน้าที่ต้องสร้างบรรยากาศให้ความรู้สึกเป็นพี่น้องกับประชาชน ให้ประชาชนยอมรับ เมื่อประชาชนยอมรับแล้วความรู้สึกที่ดีต่อกันและความรู้สึกอยากแก้ปัญหาร่วมกันก็เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อประชาชนในพื้นที่ คือ ประชาชนต้องให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดการความขัดแย้ง

ประการสุดท้ายที่ผมมีข้อเสนอแนะ คือ ลดความอคติที่มีต่อกันถ้าสามารถลดได้ โอกาสที่จะเกิดความสันติสุขก็เกิดขึ้นแน่นอน ผมอยากเห็นจริงๆ ถึงแม้ว่าจะไม่เกิดขึ้นตอนนี้ อย่างน้อยก็เห็นภาพเลือนๆ ได้ว่าความสงบหรือสันติภาพเกิดขึ้นได้แน่นอน

12.สัมภาษณ์นายอับดุลเราะมัน เจ๊ะมะ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ณ สำนักงานองค์การบริหารส่วน ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่มาเป็นเวลานานแล้ว บ่อยครั้งมาก เสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินมากมาย ผมว่าเกิดจากหลายๆ สาเหตุนะครับ สาเหตุแรก ประชาชนได้รับข้อมูลในเชิงประวัติศาสตร์ มีการบอกเล่ากันต่อๆ มาว่าพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีความเจริญ เคยเป็นรัฐ เคยเป็นประเทศมาก่อน ได้รับการชักจูง ปลุกฝังอุดมการณ์ในเรื่องของการเรียกร้องดินแดนกลับคืนมา บางคนถูกปลุกกระควว่าต้องปกครองตนเอง ให้คนอื่น คนนับถือศาสนาอื่นมาปกครองไม่ได้

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีกลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่ม กลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ได้ใช้เยาวชนเป็นเครื่องมือในการสร้างสถานการณ์ ก็รู้ๆ กันอยู่เยาวชนไม่ได้คิดอะไรมาก ใครมาบอกให้ทำอะไรทำได้เลย มีอะไรมาแลกเปลี่ยนนิดๆ หน่อยๆ ก็ทำได้แล้ว นี่ก็สาเหตุที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งในด้านใด เพราะเหตุใด

ผมขอให้อธิบายอย่างนี้นะครับ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัฒนธรรมเป็นของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี การแต่งกาย อยู่ๆ รัฐในสมัยก่อน มีนโยบายที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมหลายอย่างให้เหมือนกับวัฒนธรรมในภาคอื่นๆ ซึ่งนโยบายบางอย่างขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนก็เลยมีการเรียกร้องต่อสู้เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ประเด็นนี้ประชาชนเป็นจำนวนมากมีความเชื่อว่ารัฐจะมากลบกลืนวัฒนธรรมของคนที่นี่

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีปัญหาค่ะครับ เป็นชุมชนที่อ่อนแอ ขาดความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ ต่างคนต่างก็ไม่สนใจชุมชนของตนเอง

เป็นชุมชนที่มีการแข่งขันกันสูง โดยเฉพาะการแข่งขันทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล บางครั้งหลักการระดับชาติที่มีความชอบ

นโยบายของพรรคที่ต่างกัน เลือกสนับสนุนพรรคไม่เหมือนกัน กลายเป็นปัญหาความขัดแย้ง บางชุมชนมีปัญหาหรือขัดแย้งเป็นรุ่นๆ ตั้งแต่รุ่นก่อนๆ จนถึงปัจจุบัน

อีกเรื่องหนึ่งคือ ประเด็นของผลประโยชน์ เมื่อมีผลประโยชน์เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแจกสิ่งของ หรือการดำเนินโครงการต่างๆ บางชุมชนแจกเฉพาะญาติๆ ของผู้นำ กลุ่มบุคคลที่ไม่ได้รับของแจกก็ไม่พอใจ ซึ่งนำมาสู่ความขัดแย้งต่อไป

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

การมีส่วนร่วมสำคัญมากนะครับ ปัจจุบันนี้ประชาชนยังมีส่วนร่วมน้อยอยู่จะไปโทษหรือโยนความผิดให้ประชาชนไม่ได้ เพราะประชาชนไม่รู้ถ้าเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะได้อะไร หรือรัฐต้องปลูกฝังให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมือง ยิ่งในยุคนี้ยิ่งต้องใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม

ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยการให้ข้อมูลกับภาคราชการว่า ความเคลื่อนไหวในชุมชนเป็นอย่างไรบ้าง ใครกำลังดำเนินการอะไรบ้าง ในขณะที่เดียวกันเมื่อได้ข้อมูลจากรัฐก็ต้องกลับไปถ่ายทอด หรือบอกให้กับสมาชิกในชุมชนต่อไป เมื่อรัฐบาลภาคราชการขอความร่วมมืออะไรบางอย่างประชาชนต้องให้ความร่วมมือ

ประการต่อมา คือ การเข้ามาเป็นคณะกรรมการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบ้านเมือง เพราะคนเรานั้นจะแสดงออกหรือเสนอความคิดเห็นต่อชุมชน ต่อสาธารณะก็เมื่อมีตำแหน่ง ถ้าไม่มีตำแหน่งแล้วจะพูดในฐานะอะไร ด้วยเหตุนี้ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของการเป็นคณะกรรมการ หรือว่าในชุมชนของเรา ถ้ายังไม่มีองค์กร ก็ริบดำเนินการจัดตั้งองค์กร

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมว่าบุคคลแรกที่ต้องเข้ามาแก้ไขคือ ผู้นำชุมชน เพราะผู้นำชุมชนเป็นคนที่อยู่ในชุมชนอยู่แล้ว จะมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับชุมชน ถ้าภาคราชการขอข้อมูลก็สามารถให้ข้อมูลได้เลย ในการเลือกตั้งผู้นำ เราต้องดูให้ดีๆ ผู้นำสามารถทำงานแทนเราได้ไหม มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลไหม

ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่สามารถจัดการความขัดแย้งได้ เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดมีทั้งอำนาจและงบประมาณ ถ้าผู้ว่าคนนั้นได้รับการยอมรับจากประชาชน ที่สำคัญผู้ว่าราชการจังหวัดต้องมีความรู้ในการจัดการความขัดแย้งด้วย

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งที่ควรนำไปใช้ คือ การพูดความจริง และการยอมรับความจริง หน่วยงานราชการต้องให้ความจริงกับประชาชน ไม่มีอะไรซ่อนเร้น ที่ผ่านมาเราไม่พูดความจริงกัน ต่างคน ต่างเล่นละครกัน ผมว่าหมดเวลาสำหรับการเล่นละครแล้ว ทุกคน ทุกฝ่ายต้องหันหน้าเข้าหากัน หรือในกรณีที่สงสัยผู้ใดผู้หนึ่งว่าเป็นผู้ก่อการร้ายหรือไม่ นั่นให้สืบสวน สอบถามให้ดีกว่าก่อน ตรวจสอบข้อมูลกับผู้นำชุมชนว่าของจริงหรือไม่ ถ้าไปจับแล้วปรากฏว่าเขาไม่มีความผิด คนๆนั้นก็สูญเสียหลายๆอย่างแล้ว ไม่ว่าจะเป็นขวัญและกำลังใจ ชื่อเสียง เกียรติและศักดิ์ศรี และทำให้เกิดศัตรูเพิ่มขึ้น ไม่ใช่เขาคบเดียวรวมไปถึงญาติของเขาด้วย

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการในการจัดการความขัดแย้งนั้น เป็นทักษะนะ จะทำอย่างไรให้ประชาชนอยู่ดี กินดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี ถ้ารัฐสามารถทำได้ในประเด็นนี้ ความขัดแย้งจะไม่มีแน่นอน เพราะว่าประชาชนไม่ได้ต้องการอะไรมาก ขอให้ชีวิตนี้มีความสุข มีรายได้ที่พอใช้ในครอบครัว สามารถส่งบุตรหลานเรียนหนังสือได้ เท่านั้นที่จบแล้ว ที่เป็นปัญหาก็เพราะว่ารัฐไม่สามารถจัดการให้ชีวิตของพวกเขามีความดี กินดี เมื่อมีช่องว่างจึงเป็นโอกาสของคนที่ไม่หวังดีต่อชาติ ต่อบ้านเมืองมาขุแห่ เพื่อให้เกิดปัญหา

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

โครงการที่สามารถมาดำเนินการเพื่อบรรเทาความขัดแย้งนั้นจะให้แก่ได้เลยนั้น ผมว่าเป็นเรื่องยาก อย่างน้อยดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเลย คิดดู เรานำเงินมาใช้ เพื่อทำโครงการนั้นมากมาย ผมว่าโครงการที่พอจะนำไปใช้ได้คือ โครงการที่เกี่ยวกับการศึกษาของเยาวชน การทำงานที่เกี่ยวกับการศึกษาของเยาวชน การทำงานหรือเกี่ยวกับอาชีพ พูดตรงๆ แล้วเยาวชนที่ก่อเหตุ คือเยาวชนที่ไม่มีงานทำ ถ้ารัฐจัดหางานให้ทำ เด็กๆเหล่านั้นคงไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาแล้ว

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ทุกคนอยากได้สันติภาพ ถามว่าสันติภาพจะเริ่มต้นที่ไหน ผมตอบให้เลย สันติภาพเริ่มต้นที่ครอบครัว ดังนั้นชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่ทุกครอบครัวมีความสันติภาพ ทุกบ้านสันติภาพ ชุมชนนั้นก็สงบ ไม่มีความขัดแย้ง ไม่มีใครอยากได้หรือความขัดแย้ง เพราะว่าความขัดแย้งทำให้สูญเสียหลายอย่าง

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้นั้น ผมว่าเป็นความรับผิดชอบของหลายๆ ฝ่าย สาเหตุที่ไม่สามารถจัดการได้เพราะการเข้าไม่ถึงของภาคราชการ บางครั้งคนที่เป็ระดับหมู่บ้าน ผู้นำองค์กรที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหา ไม่ได้ลงพื้นที่เอง ปล่อยให้เด็กๆ ลงพื้นที่แล้วจะได้อะไร ผู้ใหญ่ ผู้บริหารต้องลงเอง ถ้ากลัวก็ไม่ต้องเป็น คนที่ต้องมาแก้ไขปัญหาอีกมากมาย จะแก้ปัญหาต้องแก้ไขในพื้นที่ไม่ใช่มาแก้ไขในโรงแรมหรูๆ หรือในเมืองใหญ่นี้เป็นสาเหตุหนึ่ง ไม่ได้จากประชาชน ไม่สามารถดึงประชาชนให้เป็นพวกได้หรือไม่มีมวลชน ปัญหาก็ยอมแก้ไขไม่ได้

อีกอย่างหนึ่งที่ผมเห็นคือ การไม่ให้เกียรติในสิทธิของประชาชน โดยเฉพาะศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์

คำถามข้อที่ 11: ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ผมว่ารัฐต้องให้ความสำคัญกับมนุษยชนให้มาก ถ้าพูดถึงสิทธิมนุษยชนแล้ว เป็นประเด็นระดับโลกนะ หลายๆ ประเทศกำลังมองประเทศไทยอยู่ว่า ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนมากน้อยเพียงใด

รัฐต้องจัดอบรมให้ความรู้ต่อประชาชน หน่วยงานราชการเกี่ยวกับสันติภาพ ตลอดจนการจัดการความขัดแย้ง โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ เชี่ยวชาญ หรือเคยผ่านการปฏิบัติการจัดการความขัดแย้งในประเทศที่เคยประสบปัญหาความขัดแย้ง

รัฐต้องให้ความยุติธรรมกับประชาชน ให้คิดว่าประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือคนไทยเหมือนกัน

นโยบายของรัฐบาลต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนและนำไปสู่สันติภาพได้

12.สัมภาษณ์ นาย สุนทร จันทรรนท์ สมาชิกสภาเทศบาลนครยะลา ณ บ้านเลขที่ 66 ถ. วิทยุยุทธ์ 6 ต. สะเตง อ. เมือง จ. ยะลา

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือ สาเหตุใดบ้าง

เหตุการณ์ความไม่สงบในบ้านเรามาจากหลายสาเหตุ หลายปัจจัย เท่าที่ผมได้สัมผัสได้พูดคุย และวิเคราะห์จากหลายๆ ฝ่าย สาเหตุหลักๆ มาจากการถูกรังแก ประชาชนถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รังแก ตั้งแต่รุ่นก่อนๆ มาสู่รุ่นปัจจุบัน ถูกรังแกมาเป็นเวลายาวนานแล้ว เมื่อถึงจุดหนึ่งซึ่งประชาชนไม่สามารถทนต่อได้อีกแล้วจึงลุกขึ้นมาต่อสู้ เช่น ฝ่ายปกครองชอบข่มประชาชน เวลาไปธุระที่อำเภอที่ถูกข่ม พูดยาไม่สุภาพ พอไปธุระที่อำเภอได้เอกสารที่ไม่ถูกต้องมีการเขียนชื่อผิด นามสกุลผิด พอจะแก้ไขก็ถูกต่อว่าอีกก็เลยให้เป็นเช่นนั้นตลอดไป

ประการต่อมาคือผู้มีอิทธิพล ผู้มีอิทธิพลบางคนเคยถูกรังแกมาก่อน ถูกข่มเหงมาก่อน จึงลุกขึ้นมาต่อสู้บางครั้งก็ต้องแสดงพลังออกมา เพื่อสร้างบารมีให้กับตัวเอง

ความไม่ไว้วางใจประชาชน เพราะรัฐมองประชาชนในแง่ลบ ตัวอย่างเช่น โรงเรียนปอเนาะ เจ้าหน้าที่มองโรงเรียนปอเนาะเป็นแหล่งช่องโจร ไม่เข้าใจว่าปอเนาะมีความสำคัญอย่างไรต่อชาวมุสลิม

การทำธุรกิจบางประเภทต้องคบค้ากับทางราชการ เพื่อให้การทำธุรกิจมีความราบรื่น ก็ต้องมีการจ่ายใต้โต๊ะหรือคอร์รัปชันเช่น ธุรกิจของหนีภาษี ของเถื่อน และของผิดกฎหมายอื่นๆ

คำถามที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งด้านใด เพราะเหตุใด

ผมว่าเป็นความขัดแย้งด้านสังคม ที่เห็นชัดๆ คือความไม่เป็นธรรมทางสังคม ถูกรังแก ความเป็นสองมาตรฐาน ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามจะถูกเพ่งเล็งตลอด เรื่องง่ายๆ กลายเป็นเรื่องยาก ไม่ได้รับการดูแลที่ดี เราอาจจะพูดได้เลยว่าถูกละเลยในการพัฒนา ไม่คิดจะพัฒนาคนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เจริญโดยเฉพาะ ด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ

คำถามที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนมีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีคนที่มีจิตสาธารณะน้อย ทุกคนมุ่งแต่อยากได้ หรือรอรับการช่วยเหลืออย่างเดียว ไม่มีการคิดเอง มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกอย่างชัดเจน ใครไม่มีพวกอยู่ในสังคมอย่างยากลำบาก

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

เป็นหน้าที่ของประชาชนอยู่แล้วต้องเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นมีหลายแบบ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการรับฟังความเคลื่อนไหวข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิด ต้องฟังข้อเท็จจริง ไม่ใช่ข้อมูลจากร้านกาแฟ จะเห็นว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์สักอย่างหนึ่ง ก็จะมีการวิพากษ์วิจารณ์ มีข้อมูลออกมาอย่างแพร่หลาย จริงบ้างไม่จริงบ้าง ซึ่งผมมองว่าการเข้ามามีส่วนร่วมในการรับฟังข้อมูลนั้นเป็นหนทางหนึ่งของการศึกษาหาความรู้หรือเป็นการศึกษาทางอ้อมด้วย เมื่อได้ข้อมูลแล้วช่วยเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องด้วย

ผมว่าเราต้องเอาหลักการของศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ถ้าเอาหลักการศาสนามาใช้ เหตุการณ์ความไม่สงบอาจจะเบาบางลง

คำถามที่ 5 : หน่วยงานใด บุคคลใดต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

การแก้ปัญหาต้องเป็นรูปแบบของหน่วยงานมากกว่าเพราะพูดถึงหน่วยงานแล้วจะมีความยิ่งใหญ่กว่า หน่วยงานเดิมที่มีความเกี่ยวข้องตามกระบวนการก็ดำเนินการต่อไป แต่ต้องดำรงไว้ความยุติธรรม ความยุติธรรมนั้นสำคัญมาก

ผมว่าการเอายุทธศาสตร์ทหารนานั้นไม่ประสบความสำเร็จเพราะประชาชนยังมองว่า ทหารมาสร้างปัญหา ทำให้ประชาชนมีความหวาดระแวง และมีความกดดันอย่างมาก

คำถามที่ 6 : หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน และผู้เกี่ยวข้องควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง ในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างไร

เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งนั้นมีมากมายหลากหลายวิธีเทคนิค ในการจัดการความขัดแย้ง ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีดังนี้ คือ การเจรจา ต้องเชิญผู้เกี่ยวข้องผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องเข้ามาเจรจา ว่าต้องการอะไรกัน ถ้าปล่อยให้อยู่อย่างนี้ ปัญหามันก็ยังลามไปเรื่อยๆ การเจรจาต้องทำอย่างระมัดระวัง ไม่เร่งรีบเกินไป โดยเริ่มที่ระดับง่ายๆ ก่อนแล้วค่อยขยับขยายมาอยู่ในระดับที่สูงขึ้น

คำถามที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการจัดการความขัดแย้งต้องทำเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากจุดเล็กๆ ก่อนแล้วพัฒนามาสู่ในระดับที่สูงขึ้น

คำถามที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ผมขอเสนอโครงการที่ควรเริ่มต้นอย่างเร่งด่วน คือ โครงการพัฒนาศักยภาพของผู้นำทุกระดับ และทุกประเภทของผู้นำโดยมีการทำโครงการที่ทำอะไรให้ผู้นำทุกระดับมาละลายพฤติกรรมก่อน มีการเชิญผู้นำทุกประเภทที่อยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำสตรี เด็ก เยาวชน คนทำงาน และผู้สูงอายุ มารวมตัวกัน มาคุยให้ตกผลึก สร้างความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่ายว่าเราจะร่วมเดินทางอย่างไร ซึ่งโครงการต้องจัดให้มีตลอด ไม่ใช่รุ่นเดียวแล้วก็จบ มีการประเมินผลด้วย การละลายพฤติกรรม ทำให้ประชาชนได้รู้จักกัน และได้เรียนรู้ความต้องการตลอดจนปัญหาของแต่ละฝ่าย ปัจจุบันมีการจัดกิจกรรมแล้วจะแยกกันทำ

คำถามที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีความสงบ มีสันติภาพ เป็นชุมชนที่ประชาชนมีความรู้สึก หวนแหนชุมชนของตัวเอง มีความสามัคคีกัน มีอะไรก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

คำถามที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ทุกคนรู้ว่าการแก้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้รัฐบาลหลายๆ รัฐบาลก็ได้ใช้งบประมาณมากมายมหาศาลจนถึงแสนล้านบาทแล้ว แต่น่าเสียดายเหมือนค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำคืองบประมาณลง มาไม่ตรงจุด ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะใช้งบประมาณไปกับการซื้ออาวุธ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดจนเบี้ยเลี้ยงของเจ้าหน้าที่ ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลยจากงบประมาณ

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ผมขอเสนอแนะดังนี้ครับ ข้าราชการที่จะลงมาปฏิบัติหน้าที่ต้องอาสาเข้ามาอย่างแท้จริง ก่อนลงมาต้องมีการสัมภาษณ์ก่อน โดยเฉพาะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ต้องตรวจสอบว่ามีวิสัยทัศน์อย่างไร ลงมาเพื่อแก้ปัญหาจริงหรือลงมาในพื้นที่เพื่อความเจริญก้าวหน้าของเขาก่อน มาแล้วได้สองชั้น ได้เลื่อนระดับเร็วขึ้น ไม่ได้มาเพื่อพัฒนาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาครัฐต้องมีความจริงใจอย่างแท้จริง ต้องมองว่าประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคนไทยเหมือนกัน เป็นคนไทยคนหนึ่งมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ และมีสิทธิเท่าเทียมกันกับประชาชนในภูมิภาคอื่นๆ ถ้ารัฐยังมีความลำเอียงมองประชาชนเป็นกบฏก็แก้ปัญหาได้ยาก

ภาครัฐต้องแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่นุ่มนวล ไม่ใช่ฟันต่อฟัน เมื่อเกิดเหตุการณ์ครั้งหนึ่งก็มุ่งหาผู้สร้างสถานการณ์ แต่ไม่ได้มีการค้นหาข้อมูลให้ชัด

13.สัมภาษณ์ นาย อาหะมะ บูละ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลปาเสยาวอ อำเภอสายบุรี จังหวัด ปัตตานี ณ บ้านเลขที่ 43 ม.3 ต. ปาเสยาวอ อ. สายบุรี จ. ปัตตานี

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือ สาเหตุใดบ้าง

เท่าที่ผมได้สัมผัสและรับฟังจากคนรุ่นก่อนๆ นั้น ผมว่าเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดจากบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มองว่าพวกเขา บรรพบุรุษของเขาเคยถูกรังแก ถูกข่มเหงมาก่อน จึงลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อนำไปสู่ความเป็นธรรม ก็กลายเป็นปัญหาความไม่สงบเกิดขึ้น นอกจากนั้นยังมีกลุ่มผู้ไม่หวังดี กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผู้มีอิทธิพลได้ใช้จังหวะช่วงนี้มาเป็นเครื่องมือในการสร้างอิทธิพล สร้างบารมี หรือเรียกร่องความสนใจจากรัฐบาล เพราะจากการเข้มงวดของรัฐบาลที่ผ่านมาได้มีการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ผู้ค้ายาเสพติด กลุ่มพวกนี้จึงใช้เด็กรุ่นใหม่มาสร้างสถานการณ์

คำถามที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งด้านใด เพราะเหตุใด

ในความคิดของผม ผมมองว่าความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น เป็นความขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์ และด้านวัฒนธรรม เพราะว่าประชาชนมีความเชื่อในประวัติศาสตร์คนละแบบกับประวัติศาสตร์ในตำรา ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ที่ไม่เหมือนกันเลย และอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

นั่นก็หมายความว่า วัฒนธรรมของคนสามจังหวัดถูกเลย ไม่ได้รับการใส่ใจจากภาครัฐ วัฒนธรรมบางอย่างภาครัฐพยายามที่จะไม่ให้มี แต่ก็เป็นไปได้เพราะวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

คำถามที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ผมว่าดูไม่ยากเลย ปัจจุบันนี้มีหลายๆ ชุมชนที่มีความขัดแย้งภายในชุมชน ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน คือ การที่ต่างคนต่างอยู่ มีผู้นำก็เหมือนไม่มีผู้นำ เพราะผู้นำไม่ได้ทำอะไร หรือมีการเลือกผู้นำโดยมีการรับสินจ้าง

ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่ไม่มีกิจกรรม เนื่องจากว่าไม่มีใครคิดที่จะทำกิจกรรม ต่างคนต่างกระแวงซึ่งกันและกัน ไม่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์กัน

ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ใครมีพวกมากก็สามารถยื่นหยัดมีหน้ามีตาในสังคม ผู้ใดที่ไม่มีพรรคพวก ก็ต้องอยู่อย่างลำบาก ไม่มีใครให้ความสนใจ

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ประชาชนเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ย่อมรู้ปัญหาความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังซึ่งผมว่าในฐานะประชาชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมดังนี้

1. เสนอแนะข้อมูลในการจัดการความขัดแย้งให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. ช่วยกันกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น
3. ช่วยกันตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ซึ่งบางครั้งผู้บริหารมักจะใช้อำนาจมากเกินไป

ใช้อำนาจในทางที่ผิด ในฐานะประชาชนต้องรีบเข้ามาตรวจสอบ

คำถามที่ 5 : หน่วยงานใด /บุคคลใดต้องเข้ามาแก้ไขปัญหความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมมีความคิดเห็นว่า ทุกๆ ฝ่ายต้องเข้ามาแก้ไขเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายไม่ใช่ภารกิจของผู้ใดผู้หนึ่ง ณ วันนี้ผมมองว่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก และมีบทบาทในสังคมอย่างมาก ดังนั้น อบต. ต้องรีบใช้ศักยภาพและจังหวะตรงนี้ให้เร็วที่สุด อบต. ต้องคิดหาหนทาง กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับตำบลก่อน

คำถามที่ 6 : หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน และผู้เกี่ยวข้องควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้อย่างไร

เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถทำได้หลายวิธี เช่น

- 1 การเปิดใจให้กว้าง คือต้องยอมรับในความหลากหลายของวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่เหมือนกับภาคอื่น
- 2 การงานตัวเป็นกลาง คือ ต้องทำตัวให้เป็นกลางไม่เชียร์หรือเข้าข้างใดข้างหนึ่ง แต่ใช้เหตุผลและความจริงในการแก้ปัญหา
- 3 ร่วมกันกำหนดกฎกติกาในการอยู่ในสังคม ให้ทุกคนได้ร่วมกันเสนอแสดงความคิดเห็นถึงกฎเกณฑ์ กติกาการอยู่ในสังคม

คำถามที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการจัดการความขัดแย้ง ต้องทำเป็นรูปแบบของการทำงานของทุกฝ่าย ทุกระดับ โดยเริ่มที่สมาชิกในชุมชนด้วยกันก่อน ผู้นำศาสนา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คำถามที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

โครงการที่ได้ดำเนินการในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีมากมายเหลือเกิน ผมในฐานะที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผมมองว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพให้กับเยาวชน เพราะเยาวชนเป็นกำลังสำคัญและเยาวชนมีความเสี่ยงต่อการถูกชักจูงมาสร้างความไม่ดี ถ้าเยาวชนมีการศึกษา มีอาชีพ มีรายได้แล้ว เยาวชนก็จะไม่มีเวลาคิดในเรื่องที่ไม่ดี

คำถามที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

เป็นชุมชนที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชนเป็นประจำ ประชาชนในชุมชนมีความใกล้ชิดกับศาสนา มีประชาชนไปละหมาดที่มัสยิดเป็นจำนวนมาก อีกประการหนึ่ง คือ ประชาชนในชุมชนมีความรู้สึกว่าตัวเองมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างสูง

คำถามที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาหลักๆ ในการจัดการความขัดแย้ง คือ การนำนโยบายที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะนโยบายด้านความมั่นคง ต้องแก้ไขให้ถูกต้อง ต้องเป็นการเมืองนำการทหาร ไม่ใช่เอาทหารมานำการเมือง

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ผมมีข้อเสนอแนะอย่างนี้ครับว่า คนที่จะมาแก้ไขปัญหาอันนี้ต้องมีความจริงใจก่อน เมื่อใช้ความจริงใจแล้วประชาชนรับได้ รู้สึกสบายใจแล้วก็เกิดความเข้าใจกัน เมื่อถึงจุดนั้นก็สามาร่วมมือทำงานต่อไป

14.สัมภาษณ์ นายมันโซร์ สาและ ประธานเครือข่ายการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองชายแดนใต้ และรองประธานมูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามภาคใต้ ณ บ้านเลขที่ 134 ซ. มูซอ ต. สะเตง อ. เมือง จ.ยะลา

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือ สาเหตุใดบ้าง

การสร้างเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นการแสดงปฏิกริยาต่อต้านอำนาจรัฐ เป็นลักษณะการต่อสู้เพื่อสิทธิทางประวัติศาสตร์สืบเนื่องมาจากการเรียกร้องของคนปัตตานีในอดีตที่ถูกปิดกั้นในอดีตเป็นการต่อสู้เพื่อสันติวิธี เมื่อต่อสู้แบบสันติวิธีไม่ได้ ก็ต้องต่อสู้แบบได้ดิน

เหตุการณ์ความไม่สงบจึงเกิดขึ้น ด้วยปัจจัยดังนี้

1. เป็นการต่อสู้ของประชาชน เพราะการต่อสู้แบบสันติวิธีถูกปิดกั้น จึงต้องใช้วิธีการแบบรุนแรง
2. กระแสสงครามเย็น คอมมิวนิสต์ ทุนนิยม ตัวอย่างทางออกของคอมมิวนิสต์ คือ การทำสงครามจรยุทธ์ ขบวนการชาตินิยม
3. เกิดจากรากเหง้า เนื่องจากกรณีนี้ไม่เหมือนกับประชาชนในภูมิภาคอื่นๆ

คำถามที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งด้านใด เพราะเหตุใด

ประเด็นหลักเลยเป็นความขัดแย้งด้านโครงสร้างทางการเมืองการปกครอง

ด้านศาสนาก็เป็นส่วนหนึ่ง เพราะว่ารัฐไทยได้นำเอาคุณค่าทางศาสนาพุทธมาสร้างรากฐานทางอัตลักษณ์ในการรักษา ความเป็นมาของประเทศไทยจึงเป็นรัฐชาติที่มีลักษณะของศาสนาพุทธมิตินของศาสนาเป็นความขัดแย้ง

ด้านสังคม เนื่องจากว่าโครงสร้างทางสังคมเป็นโครงสร้างที่มีอำนาจไม่พอเพียง ไม่เท่าเทียมกัน

ด้านการเมือง โครงสร้างอำนาจอยู่ในมือของคนไทยพุทธเป็นส่วนใหญ่ ยุคที่มีการเปลี่ยนมณฑลเป็นเทศบาล อำนาจก็ตกไปอยู่ในหมู่ไทยพุทธ

คำถามที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่ครอบครัวยุคใหม่มีความขัดแย้ง จึงทำให้ความไม่ไว้วางใจชาติพันธุ์สูงขึ้น

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

การที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรัฐต้องออกแบบในการมีส่วนร่วมมาจากการปลดปล่อยของโครงสร้างของรัฐ

ควรออกแบบมาจากแต่ละตัวแทนของชุมชน โดยใช้หลักการทางวิชาการให้มากที่สุด ปราศจากการแทรกแซงที่จะให้ลดความขัดแย้งในชุมชน ไปสู่การมีส่วนร่วม การพูดคุย การยอมรับซึ่งกันและกัน

คำถามที่ 5 : หน่วยงานใด/บุคคลใดต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ภาคประชาสังคม (CSO) ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญภาคประชาสังคมทุกชาติพันธุ์ ต้องเข้ามีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็น พุทธ อิสลาม ผู้หญิง กฎหมาย สำคัญที่สุดต้องมีจุดยืนต้องขยับตัวเอง และต้องริบสร้างให้มีพื้นที่ที่มีความปลอดภัย

คำถามที่ 6 : หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน และผู้เกี่ยวข้องควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างไร

ต้องมีการจัดกลุ่มพูดคุยกัน ที่นิยมเรียกว่า สานเสวนา โดยเฉพาะการเสวนาระหว่างชาติพันธุ์ต่างๆ ต้องมีการค้นหาเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งร่วมกัน วิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้ง ต้องมีเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้ง

คำถามที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

ควรเป็นกระบวนการพูดคุยสานเสวนา ในทุกระดับ ค้นหา ศักยภาพประเด็นของความขัดแย้งพื้นฐานของความขัดแย้งเพื่อให้แต่ละชาติพันธุ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เข้าใจร่วมกัน การค้นหาทางออกของความขัดแย้ง (Conflict Resolution) ร่วมกัน นำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะร่วมกัน ซึ่งนโยบายสาธารณะประชาชนเป็นผู้กำหนดเน้นการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

โครงการจัดพูดคุยให้กว้างขวาง ทำอย่างต่อเนื่องเป็น Module พัฒนาระบบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกระบวนการทางความคิด การสร้างอาชีพเป็นประเด็นรองการใช้พื้นฐานทางวิชาการทั้งทางศาสนาและสามัญเป็นความดี ซึ่งมีมติสันติสุขต้องทำให้ศีลธรรมเกิด

คำถามที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีความสงบมีสันติภาพ บนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกันและสร้างความเจริญทางศีลธรรม

คำถามที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาที่ผมมองๆ อยู่คือ

1. สมมติฐานของรากเหง้าของความขัดแย้งระหว่างมลายูกับรัฐ
2. ข้อจำกัดของการขับเคลื่อนถูกจำกัดด้วยความไม่ปลอดภัยในสถานการณ์ของผู้เริ่มต้น และไม่มีการเปิดพื้นที่ในการพูดคุยกัน
3. รัฐซึ่งเป็นคู่กรณีไม่พยายามเปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิมๆ ที่มองประชาชนมลายูในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในแง่ลบตลอด
4. องค์กรภาคประชาชนไม่ตื่นตัวต่อเรื่องการจัดการความขัดแย้งในมิติทางวิชาการ

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

ต้องมีการกระตุ้น ส่งเสริมองค์ความรู้ที่ถูกต้องในการจัดการความขัดแย้ง โดยวิธีเครื่องมือ

สถาบันการศึกษาในพื้นที่ควรมีบทบาทให้มากขึ้นสามารถสร้างองค์ความรู้ ต้องสร้างให้เป็นกระบวนการจัดการความขัดแย้งโครงสร้าง

15.สัมภาษณ์ ดาบตำรวจ วัชร เมืองประชา ตำรวจน้ำจังหวัดสงขลา ณ บ้านเลขที่ หมู่ 26 ม.5.. ตำบล กะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัด นราธิวาส

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใดบ้าง

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบ้านเรานั้น ผมว่าเกิดจากปัจจัยหลายๆ อย่าง แต่ที่น่าเป็นปัจจัยหลักๆ คือ ความไม่ยุติธรรมในสังคมที่ผ่านมา ความไม่ยุติธรรมในสังคมมีมากนะ ทำไมบางคนทำได้ ทำไมบางคนทำไม่ได้ ทำไมบางคนได้รับความช่วยเหลือ บางคนไม่ได้รับความช่วยเหลือ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วคนที่ไม่ได้ ได้รับความเป็นธรรมก็จะรวมตัวกัน อีกปัจจัยหนึ่งที่หลายๆ คนมองคือการไม่ยอมรับอัตลักษณ์ของ ประชาชนในพื้นที่ รัฐบาลในอดีตมีนโยบายที่จะกลืนวัฒนธรรมของประชาชนที่นี่

คำถามข้อที่2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งด้านใดเพราะเหตุใด

ผมมองว่าความขัดแย้งในสามจังหวัดเป็นความขัดแย้งด้านสังคมในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกับภาคอื่นๆ รัฐบาลมีความพยายามที่จะทำให้เป็นวัฒนธรรมเดียว ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่ประชาชนจะปฏิบัติตาม ก็กลายเป็นความขัดแย้งตั้งแต่บรรพบุรุษ ผมว่าพอเป็นความขัดแย้งแล้ว จะแก้ไขมันก็ยากขึ้น เช่น รัฐบาลในอดีตมีนโยบายให้ประชาชนพูดภาษาไทยให้มากขึ้นซึ่งก็กลายเป็นปัญหาอีกต่อไป เพราะว่าคนในสามจังหวัดชายแดนใต้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันยังสูงอยู่ การพูดภาษามลายูบ่อยๆถือว่าเป็นครอบครัวที่อบอุ่น และยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีค่าได้อีกด้วย

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งนั้น เป็นชุมชนที่มีความไม่สงบซึ่งใครๆก็ไม่อยากได้ ถ้าชุมชนมีความสงบ ในชุมชนจะมีบุคลากรที่ดูแลเรื่องนี้เป็นอย่างดี คือผู้นำ มีผู้นำที่มีคุณภาพเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเคารพ

คำถามที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญลำดับต้นๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนรวม การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเมื่อมีการประชุมอะไรก็แล้วแต่ ชาวบ้านต้องแสดงความคิดเห็น มีข่าวอะไร หรือทราบว่ามีวาทะการเคลื่อนไหวอะไรในหมู่บ้านในชุมชน ก็ต้องแจ้งให้ผู้นำ ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้ เพื่อจะได้หาวิธีการแก้ไขต่อไปถ้าประชาชนมีส่วนร่วมอย่างดี ปัญหาต่างๆ ก็อาจจะแก้ไขได้

คำถามที่ 5 : หน่วยงานบุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพราะเหตุใด

ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ เป็นปัญหาใหญ่เป็นปัญหาลำดับต้นๆ ของประเทศ แล้ว ฉะนั้นเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องเข้ามาแก้ไข ไม่ใช่หน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ต้องเข้ามาจัดการกับปัญหาต้องหาวิธีการหรือมาตรการเพื่อให้ความขัดแย้งยุติได้ เร็วๆ เพราะหลายๆ ฝ่ายต่างก็เดือดร้อน และประสบปัญหาต่างๆ นานา

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยงานราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ต้องอาศัยความจริงใจในการจัดการแก้ไขปัญหา ความจริงใจต้องมาก่อนเลย เมื่อจริงใจแล้ว ต้องเข้าใจว่าประชาชนเขาคิดอย่างไร เขามีวิถีชีวิตอย่างไร เมื่อเข้าใจกันดีแล้ว คือเข้าใจทั้งสองฝ่าย ฝ่ายรัฐ เข้าใจประชาชน ประชาชนต้องเข้าใจฝ่ายรัฐด้วย เมื่อต่างคนต่างเข้าใจซึ่งกันและกันแล้ว สามารถเดินทางด้วยกัน หนทางเทคนิคในการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งก็สามารถดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งใครๆ ก็อยากให้ปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จบให้เร็วๆ จะได้ทำอย่างอื่นต่อ บ้านเมืองต้องเดินหน้าต่อไป

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการจัดการความขัดแย้งผมว่าเราต้องรู้ที่มาที่ไปของปัญหาก่อนว่า จริงแล้วปัญหาอยู่ตรงไหนกันแน่ ทำไมถึงเป็นอย่างนี้ และ ใครกันแน่ที่มาสสร้างปัญหา เมื่อรู้ที่มาที่ไปของของปัญหาแล้วสามารถแก้ปัญหาดตรงจุด

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ ควรใช้โครงการใด

ที่ผ่านมามีโครงการมากมาย หลายๆ ฝ่ายพยายามคิดหาค้นหาโครงการเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากโครงการเพื่อใช้โครงการในการแก้ปัญหาความไม่สงบ ปรากฏว่าบางโครงการหรือหลายๆ โครงการดำเนินการไปแล้วไม่ประสบความสำเร็จหรืออาจจะพูดได้ว่าแก้ไขไม่ตรงจุด ด้วยเหตุนี้โครงการที่จะลงไปสู่ชุมชนนั้น ต้องเป็นโครงการที่ประชาชนต้องการประชาชนคิดเอง โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มรายได้ หรือโครงการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โครงการต้องตรงกับกลุ่มเป้าหมายด้วย โดยเฉพาะกับเยาวชน

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่ประชาชนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ทุกคนมีน้ำใจซึ่งกันและกัน ใครมีเรื่องเดือดร้อนก็จะได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ผมมองว่าชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งนั้น เป็นชุมชนที่มีผู้นำที่มีทักษะในการจัดการได้เป็นอย่างดี เป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับความคิดเห็นของประชาชน และเป็นผู้นำที่มีความเป็นประชาธิปไตย ไม่มีการแบ่งผลประโยชน์ให้กับพรรคพวกหรือญาติของตัวเอง

คำถามข้อที่10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาความไม่สงบที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้จนถึงทุกวันนี้ะ ผมว่าเพราะการไม่บูรณาการในการแก้ไขปัญหา มีหลายๆ ฝ่ายหลายองค์กรที่เข้ามาแก้ไขปัญหา แต่ไม่มีการบูรณาการต่างคนต่างทำ ทำให้การแก้ปัญหาไม่ราบรื่นไม่ตรงจุด เราเสี่ยงประมาณกับปัญหานี้มากมายมหาศาล แต่ปัญหาก็ยังเกิดขึ้นเรื่อยๆ

คำถามข้อที่11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างไร

ผมว่าต้องแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ต้องเชิญองค์กรที่จะเข้ามาแก้ปัญหามาประชุมร่วมกัน เพื่อค้นหาวิธีการร่วมกัน และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ต้องยอมรับซึ่งกันและกัน ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน และสุดท้ายต้องแลกเปลี่ยนบทเรียนที่ได้จากการทำงานในอดีตมาใช้ร่วมกัน ไม่ใช่วิธีการที่ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างเดินต่อไปแล้ว

16.สัมภาษณ์ นายสุวัฒน์ จามจุรี ประธานกลุ่มสื่อฟารีอัน ตำบล อานะรุ อำเภอ เมือง จังหวัดปัตตานี ณ บ้านเลขที่....ตำบล อานะรุ อำเภอ เมือง จังหวัดปัตตานี

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใดบ้าง

ถ้าถามผมเรื่องนี้ผมขอตอบว่า สาเหตุนั้นมีหลายสาเหตุและสะสมเรื้อรังมาอย่างยาวนาน สาเหตุหลักๆ คือ เรื่องของความไม่ยุติธรรม การเลือกปฏิบัติ และการไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐ ความไม่ยุติธรรมนั้นประชาชนรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความยุติธรรม สิ่งที่เราควรได้กลับไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสวัสดิการต่างๆ การเลือกปฏิบัติที่แน่นนอนอยู่แล้ว พอรู้ว่าเป็นมุสลิมก็ต้องตรวจอย่างเข้มข้น ประชาชนจะอยู่อย่างไรจะเดือดร้อนขนาดไหน ฝ่ายเจ้าหน้าที่ก็ไม่สนใจปล่อยให้อยู่ตามลำพัง แก้ปัญหาเอง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดการสะสมและนำไปสู่การต่อต้าน ก็มีการแสดงปฏิกิริยาอะไรออกมา

คำถามข้อที่2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งด้านใดเพราะเหตุใด

เป็นความขัดแย้งด้านไหนนั้น ผมดูๆ แล้วเป็นความขัดแย้งทางสังคม เพราะว่า ความรู้สึกของประชาชนต่อรัฐนั้น ประชาชนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อรัฐ เนื่องจากว่าไม่ได้รับการบริการที่ดีจากรัฐ หรือมองว่ารัฐไม่สนใจพวกเขา เพราะความเป็น อัตลักษณ์ที่ไม่เหมือนกับประชาชนในภูมิภาคอื่นๆ

คำถามข้อที่3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งเท่าๆ ที่ดูแล้ว จะเป็นชุมชนที่ประชาชนไม่ค่อยมีความสามัคคี ไม่ค่อยมีส่วนร่วมกับการพัฒนา ไม่เคารพผู้นำ และบางครั้งมีผู้นำที่ไม่มีคุณภาพ บางหมู่บ้านนั้นมีหลายพวก หลายตระกูล มีความขัดแย้ง บางครั้งขัดแย้งเพราะการเลือกตั้งการเมืองระดับท้องถิ่นเห็นได้ชัดเลย พวกที่แพ้ก็ไม่ช่วย ไม่ให้ความร่วมมือกับพวกที่ชนะ สุดท้ายก็ต่างคนต่างอยู่ไม่มีความเข้มแข็ง เป็นสิ่งง่ายต่อการชักจูงเพื่อไปทำในสิ่งที่ไม่ดีต่อบ้านเมือง

คำถามที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมอยู่แล้ว แต่รัฐต้องให้ความมั่นใจกับประชาชนที่จะมามีส่วนร่วม การกระทำที่ผ่านมานั้นใครก็แล้วแต่ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือพูดความจริง ขึ้นมาก็จะไม่มีใครความปลอดภัยในชีวิต ผมว่า ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสารกับ ภาครัฐก่อนเป็นลำดับแรก

คำถามที่ 5 : หน่วยงานบุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพราะเหตุใด

ผมว่า ภาคราชการทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพราะเป็นหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว ต้องให้ประชาชนมีความสุข อยู่อย่างสันติ ภาคราชการมีความพร้อมอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นบุคลากร เครื่องมือต่างๆ ตลอดจนงบประมาณแต่ละปี รัฐต้องใช้งบประมาณมากมายเพื่อมาแก้ไขปัญหา

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยงานราชการ ภาคประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

การจัดการความขัดแย้งถ้าพูดจริงๆ ก็คือทำอย่างไรให้สงบนั่นเอง เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง ที่ผมมองๆ แล้ว สามารถนำไปใช้ได้เลย คือการนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ” ภาครัฐต้องเข้าใจประชาชน เข้าใจวิถีชีวิต เข้าใจความคิด ความเชื่อของประชาชน เข้าใจแล้ว ต้องเข้าไปให้ถึงด้วย เมื่อมีความเข้าใจแล้วอะไรๆ มันก็ง่าย จากเรื่องยากกลายเป็นเรื่องง่ายก็ได้

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการในการจัดการความขัดแย้ง ผมว่าต้องมีขั้นตอนที่ชัดเจน จะเริ่มต้นอย่างไร แต่ต้องรับฟังความคิดเห็นของหลายๆฝ่ายก่อนที่จะดำเนินการ

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ ควรใช้โครงการใด

โครงการที่สามารถนำไปสู่สังคมที่มีความสันติภาพ ควรใช้โครงการเกี่ยวกับการศึกษาความเป็นจริง โดยให้นักวิชาการ นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้ศึกษาเรื่องราวความเป็นจริงของสามจังหวัดชายแดนใต้และภาคอื่นๆ เพื่อให้รู้ความจริงและเข้าใจ

วิถีชีวิตของประชาชนที่นี่ โดยใช้โครงการเขียนหนังสือ ตำรา วารสาร เพื่อให้ประชาชนได้อ่าน และเกิดความสำนึกรักบ้านเกิดมีความหวงแหน และมีความสำนึกเป็นเจ้าของ คนเรานะถ้ามีความรู้สึกเป็นเจ้าของแล้ว จะรักในสิ่งนั้น

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งในทัศนะหรือมุมมองของผม ผมว่าต้องเป็นชุมชนที่มีความอบอุ่น ประชาชนอยู่อย่างพี่น้อง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทุกคนมีความห่วงใยชุมชนของตนเอง ดูแลชุมชนตัวเอง ไม่ให้ใครมาสร้างความวุ่นวายหรือความเดือดร้อน อีกอย่างหนึ่งผมมองว่าชุมชนของตัวเองว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีจุดเด่นตรงไหนบ้าง

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาที่ไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้นั้น ผมว่า เกิดจากการทุమ్เทและการเอาจริงจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องมีความจริงใจต้องการแก้ปัญหาความขัดแย้งก็ลดลง ฉะนั้นผมว่าปัญหาอยู่ที่ความจริงใจและจริงจังของผู้ที่เกี่ยวข้องถ้าจริงใจและจริงจังทุกอย่างจบ

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างไร

ข้อเสนอแนะที่ผมขอเสนอ คือ ความจริงใจและความคาดหวัง ผู้ที่มีส่วนต้องมีความจริงใจในการแก้ปัญหา ความจริงใจทำให้เกิดความทุమ్เทและความหวังที่สำคัญ และไม่สามารถมองข้ามได้คือการบูรณาการทุกฝ่าย ทุกองค์กรต้องมีวิธีการและจุดมุ่งหมายเดียวกันจึงจะประสบความสำเร็จ

**สัมภาษณ์ นายธณัติ ทองนุ้ม นายกสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และอาจารย์พิเศษสถาบัน
รักษาศูนย์จังหวัดยะลา**

ณ

วันที่

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใดบ้าง

ผมเป็นคนหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่มาอย่างยาวนาน เห็นเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องประชาชนที่อยู่ในพื้นที่อยู่ในพื้นที่ได้รับผลกระทบมากมาย ผมมองว่าสาเหตุหลัก 2 มิติใหญ่ๆ คือ

1. กระบวนการภาครัฐ
2. กระบวนการพลังของประชาชน

กระบวนการภาครัฐ เป็นเงื่อนไขสำคัญเป็นอำนาจรัฐในการจัดกระบวนการในการสร้างสุขของประชาชนในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สังคม และวัฒนธรรม ทุกภาครัฐที่ผ่านมายังมองไม่เห็นยุทธศาสตร์สร้างความไม่สงบในพื้นที่เป็นรูปธรรม ส่วนใหญ่แล้วเป็นคำพูดที่เข้าข้างตัวเอง เราจะได้ยินคำพูดนี้บ่อยๆ ผมเข้าใจแล้วว่า พื้นที่ภาคใต้เป็นอย่างไร เรามาถูกทางแล้ว ทางเราได้ส่งคนที่เก่ง คนที่มีสามพร้อมลงพื้นที่แล้ว การแก้ปัญหาต้องมีความรู้ทางวิชาการ และเข้าใจพื้นที่จริงๆ ยุทธศาสตร์ที่ใช้ต้องเป็นยุทธศาสตร์เฉพาะจะใช้ยุทธศาสตร์ของสากลไม่ได้ เพราะที่นี่มีความหลากหลาย

นอกจากนั้นกระบวนการแก้ปัญหาไม่ได้มองเหตุที่แท้จริง ต้องเรียนรู้ค้นหาสาเหตุแห่งความจริงให้ได้เพื่อตอบโจทย์ปัญหา โดยวิธีการหาแนวทางในการแก้ไขให้สอดคล้องกับสาเหตุนั้น

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งด้านใด เพราะเหตุใด

เป็นความขัดแย้งหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ความขัดแย้งทางการศึกษา เนื่องจากการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่สนองต่อความต้องการของประชาชน ความขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์ก็เป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้ง

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีความระแวงซึ่งกันและกัน เป็นชุมชนที่มีผลประโยชน์ แล้วผลประโยชน์ไม่ละตัว

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ประชาชนต้องนำเสนอข้อมูลให้กับภาครัฐ โดยผ่านเวทีประชาชนอย่างจริงจัง ที่สำคัญเวทีประชาชนต้องเป็นเวทีอิสระต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ถ้าจะให้คิมหาวิทยาลัยเป็นผู้จัด เพราะมหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับจากประชาชนและมหาวิทยาลัยมีความเป็นกลางมากที่สุด

คำถามที่ 5 หน่วยงานใด บุคคลใดต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมมองว่าทุกหน่วยงานต้องเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาคัดแย้ง โดยเฉพาะหน่วยงานด้านความมั่นคง เช่น ตำรวจ ทหาร และภาครัฐ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว แต่ทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นประชาชนตลอดจนภาครัฐ

คำถามที่ 6 : หน่วยงาน ภาคประชาชน และผู้เกี่ยวข้องควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดแดนภาคใต้อย่างไร

เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง ผมว่าต้องเริ่มต้นที่บ้าน องค์กรเล็กๆ ล้าชยายไปเรื่อยๆ เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งได้แก่

1. การสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เป็นประชาชนที่มีอุดมการณ์เดียวกัน ซึ่งเป็นอุดมการณ์แห่งสันติภาพโดยใช้กิจกรรม หรือโอกาส
2. การจัดการศึกษาให้ความรู้กับประชาชน ครู อาจารย์มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดให้สิ่งดีๆ เปลี่ยนแปลงความคิดความรู้เกี่ยวกับการลดความขัดแย้ง โดยผ่านการอบรม สัมมนาและเวทีสาธารณะ
3. การแสวงหาความจริงอย่างฉลาด
4. ใช้ภาคเทคนิคในการสื่อสาร การใช้ภาษาท้องถิ่นคือ ภาษามลายู ต้องมีการพูดประชาสัมพันธ์ให้ถึงรากญาติต้องตอบความพึงพอใจของประชาชน
5. เทคนิคมีส่วนร่วม ประชาชนต้องเป็นใหญ่ในการเสนอความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการกระทำและเสนอรูปแบบใหม่ๆ

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการจัดการความขัดแย้งเป็น Proers ซึ่งสามารถทำได้ ดังนี้

ต้องให้ความรู้กับประชาชนในรูปแบบต่างๆ ทุกระดับให้กว้างและให้ลึก สิ่งที่น่าจะเลือกเป็นลำดับแรก คือ กลุ่มเยาวชน ตั้งแต่ระดับมัธยมถึงระดับอุดมศึกษา

ต้องจัดให้มีการเรียนรู้ ด้านทัศนคติ ความรู้สึกต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้สึกดีๆ เปลี่ยนแปลงความรู้สึกเดิมไปสู่ความรู้สึกใหม่ที่ดีกว่า ซึ่งกระบวนการลดความขัดแย้งต้องทำให้เป็นรูปธรรมด้วย

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้มาตรการใด

โดยการที่เปลี่ยนแปลงความคิดของประชาชนเป็นที่สามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี คือ โดยการจัดอบรม โดยการสัมมนา โดยการเสวนาสาธารณะ และจัดเวทีเพื่อประชาชน โดยประชาชน ควรเน้นให้เห็นประเด็นของการจัดการความขัดแย้งโดยเน้นโครงการคนรุ่นใหม่

คำถามที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีความสันติสุข ทุกคนรักกัน และมีความสามัคคี

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาที่ไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้เนื่องจาก

1. ทักษะ คือว่าประชาชนยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติเลย ซึ่งทัศนคติของคนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้สำคัญมาก ซึ่งทัศนคติบออยู่ค่อนข้างมาก
2. โครงการกลไกของหน่วยงาน ไม่มีความชัดเจนถึงเวลาแล้วต้องมาพูดพร้อมๆ กัน ซึ่งต้องมีการทบทวนโครงสร้างขององค์กรให้มีประสิทธิภาพต่อการบริการแก่ประชาชน

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

1. ต้องศึกษาความจริงในทุกมิติให้ชัดเจน ไม่ใช่ข้อเท็จจริงต้องหาความจริงออกมาให้ได้
2. หาความจริงมาเป็นโจทย์ วางแผนเพื่อให้เห็นถึงสภาพของปัญหา สาเหตุ และวิธีแก้ไข
3. ต้องจัดการศึกษาให้กว้างขวางและครอบคลุมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโครงการ และทำตามโครงการต้องให้ชาวบ้านโครงการขึ้นเอง หน่วยงานมีงบประมาณสนับสนุน

สัมภาษณ์ นายมุห์หมัดรอฟลี แวหะมะ อาจารย์วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ณ

วันที่

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใดบ้าง

ผมมองแล้วสาเหตุหลักๆ มาจาก Background หรือความเป็นมาในอดีต เพราะว่าในอดีตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้รัฐปัตตานีนั่นเคยเป็นรัฐฯ หนึ่งมาก่อน แล้วถูกยึดโดยรัฐสยามในยุคนั้น ความรู้สึก

เป็นเจ้าของก็ยังมียู่ ถามว่าคนรุ่นปัจจุบันนี้ไม่ได้อยู่ในยุคนั้น แต่ด้วยการบอกเล่าของคนรุ่นก่อนๆ หรือ การศึกษาประวัติศาสตร์ ก็ทำให้คนกลุ่มนี้ลุกขึ้นมาเพื่อเรียกร้องดินแดนกลับคืนมา ถามว่ากลุ่มนี้มีมากไหม ตอบได้เลยว่า มีไม่มากหรอก ประการต่อมาคือ การดูแลของรัฐไม่ได้ดูแลเท่าที่ควร เหมือนอยู่ในลักษณะของการถูกปกครอง ถ้าพูดตรงๆ ก็คือ ประชาชนมีความรู้สึกตนเองไม่ได้เป็นคนไทย

นโยบายต่างๆ รัฐบาลในอดีตไม่ว่าจะเป็นนโยบายด้านเศรษฐกิจการศึกษา ไม่ค่อยตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ นโยบายการศึกษาก็ไม่ได้แก้ปัญหาอะไรเลย

สิ่งที่ผมพูดมาเมื่อสักครู่เกี่ยวกับ Background ซึ่งจาก Background ทำให้เกิดความไม่พอใจต่อรัฐ ทำให้เกิดกลุ่มต่างๆ ขึ้นมา จึงสร้างสถานการณ์เพราะว่าการสร้างสถานการณ์เป็นวิธีหนึ่งของการเรียกร้อง สมัยก่อนเคยเสนอแล้ว แต่ไม่ได้รับการแก้ไขจากรัฐ

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งด้านใด เพราะเหตุใด

ก็อย่างที่คุยเมื่อสักครู่ เป็นความขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์ประชาชนเชื่อว่าปัตตานีหรือบริเวณนี้เคยเป็นรัฐมาก่อน อยู่ๆ ก็ถูกยึดโดยรัฐสยาม ทำให้มีกลุ่มคนที่ต้องการดินแดนกลับคืนมา ก็เลยเกิดความขัดแย้งขึ้น

ประการต่อมาคือ การถูกละเลยจากรัฐรัฐไม่ค่อยได้ดูแลประชาชนจะอยู่อย่างไรก็ได้ กลายเป็นแหล่งรวมกลุ่มผลประโยชน์ที่ใช้จังหวะเป็นเครื่องมือในการสร้างสถานการณ์

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่ไม่มีความสามัคคีต่างคนต่างอยู่ ผู้นำไม่มีทักษะหรือวิสัยทัศน์ นอกจากนั้นในชุมชนนั้นมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกได้อย่างชัดเจน เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว ยากต่อการควบคุม สุดท้ายก็นำมาซึ่งความขัดแย้ง กลายเป็นชุมชนที่มีความขัดแย้ง ถามว่ามีมากไหมในสามจังหวัด ตอบได้เลยว่ามีมากพอสมควร แล้วรัฐจะแก้ไขอย่างไร

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ถ้าฟังจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายปกครอง ฝ่ายทหารยังมองว่าประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย ถ้ามีก็น้อยมาก ถามว่าประชาชนต้องการมีส่วนร่วมไหม ตอบได้เลยว่าต้องการมีส่วนร่วมต้องการให้รวดเร็วๆ แต่ประชาชนไม่ไว้วางใจเท่าไร กลัวว่าถ้าเข้ามามีส่วนร่วมแล้วอะไรจะเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว วิธีแรกที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม คือ ช่วยกันเป็นหูเป็นตาเห็นอะไรผิดปกติ หรือรู้

ข่าวว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น ก็ต้องรีบแจ้งให้เจ้าหน้าที่รับรู้ ประชาชนเข้ามาระดมความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา

คำถามที่ 5 : หน่วยงานใด บุคคลใดต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมมองแล้วทุกฝ่ายๆ ทุกหน่วยงานต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการให้ประชาชนต้องการให้บริการที่ดี ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญและได้รับการบริการที่ดี

หน่วยงานด้านการศึกษาก็มีหน้าที่ปลูกฝังความคิดดีๆ ให้กับเด็กๆ และเยาวชน เพื่อให้เยาวชนมีความรู้สึกรักบ้านเกิดและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ

คำถามที่ 6 : หน่วยงาน ภาคประชาชน และผู้เกี่ยวข้องควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ผมมองว่า เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งที่ดีและมีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ การค้นหาต้นเหตุว่าเกิดจากอะไรกัน เมื่อเจอหรือค้นพบต้นเหตุแล้วก็มาเริ่มดำเนินการ เช่น เมื่อรู้ว่าสาเหตุของปัญหา คือ ประชาชนคิดว่ารัฐไม่ยอมรับอัตลักษณ์ของประชาชนในพื้นที่ รัฐต้องมีนโยบายให้ใช้ภาษามลายูในสถานที่ราชการ ประชาชนได้รู้ว่าให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของคนในพื้นที่

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการจัดการในพื้นที่นั้น ควรเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ ก่อนแล้วค่อยขยายไปสู่จุดใหญ่ ต้องสร้างความสามัคคีในชุมชนก่อน สร้างให้เป็นชุมชนที่มีความขัดแย้ง เมื่อเข้ามาแข่งแล้วอย่างอื่นก็จะตามมาต้องขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน นำข้อมูลแลกเปลี่ยนกัน

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้มาตรการใด

เราควรใช้โครงการสร้างบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพปัจจุบันนี้ผลการเก็บข้อมูลในหลายๆ พื้นที่ พบว่า ผล ONT อยู่ท้ายสุด ขอถามหน่อยว่า ใครกันแน่ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนต่ำ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ทำให้ประชาชนมีเหตุผล รู้อะไรผิดอะไรถูก ดังนั้นผมว่าการใช้โครงการที่ดีที่สุด คือ โครงการเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้ทุกภาคส่วนมีความเรียบง่ายและกันเอง

คำถามที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีความสามัคคี ประชาชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นชุมชนที่มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เป็นคนมีคุณภาพ

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

ปัญหาที่ไม่สามารถนำไปสู่ความสันติสุข หรือ สงบนั้น ผมว่ามาจากความร่วมมือ ซึ่งปัจจุบันนี้ความร่วมมือของประชาชนกับภาครัฐนั้นยังไม่มีพล และความจริงใจของผู้ที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาว่ามีความจริงใจหรือเปล่า อีกประการหนึ่ง คือ การไม่ยอมรับความแตกต่าง

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ผมขอเสนอแนะอย่างนี้ นะครับ รัฐหรือเจ้าหน้าที่ ต้องสร้างความจริงใจให้กับประชาชน ซึ่งหัวข้อนี้มีความสำคัญมาก ถ้าทั้งสองมีความจริงใจ ก็จะทำให้คำตอบของนักเรียน

19. สัมภาษณ์นายอับดุลฮาดี สะบูดิง อาจารย์วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลาราชนครินทร์ ฌ. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลาราชนครินทร์

คำถามข้อที่ 1: เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยสาเหตุหรือปัจจัยใด

เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะเกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรม หากพูดถึงพหุวัฒนธรรมเราจะเข้าใจกันที่ว่าเป็นดินแดนที่มีหลายๆ วัฒนธรรม มีความหลากหลาย แต่ในทางกลับกันรัฐกลับไม่เข้าใจกับความหลากหลายของคนที่นี่ ในอดีตนั้นรัฐมีนโยบายให้วัฒนธรรมเดียว มันก็เลยเกิดความขัดแย้ง กระทั่งกับความรู้สึกของประชาชน ประชาชนก็รักวัฒนธรรมของตัวเอง อยู่ๆ ก็จะถูกกลืน ก็เกิดความเข้าใจผิดและมีความไม่พอใจต่อรัฐ ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยเฉพาะคนรุ่นก่อนคนอายุมากๆ จะมีความรักวัฒนธรรมของตัวเองมากขึ้น ส่วนคนรุ่นใหม่ที่ผมดูๆ แล้วไม่เท่าไร

อีกอย่างหนึ่งที่เป็นคือ อุดมการณ์ ความรู้สึกเป็นเจ้าของแผ่นดินนี้ แต่ไม่ยอมรับรัฐไทย มีความรู้สึกสูญเสียอะไรหลายๆ อย่าง โดยเฉพาะทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ที่ถูกเอามาใช้บริโภคไปใช้ที่อื่น พุดง่ายๆ คือ คนที่นี่ไม่ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรของตัวเอง แต่คนที่อื่นได้นำไปใช้แทน นี่คือการรู้สึกของประชาชนที่สะสมไปเรื่อยๆ วันหนึ่งก็ปะทุขึ้นมา

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความขัดแย้งด้านใด เพราะเหตุใด

เป็นความขัดแย้งในด้านไหนนั้น ผมว่าเป็นความขัดแย้งหลายๆ ด้าน ผมขอแยกเป็นด้าน นะ

1.ด้านประวัติศาสตร์ ที่ไหนมีแผ่นดิน มีวัฒนธรรม ย่อมมีประวัติศาสตร์เป็นของตัวเอง สา
จังหวัดก็เช่นเดียวกันมีประวัติที่น่าสนใจมาก แต่ประวัติศาสตร์นั้นไม่เหมือนกับประวัติศาสตร์ของ
ประเทศ

2.ด้านการศึกษา เมื่อประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม เน้นอนสิ่งที่ต้องเรียนก็ต้องเป็น
เรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ในอดีตนั้นการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน ประชาชนก็ต้อง
สร้างรูปแบบการศึกษาของตัวเอง โดยยึดตามหลักคำสอนศาสนา แต่รัฐกลับไปมองอีกแบบหนึ่งว่าสร้าง
เพื่อฝึกอะไรบางอย่าง ก็นำมาซึ่งความขัดแย้ง

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนแต่ละชุมชนก็มีลักษณะแตกต่างกันไป บางชุมชนก็มีความสงบ บางชุมชนก็มีความขัดแย้ง
ซึ่งความขัดแย้งก็มีมากมีน้อยอีก ฉะนั้นผมขอแนะนำว่าชุมชนที่มีความขัดแย้งนั้น เป็นชุมชนที่

1.ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้นำชุมชน มองว่าเป็นคนเอาเปรียบผู้นำเล่นพรรคพวกหรือดูแล
เฉพาะญาติเท่านั้น

2.ประชาชนส่วนใหญ่จะมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน มีการชิง
ดีชิงเด่น

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง อย่างไร

การมีส่วนร่วมนั้นมีหลายวิธี แต่ว่าขึ้นอยู่กับภาครัฐหรือว่าเจ้าหน้าที่ว่าจะทำอย่างไรให้
ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งให้ที่มากที่สุด การร่วมกันนำเสนอข้อมูลให้กับรัฐก็
ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมแล้วการตรวจสอบความผิดปกติในชุมชน การนำเสนอหรือแนะนำสิ่งที่ดี ให้กับ
สมาชิกในชุมชนเข้าใจว่า สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ ก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมแล้ว

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ทุกหน่วยงานต้องเข้ามา โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่เป็นหน้าที่โดยตรง เช่น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคง ฝ่ายการศึกษา ซึ่งหลายฝ่ายต้องประสานกัน และต้องไปในทิศทางเดียวกัน วันนี้เราแก้ไขไปในทิศทางเดียวกันหรือยัง ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจแต่ละฝ่ายได้มีวิธีการไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยงานราชการ ประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งนั้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน บางครั้งเป็นเรื่องที่ยาก และบางครั้งเป็นเรื่องที่ง่าย ขึ้นอยู่กับเวลาและโอกาส เทคนิคที่นำมาไปใช้คือ

1.การสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ภาครัฐต้องเข้าใจประชาชนว่าประชาชนมีความคิดอย่างไร เชื่ออย่างไร มีวิถีชีวิตอย่างไร ในขณะที่เดียวกันรัฐต้องสร้างให้ประชาชนเข้าใจรัฐด้วย ถ้าต่างฝ่ายต่างเข้าใจกันแล้ว ปัญหาก็ไม่มี

2.การยอมรับความจริง ทุกฝ่ายต้องยอมรับกับความจริง เมื่อคนพูดความจริงเราก็ต้องเชื่อและเราต้องรับฟัง อีกอย่างคือ ต้องกล้าพูดความจริง ซึ่งถามว่าทำได้ยากไหม

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

ผมว่า กระบวนการจัดการความขัดแย้งนั้นควรเริ่มต้นที่ครอบครัวก่อน ผู้ปกครองต้องปลูกฝังความคิดดีๆ ฝึกให้บุตรหลานมีความกล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ณ. วันนี้เราไม่ได้ปลูกฝังสิ่งต่างๆ เหล่านี้ โรงเรียนก็เช่นเดียวกันต้องฝึกทักษะความเป็นผู้นำและผู้ตามให้กับนักเรียน และต้องสอนวิชาหรือเนื้อหาสันติภาพศึกษาให้กับผู้เรียนด้วย

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

โครงการลงมาในพื้นที่บ้านเรามากมาย จำชื่อโครงการไม่ได้เลย แต่ก็ยังไม่สงบนะ โครงการที่ควรนำไปใช้ควรเป็นโครงการที่ประชาชนคิดเอง ถ้าเป็นโครงการที่ประชาชนคิดเองแล้วมีประโยชน์ต่อเขาจริงๆ

โครงการที่จะเริ่มทำ คือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทำอย่างไรให้ประชาชนได้รับการศึกษาให้มาก ให้ประชาชนได้เรียนหนังสือในระดับสูงๆ

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่อยู่อย่างสงบ ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน ทุกคนรักชุมชนและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน ทุกคนมีอุดมการณ์ที่จะพัฒนาชุมชนของตัวเอง ให้มีความเจริญและทันสมัยในทุกๆด้าน ที่สำคัญคือว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี อยู่กันเหมือนญาติพี่น้อง โดยปกติก็เป็นพี่น้องกันอยู่แล้ว เมื่อชุมชนมีกิจกรรมหรือโครงการอะไรก็แล้วแต่ สมาชิกในชุมชนสมัยใหม่ก็จะออกมามีส่วนร่วม ซึ่งมีเพียงน้อยนิดที่ไม่มาร่วม เนื่องจากมีธุระหรือภารกิจจำเป็นเท่านั้นถึงไม่มาร่วมงาน

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหา ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

เหตุการณ์ความไม่สงบไม่สามารถแก้ไขได้เลยนั้นเพราะอะไรกัน ต่างคนต่างโทษกันไป แต่ผมว่าสาเหตุหลักๆ คือ

การขาดความจริงใจที่จะให้เรื่องความไม่สงบได้จบสิ้น บางคนบอกว่าไม่ยอมให้จบ ซึ่งมีแรงจูงใจอะไรบางอย่างหรือเปล่าที่ไม่ยอมให้จบ เมื่อประชาชนได้เรียนรู้หรือค้นพบว่าฝ่ายเจ้าหน้าที่ไม่จริงใจไม่จริงใจ ไม่ได้หวังจะมาแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ประชาชนไม่ยอมให้ความร่วมมือ การแก้ปัญหาก็คือไม่สำเร็จ หรืออาจจะพูดว่าร่วมมือเฉพาะปาก แต่ใจไม่ร่วมมือ

ฝ่ายเจ้าหน้าที่ไม่ยอมรับความเป็นจริง รู้ว่าความจริงคืออะไร ประชาชนมีความเชื่อ มีความคิด มีลักษณะอย่างไร แต่เจ้าหน้าที่ทำเป็นไม่รู้ไม่ยอมเข้าใจลืออยู่ตลอด

อีกประเด็นหนึ่ง คือ รัฐเข้าไปไม่ถึง ยังมีอีกหลายชุมชน หลายพื้นที่ที่รัฐยังเข้าไปไม่ถึง

ประเด็นสุดท้ายที่ผมขอเสนอคือ รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐจับใจหรือชนะใจประชาชนได้เฉพาะกลุ่มเท่านั้น ยังมีอีกเป็นจำนวนมากที่รัฐยังไม่ชนะใจ

คำถามข้อที่ 11: ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ผมมีข้อเสนอแนะเพื่อจัดการความขัดแย้งให้ดีขึ้นดังนี้ อาจมีความเหมือนกันกับท่านอื่นบ้าง หรือแตกต่างบ้าง

1. สร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้น ทำอย่างไรให้ประชาชนมีความรู้สึกทว่าอยู่ในพื้นที่แห่งนี้ได้รับความยุติธรรม ที่ผ่านมาประชาชนพูดอยู่เสมอว่าครอบครัวของตัวเองไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐ ฉะนั้นเราควรให้ความยุติธรรมก่อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษา การทำงานในหน่วยงานราชการ การประกอบอาชีพ การทำธุรกรรมทางการเงินเหลือหลายอย่าง

2. พูดความจริง ทุกคนทุกฝ่ายอยากได้ความจริง ความจริงทำให้เกิดความสบายใจ เมื่อมีความสบายใจความร่วมมือก็จะเกิดขึ้น เมื่อความร่วมมือเกิดขึ้นปัญหาต่างๆ ก็แก้ไขได้ไม่ยาก

20 สัมภาษณ์นายวิชัย วิเศษรัตน์ ที่ปรึกษาหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา ที่ปรึกษาคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนครราชสีมา

คำถามข้อที่ 1: เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยสาเหตุหรือปัจจัยใด

เหตุการณ์ไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการยืดเยื้อมายาวนาน ซึ่งเกิดขึ้นจากหลายๆ ปัจจัยนะครับปัจจัยที่หนึ่งคือ การไม่ได้รับความเป็นธรรมในอดีต ปัจจุบันก็ยังมีประชาชนที่ยังไม่ได้รับความเป็นธรรม ผมคงไม่พูดถึงความเป็นธรรมในด้านไหนบ้าง เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมความรู้สึกที่ไม่ดีต่อรัฐก็จะเกิดขึ้น และมีการสะสมไปเรื่อยๆ สักวันหนึ่งก็ออกมาตอบโต้ ก็อย่างที่เราเห็นๆกัน ผมอยู่ชายแดนก็ได้สัมผัสกับความรู้สึกของประชาชนว่า เมื่อข้ามไปฝั่งมาเลเซียแล้วก็รู้สึกสบายใจ รู้สึกไม่มีปัญหา ได้รับความสะดวกและมีความเป็นธรรม

คำถามข้อที่ 2 : ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความขัดแย้งด้านใด เพราะเหตุใด

ผมมองๆดูแล้วมีความขัดแย้งด้านสังคมมากที่สุด ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม ในเชิงของการบริการจากรัฐ การเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ และการถูกมองในแง่ลบคือว่า รัฐจะมองว่าประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในแง่ลบก่อน และกว่าจะเข้าใจก็ต้องใช้เวลานานมาก

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่อ่อนแอ ประชาชนขาดความสามัคคี มีการเอาวัดเอาเปรียบ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีใครที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำ หรือไม่มีคนที่จะสามารถเป็นผู้นำ เพราะกลัวจะเปลือง

ตัวเปล่าๆ สิ่งที่ได้ไม่คุ้มกับสิ่งที่เสีย ปลดปล่อยให้สังคมอยู่อย่างนั้นตลอด ปัจจุบันเริ่มมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งถ้าเป็นไปได้อีกก็ไม่อยากให้มี ไม่อยากให้เกิดขึ้น ดูๆแล้วจะต่างกับสมัยก่อนอย่างมาก

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญมาก ที่ถามว่าประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรนั้นผมว่าต้องเริ่มต้นที่ การคัดเลือกคนเข้ามาทำหน้าที่ในระดับชุมชน หรือระดับเล็กๆนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกอยู่แล้ว แต่ในระดับที่สูงประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคนเข้าทำงานเลย การเลือกคนดี คนเก่ง คนมีความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ ก็อาจทำให้ความขัดแย้งลดลงได้

ประชาชนต้องช่วยกันคิด ช่วยกันให้ข่าวกับเจ้าหน้าที่ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยการคิดนั้นจะเป็นการช่วยลดปัญหาความขัดแย้งได้ เพราะว่าประชาชนรู้เรื่องราวบางอย่างได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยซ้ำไป

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

การแก้ไขปัญหาเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายอยู่แล้ว จะปล่อยให้ผู้ใดผู้หนึ่งทำเพียงคนเดียว หรือกลุ่มเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยหลายๆฝ่าย หลายๆองค์กร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้รัฐสูญเสียหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และด้านการเมือง

บุคคลหรือหรือองค์กรที่ต้องรับภาระอย่างเดียวนั้นคือ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นั่นคือสถาบันการศึกษาต่างๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีหลายมหาวิทยาลัย ซึ่งแต่ละมหาวิทยาลัยก็ต้องคิด วิเคราะห์ ค้นหาความจริง และต้องเตรียมพร้อมประชาชนที่จะมาเป็นกำลังสำคัญในวันข้างหน้านอกจากนั้นแล้วหากมหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ไม่มีผลประโยชน์ใดแอบแฝง บริหารมหาวิทยาลัยด้วยความเป็นกลางที่สุด

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยงานราชการ ประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งเริ่มต้นที่การจัดการคนไม่ดี คนไม่ดีในที่นี้หมายถึงผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถ้ารู้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐนิสัยไม่ดี อยู่แล้วมีปัญหาก็ต้องเรียกร้องให้ย้ายไปอยู่ที่อื่น ที่ผ่านมาเป็นเรื่องที่แปลกอย่างมาก คนที่ประพฤติไม่ดีหรือมีความผิดก็จะถูกส่งมาอยู่ที่สามที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประการต่อมาคือ การส่งเสริมคนมาทำงานในพื้นที่ ก็ต้องเป็นคนที่เข้าใจอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่เป็นปัญหาที่เพราะการไม่เข้าใจอัตลักษณ์ที่แท้จริงของประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลำดับต่อไปคือ การต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มาประจำในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องอยู่ในพื้นที่นานๆหน่อย การต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่งนั้นทำให้อะไรหลายๆอย่างมันต่อเนื่องในตัวของมันเอง ไม่ว่าจะเป็น โครงการ แผนการ นโยบาย ที่ผ่านมากคนที่ทำงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ไม่นาน บางคนมาเพื่อรับตำแหน่งอย่างเดียวพอถึงเวลาก็ไป

ประการสุดท้ายให้คนๆนั้นเป็นคนกำหนดรูปแบบวิถีชีวิต การอยู่ร่วมกัน ต้องมากำหนดใหม่ ซึ่งข้อกำหนดนี้ทุกคนสามารถปฏิบัติได้

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

ต้องค้นหาคนที่มีความจริงใจ ที่จะมาจัดการกับความขัดแย้ง การจัดการกับการความขัดแย้งเป็นเรื่องยาก และเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ต้องใช้ความพยายามและอดทน

สำหรับเครื่องมือที่จะนำมาแก้ปัญหาคือความขัดแย้งนั้นไม่ได้มาง่ายๆ ต้องผ่านการทดลองนำไปใช้จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีว่าเครื่องมือนี้มีประสิทธิภาพ

ต้องเอาคนที่มีความรู้ด้านมนุษยวิทยา เป็นบุคคลที่มีความเข้าใจ มีความเชื่อวิธีคิดของคนอื่น การได้คนที่ที่เก่งทางด้านนี้มาทำงานนับว่าเป็นสิ่งที่ดี

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ผมว่าเราต้องเน้น โครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพราะการศึกษาอาจช่วยได้ ดังนั้นคนที่มีการศึกษาก็จะช่วยให้คนอื่นอีกหลายๆคน ที่ไม่ได้รับการศึกษาให้เขามีมุมมองต่อการศึกษาที่ดีขึ้น

การศึกษาทำให้คนมีการพัฒนามากขึ้น รัฐควรใช้งบในการพัฒนาการศึกษา ในรูปแบบของการให้ทุนการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสถานศึกษาอิสลามที่มีขนาดเล็กให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ขอตอบสั้นๆว่า ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่ประชาชนหรือสมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหา ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

คนที่ลงมาปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่ได้มีจิตอาสา ส่วนใหญ่ลงมาเพราะถูกสั่งให้มา งานก็เลยไม่สำเร็จ อีกอย่างหนึ่งคือ คนที่ลงมาปฏิบัติหน้าที่ไม่รู้อัตลักษณ์ความเชื่อของคนในพื้นที่

การประเินเป็นเรื่องสำคัญ ที่ผ่านมามีการประเิน ทำให้ไม่รู้ว่าการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จหรือไม่ ถูกใจประชาชนหรือเปล่า

นโยบายของรัฐไม่ค่อยจริงจังเท่าไร คนคิดนโยบายอยู่ในส่วนกลาง พูดย่างๆ คนคิดไม่ได้ทำ คนทำไม่ได้คิด เลยต้องเจอปัญหาเน่ๆ

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

1.ต้องสร้างเครื่องมือดีๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการกับความขัดแย้ง

2.จัดคนไม่ดีไม่ให้อยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหาคนที่มีความประสพการณ์ มีความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหา และต้องเป็นนักมานุษยวิทยา

อีกอย่างหนึ่งที่ผมอยากนำเสนอก็คือ การปลุกฝังให้ร้องเพลงรักกันไว้เถอะ เพื่อให้สามจังหวัดชายแดนภาคใต้กลับมาเป็น ขวานทอง คัมเพชร เหมือนในอดีต

21 สัมภาษณ์ นายรอกิ แทแซ คณะทำงานด้านความยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ณ. บ้านเลขที่ 19/1 ม. 1 ต. ตะปอเยาะ อ. ยิงอ จ. นราธิวาส

คำถามข้อที่ 1 : เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยสาเหตุหรือปัจจัยใด

ผมมองแล้วมีสาเหตุหรือปัจจัยในมิติประวัติศาสตร์ ซึ่งในพื้นที่จะถูกเล่าต่อกันมาในมิติของประวัติศาสตร์อีกแบบหนึ่ง

ถ้าย้อนดูในอดีตนั้น พี่น้องไทยพุทธและพี่น้องไทยมุสลิมจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แต่ต่อมามีคนคอยยุแหย่ให้คนทั้งสองต้องมาขัดแย้งกันเอง

คำถามข้อที่ 2: ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความขัดแย้งด้านใด เพราะเหตุใด

ในทัศนะของผม ผมมองว่าเป็นการขัดแย้งทางด้านการเมือง เป็นการขัดแย้งกันเองทางการเมืองและขัดแย้งกับรัฐ เช่น นโยบายบางอย่างที่ผ่านมานั้นขัดกับความรู้สึกของประชาชน และขัดกับวิถีชีวิตและความเชื่อของประชาชน

นอกจากนั้นบางนโยบายหรือบางโครงการทำลายดินทุนเดิม เช่น ด้านวัฒนธรรม ทำให้ประชาชนจำนวนมากล้มวัฒนธรรมดั้งเดิม กลายเป็นไปนิยมวัฒนธรรมของพื้นที่อื่น

คำถามข้อที่ 3 : ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีความสามัคคี ไม่มีใครเชื่อใคร จะพูดก็ต้องระวัง นี่เป็นภาพบางภาพที่เราเห็นๆ อยู่ทั่วไปในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำถามข้อที่ 4 : ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

ปัจจุบันประชาชนมีส่วนร่วมอยู่แล้ว ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม แต่บางครั้งประชาชนไม่กล้าที่จะเสนอความคิดเห็นในการจัดการความขัดแย้ง เพราะกลัวจะไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ชาวบ้านควรมีความส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นและวิธีการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการพูดและการกระทำ แต่บ้านเราก็มีอะไรแปลกๆ ถ้าทำเป็นเวทีหรือทำเป็นทางการแล้วจะไม่ได้ข้อมูลนั้นแสดงว่าประชาชนไม่พร้อมที่จะพูดเมื่อเป็นสาธารณะ

คำถามข้อที่ 5 : หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

ผมว่าเริ่มที่บ้านก่อน ผู้ปกครองควรให้ความใกล้ชิดกับลูกๆ เด็กๆ เหล่านั้นจะได้เป็นเยาวชนที่ดีและเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ผมและทีมงานได้ทำโครงการกับเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้หลายโครงการ ได้เรียนรู้และค้นพบว่า เยาวชนต้องได้รับการเอาใจใส่อย่างมาก

ต่อมาก็สถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาก็ต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนให้อย่างทั่วถึง ให้ความอบอุ่น

คำถามข้อที่ 6 : หน่วยงานราชการ ประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ผมว่าต้องเริ่มที่ความจริงใจและยอมรับความแตกต่าง ตรงนี้และเป็นประเด็นสำคัญ ถ้ามีความจริงใจและเข้าใจในความแตกต่างแล้วปัญหาต่างๆก็จะได้รับการแก้ไข ถามว่าความจริงใจและยอมรับความแตกต่างนั้นเป็นเรื่องยากหรือไม่ บางคนบอกว่ายากคนเดียว บางคนบอกว่ายากมาก คนไหนบอกว่าง่ายขึ้น

แสดงว่า เขานั้นเต็มที่แล้วพร้อมที่จะทำงาน ส่วนคนที่บอกว่ายาก แสดงว่าคนนั้นยังไม่พร้อมที่จะทำงาน

คำถามข้อที่ 7 : กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเป็นอย่างไร

กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องใช้นโยบายที่เหมาะสม และวิธิตักความเชื่อของคนในพื้นที่ ถ้านโยบายดีสนองตอบกับความต้องการของคนในพื้นที่ ปัญหาความขัดแย้งก็จะหมดไป

คำถามข้อที่ 8 : ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

ผมขอให้ความสำคัญกับโครงการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ทำอย่างไรให้เยาวชนอยู่กับผู้ใหญ่ ปัจจุบันนี้เยาวชนกับผู้ใหญ่ไม่ค่อยได้อยู่ด้วยกัน หรืออยู่ด้วยกันไม่ค่อยได้ เพราะมุมมองความคิดของคนสูงวัยไม่เหมือนกัน

โครงการต่อมาก็คือ โครงการ 1 ตำบล 1 มัสยิด เพื่อสนับสนุนได้ทำกิจกรรมต่างๆ หรือพัฒนาโดยใช้มัสยิดเป็นฐาน อย่างลืมนะว่ามัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในหนึ่งตำบลอย่างน้อยมีมัสยิดต้นแบบที่สามารถเป็นแบบอย่างให้กับมัสยิดใกล้เคียง ผมว่ารัฐต้องให้ความสำคัญกับมัสยิดให้มากๆ มัสยิดมีพร้อมอยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้รับการกระตุ้นอย่างเต็มที่

คำถามข้อที่ 9 : ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง อยู่กันอย่างมีมิตรภาพ ไม่มีการชิงดีชิงเด่น มีแต่การยกย่องให้เกียรติซึ่งกันและกัน

คำถามข้อที่ 10 : ปัญหา ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

โครงการต่างๆ รัฐเป็นคนคิด ประชาชนเป็นคนทำ ทำให้ประชาชนไม่เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง

ในความรู้สึกของประชาชน หรือตามหลักความเป็นจริงแล้วประชาชนจำนวนมากเชื่อว่าประชาชนไม่ได้สร้างความขัดแย้งเลย แต่อยู่ๆ รัฐมาสั่งให้ประชาชนแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง แล้วประชาชนจะแก้ไขได้อย่างไร

คำถามข้อที่ 11 : ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร

ผมว่าข้อเสนอแนะที่รัฐควรนำไปปฏิบัติ และทำหน้าที่คือ

- 1.การให้ประชาชนคิดเองว่า จะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร รัฐทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคอยให้ข้อเสนอแนะเท่านั้น
- 2.โครงการต่างๆ ต่อเนื่อง และมีงานประเมินผลด้วยว่า มีความสำเร็จ คุ่มค่าหรือไม่ ผู้ได้รับประโยชน์คือใคร
- 3.ต้องเอาความจริงมาพูด ที่ผ่านมาพูดความจริงบนพื้นฐานของความไม่จริง
- 4.ให้ทุนทางสังคม เพิ่มพลังทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์
- 5.ให้เกียรติมิติทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะผู้นำศาสนาไม่ว่าจะเป็นผู้นำศาสนาพุทธและมุสลิม

6. ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ให้คิดว่าทุกคนคือพวกเดียวกัน

7. ไม่เอาการเมืองนำ ต้องถือว่าเป็นเรื่องของประเทศไทย ไม่ใช่เรื่องของพรรคใดพรรคนึง

ส่วนที่ 4 การสนทนากลุ่ม (Focus group)

ผลการศึกษาเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสนทนากลุ่มย่อยๆในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลตามประเด็น สรุปได้ดังนี้

**1 เรามีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
อย่างไร เพื่อให้เกิดความสงบสันติสุข**

1	เปิดเวทีสานเสวนา โดยจัดในหลายๆเวทีและหลายๆรูปแบบ ซึ่งในครั้งแรกจัดการเสวนาสำหรับบุคคลที่อยู่ในพวกเดียวกัน หลังจากนั้นจัดเวทีเสวนาสำหรับบุคคลที่มาจากหลายๆกลุ่ม ซึ่งต้องการให้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องทุกๆคน
2	หาและคิดค้นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งเครื่องมือที่จะนำมาใช้นั้นต้องเป็นเครื่องมือที่มีความเป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย
3	ใช้ยุทธศาสตร์ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งต้องทำอย่างจริงจัง คือ เข้าใจจริง เข้าถึงจริง และพัฒนาจริง
4	กำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างผู้นำซึ่งผู้นำที่สร้างนั้นต้องเป็นผู้นำที่รู้จริง มีความคุ้นเคยกับประชาชน และรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการ และปัญหาของประชาชน
5	ใช้เทคนิคความจริงใจแก้ปัญหา เช่น ในการจับคนทำผิดมาสอบสวนต้องรู้ให้ชัดเจนก่อนว่าบุคคลนั้นทำความผิดจริงหรือไม่ ไม่ใช่เพียงแค่มีคนอื่นมาแจ้งเบาะแส ซึ่งการทำแบบนี้ถือว่าไม่มีความจริงใจประชาชนฟังไม่ได้
6	การแก้ปัญหาต้องแก้ที่ต้นเหตุของปัญหา ต้องรู้ ต้องค้นหาว่าปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุอะไร เมื่อรู้ถึงสาเหตุก็แก้ที่ต้นเหตุ

7	การให้ความสำคัญกับเยาวชน ซึ่งเยาวชนเป็นกำลังที่สำคัญในอนาคต บางครั้งเยาวชนถูกชักจูงหลอกลวงให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นต้องให้ความสำคัญกับเยาวชนให้เขารู้สึกว่า เขามีความสำคัญ มีที่พึ่งสามารถแสดงออกได้
8	จัดทำหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม โดยให้ข้าราชการที่จะมาปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องรู้ เข้าใจเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

9	พัฒนาระบบการเมืองการปกครองให้ดีขึ้น ให้ความยุติธรรมกับประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกศาสนา
10	นำเอาศาสนานำการเมือง เพราะว่าปัจจุบันนี้คนเริ่มห่างจากศาสนา โดยเฉพาะประเด็นของการเมืองนั้นต้องยึดและปฏิบัติตามหลักของศาสนาอย่างเคร่งครัด รัฐต้องสนับสนุนกิจการของศาสนา
11	สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันให้กับสมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะในเรื่องของศาสนา บางครั้งหลักศาสนาขัดแย้งกันแต่ประชาชนยังปฏิบัติในทางที่ผิด หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในประเด็นปลีกย่อยของหลักการศาสนาต้องสร้างให้คนในชุมชนมีความเข้าใจในหลักการของศาสนาอิสลามอย่างหลากหลายมาก ทั้งๆที่เป็นเรื่องเดียวกัน
12	กำจัดพฤติกรรมที่ไม่น่าเชื่อถือของข้าราชการที่ผ่านมาข้าราชการยังไม่เข้าใจบทบาทของตัวเอง ยังนึกอยู่เสมอว่าตัวเองเป็นผู้บริหารเป็นผู้ปกครองจะทำอะไรก็ได้ซึ่งบางครั้งจะขัดกับความเป็นจริง
13	ปลูกฝังค่านิยมให้ประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคนรักซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่
14	กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา เพื่อที่จะได้ผู้นำที่มีคุณภาพ
15	ผู้นำต้องสร้างการยอมรับจากประชาชน ต้องเป็นผู้นำของชาวบ้านจริง ถ้าประชาชนยอมรับแล้วการทำอะไรในชุมชนก็จะดำเนินการไปด้วยดี และประสบความสำเร็จ และผู้นำต้องลงพื้นที่เพื่อรับรู้ปัญหาของประชาชน

16	ศึกษาผู้นำในอดีตว่าผู้นำเขาปฏิบัติอย่างไร ทำไมประชาชนในการยอมรับและเป็นผู้นำที่แท้จริง เช่น ผู้นำของศาสนาอิสลามในอดีต เพื่อเป็นแบบอย่างและสามารถนำวิธีปฏิบัติของผู้นำรุ่นก่อนมาใช้ในปัจจุบัน
17	ปลูกฝังประชาธิปไตยแบบอิสลามเพราะคนที่นี่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม
18	ต้องสร้างค่านิยมใหม่ให้ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปฏิบัติตามแบบอย่างของท่าน ศาสดาว่าท่านศาสดาทำอะไรบ้าง พูดอย่างไรบ้าง
19	เทคนิคการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ตาม ทำอย่างไรให้ผู้ตามมีความเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต การปฏิบัติตัวรู้จักสิทธิของตัวเอง เสริมสร้างอาชีพ

2. การจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีการเริ่มต้นที่ใด อย่างไร

1	การจัดการความขัดแย้งต้องเริ่มต้นที่เราก่อนเลย เริ่มที่ตัวเองก่อน แล้วค่อยไปสู่ชุมชน
2	ถ้าศึกษาเชิงโครงสร้างของสังคม ซึ่งมีแบบระบบย่อยๆออกไปอีก ได้แก่ ระบบครอบครัว ระบบสาธารณสุข ดังนั้น ต้องดูที่จุดเล็กๆก่อน
3	ทุกคนต้องทำหน้าที่ของตัวเอง มิให้บกพร่อง
4	ทุกคนรู้ว่าเป็นหน้าที่ของตัวเอง
5	มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วยตัวเอง สมาชิกหรือใครก็ได้แล้วแต่เมื่อมีข้อมูลหรือข่าวสารอะไร ก็นำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาเผยแพร่ต่อ
6	เริ่มที่ผู้นำโดยผู้นำต้องทำเป็นตัวอย่างก่อน ผู้นำต้องให้ความยุติธรรมกับทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย และผู้นำต้องทุ่มเททั้งกายและใจ เพราะว่าการปกครองชุมชน หมู่บ้านเป็นเรื่องที่ต้องใช้ทักษะ ใช้เวลา และต้องเผชิญกับผู้ตามที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับผู้นำก็มี

7	ปลูกฝังสอนความรู้เกี่ยวกับศาสนาให้มากขึ้น ปัจจุบันนี้ห่างเหินจากศาสนา ถ้าทุกคนมีศาสนาอยู่ในหัวใจแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะดีขึ้น ต้องนำเอาศาสนานำการเมือง ให้ทุกคนรู้จักการเมืองแต่ใช้ด้านศาสนานำการเมืองมาใช้ในการบริหารงานการเมืองด้วย
8	พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องปลูกฝังเรื่องราวเกี่ยวกับยาเสพติด ปัจจุบันนี้มีเยาวชนเป็นจำนวนมากตกเป็นทาสของยาเสพติด ส่วนหนึ่งของปัญหาความขัดแย้งก็เกิดจากกระบวนการยาเสพติด นอกจากนั้นแล้ว ยาเสพติดไปทำลายชีวิตของเยาวชนด้วย
9	ต้องสร้างจิตสำนึกการเมืองการปกครอง ความขัดแย้ง สันติภาพ ให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยการอบรมหลักสูตรระยะสั้น หรือบรรจุเรื่องความขัดแย้งในหลักสูตรสถานศึกษาหรือนำไปศึกษา
10	เอาหลักการของศาสนามาใช้ มาพูดคุย

3 หน่วยงาน องค์กร สถาบันใดที่ต้องเข้ามารับผิดชอบเข้ามามีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

1	สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่ต้องรับผิดชอบเป็นลำดับต้นๆ โดยที่ทุกคนในครอบครัวต้องสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ในขณะที่เดียวกันต้องใช้หลายๆครอบครัวต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการความขัดแย้ง
2	สถาบันทุกสถาบันต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเมือง สถาบันการศึกษา สถาบันการปกครอง ซึ่งสถาบันเหล่านั้นต้องทำความเข้าใจอย่างจริงจัง ถึงสามารถช่วยในการจัดการความขัดแย้งได้
3	สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นองค์กรศาสนาอิสลามระดับจังหวัดต้องเข้ามาช่วยกัน ช่วยให้มีการจัดการเรื่องของการจัดการความขัดแย้ง โดยช่วยกันสร้างหลักสูตรที่เกี่ยวกับสันติภาพ หรือถ่ายทอดแนะนำวิธีการอยู่ในสังคมอย่างมีความสันติสุข โดยเฉพาะ

	สนับสนุนให้มีการใช้ “ระบบชুরอ” ให้มากขึ้น
--	---

4 ประชาชนควรเข้ามามีส่วนช่วย หรือมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคได้อย่างไร

1	ประชาชนควรเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานร่วมกับภาคราชการ ตรวจสอบว่าปัจจุบันนี้ประชาชนมีปัญหาอะไรบ้าง ส่วนไหนบ้างที่ยังมีความขัดแย้งอยู่ ช่วยกันดูแล
2	ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ต้องมีจิตสาธารณะให้มากขึ้น ต้องช่วยกันดูแล และต้องคิดอยู่เสมอว่าเป็นหน้าที่ของเรา ไม่ใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น
3	การปฏิบัติตามจรรยาบรรณขององค์กร องค์กรทุกองค์กรต้องมีจรรยาบรรณของตัวเอง ถ้าทุกคนปฏิบัติตามจรรยาบรรณแล้วปัญหาความขัดแย้งคงไม่เกิดขึ้น
4	ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ต้องรู้จักปฏิเสธสิ่งผิดๆ สิ่งใดผิดหากว่ามีคนสั่งให้ทำก็ไม่ต้องทำ ปัจจุบันนี้ประชาชนบางส่วนไม่กล้าที่จะปฏิเสธ
5	ประชาชนต้องเข้ามาจัดทำแผนชุมชน ซึ่งแผนของชุมชนต้องเริ่มต้นจริง

5 เพราะเหตุใดการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรม สามจังหวัดชายแดนภาคได้ ยังไม่ประสบความสำเร็จ มีปัญหา และอุปสรรคอย่างไรบ้าง และจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

1	องค์กรที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้นำเอาหลักการของศาสนามาใช้ ซึ่งต้องอธิบายให้ชัดเจนว่า อะไรผิด อะไรถูก ซึ่งบางครั้งมุมมองในเรื่องของศาสนาของแต่ละฝ่ายยังไม่ตรงกัน ดังนั้นหากทุกฝ่ายได้นำเอาหลักการของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้อง และเกรงกลัวต่อความผิดของศาสนาแล้วความขัดแย้งสามารถแก้ไขได้
---	---

2	ผู้นำยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ซึ่งบางครั้งบางเวลาเราได้ผู้นำโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักการของศาสนาและขัดกับกฎหมาย ดังนั้นผู้นำจะทำอะไรก็ได้ ไม่ทำก็ได้ ปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้นเราต้องสร้างกระแสนรงค์ ให้มีการเลือกตั้งผู้นำที่ดี มีคุณภาพ โดยยึดเอาแบบอย่างของผู้นำในอดีต ในสมัยท่านศาสดา มุฮัมมัด และสาวกของท่าน
---	--

ศึกษาชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้ง

ผลจากการศึกษาชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งดังนี้

ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งในจังหวัดยะลา

คณะนักวิจัยได้ศึกษาข้อมูลชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งในจังหวัดยะลา จากเอกสารต่างๆ และได้สอบถามผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ในเรื่องการจัดการความขัดแย้ง พบว่าหมู่บ้านสี่สิบ ตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่สามารถจัดการความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ คณะนักวิจัยจึงได้มีการวางแผนและมีมติว่า ต้องลงไปศึกษาหมู่บ้านแห่งนี้ เพื่อศึกษาว่าผู้นำของชุมชน และประชาชนในชุมชนมีเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งอย่างไร จึงสามารถอยู่อย่างสันติสุข ไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นเลยที่หมู่บ้านแห่งนี้

คณะนักวิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนก่อน โดยได้ติดต่อบุคคลที่สามารถนำคณะนักวิจัยเข้าไปในพื้นที่ได้ ซึ่งบุคคลที่คณะนักวิจัยได้ติดต่อประสานงานครั้งแรกคือ คุณรอกีเยาะ สะมะแอ หรือที่สมาชิกในชุมชน หรือคนที่รู้จักจะเรียกว่า กะยู ซึ่งปัจจุบันนี้ดำรงตำแหน่งเป็น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลาด้วย ซึ่งคณะนักวิจัยรู้จักโดยการแนะนำของผู้รู้ และเคยพูดคุยในเวทีประชาคมในจังหวัดยะลา จากการติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์กับคุณรอกีเยาะ สะมะแอ และคณะนักวิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในครั้งนี้ จากการประสานงานคณะนักวิจัยได้ข้อมูลว่า ทุกๆ วันที่ 5 ของเดือน ชาวบ้านในหมู่บ้านสี่สิบ จะมารวมตัวกันเพื่อนำเงินมาฝากที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตประจำหมู่บ้าน คณะนักวิจัยจึงได้นัดหมายว่าจะไปศึกษาข้อมูลหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งแห่งนี้ในวันที่ 5

หมู่บ้านสี่สิบ ที่คณะนักวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล อยู่ไม่ไกลกับตัวเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดยะลาประมาณ 36 กิโลเมตร โดยต้องขับรถผ่านตัวอำเภอชะงายก่อน หลังจากนั้นก็ตรงไปทางเส้นทางไปอำเภอสะบ้าย้อย ระยะทางห่างจากตัวอำเภอชะงายประมาณ 10 กิโลเมตร จะพบป้ายแสดงบอกที่ว่าการอำเภอกาบัง แล้วเลี้ยวซ้าย โดยหมู่บ้านสี่สิบจะอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกาบัง ประมาณ 5 กิโลเมตร นับเป็นครั้งแรกที่คณะนักวิจัยได้สัมผัสพื้นที่เช่นนี้

บุคคลที่ให้ข้อมูลสำหรับการเก็บข้อมูลในครั้งนี้มี 3 คน คือ นายอนันต์ พลสิทธิสาร วิศวกรกำนัน ตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา ผู้ก่อตั้งและประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบ ตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา คุณกอดेर บากา อดีตผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบ และคุณรอกีเยาะ สะมะแอ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและกรรมการ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบ

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านสี่สิบ ตั้งอยู่บนที่สูง มีลักษณะเป็นภูเขาที่มีความสูงไม่มากนัก สมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ โดยมีสวนยางพารา และสวนทุเรียนเป็นหลัก ประชาชนที่นี่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร คือ กรีดยาง และส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของสวนเอง

จากการสนทนากับผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ คุณอนันต์ พลสิทธิสาร เล่าให้คณะนักวิจัยว่า

“หมู่บ้านสี่สิบนั้น หากดูตามประวัติศาสตร์แล้ว เดิมทีนั้นมีผู้ที่มาบุกเบิก และมาตั้งหมู่บ้านแห่งนี้ในยุคก่อนปี พ.ศ. 2500 มีจำนวน 40 คน จึงได้เรียกหมู่บ้านนี้ว่า หมู่บ้านสี่สิบ ซึ่งเรียกมาตั้งแต่ตอนนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยที่สี่สิบคนที่มาบุกเบิกในครั้งแรกนั้นมาจาก 3 แห่งด้วยกัน คือ กลุ่มที่หนึ่งมาจากตำบลวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นชาวมุสลิม และกลุ่มที่สองอพยพมาจากอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นชาวพุทธ และกลุ่มที่สาม ที่มาในภายหลังคือ จากอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี จึงเป็นที่มาว่า หมู่บ้านสี่สิบ เป็นหมู่บ้านที่ประชาชนนับถือศาสนาพุทธและอิสลามอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน อยู่กันอย่างมีความสามัคคี เป็นมิตรและไม่มีความขัดแย้งระหว่างกัน”

หมู่บ้านสี่สิบมีประชาชนนับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 70 และนับถือศาสนาพุทธประมาณร้อยละ 30 มีลักษณะพิเศษคือ ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามมีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นายกอดेर บากา เล่าให้คณะนักวิจัยฟังว่า

“มีอยู่ครั้งหนึ่งที่มัสยิดประจำหมู่บ้านสี่สิบ จัดงานการกุศลเพื่อหารายได้สร้างมัสยิดที่ยังไม่แล้วเสร็จ ซึ่งที่หมู่บ้านแห่งนี้มีลักษณะจุดเด่นมาก คือ มีประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธในหมู่บ้านไปช่วยงานที่มัสยิดด้วย โดยส่วนหนึ่งได้ไปทำหน้าที่ช่วยต้อนรับแขกผู้มาร่วมงาน และส่วนหนึ่งทำหน้าที่

คุณรักษาความปลอดภัยภายในงาน ซึ่งคุณแล้วเป็นภาพที่ไม่ค่อยได้พบเห็นโดยทั่วไปในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นภาพที่สร้างความประทับใจ และสร้างความประหลาดใจแก่ผู้มาร่วมงานเป็นอย่างมาก ทำไมประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธมาช่วยงานมัสยิด”

คุณรอกีเยาะ สะมะแอ ได้ให้ข้อมูลว่า

“สำหรับในกรณีที่ชาวบ้านไทยพุทธในหมู่บ้านมีการจัดงานบุญ เช่น งานแต่งงาน ก็จะมีการแบ่งห้องครัวหรือแยกห้องครัว เป็นสองครัว โดยให้แม่บ้านชาวมุสลิมในหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียงมาเป็นแม่ครัว ทำอาหารสำหรับผู้ร่วมงานที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งชาวไทยมุสลิมก็ไปร่วมงานอย่างเต็มที่ ไม่กังวลว่าอาหารนั้นฮาลาลหรือไม่ เพราะรู้ว่าแม่ครัวที่เป็นมุสลิมมาเป็นแม่ครัว”

หมู่บ้านสี่สิบมีมัสยิด 2 แห่ง มีโรงเรียนตาดีกา (โรงเรียนสอนศาสนาสำหรับเด็กๆ) จำนวน 2 แห่ง มีสถานที่สอนอัลกุรอานแบบกิริออาตี 1 แห่ง และมีบาเลาะเซาะจำนวน 2 แห่ง

คุณอนันต์ พลละสิทธิ์ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“หมู่บ้านสี่สิบ ไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเลย เพราะว่าเรามีกิจกรรมอยู่เวรยามตลอด 24 ชั่วโมง โดยแบ่งโซนกันเฝ้า และทุกคนล้วนมีจิตอาสาสลับกันมาอยู่เวรยาม อีกเหตุผลหนึ่งที่หมู่บ้านสี่สิบสามารถอยู่อย่างสันติภาพ คือ การทำงานร่วมกัน เป็นไปทิศทางเดียวกันของผู้เฝ้าทุกส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่บ้าน อิหม่าม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชน”

คุณรอกีเยาะ สะมะแอ ได้ให้ข้อมูลว่า

“ประชาชนที่หมู่บ้านสี่สิบมีจุดหมายชีวิตที่ชัดเจน คือ ต้องทำมาหากิน เพื่อเลี้ยงครอบครัว นึกถึงบรรพบุรุษที่อพยพมาจากที่อื่นเพื่อมาทำมาหากิน เพื่อความสุขสบาย สามารถส่งบุตรหลานเรียน สูงๆดั่งนั้นประชาชนในปัจจุบันก็ยังมีอุดมการณ์เหมือนกันกับบรรพบุรุษคือต้องทำมาหากิน ต้องมีความสุขในการดำรงชีวิต เมื่อทุกคนในหมู่บ้านมีอุดมการณ์เช่นนี้ การทะเลาะเบาะแว้งก็ไม่เกิดขึ้น ทุกคนต่างทำงาน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อีกประการหนึ่งคือ คนรุ่นก่อน หรือบรรพบุรุษได้สั่งสอนให้ทุกคนที่อยู่ในชุมชนที่ความสามัคคีกันไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไรต้องสามัคคีกัน คนปัจจุบันก็ปฏิบัติตามคำสอนของบรรพบุรุษ ทำให้พวกเขายู่อย่างสงบสุข ไม่มีความขัดแย้ง”

คุณรอกีเยาะ สะมะแอ ได้เสริมเพิ่มเติมว่า

“กลุ่มสตรีในหมู่บ้านสี่สิบมีความเข้มแข็งอย่างมาก มีกิจกรรมมากมาย โดยเฉพาะกิจกรรมเพื่อประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความสุข และลดรายจ่ายของประชาชน โครงการที่

ดำเนินอย่างต่อเนื่องของกลุ่มสตรี คือ การให้บริการเช่าอุปกรณ์สำหรับใช้ในการจัดงานแต่งงาน เช่น ชุดเจ้าสาว ชุดเจ้าบ่าว บั๊กลังงานแต่งงาน และของชำร่วย โดยปกติทั่วไปนั้น อุปกรณ์สำหรับใช้จัดงานแต่งงานนั้นเป็นของส่วนตัว หรือเป็นธุรกิจส่วนตัว แต่ที่นี้เป็นของกลางของชุมชน โดยให้ประชาชนเช่าในราคาถูกกว่าท้องตลาด ซึ่งนอกจากเป็นการช่วยให้ประชาชนได้ลดค่าใช้จ่ายแล้ว ค่าเช่าเหล่านั้นจะนำเข้าสู่บงกกลางของชุมชน เพื่อเป็นสวัสดิการให้กับประชาชนต่อไป นอกจากอุปกรณ์ในการจัดงานแต่งงานแล้ว ที่หมู่บ้านแห่งนี้ยังมีพื้นที่สำหรับใช้ในงานเลี้ยงต่างๆ ให้ประชาชนได้เช่าในราคาที่ถูกลงอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับราคาเช่าทั่วไปอีกด้วย ในแต่ละปีกลุ่มของเรามีรายได้ที่สามารถทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวมได้เป็นอย่างดี”

กระบวนการที่สามารถจัดการความขัดแย้งได้เป็นอย่างดีเยี่ยมของหมู่บ้านสี่สิบ คือ การมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่มีชื่อว่า “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบ” โดยก่อตั้งเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2539 ซึ่งมีสมาชิกครั้งแรกจำนวน 56 คน โดยมีคุณอนันต์ พลະสิทธิ์ เป็นประธาน และผู้ก่อตั้งคุณอนันต์ พลະสิทธิ์ ผู้ก่อตั้งกลุ่ม กล่าวว่า

“ตอนแรกก็ลองตั้งกลุ่มดู เป็นการทดลอง เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เมื่อดำเนินการครบระยะเวลาดำเนินการ 1 ปีแล้ว ปรากฏว่าสามารถปันผลกำไรให้กับสมาชิกได้ เมื่อมีการปันผลแล้ว ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ประชาชนที่ยังไม่เป็นสมาชิก เมื่อเห็นว่าคนที่เป็สมาชิกแล้วได้รับการปันผล ก็มาสมัครด้วย ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งปัจจุบันนี้ กลุ่มทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบของเรา มีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 880 คน สามารถเก็บรวบรวมเงินสะสมจะสะสมจนถึงปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์ มีเงินเป็นจำนวน 18,990,620 บาท แล้ว นับว่าเกินความคาดหมาย เพราะเราเป็นหมู่บ้านเล็กๆ แต่เราสามารถรวมตัวกันได้ขนาดนี้”

คุณอนันต์ พลະสิทธิ์ ประธานกลุ่มออมทรัพย์ฯ ยังกล่าวอีกว่า

“กลุ่มออมทรัพย์เกิดจากแนวความคิดที่จะเป็นการรวมคนเพื่อการระดมทุนในการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยอาศัยหลักคุณธรรมและการประหยัด จัดตั้งบนพื้นฐานของการพัฒนา เป็นกระบวนการให้การศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพสอนให้คนรู้จักช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน”

วัตถุประสงค์ของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ตามคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูล คือ เพื่อให้ประชาชนรู้จักการออม สะสมเงินด้วยสัจจะ ประชาชนมีเงินทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ และได้รับสวัสดิการ ประชาชนรู้จักการจัดแจงการเงิน และรายได้ในครัวเรือน นอกจากนั้น ประชาชนที่เป็นสมาชิก

ยังได้รู้จักฝึกกำลัง ธรรมน้ำใจ ความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังได้เรียนรู้ ส่งเสริม ประสพการณ์ เรื่องเงินทุนและการจัดการ

วิธีการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ยึดความเท่าเทียมกัน และความเสมอภาค สร้าง ให้สมาชิกรู้สึกเป็นเจ้าของ ฝึกให้ประชาชนมีการพึ่งตนเอง โดยยึดคุณสมบัติ 3 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความอดทน และความทนอด ยึดหลักคุณธรรม 4 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความ รับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ ความไว้วางใจกันและกัน และหลักการควบคุมตนเอง คือ การบริหาร จัดการ การตรวจสอบ สอดส่องดูแลสมาชิกและคณะกรรมการในกลุ่ม

จากการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านสี่สิบ ทำให้มีผลงานและกิจกรรมต่างๆ ตามมามากมาย โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านธุรกิจ กลุ่มออมทรัพย์มีสถานที่สำหรับรับฝากเงิน การกู้ยืมเงิน มีศูนย์สาธิตการตลาด บั๊มน้ำมันพอเพียง สหกรณ์ปุ๋ย และด้านสวัสดิการ ได้แก่ ฌาปนกิจ สงเคราะห์ คือเมื่อมีคนในครอบครัวของสมาชิกเสียชีวิต ทางกลุ่มออมทรัพย์จะจ่ายเงินของสหกรณ์ เพื่อ ใช้ในการดูแลและจัดการเรื่องศพคนละ 500 บาท การรักษาพยาบาล ทุนการศึกษา และสวัสดิการของ ชุมชน ส่วนด้านพัฒนาสมาชิก ได้แก่ การพัฒนาผู้นำในหมู่บ้านสี่สิบ โดยให้มีเพศหญิงเข้ามามีบทบาทอยู่ หลายคน บางคนมีชื่อเสียง ได้รับเชิญให้ไปร่วมเวทีแสดงความคิดเห็นอยู่หลายๆ เวที และที่สำคัญ เพศ หญิงในหมู่บ้านสี่สิบยังสามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอีกด้วย และในหมู่บ้าน แห่งนี้ยังมีการจัดอบรม สัมมนา และศึกษาดูงานอยู่บ่อยครั้ง

การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านสี่สิบ ซึ่งมีกิจกรรมของกลุ่มทุกๆ วันที่ 5 ของ เดือน ซึ่งสมาชิกทุกคนจะมาทำการของกลุ่มเพื่อนำเงินส่งสัจจะให้กับกลุ่ม โดยมีคณะกรรมการทำ หน้าที่รับฝากเงิน อย่างเป็นระบบ และทำงานเป็นทีม คณะนักวิจัยดูแล้วประทับใจจริงๆ ทุกคนทำหน้าที่ อย่างสมบูรณ์ และมีการปล่อยให้เงินกู้แก่สมาชิกในภาคบ่าย คือ เวลา 13.00 – 17.00 น. ซึ่งเป็นที่น่า ประทับใจอย่างมาก นั่นก็หมายความว่า สมาชิกสามารถทำเรื่องกู้เงินและสามารถรับเงินได้ในวันเดียวกัน เลย ซึ่งวิธีการเช่นนี้สามารถช่วยสมาชิกได้เป็นอย่างดี เมื่อสมาชิกมีความเดือดร้อนต้องใช้เงิน ไม่ต้องไป กู้ยืมจากภายนอก เช่น ธนาคาร หรือ บุคคลอื่น และที่สำคัญคือสามารถลดขั้นตอนที่ยุ่งยากไป

นอกจากนี้ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบยังมีเครือข่ายของกลุ่ม คือ ร้านศูนย์ สาธิตการตลาด ตั้งอยู่ใกล้ๆ กับสำนักงานของกลุ่มออมทรัพย์ เปิดบริการขายสินค้าอุปโภคบริโภคแก่ สมาชิกและประชาชนใกล้เคียง โดยจำหน่ายสินค้าในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด และมีการปันผลเล็กน้อย

แก่สมาชิกที่ซื้อสินค้าจากศูนย์สาธิตการตลาดเป็นประจำทุกสิ้นปี ศูนย์ดังกล่าวได้รับความนิยจากสมาชิกและชาวบ้านอย่างมาก เพราะไม่ต้องออกไปซื้อไกล และปลายปียังได้รับเงินปันผลอีกด้วย

ทางกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบยังมีการบริการปั้มน้ำมันอย่างพอเพียงแก่ประชาชนทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านที่ผ่านมาในทั้งในหมู่บ้านและตำบลบาละด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากหมู่บ้านสี่สิบตั้งอยู่ห่างจากตัวเมืองยะลามาก ไม่มีสถานีบริการน้ำมัน การได้เติมน้ำมันพอเพียงก็สามารถช่วยเหลือชาวบ้านได้ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาด้วย

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบ ยังมีการขยายและเชื่อมโยงกับกลุ่มออมทรัพย์ใกล้เคียงในรูปแบบของเครือข่ายด้วย โดยมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองชิง หมู่ที่ 8 ตำบลบาละ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหินลูกช้าง หมู่ที่ 3 ตำบลบาละ และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบาละ หมู่ที่ 1 ตำบลบาละด้วย

นายอนันต์ พลสิทธิ ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบ ได้กล่าวว่า

“สิ่งที่ทำให้กลุ่มออมทรัพย์ฯ ของเราได้รับการยอมรับจากสมาชิก ทำให้มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานราชการ เพราะว่ามีการบริหารของคณะกรรมการมีความโปร่งใส มีความยุติธรรม ใช้ระบบประชาธิปไตยในการบริหาร โดยยึดเสียงข้างมาก มีผลทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบ เจริญเติบโตขึ้นทุกปี โดยไม่มีหนี้สิน สมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี ส่งผลให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม”

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบ ได้รับการประเมินผลการดำเนินงานเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีคะแนนรวมอยู่ในระดับ 3 โดยสามารถเชื่อมโยงเครือข่าย และมีกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้านมากมาย เช่น กองทุนแม่ของแผ่นดิน กลุ่มไม้ผล กองทุนหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสี่สิบได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่เป็นแกนหลักในการจัดตั้งสถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนต้นแบบในปี 2553 ของอำเภอทากัน จังหวัดยะลา ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน และรางวัลอื่นๆ อีกมากมาย

จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาชุมชนที่สามารถจัดการความขัดแย้งได้เป็นอย่างดีในจังหวัดยะลา พบว่า หมู่บ้านสี่สิบ ตำบลบาละ อำเภอทากัน จังหวัดยะลา เป็นชุมชนต้นแบบที่สามารถจัดการความขัดแย้งได้เป็นรูปธรรม เพราะบ้านสี่สิบเป็นหมู่บ้านที่มีประชาชนที่นับถือทั้งศาสนาพุทธและอิสลามอยู่ด้วยกัน และสามารถอยู่อย่างสันติสุข มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้นำทุกภาคส่วนมีความคิดมุมมอง และอุดมการณ์ในทิศทางเดียวกัน จึงสามารถอยู่กันด้วยความสันติสุข และที่สำคัญคือ หมู่บ้าน

แห่งนี้มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีความเข้มแข็ง เป็นศูนย์กลางในการทำงานร่วมกัน และสามารถต่อ ยอดเป็นเครือข่าย ได้แก่ ร้านศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มอาชีพ กองทุนแม่ของแผ่นดิน และสามารถจัดตั้ง สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนด้วย นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการ ความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี คือ คำสอน คำเตือน ของผู้ใหญ่รุ่นก่อนๆ ที่ได้สั่งสอน สั่งเสียแก่ลูกหลานให้ อยู่อย่างสามัคคี ให้รักกัน ถึงแม้ว่าจะนับถือศาสนาต่างกัน เมื่ออยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ก็ต้องรักกัน และไม่ ทะเลาะกัน ซึ่งลูกหลานรุ่นหลังก็ยึดถือและปฏิบัติตามจนถึงทุกวันนี้ ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านสี่สิบ สามารถอยู่กันอย่างสันติสุข ไม่มีความขัดแย้ง นับว่าเป็นหนึ่งในหมู่บ้านต้นแบบที่สามารถอยู่อย่างสงบ สุขและมีสันติภาพ

ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งในจังหวัดปัตตานี

จากการศึกษาข้อมูลของคณะผู้วิจัยพบว่า ในจังหวัดปัตตานีมีชุมชนที่ประสบ ความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้ง และสามารถเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่นๆ ได้ คือ หมู่บ้านควน แตน ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี คณะผู้วิจัยจึงได้ประสานงานกับคุณอับดุลเราะมัน เจ มะ นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนที่จะลงพื้นที่ จริง เมื่อได้ข้อมูลที่ชัดเจนแล้ว จึงได้ติดต่อกับนายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลท่าเรือ เป็นคนประสานกับ ผู้นำในพื้นที่ และได้นัดหมายวัน เวลาในการลงพื้นที่

บ้านควนแตน ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งอยู่ห่างจาก ตัวอำเภอโคกโพธิ์ประมาณ 6 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดปัตตานีประมาณ 35 กิโลเมตร การคมนาคมสะดวกสบาย

เมื่อลงพื้นที่ สิ่งแรกที่ได้เห็นอย่างชัดเจน คือ ความร่วมมือของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่ง ออกมาต้อนรับ ให้ความร่วมมือในการพูดคุยและให้ข้อมูลกับคณะผู้วิจัยอย่างพร้อมเพรียงกัน มีทั้ง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายความสงบ สมาชิกกองกำกับการบริหารส่วน ตำบล ผู้นำศาสนา ผู้นำอาวุโส ทำให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านควนแตน กับ คณะผู้วิจัยอย่างมีบรรยากาศ และได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมาก

บ้านควนแตน ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เป็นหมู่บ้านที่มีประชาชนนับ ถือศาสนาพุทธ และอิสลามอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งอยู่ด้วยกันมาเป็นเวลา 100 ปีแล้ว นับตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตายาย คนรุ่นก่อนอยู่อย่างไรคนรุ่นปัจจุบันก็อยู่เหมือนเดิม รักกัน มีความสามัคคี กลมเกลียวเหมือนเดิม

ถึงแม้เวลาจะเปลี่ยนแปลงไปขนาดไหน ประชาชนในหมู่บ้านควนแดนมีจำนวน 156 ครัวเรือน ซึ่งมีจำนวนสมาชิกที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามจำนวนเท่าๆ กัน คือศาสนาพุทธร้อยละ 50 และอิสลามร้อยละ 50

สิ่งที่บ่งบอกถึงความสันติภาพในหมู่บ้านควนแดน คณะนักวิจัยพบว่าบ้านของผู้ใหญ่บ้านควนแดน ซึ่งผู้ใหญ่บ้านนับถือศาสนาพุทธตั้งอยู่หน้ากุโบร์ (ที่ฝังศพของชาวไทยมุสลิม) ก็อยู่ได้

นายพิทักษ์ พลอดภัย ผู้ใหญ่บ้านให้การต้อนรับคณะผู้วิจัยและได้นำเสนอข้อมูลมากมาย โดยกล่าวว่า

“เรามีการบริหารจัดการที่อาจจะไม่เหมือนที่อื่น นั่นก็คือ ก่อนที่การทำกิจกรรมอะไร โครงการอะไรก็แล้วแต่ ในหมู่บ้านควนแดน ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ ถกเถียงในระดับคณะกรรมการหมู่บ้านก่อน มีผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา เมื่อตกลงผลึกแล้ว และทุกคนเห็นด้วยแล้ว จึงไปนำเสนอให้ประชาชนต่อไป”

ผู้ใหญ่บ้านยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า

“ประการต่อมา คือ รูปแบบการปกครองซึ่งผู้ใหญ่บ้านได้จัดสรรตำแหน่งให้ประชาชนทั้งสองศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในหมู่บ้านมี 2 ที่นั่งหรือ 2 ตำแหน่ง ก็แบ่งให้ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ 1 ตำแหน่ง ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม 1 ตำแหน่ง ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านก็เหมือนกัน ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ 1 ตำแหน่ง และประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม 1 ตำแหน่งเช่นเดียวกัน ซึ่งการให้ความยุติธรรมสำหรับทุกฝ่าย ทุกศาสนา ก็นับว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี เมื่อความยุติธรรมเกิดขึ้น การทะเลาะ การเรียกร้อง ก็ไม่มี จะมีแต่ความสันติสุข”

ประชาชนทั้งไทยพุทธและไทยอิสลามในหมู่บ้านควนแดนอยู่กันอย่างสันติสุข มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นภาพที่หายากในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในช่วงนี้ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยทั่วไปแล้วหรือที่ไหนก็แล้วแต่ประชาชนเกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน แต่ที่หมู่บ้านควนแดนนี้เคยอยู่กันอย่างไร ก็ยังอยู่เหมือนเดิม เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นภายนอกหมู่บ้าน หรือ เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านควนแดนที่นับถือศาสนาต่างกันต้องขัดแย้งกัน

เมื่อมีกิจกรรมทางศาสนาของศาสนาอิสลาม พี่น้องชาวไทยพุทธที่อยู่ในหมู่บ้านก็มาช่วย ส่วนกิจกรรมของศาสนาพุทธที่พี่น้องมุสลิมที่อยู่ในหมู่บ้านก็ให้ความช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ซึ่งโต๊ะอิหม่าม ปรัมมัสยิดได้บอกให้คณะนักวิจัยว่า

“พี่น้องที่นับถือศาสนาอิสลามมาช่วยกิจกรรมของศาสนาพุทธ ในกิจกรรมที่ไม่ขัดกับ หลักการของศาสนาอิสลาม สิ่งไหนที่พี่น้องมุสลิมร่วมได้หรือช่วยได้พวกเราก็ก็นำมาช่วย ผมขอเล่าให้ฟังว่า กิจกรรมวันฮารีรายอ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญของชาวมุสลิม ผู้ใหญ่บ้านที่นับถือศาสนาพุทธ ก็มาร่วมงานที่มัสยิด แต่งชุดเหมือนพี่น้องมุสลิมทุกอย่าง โดยเข้ามาทักทาย มาพูดคุยกับประชาชน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ผูกพันไปแล้ว ทุกวันฮารีรายอผู้ใหญ่บ้านจะมาที่มัสยิด ถึงแม้ท่านไม่ได้ร่วมพิธีละหมาดเนื่องจาก นับถือศาสนาพุทธ แต่เมื่อถึงเวลาละหมาด ผู้ใหญ่บ้านก็จะรออยู่ข้างนอกมัสยิดจนกว่าพี่น้องมุสลิมจะ ละหมาดเสร็จ ซึ่งผู้ใหญ่บ้านได้กระทำเช่นนี้ทุกปี”

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของหมู่บ้านควนแดน คือ ร้านน้ำชา หรือชาวบ้านเรียกว่า สภากาแฟ ซึ่งร้านกาแฟเป็นของพี่น้องมุสลิม แต่พี่น้องไทยพุทธก็นั่งกินกาแฟอย่างปกติ ไม่มีอะไรที่ น่ากลัว ในขณะที่หมู่บ้านอื่นจะไม่มีคนไทยพุทธเข้าไปนั่งในร้านกาแฟของมุสลิม

หมู่บ้านควนแดนมีมัสยิด และโรงเรียนตาดีกาอยู่ภายใต้การบริหารานของคณะกรรมการ อิสลามประจำมัสยิด ชาวไทยพุทธก็ได้บริจาคเงินช่วยสร้างอาคารโรงเรียนตาดีกาด้วย

หมู่บ้านควนแดนมีการแบ่งเขตให้มีความรับผิดชอบ โดยผู้นำคนหนึ่งดูแลสมาชิก 17 ครอบครัว เมื่อมีกิจกรรม โครงการ หรือการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้นำที่ได้รับมอบหมายก็จะไปแจ้งให้ ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบ และมีสมุดเซ็นรับทราบทุกครัวเรือน ฉะนั้นจึงไม่มีใครพูดว่าไม่ทราบ เพราะมีการแจ้งไปแล้วและมีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรรับทราบด้วย ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมในหมู่บ้าน ประชาชนทุกคนจะเข้าไปมีส่วนร่วม ออกมาประชุม ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ผู้ใหญ่บ้านพิทักษ์ ปลอดภัย ยังได้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้านดีเด่น เนื่องจากผลงานการบริหาร สามารถนำไปใช้และถูกใจประชาชน และยังได้รับรางวัลหมู่บ้านที่ไม่มีเหตุการณ์ใดๆ เดือนจากอำเภอ โศกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ด้วยการบริหารหมู่บ้านที่ยอดเยี่ยม ไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ และไม่มี ความขัดแย้งใน หมู่บ้านเช่นนี้ ทำให้หมู่บ้านควนแดนได้รับโครงการจากอำเภอ โศกโพธิ์เป็นจำนวนมากและเป็นประจำ ซึ่งทุกโครงการเป็นโครงการนำร่องทั้งหมด

หมู่บ้านควนแดนจะมีแม่บ้านที่ช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงจัง คือคุณสุริยะห์ คาโอะ เป็นแม่ครัวของโรงเรียนบ้านควนแดน ถือว่าเป็นแม่ครัวประจำหมู่บ้านก็ได้ เพราะเวลาบ้านพี่น้องมุสลิมจัดงานอะไรก็แล้วแต่ที่มีการเลี้ยงอาหาร คุณสุริยะห์ คาโอะ ก็ต้องไปช่วยเป็นแม่ครัว เมื่อพี่น้องไทยพุทธจัดงานบุญหรืองานแต่งงาน คุณสุริยะห์ คาโอะ ก็ต้องไปช่วยเป็นแม่ครัวสำหรับแขกที่เป็นมุสลิมเช่นกัน ซึ่งที่หมู่บ้านควนแดนนี้ เวลาจัดงานของชาวไทยพุทธแล้ว จะมี 2 ครัว ซึ่งมีมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว คือครัวหนึ่งสำหรับไทยพุทธ และอีกครัวหนึ่งสำหรับไทยมุสลิม การแบ่งครัวออกเป็น 2 ครัวนี้ ถือว่าเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องของเจ้าภาพที่นับถือศาสนาพุทธ ว่าชาวมุสลิมต้องกินอาหารที่ฮาลาล เท่านั้น

กิจกรรมอย่างหนึ่งที่ประชาชนที่บ้านควนแดนมีการรวมกลุ่มกันคือ กลุ่มแปรรูปสัตว์น้ำ (ปลาต้ม) ผลิตภัณฑ์ปลาต้มของบ้านควนแดนมีรสชาติอร่อย และราคามิตรภาพ ทำให้ผลิตได้เป็นจำนวนมาก แต่ด้วยข้อจำกัดของปลาที่นำมาทำ ซึ่งหายาก ทำให้กลุ่มแปรรูปสัตว์น้ำ (ปลาต้ม) ต้องหยุดการผลิตชั่วคราว

เยาวชนที่หมู่บ้านควนแดนก็อยู่กันอย่างสันติ ไม่มีความขัดแย้งเพราะเยาวชนที่นี่มีงานทำทุกคน และมีรายได้ดีด้วย เยาวชนไทยพุทธเรียนหนังสือมากกว่าเยาวชนไทยมุสลิม อาจจะด้วยปัจจัยบางประการ ทำให้เยาวชนมุสลิมที่นี่เรียนหนังสือน้อยกว่าเยาวชนไทยพุทธ

อีกสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจในหมู่บ้านควนแดน คือ มีตลาดนัดประจำหมู่บ้าน มีกลุ่มจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่งสนับสนุนโดยศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วมตำบลท่าเรือ ขายผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน อาหาร เสื้อผ้า และอื่นๆ ซึ่งเป็นตลาดนัดที่ใหญ่แห่งหนึ่งของอำเภอโคกโพธิ์ แม้จะเป็นตลาดนัดใหม่ และเป็นตลาดนัดในหมู่บ้าน แต่ด้วยวิธีการบริหารที่ดี ทำให้ตลาดแห่งนี้เป็นตลาดนัดที่ใหญ่รองจากตลาดนัดโคกโพธิ์ ตลาดนัดแห่งนี้มีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 18 ไร่ มีพื้นที่ทางเดินเป็นปูนซีเมนต์อย่างดี ไม่ชื้นแฉะช่วงที่มีฝนตกหรือในฤดูฝน และอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ตลาดนี้นับว่าบ้านควนแดนแห่งนี้ใหญ่ คือ ตลาดนัดแห่งนี้ตั้งอยู่ในศูนย์กลางของหมู่บ้าน และมีบริเวณติดต่อกับตำบลอื่น การคมนาคมสะดวก แต่ละสัปดาห์จะรายได้ที่เป็นเงินค่าเช่าที่ในตลาดนัดเข้ามาหมุนเวียนในงบประมาณบริหารหมู่บ้าน ที่สำคัญคือตลาดนัดแห่งนี้ประชาชนดูแลกันเอง คือให้มีชุดรักษาหมู่บ้าน (ชรบ.) มาเฝ้าหรือมาดูแลความปลอดภัย ไม่ต้องการให้ทหารหรือตำรวจมาเฝ้าหรือมาดูแลความปลอดภัยของตลาด เนื่องจากคณะกรรมการหมู่บ้านมีความคิดว่าหากมีตำรวจหรือทหารมาเฝ้าหรือมาดูแลตลาดนัด อาจทำให้ความปลอดภัยน้อยลงด้วย

ที่ตลาดนัดบ้านควนแดนยังมีศาลาอเนกประสงค์ที่มีขนาดมาตรฐานสามารถใช้เป็นที่ประชุม พบปะ หรือการจัดงานก็ได้ มีสนามกีฬา และสนามฟุตบอลให้เด็กๆ เยาวชนออกกำลังกาย ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเชื่อว่าถ้าสมาชิกในหมู่บ้านมีกิจกรรมให้ทำ เยาวชนมีสถานที่ออกกำลังกาย เหตุการณ์ความไม่สงบจะไม่เกิดขึ้น

ที่บ้านควนแดนมีกองทุนออมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อประสบปัญหาความเดือดร้อนทางการเงิน โดยทุกๆ วันที่ 10 ของเดือน สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ก็จะมาพบกันเพื่อมาฝากเงินและมาจ่ายเงินกู้ให้กองทุน แต่เนื่องจากเป็นกองทุนใหม่ ทำให้จำนวนเงินจากกลุ่มยังไม่มากนัก

หมู่บ้านควนแดนเคยมีความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยเป็นความขัดแย้งเรื่องการใช้น้ำในท้องนา มีการเรียกร้อง ซึ่งผู้ใหญ่บ้านได้เรียกทั้ง 2 ฝ่ายและผู้ดูแล มาพูดคุยกัน สุดท้ายก็สามารถปรับความเข้าใจและแก้ปัญหาได้

จากการคุยในตอนสุดท้าย ผู้ใหญ่บ้านพิทักษ์ พลอดภัย ได้กล่าวว่า

“ผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำท้องถิ่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่อยู่หรือสนับสนุนข้างใดข้างหนึ่ง โดยเฉพาะในหมู่บ้านที่มีประชาชนนับถือทั้งศาสนาพุทธและอิสลาม ผู้นำต้องให้ความรัก และยุติธรรมเท่าๆ กัน และดูแลเหมือนพ่อดูแลลูก และประชาชนที่อยู่ในชุมชนที่มีสองศาสนาในหมู่บ้านอื่นๆ ต้องสามัคคีกัน เห็นอกเห็นใจกัน” และยังสามารถได้ฝากอีกว่า

“ในการปกครองในหมู่บ้านนั้นผู้นำต้องดูแลให้ทั่วถึง บางครั้งผู้ใหญ่บ้านคนเดียวดูแลไม่ทั่วถึง จึงจำเป็นต้องแบ่งเขตปกครอง แบ่งความรับผิดชอบให้กับคนอื่นด้วย ถึงจะดูแลได้อย่างทั่วถึงอย่างแท้จริง และปัญหาความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น”

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ปรากฏผลดังนี้
 - 1.1 เป็นผู้นำเยาวชนมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้ต้องหา
 - 1.2 เป็นเพศชายมากที่สุด
 - 1.3 ประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุด รองลงมาเป็นเกษตรกร
 - 1.4 มีรายได้ค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่จะมีรายได้ 15,000 – 20,000 บาท/เดือน รองลงมาได้รายได้ 10,000 – 15,000 บาท/เดือน
 - 1.5 นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุด
 - 1.6 มีสถานภาพสมรสและสถานภาพโสดใกล้เคียงกัน
 - 1.7 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่ามากที่สุด รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษา
 - 1.8 ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - 2.1 เพื่อศึกษาเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
 - 2.1.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง
 - 1) มีความเห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนมีบางครั้งบางคราวมากที่สุด
 - 2) มีความเห็นว่าความขัดแย้งในชุมชนอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด
 - 3) มีความเห็นว่าเป็นความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจมากที่สุด
 - 4) มีความเห็นว่าระยะเวลาที่เริ่มเกิดความขัดแย้งในชุมชนในช่วง 4-6 ปีที่ผ่านมา

- 5) มีความเห็นว่าองค์การภาคประชาชนเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งมากที่สุด
- 6) มีความเห็นว่าการแย่งที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมากที่สุด

2.1.2 กระบวนการจัดการความขัดแย้ง

- 1) ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมากที่สุด
- 2) กำนัน- ผู้ใหญ่บ้าน เป็นบุคคลที่เข้ามาแก้ไขปัญหความขัดแย้งในชุมชนมากที่สุด

ที่สุด

2.1.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง

- 1) กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง

2.1.4 เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง

- 1) กลุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง

2.1.5 ผลของการความขัดแย้ง

- 1) กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าภายหลังจากที่มีการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ระดับความเป็นอยู่ดีขึ้นปานกลาง

2.2 เพื่อเปรียบเทียบเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมตามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2.1 ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และผู้นำเยาวชน มีส่วนช่วยในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2.2 เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.00$)

2.2.5 กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาต่างกัน มีส่วนช่วยในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

2.2.6 กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2.7 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

2.2.8 กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งในระดับต่างกัน
มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด
 1. ความไม่เข้าใจในวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม
 2. กลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่แสวงหาผลประโยชน์
 3. ปัญหาสังคมที่สะสมมาอย่างนาน
 4. กลุ่มบุคคลที่เสียผลประโยชน์ธุรกิจมืด
 5. ความขัดแย้งทางความคิด
 6. ความไม่เป็นธรรมในสังคม
 7. ความต้องการแบ่งแยกดินแดน เพราะประชาชนไม่ยอมรับผู้ปกครอง
 8. การขาดพื้นที่ทางสังคมของเยาวชน
 9. นโยบายของรัฐบาลในอดีตขัดกับหลักการของศาสนา
 10. รัฐไม่ให้ความสำคัญในหลักการของศาสนา
2. ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความขัดแย้งด้าน
 - 2.1 เป็นความขัดแย้งด้านสังคม
 - 2.2 เป็นความขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์
 - 2.3 เป็นความขัดแย้งด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม และประเพณี
 - 2.4 เป็นความขัดแย้งทางชาติพันธุ์
 - 2.5 เป็นความขัดแย้งทางด้านการเมือง
3. ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร
 - 3.1 ชุมชนที่ไม่เชื่อฟังผู้นำ
 - 3.2 มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก
 - 3.3 ชุมชนที่ประชาชนไม่ค่อยมีการศึกษา หรือมีการศึกษาน้อยๆ
 - 3.4 ชุมชนที่มีการแพร่ของยาเสพติด
 - 3.5 ชุมชนที่ขาดความเอื้ออาทร
 - 3.6 ชุมชนที่มีความแตกต่างในเรื่องของความรู้

3.7 ชุมชนที่มีความแตกต่างในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ

3.8 ชุมชนที่มีความแตกต่างทางความคิด

3.9 ชุมชนที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐ

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการความขัดแย้ง

4.1 เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแบบสภาชุมชน

4.2 ประชาชนต้องการมาคุยกัน

4.3 จัดกิจกรรมเสวนาแลกเปลี่ยนความขัดแย้ง

4.4 รวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มภาคประชาชน

4.5 เรียนรู้สันติวิธีศึกษา

4.6 ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอข่าวสารให้กับรัฐ

4.7 จัดตั้งคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน

4.8 จัดเวทีระดับรากหญ้า เปิดเวทีให้มากขึ้น

5. หน่วยงานที่ต้องเข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.1 สถาบันการศึกษา

5.2 หน่วยงานรัฐ เช่น หน่วยงานความมั่นคง ทหาร ตำรวจ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.3 สถาบันเศรษฐกิจ

5.4 หน่วยงานปกครอง

5.5 องค์กรทางศาสนา เช่น สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการประจำมัสยิด

5.6 ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา

5.7 องค์กรภาคประชาสังคม

6. เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

6.1 ให้ข้อมูลต่าง ๆ กับประชาชน

6.2 ต้องพูดความจริง และต้องยอมรับความเป็นจริงที่ประชาชนสะท้อนออกมา

6.3 สนทนาเจรจา สร้างความเข้าใจ โดยสันติวิธี

6.4 การเจรจาต่อรอง

6.5 ทำงานร่วมกันโดยใช้หลัก เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา

- 6.6 ให้ชุมชนมีกิจกรรมต่างๆ ให้บ่อยขึ้น
- 6.7 ให้ผู้นำศาสนาเข้ามาช่วยในการจัดการความขัดแย้ง
- 6.8 ยกเลิก พรก.ฉุกเฉิน
- 6.9 ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา

7. กระบวนการจัดการความขัดแย้ง

- 7.1 เอาศาสนามาใช้ในการเมือง
- 7.2 ใช้ความรู้ทางศาสนาปลูกฝังความคิด
- 7.3 สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
- 7.4 คัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเป็นคนดีจริงๆ ต้องเข้าใจคนในพื้นที่
- 7.5 สร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเยาวชน ประชาชน
- 7.6 การดำรงความยุติธรรมในสังคม
- 7.7 รมรงค์แลกเปลี่ยนความรู้กับสังคมพหุวัฒนธรรมนอกพื้นที่ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 7.8 ต้องสร้างคุณธรรมในองค์กร
- 7.9 ค้นหาสาเหตุของความขัดแย้ง แล้วแก้ไขให้ตรงจุด

8. โครงการที่จะนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง

- 8.1 โครงการสร้างจิตสำนึกต่อแผ่นดิน
- 8.2 โครงการเยาวชนรักบ้านเกิด
- 8.3 โครงการอบรมผู้นำศาสนา
- 8.4 โครงการอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 8.5 โครงการสานสายใยประชาธิปไตย
- 8.6 โครงการชายแดนใต้ไม่ทิ้งกัน
- 8.7 โครงการสร้างแกนนำ
- 8.8 โครงการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน โดยใช้หลักสูตรสันติศึกษา
- 8.9 โครงการศึกษาต่อของเยาวชน
- 8.10 โครงการสันติภาพในสถานศึกษา
- 8.11 โครงการศาสนากับสันติภาพ

- 8.12 โครงการส่งเสริมอาชีพ
- 8.13 โครงการสัญจรร่วมกันระหว่างชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ
- 8.14 โครงการพัฒนาการศึกษา
- 8.15 โครงการส่งเสริมโรงเรียนตาดีกา

9. ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้งมีลักษณะ

- 9.1 ชุมชนมีความสันติสุข
- 9.2 ชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่ดี
- 9.3 ผู้นำมีความยุติธรรม
- 9.4 ผู้นำมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี
- 9.5 ชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันบ่อยครั้ง
- 9.6 ชุมชนที่สมาชิกทุกคนมีความเคร่งครัดศาสนา
- 9.7 ชุมชนที่มีความเอื้ออาทรแบ่งปัน สนิทกันและเข้าใจกัน
- 9.8 เป็นชุมชนที่มีองค์ความรู้ด้านสันติวิธี
- 9.9 เป็นชุมชนที่มีการสื่อสารอย่างเข้าใจกัน
- 9.10 ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน
- 9.11 ชุมชนมีผู้นำที่ดี
- 9.12 ชุมชนที่เคร่งศาสนา
- 9.13 ชุมชนที่เคารพในสิทธิของตัวเองและสิทธิของคนอื่น

10. ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

- 10.1 การไม่พูดความจริง หรือไม่ยอมรับความจริง
- 10.2 ประชาชนไม่พูดความจริง เพราะไม่มั่นใจในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน
- 10.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่จริงไม่จริงในการแก้ปัญหา
- 10.4 บุคลากรที่อยู่ในพื้นที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ความร่วมมือจึงไม่มี
- 10.5 ความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เพราะต่างฝ่ายต่างไม่เชื่อใจกัน
- 10.6 การบิดเบือนข้อเท็จจริง
- 10.7 การปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรม
- 10.8 การนำทหารเข้ามาแก้ไขปัญห
- 10.9 ความมีอคติระหว่างภาคราชการกับประชาชน
- 10.10 การไม่เปิดโอกาสให้มุสลิมมีตำแหน่งที่ใหญ่ๆ

10.11 นโยบายในการจัดการความขัดแย้งไม่ต่อเนื่อง เพราะได้มีการเปลี่ยนรัฐบาลหลายครั้ง

11. ข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้ง

11.1 โครงการต่างๆ ที่ดำเนินการในชุมชนต้องทำอย่างต่อเนื่อง

11.2 ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการ โดยตรงต่อข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่

11.3 การประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

11.4 จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง ส่วนจังหวัด และส่วนอำเภอ

11.5 สร้างเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น

11.6 ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์พระราชทานอย่างจริงจัง

11.7 ต้องสร้างธรรมาภิบาลในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

11.8 รัฐต้องปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้ประชาชนเข้าใจสิทธิของตัวเอง

11.9 การปฏิบัติงานต้องให้ประชาชนเกิดความศรัทธา

11.10 บุคคลที่จะเข้ามาทำงานในพื้นที่ต้องรู้จักคน สร้างความใกล้ชิด

11.11 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิมในรูปแบบของการอบรมร่วมกัน ทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน

อภิปรายผล

1. ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่ประชาชนในชุมชนให้ความเคารพ เป็นบุคคลที่มีบารมี น่าเชื่อถือ พุดอะไรหรือให้คำแนะนำอะไรประชาชนในชุมชนจะเชื่อฟังและปฏิบัติ เมื่อเกิดความขัดแย้งในชุมชนแล้ว ผู้นำท้องถิ่นจะมีบทบาทอย่างมากกว่าบุคคลอื่น เนื่องจากผู้นำชุมชนจะมีเหตุผลในการตัดสินใจ รับฟังเหตุผลของทั้งสองฝ่าย มีความยุติธรรม และต้องการให้ชุมชนมีความสามัคคี มีความสันติสุข ดังนั้นผู้นำชุมชนจึงมีบทบาทมากที่สุดในการจัดการความขัดแย้ง

2. กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับ มานพ จิตต์ภูษา และคณะที่ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สันติ ลาติฟี ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ประชาชนในพื้นที่ไม่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย จึงส่งผลให้การนำนโยบายผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และผู้นำเยาวชน ยังมองว่าการจัดการความ

ขัดแย้งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูงที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะ จึงเข้ามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ประกอบกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และผู้นำเยาวชน ส่วนมากสำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา จึงมีความรู้ไม่น้อยอยู่ นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างไม่มีเวลาที่จะเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง เพราะต้องทำงานเลี้ยงครอบครัว จึงมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามีส่วนร่วม อีกประเด็นหนึ่งที่คณะนักวิจัยมองคือ ความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างไม่มีความมั่นใจว่าถ้าเข้ามีส่วนร่วมมาก ๆ แล้วจะถูกเพ่งเล็งหรือไม่ จะได้รับความปลอดภัยหรือไม่

3. กลุ่มตัวอย่างมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยดังกล่าว คณะนักวิจัยคิดว่า การจัดการความขัดแย้งต้องใช้ทักษะและประสบการณ์ขั้นสูง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนั้นไม่มีทักษะและไม่มีประสบการณ์ จึงทำให้มีการใช้เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเทคนิคในการจัดการบางอย่างอาจจะใช้ได้ง่ายหรือใช้ได้ทันที ส่วนเทคนิคการจัดการความขัดแย้งบางเทคนิคไม่สามารถใช้ได้ทันที หรือต้องให้ผู้รู้และผู้มีประสบการณ์เท่านั้นเป็นคนใช้ เทคนิคการจัดการความขัดแย้งบางเทคนิค ซึ่งต้องใช้เวลายาวนานจึงจะเห็นผล จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลของการจัดการความขัดแย้ง หรือหลังจากการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนดีขึ้นในระดับปานกลางสอดคล้องกับ นักศึกษาหลักสูตร นปส. รุ่นที่ 45 ได้ศึกษาเรื่อง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า แนวนโยบายที่รัฐนำมาใช้ภายหลังจากประเมินว่าสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ลดระดับความรุนแรงไปแล้วนั้น โดยภาพรวม มีแนวคิดและหลักการที่มีได้แตกต่างไปจากเดิมเลย ผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า ภายหลังจากการจัดการความขัดแย้ง จะไม่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนต้องดีขึ้นทันที ซึ่งภายหลังของการจัดการความขัดแย้ง ความเป็นอยู่ของประชาชนจะค่อยๆ ดีขึ้น เพราะต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ที่จะทำให้การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สามารถไปประกอบอาชีพอย่างสะดวกสบาย รายได้เพิ่มขึ้น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5. ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และผู้นำเยาวชน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า ผู้นำแต่ละประเภทมีบทบาทหน้าที่หลักๆ แตกต่างกันอยู่แล้ว ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งโดยตรงอยู่แล้ว ประชาชนคนใดมีความขัดแย้งกัน ผู้นำท้องถิ่นจะเข้าไปทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน ผู้นำศาสนาก็มีบทบาทหลักในเรื่องของกิจกรรมทางศาสนา ทำหน้าที่อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนาให้กับประชาชนในชุมชน เป็นผู้นำในการปฏิบัติศาสนากิจ จึงมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งน้อย ส่วนผู้นำเยาวชนนั้น มีบทบาทที่ต้องคอยดูแลเยาวชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตน ตลอดจนการทำกิจกรรมภายในชุมชน จะเห็นได้ว่าผู้นำต่างกัน มีบทบาทหน้าที่ๆ ไม่

เหมือนกัน จึงทำให้ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และผู้นำเยาวชน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งที่แตกต่างกัน

6. กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งที่ต่างกัน ผู้หญิงและผู้ชาย มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า ผู้ชายและผู้หญิง มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต่างกัน โดยที่ผู้ชายนั้นจะมีบทบาทนอกบ้าน เช่น การช่วยเหลือสังคม การพัฒนาหมู่บ้าน ดูแลความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ส่วนผู้หญิงนั้นจะมีบทบาทในบ้าน ในครอบครัว มากกว่า เช่น เรื่องความเรียบร้อยในบ้าน การดูแลลูก จึงทำให้ผู้หญิงและผู้ชายมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งต่างกัน

7. กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ สันต ฒ นคร ได้ส่วนเรื่อง เจตคติ ของชาวไทยมุสลิมในตำบลกรงปินัง จังหวัดยะลาต่อการก่อการร้าย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ชาวไทยมุสลิมที่มีอาชีพต่างกันมีเจตคติต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันั้น มีประสบการณ์ มีมุมมองในการจัดการความขัดแย้งที่ต่างกัน นอกจากนั้นการมีอาชีพต่างกัน มีเวลาต่างกันด้วย บางอาชีพใช้เวลาในการทำงานมาก ไม่มีเวลาว่างมาทำงานเพื่อชุมชน บางอาชีพใช้เวลาน้อย มีเวลาว่างมาก จึงสามารถเข้ามาช่วยเหลือชุมชนได้ บางคนทำธุรกิจของตัวเอง มีความอิสระจะไปไหน จะทำงานตอนไหน หรือจะหยุดงานก็ได้ ในขณะที่บางคนเป็นลูกจ้างของคนอื่น ไม่มีเวลา ดังนั้นคนมีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งที่ต่างกัน

8. กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากอาจจะมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งหรือทำงานเพื่อสังคมมากกว่า เพราะมีรายได้ที่เพียงพอสำหรับดูแลครอบครัว ส่วนผู้มีรายได้น้อยนั้น ไม่ค่อยมีเวลาว่าง ต้องใช้เวลาเพื่อการทำงานมากกว่า จึงมีส่วนร่วม หรือการทำงานเพื่อส่วนร่วมน้อยกว่า ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งต่างกัน

9. กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ สันต ฒ นคร ได้ศึกษาเรื่อง เจตคติของชาวไทยมุสลิมในตำบลกรงปินัง จังหวัดยะลา ต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า ทุกศาสนา สอนคนให้เป็นคนดี ถึงแม้ว่าจะนับถือศาสนาต่างกัน แต่ต้องการให้สังคมสงบสุข มีความสันติสุข จึงทุ่มเทหรือให้ความสำคัญกับการจัดการความขัดแย้ง

10. กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งที่ต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า กลุ่มตัวอย่างที่สมรสแล้วมีเวลาที่จำกัด มีภารกิจมาก โดยเฉพาะภารกิจในการดูแลครอบครัว จึงทำให้มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งน้อยกว่า ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็น

โสด ไม่มีภารกิจ มีเวลาว่างมาก จึงมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งได้มากกว่า ฉะนั้นกลุ่มตัวอย่างที่สถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งที่ต่างกัน

11. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สันต ฌ นคร ได้ศึกษาเรื่อง เจตคติของชาวไทยมุสลิมในตำบลกรังป็นัง จังหวัดยะลา ต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ชาวไทยมุสลิมที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีเจตคติต่อการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงหรือมีการศึกษาลำบากมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งที่เหมือนกัน เพราะทุกคนต้องการให้ชุมชนมีความสันติสุข ทุกคนจึงเข้ามามีส่วนร่วม

12. กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งไม่ต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวคณะนักวิจัยคิดว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งสูงหรือต่ำ ก็มีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งที่เหมือนกัน เพราะว่ากลุ่มตัวอย่างทุกคนต้องการให้ชุมชนเกิดความสันติภาพ มีความสามัคคี ไม่มีความขัดแย้ง ทุกคนจึงทุ่มเทและเข้ามามีส่วนร่วมให้มาก ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ภาคราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องส่งเสริม หนุนเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งให้มาก ซึ่งการส่งเสริม หนุนเสริม ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ภาคราชการต้องสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนก่อน เมื่อประชาชนมีความมั่นใจแล้วการมีส่วนร่วมก็จะตามมา

2. ภาคราชการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดอบรมเรื่อง สันติภาพและการจัดการความขัดแย้งให้กับผู้นำทุกประเภท ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา ผู้นำเยาวชน และประชาชนทั่วไปด้วย

3. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักประวัติศาสตร์ปัตตานี มาสัมมนาและประชุมเพื่อรวบรวมและเรียบเรียงประวัติศาสตร์ปัตตานีที่ถูกต้องและเป็นจริง และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย แล้วนำมาเผยแพร่ต่อสาธารณะ และจัดให้มีการสอนประวัติศาสตร์ปัตตานี ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ในสถานศึกษาที่อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4. ควรมีการคัดเลือกข้าราชการที่จะลงมาปฏิบัติในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกำหนดคุณสมบัติต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านมานุษยวิทยา ที่เข้าใจวิถีชีวิต และวิถีคิดของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อจะได้มีมุมมองความคิดเห็นและความเชื่อที่เหมือนกัน ทำให้การแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการไปด้วยดีและมีความสำเร็จ

5. ข้าราชการระดับสูงที่มีอำนาจตัดสินใจหรือผู้กำหนดนโยบายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเป็นบุคลากรที่มีพื้นเพมาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะการมีความเข้าใจปัญหาพื้นที่ได้เป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับของประชาชน ถ้าไม่ใช่บุคลากรในพื้นที่ อย่างน้อยต้องเคยปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5- 10 ปี ติดต่อกัน

6. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์หมู่บ้านในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สามารถจัดการความขัดแย้งได้อย่างดีเยี่ยม หรือไม่เคยมีความขัดแย้งเลย เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ ทั้งชุมชนที่มีความขัดแย้ง และไม่มีความขัดแย้ง เพื่อจะได้เผยแพร่สิ่งดีๆ เกี่ยวกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย และจัดการแข่งขันหรือประกวดหมู่บ้านหรือชุมชนที่สามารถจัดการความขัดแย้งภายในชุมชน เพื่อกระตุ้นให้ทุกหมู่บ้านหรือทุกชุมชนมีความสันติภาพและไม่มีความขัดแย้ง

7. ภาครัฐจัดทำคู่มือเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งฉบับประชาชน เพื่อให้ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้อ่าน ศึกษาและนำไปใช้ ในกรณีเกิดความขัดแย้ง และมีการเผยแพร่ข้อมูลในคู่มือเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งผ่านวารสาร หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต

8. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเรื่อง เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้ง โดยแยกศึกษาเป็น เพื่อจะได้รู้ข้อมูลว่าแต่ละจังหวัดนั้นมี เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งอย่างไร ซึ่งจะได้แก้ไขปัญหาคือเป็นจังหวัด ซึ่งบริบทของปัญหาแต่ละจังหวัดไม่เหมือนกัน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ วุฒิสภา. 2542. รายงานการพิจารณา
ศึกษาเรื่องปัญหาความไม่สงบ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลา
และสตูล.
- คณิตดา นิจรัลกุล. 2533. “การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการสอนวิชาศาสนาของครูสอนศาสนา
ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้”, ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จรัญ มะลูลีม กิติมา อมรทัต และพรพิมล ศรีโชติ. 2538. รายงานการวิจัยเรื่องไทยกับโลกมุสลิม ศึกษา
เฉพาะกรณีชาวไทยมุสลิม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ ทวี สวนมาลี และปริญญา อุดมทรัพย์. 2530. รายงานการวิจัยเรื่องการ
ปกครองท้องถิ่นต่างวัฒนธรรม : สถานการณ์ในบริเวณ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้และแนว
ทางแก้ไข. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. 2537. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2547. แปลงทักษิณให้เป็นทุน. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ขોકิดด้วยคน.
- เฉลิมเกียรติ ขุนทองเพชร. 2547. หะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ กบฏหรือวีรบุรุษแห่งสี่จังหวัดชายแดน
ภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- ชุมม์ยะฮ์ สาเมาะ. 2544. “ปัญหาความต้องการของประชาชนชาวไทย-มุสลิมในเขตชุมชนกึ่งเมือง-กึ่ง
ชนบทกับอำนาจการนำของผู้นำในท้องถิ่น ศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี”, ภาควิชาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต คณะพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิตยา สุวรรณชญ. (2527). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ธานินทร์ ณะเอม. 2527. “นโยบายการแก้ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”
วิทยานิพนธ์ (ร.ม.(การปกครอง)). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐพล ชันชไชย. (2527). แนวความคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบท, ใน
การบริหารงานพัฒนาชุมชน หน้า 1 – 25 จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. กรุงเทพฯ : โอเดียน
สโตร์.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2534). ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท, ใน เอกสารการสอนชุด
วิชาการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ 1-7. หน้า 1-47 พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยโขทัย
ธรรมาธิราช.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, และพูนศิริ วัจนะภูมิ. (2534). ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท,
ใน เอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ 1-7. หน้า 1-47 พิมพ์
ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยโขทัยธรรมาธิราช.

ปกรณ์ ปรียากร. (2538). ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา หน้า 18 –
65. อุทัย เลาหวิเชียร. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช.

ปิยนาด (นิโครธา) บุนนาค. 2531. รายงานวิจัยเรื่องนโยบายปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2475-2516)”. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชวรมนี, (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2530). ทางสายกลางของการศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มานพ จิตต์ภูษาและคณะ. 2532. รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาสังคม
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์.

รัชณี กัลยาณคุณาวุฒิ. ม.ป.ป. การวิจัยสำรวจเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ระหว่าง พ.ศ.2521-2532). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิชาญ สุขสง. 2539. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการค้าการร้ายใน จังหวัดชายแดนภาคใต้”, วิทยานิพนธ์ (ร.ป.ม. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วิทยาเขตปัตตานี.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2536. การบริหารงานพัฒนาชนบทการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงาน พัฒนาของสภาตำบล : สาเหตุ ปัญหา และแนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (534). การพัฒนาชุมชน : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บากกอกบลิ๊ก.

สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สมเกียรติ สุขนันทพงษ์ และคณะ. 2535. ศึกษาความต้องการและความสนใจด้านนันทนาการของ เยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2525). สังคมไทยแนวทางการวิจัยและพัฒนา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมรรถ วาหลง. 2544. “ปัญหาความต้องการของประชาชนชาวไทย-มุสลิมในเขตชุมชนชนบท กับ อำนาจการนำของผู้ผู้นำในท้องถิ่นศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2547. ทฤษฎีสังคมวิทยาเนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สันติ ลาติฟี. 2545. “การพัฒนานโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สัมพันธ์ สะดง. 2544. “ปัญหาความต้องการของประชาชนชาวไทย-มุสลิมในเขตชุมชนเมือง กับอำนาจการนำของผู้ผู้นำในท้องถิ่น ศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุเทพ สันติวรานนท์. และ คณะ 2541. รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนและข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม ตามคำวินิจฉัยของจุฬาราชมนตรี กรณีศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี .มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ คณะกรรมการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตย์นราธิวาส.

สุนทรี โคมิน. (2522). ผลกระทบของการพัฒนาในแง่ภูมิของจิตวิทยาสังคม, พัฒนบริหารศาสตร์. 19, 3 (กรกฎาคม 2522) : 374-396.

สุรชาติ บำรุงสุข. 2547. บทความเรื่อง ปีใหม่:สร้างยุทธศาสตร์ภาคใต้ใหม่. มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 24 ฉบับที่ 1222 . 16 มกราคม 2547.

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2531. รายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิม และการตอบสนองต่อรัฐบาล. งานวิจัยสนับสนุนโดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

ศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี. 2543. รายงานผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งและการบังคับใช้กฎหมาย ในพื้นที่รอบอ่าวปัตตานี ศึกษากรณี : บ้านตันหยงเปาว์ หมู่ที่ 4 ต. ท่ากำชำ อ. หนองจิก จ. ปัตตานี. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อาคม ใจแก้ว . 2533. “การนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ”, วิทยานิพนธ์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อารง สุทธศาสน์. 2543. สถาบันครอบครัวในอิสลาม:วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ .รวมบทความสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัจฉรา โพธิยานนท์. (2539). การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

Bertram H. Raven and Jerffrey Z Rubin 1976. Social Psychology : Peaple in Groups. New York John
WiLey

Filley C. Allan. 1975. Interpersonal Conflict Resolution. Glenview, Illinois Scott Foresman and
Company

Neuman W P' Roy and Bruehl E Magaret. 1982 Managing Conflict: A Complete Process Centered
Handbook Englewood Cliffs, New Jersey, Prentice Hall

Streeten, Paul. (1972). **The Frontiers of Development studies**. London : Macmillan.

UNESCO.(1982). Basic Concepts and Considerations in Educational Planning and Management.
Bangkok :

UNESCO Regional office for education in Asia and the Pacific. (Basic Training
Programme in Educational planning and Management Book 1)

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คณะผู้วิจัย

ดร. ตาฮุดดิน อูสมาน

นายซุลฟีกอร์ มาโซ

นายเวดิน วุฒิวงศ์

นางศรีประไพ อุดมละมุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้สำหรับตัวแทนประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้ตอบ
2. แบบสอบถามนี้ทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. การประมวลผลการวิจัยจะพิจารณาในภาพรวมจึงไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของท่านแต่ประการใด
4. ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลทุกอย่างเป็นความลับ
5. แบบสอบถามนี้มี 2 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอน ทุกข้อ เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ประเภทของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ☐ 1. ผู้นำท้องถิ่น ตำแหน่ง (ระบุ).....
- ☐ 2. ผู้นำศาสนา ตำแหน่ง (ระบุ).....
- ☐ 3. ผู้นำเยาวชน
- ☐ 4. อื่นๆ (ระบุ).....

2. เพศ

- ☐ 1. ชาย
- ☐ 2. หญิง

3. อาชีพ

- ☐ 1. เกษตรกร
- ☐ 2. รับราชการ
- ☐ 3. ค้าขาย
- ☐ 4. อื่นๆ (ระบุ).....

4. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน

- ☐ 1. ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน
- ☐ 2. ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน
- ☐ 3. ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาทต่อเดือน
- ☐ 4. มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน

5. ศาสนา

- ☐ 1. พุทธ
- ☐ 2. อิสลาม
- ☐ 3. คริสต์
- ☐ 4. อื่นๆ (ระบุ).....

6. สถานภาพการสมรส

- ☐ 1. โสด
- ☐ 2. สมรส
- ☐ 3. หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)
- ☐ 4. หย่าร้าง
- ☐ 5. แยกกันอยู่แต่ไม่ได้หย่าร้าง

7. ระดับการศึกษา

- ☐ 1. ไม่ได้เรียน
- ☐ 2. ต่ำกว่าประถมศึกษา
- ☐ 3. ประถมศึกษา
- ☐ 4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
- ☐ 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
- ☐ 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
- ☐ 7. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- ☐ 8. สูงกว่าปริญญาตรี

1.2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้ง	เห็นด้วย /ใช่	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย /ไม่ใช่
1. ความขัดแย้งในชุมชนถือว่าเป็นเรื่องปกติไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้			
2. ความขัดแย้งในชุมชนเกิดจากความคิดต่างกัน ขจัดออกจากความรู้สึกของคนไม่ได้			
3. การตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ จะช่วยลดความขัดแย้งในชุมชนไม่ให้บานปลายได้			
4. ไม่ควรใช้วิธีการประนีประนอมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้			
5. ความขัดแย้งในชุมชนเกิดจากความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐและประชาชน			
6. ความขัดแย้งในชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากรในชุมชนเอง			
7. การพบปะ เสนวนาของชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยลดความไม่เข้าใจของชุมชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ			
8. การใช้หลักศาสนาจะช่วยให้แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้น			
9. คนในชุมชนคุยกันหรือสื่อสารกันไม่รู้เรื่องจึงทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน			
10. การแสดงออกโดยการชุมนุมประท้วงทุกเรื่องเป็นการสร้างความวุ่นวายทั้งสิ้น			
11. การให้ข้อมูลที่บิดเบือน ไม่ตรงกับความเป็นจริงเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน			
12. การไม่ทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชนมีผลให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน			
13. ความขัดแย้งในชุมชนเป็นส่วนหนึ่งเกิดจากการให้ข้อมูลที่ล่าช้า			
14. ความขัดแย้งในชุมชนเกิดจากการที่ไม่มีเวทีพูดคุยในชุมชน หรือขาดการสื่อสารพบปะกัน			
15. เราเลือกได้ว่าจะใช้ความรุนแรง หรือไม่รุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน			

ตอนที่ 2 เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อโดยละเอียด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วม เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง และผลของการจัดการความขัดแย้งตามความคิดเห็นของท่านที่เป็นจริงที่สุด ซึ่งแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

2.1 ความขัดแย้ง

1. ในชุมชนของท่านมีความขัดแย้งหรือไม่

- ☐ 1. ไม่มี ☐ 2. มีบ้างบางครั้งบางคราว ☐ 3. มีบ่อย ☐ 4. มีมาก

2. ระดับความขัดแย้งในชุมชนของท่าน

☐ 1. ขัดแย้งเล็กน้อยมาก	☐ 2. ขัดแย้งเล็กน้อย
☐ 3. ขัดแย้งปานกลาง	☐ 4. ขัดแย้งอย่างมาก
☐ 5. ขัดแย้งอย่างรุนแรง	

3. ความขัดแย้งในชุมชนของท่านเป็นความขัดแย้งด้านใด

☐ 1. การเมือง	☐ 2. เศรษฐกิจ
☐ 3. สิ่งแวดล้อม	☐ 4. ศาสนา
☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....	

4. ความขัดแย้งในชุมชนของท่านเริ่มเกิดขึ้นเมื่อใด

☐ 1. 1-3 ปี	☐ 2. 4-6 ปี
☐ 3. 7-9 ปี	☐ 4. 10 ปีขึ้นไป

5. สาเหตุ / ที่มาของความขัดแย้งในชุมชนของท่าน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. การเลือกตั้ง/การเมือง
- ☐ 2. การเลือกตั้งผู้นำศาสนา
- ☐ 3. การบริหาร/การจัดการศึกษาในชุมชน
- ☐ 4. การไม่ยอมรับในคุณค่า หรือไม่ให้ความสำคัญกับคนที่ไม่ใช่กลุ่มพวกเดียวกัน
- ☐ 5. การแย่งชิงที่ดินทำกิน และทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน
- ☐ 6. โครงการพัฒนาของรัฐไม่สนองความต้องการหรือช่วยแก้ปัญหาที่แท้จริงของชุมชน
- ☐ 7. ช่องว่างของความรู้ ความเข้าใจของคนรุ่นเก่า และคนรุ่นใหม่ในชุมชน
- ☐ 8. ความเชื่อและระบบความคิดที่ต่างกันของคนกลุ่มต่างๆ
- ☐ 9. คนในชุมชนขาดความสามัคคี ต่างคนต่างอยู่
- ☐ 10. ผลประโยชน์ที่ขัดแย้ง ไม่ลงกันของคนที่มีอำนาจ มีบทบาทในชุมชน
- ☐ 11. ข้อบกพร่องของกลไกในการสื่อสารกับชุมชน ได้แก่ ข้อมูล/ข่าวสารที่บิดเบือน การไม่มีความรู้ ในภาษาถิ่นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขาดช่องทางการสื่อสารของรัฐกับประชาชน
- ☐ 12. การเสื่อมคุณธรรมในจิตใจของประชาชนในชุมชน เช่น การไม่ยึดหลักปฏิบัติทางศาสนาอย่างเคร่งครัด เป็นต้น
- ☐ 13. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชนของท่าน

☐ 1. สื่อต่างๆ	☐ 2. องค์กรภาคประชาชน
☐ 3. ผู้นำ	☐ 4. รัฐบาล

2.2 การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง

ข้อ ที่	การมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนของท่าน					
2.	ท่านได้เสนอแนะวิธีการจัดการความขัดแย้งในชุมชนของท่าน					
3.	ท่านได้นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการจัดการความขัดแย้งในชุมชนของท่าน					
4.	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการความขัดแย้งของชุมชน					
5.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการความขัดแย้ง					
6.	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ					
7.	จัดอบรมให้ความรู้ทางด้านการจัดการความขัดแย้ง					

2.3 เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง

ข้อ ที่	เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	จัดตั้งหน่วยงานรับฟังเรื่องราวความเดือดร้อนและความขัดแย้ง และให้ความช่วยเหลือเป็นการเฉพาะอย่างเร่งด่วน					
2.	การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น					
3.	การพัฒนาอาชีพของประชาชนในชุมชนให้มีความมั่นคงและเพิ่มรายได้ให้มากขึ้น					
4.	การจัดตั้งองค์กรบริหารชะกาดในชุมชนที่เป็นรูปธรรม					
5.	สนับสนุนและเปิดโอกาสให้เยาวชนและคนในชุมชนให้ได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา					

2.3 เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง (ต่อ)

ข้อ ที่	เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.	อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ต่อไป					
7.	ยอมรับความหลากหลายของความเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน					
8.	ใช้เทคนิคการตัดสินใจเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน					
9.	มีการใช้หลักประนีประนอมกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน					
10.	ใช้การลงโทษเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชน					
11.	มอบความไว้วางใจกับทุกฝ่ายในชุมชน					
12.	ดำรงซึ่งความยุติธรรมกับทุกฝ่ายในการจัดการความขัดแย้ง					
13.	นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารที่ดีมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง					
14.	นำเสนอข้อมูลและข่าวสารต่างๆอย่างมีระบบ รวดเร็วและถูกต้อง					
15.	เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวในการดูแลบุตรหลาน					
16.	กำหนดกฎกติกามาใช้บังคับคนในชุมชนไม่ให้ความขัดแย้งบานปลายขึ้น					
17.	ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจะใช้มติความเห็นของกรรมการหมู่บ้าน กรรมการชุมชน					
18.	จัดกิจกรรมสร้างสัมพันธ์กลุ่มต่างๆในชุมชน เพื่อให้มีความสนิทสนม เข้าใจกัน เพื่อป้องกันการเกิดความขัดแย้ง					
19.	ให้ผู้อาวุโสเข้ามามีบทบาทไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่คู่กรณีที่ขัดแย้งกัน					
20.	วางตัวเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นเข้าข้างคู่กรณีที่เกิดความขัดแย้งกัน					

2.4 กระบวนการจัดการความขัดแย้ง

1. บุคคลใดมีส่วน/บทบาทในการจัดการความขัดแย้งในชุมชนของท่าน

☐ 1. สมาชิกในชุมชนด้วยกัน	☐ 2. ผู้นำชุมชน
☐ 3. ผู้นำศาสนา	☐ 4. เจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. หน่วยงานและบุคคลใดเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนของท่าน

☐ 1. องค์การบริหารส่วนตำบล	☐ 2. กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน
☐ 3. นายอำเภอ	☐ 4. ผู้ว่าราชการจังหวัด
☐ 5. นักการเมืองท้องถิ่น	☐ 6. นักการเมืองระดับชาติ
☐ 7. นักวิชาการ นักสันติวิธี	☐ 8. คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด
☐ 9. สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด	
☐ 10. อื่นๆ.....	

2.5 ผลของการจัดการความขัดแย้ง

ข้อ ที่	ผลของการจัดการความขัดแย้ง	ระดับความเป็นอยู่				
		ดีขึ้น มาก ที่สุด	ดีขึ้น มาก	ดีขึ้น ปาน กลาง	ดีขึ้น น้อย	ดีขึ้น น้อย ที่สุด
1.	การดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมของประชาชนในชุมชน					
2.	การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน					
3.	ความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในชุมชน					
4.	การทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน					
5.	รายได้ของประชาชนในชุมชน					
6.	การทำกิจกรรมทางการเมืองและการแสดงความคิดเห็น ต่างๆของสมาชิกในชุมชน					
7.	การปฏิบัติศาสนกิจของประชาชนในชุมชน					
8.	การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของประชาชนในชุมชน					
9.	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน					
10.	ความร่วมมือของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ					

2.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้ง

- ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

.....

.....

.....

.....

.....

- ท่านมีข้อเสนอแนะการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

คณะผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการความขัดแย้ง

งานวิจัยเรื่อง เทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ชื่อ.....สกุล.....

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

ระยะเวลาในการทำงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

1. เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใดบ้าง

นิยาม เหตุการณ์ความไม่สงบ คือ การสร้างสถานการณ์เพื่อให้เกิดความวุ่นวาย และมีผู้เสียชีวิต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ความขัดแย้งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นความขัดแย้งด้านใด เพราะเหตุใด

นิยาม ความขัดแย้ง หมายถึง ความขัดแย้งด้านศาสนา ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวัฒนธรรม

.....

.....

3. ชุมชนที่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

นิยาม ชุมชนที่มีความขัดแย้ง คือ ชุมชนที่มีปัญหา ไม่ใช่สันติภาพ

4. ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไร

นิยาม การมีส่วนร่วม คือ การแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลการเป็นคณะกรรมการ เป็นต้น

5. หน่วยงาน/บุคคลใด ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด

นิยาม หน่วยงาน/บุคคลที่ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง คือ หน่วยงานที่มีบทบาท และสามารถ
แก้ไขปัญหาได้

6. หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคได้อย่างไร

นิยาม เทคนิคในการจัดการความขัดแย้ง คือ วิธีการต่างๆ ที่จะนำสังคมไปสู่สังคมสันติภาพ หรือสังคมที่ไม่มีความขัดแย้ง

7. กระบวนการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ ควรเป็นอย่างไร

นิยาม กระบวนการจัดการความขัดแย้ง คือ มาตรการ กลยุทธ์ที่ใช้ในการจัดการความขัดแย้ง

8. ในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้โครงการใด

นิยาม โครงการ คือ กิจกรรมที่จะนำไปสู่การเป็นสังคมสันติภาพ หรือไม่มีความขัดแย้ง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง เป็นชุมชนที่มีลักษณะอย่างไร

นิยาม ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง คือ ชุมชนที่มีความสงบ มีสันติภาพ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่อะไรบ้าง เพราะเหตุใด

นิยาม ปัญหา คือ อุปสรรค ข้อจำกัด ที่ทำให้ไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. ท่านมีข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร

นิยาม ข้อเสนอแนะ คือ ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่สามารถเป็นแนวทางในการจัดการความ
ขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ปัญหาในการจัดการความขัดแย้ง

- การไม่พูดความจริง หรือพูดความจริงไม่ได้
- เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของประชาชนในพื้นที่
- การจงใจสร้างความแตกแยกในสังคม
- การปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายรัฐที่ไม่เป็นธรรม
- ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ต้องรู้จักบุคคล รู้จักพื้นที่ รู้ปัญหาต่างๆ อย่างลึกซึ้ง
- ต้องสร้างความรัก ความสามัคคี
- มีคนฉวยโอกาสสร้างสถานการณ์ เพื่อให้สรุปว่าภาคใต้ยังไม่สงบ
- การประกาศใช้ พรก.ฉุกเฉิน
- นโยบายด้านการจัดการความขัดแย้งไม่ต่อเนื่อง เพราะเปลี่ยนรัฐบาลหลายครั้ง
- เจ้าหน้าที่ข่มขู่ชาวบ้านและดูถูกชาวบ้าน
- มีการแอบแฝงหาผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ
- ความรู้สึกฝังใจที่ยังไม่สามารถลบออกได้
- ไม่มีความจริงใจในการแก้ปัญหา
- เจ้าหน้าที่ความเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาไม่ได้ลงพื้นที่เอง
- การไม่ให้เกียรติในสิทธิของประชาชน
- ไม่มีการบูรณาการในการแก้ปัญหา ต่างคนต่างทำ
- นโยบายไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน
- รัฐไม่เปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิมๆ ที่มองประชาชนในแง่ลบตลอด

ข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้ง

- แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งโดยเฉพาะ
- สร้างเครื่องข่ายผู้นำท้องถิ่น
- เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องปฏิบัติตามหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา
- รัฐต้องปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้กับประชาชน เข้าใจสิทธิของตัวเอง
- สนับสนุนการเมืองภาคประชาชน
- สร้างบรรยากาศให้ประชาชนเกิดความศรัทธาต่อภาครัฐ
- สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนไทยพุทธและไทยมุสลิม
- ยกเลิก พรก.ฉุกเฉิน
- เปิดโอกาสให้มีการดำเนินการ จังหวัดจัดการตัวเอง

- คัดสรรบุคลากรของรัฐที่มีคุณภาพสูงสุดให้มากที่สุด มาทำงานในพื้นที่
- สร้างสรรค์วิธีการที่จะพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้เร็วที่สุด
- ให้ความสำคัญกับประเด็นของสิทธิมนุษยชน
- แลกเปลี่ยนบทเรียนที่ได้จากการทำงานมาใช้ร่วมกัน
- ข้าราชการที่จะลงมาปฏิบัติหน้าที่ต้องอาสาเข้ามาแท้จริง ต้องมีวิสัยทัศน์
- ภาครัฐต้องแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่นุ่มนวล
- ส่งเสริมให้มีการจัดการความขัดแย้งโดยมีเครื่องมือที่ชัดเจน

1. เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นด้วยปัจจัยหรือสาเหตุใด

1. ความไม่เข้าใจในวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม
2. กลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่แสวงหาผลประโยชน์
3. ปัญหาสังคมที่สะสมมาอย่างนาน
4. กลุ่มบุคคลที่เสียผลประโยชน์ธุรกิจมืด
5. ความขัดแย้งทางความคิด
6. ความไม่เป็นธรรมในสังคม
7. ความต้องการแบ่งแยกดินแดน เพราะประชาชนไม่ยอมรับผู้ปกครอง
8. การขาดพื้นที่ทางสังคมของเยาวชน
9. นโยบายของรัฐบาลในอดีตขัดกับหลักการของศาสนา
10. รัฐไม่ให้ความสำคัญในหลักการของศาสนา

2. ความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความขัดแย้งด้าน

- 2.1 เป็นความขัดแย้งด้านสังคม
- 2.2 เป็นความขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์
- 2.3 เป็นความขัดแย้งด้านวิถีชีวิตวัฒนธรรม และประเพณี
- 2.4 เป็นความขัดแย้งทางชาติพันธุ์
- 2.5 เป็นความขัดแย้งทางด้านการเมือง

3. ชุมชนที่มีความขัดแย้งเป็นชุมชนที่มีลักษณะ

- 3.1 ชุมชนที่ไม่เชื่อฟังผู้นำ
- 3.2 มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก
- 3.3 ชุมชนที่ประชาชนไม่ค่อยมีการศึกษา หรือมีการศึกษาน้อยๆ

- 3.4 ชุมชนที่มีการแพร่ของยาเสพติด
- 3.5 ชุมชนที่ขาดความเอื้ออาทร
- 3.6 ชุมชนที่มีความแตกต่างในเรื่องของความรู้
- 3.7 ชุมชนที่มีความแตกต่างในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ
- 3.8 ชุมชนที่มีความแตกต่างทางความคิด
- 3.9 ชุมชนที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐ

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการความขัดแย้ง

- 4.1 เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแบบสภาชุมชน
- 4.2 ประชาชนต้องการมาคุยกัน
- 4.3 จัดกิจกรรมเสวนาแลกเปลี่ยนความขัดแย้ง
- 4.4 รวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มภาคประชาชน
- 4.5 เรียนรู้สันติวิธีศึกษา
- 4.6 ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อหาสารให้กับรัฐ
- 4.7 จัดตั้งคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 4.8 จัดเวทีระดับรากหญ้า เปิดเวทีให้มากๆ

5. หน่วยงานที่ต้องเข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

- 5.1 สถาบันการศึกษา
- 5.2 หน่วยงานรัฐ เช่น หน่วยงานความมั่นคง ทหาร ตำรวจ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 5.3 สถาบันเศรษฐกิจ
- 5.4 หน่วยงานปกครอง
- 5.5 องค์กรทางศาสนา เช่น สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการประจำมัสยิด
- 5.6 ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถื่น ผู้นำศาสนา
- 5.7 องค์กรภาคประชาสังคม

6. เทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
 - 6.1 ให้ข้อมูลต่าง ๆ กับประชาชน
 - 6.2 ต้องพูดความจริง และต้องยอมรับความเป็นจริงที่ประชาชนสะท้อนออกมา
 - 6.3 สนทนา เจรจา สร้างความเข้าใจ โดยสันติวิธี
 - 6.4 การเจรจาต่อรอง
 - 6.5 ทำงานร่วมกันโดยใช้หลัก เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา
 - 6.6 ให้ชุมชนมีกิจกรรมต่างๆ ให้บ่อยขึ้น
 - 6.7 ให้ผู้นำศาสนาเข้ามาช่วยในการจัดการความขัดแย้ง
 - 6.8 ยกเลิก พรก.ฉุกเฉิน
 - 6.9 ไม่ใช่ความรุนแรงในการแก้ปัญหา
7. กระบวนการจัดการความขัดแย้ง
 - 7.1 เอาศานานำการเมือง
 - 7.2 ใช้ความรู้ทางศาสนาปลูกฝังความคิด
 - 7.3 สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
 - 7.4 คัดเลือกเจ้าหน้าที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเป็นคนดีจริงๆ ต้องเข้าใจคนในพื้นที่
 - 7.5 สร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเยาวชน ประชาชน
 - 7.6 การดำรงความยุติธรรมในสังคม
 - 7.7 รมรงค์แลกเปลี่ยนความรู้กับสังคมพหุวัฒนธรรมนอกพื้นที่ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
 - 7.8 ต้องสร้างคุณธรรมในองค์กร
 - 7.9 ค้นหาสาเหตุของความขัดแย้ง แล้วแก้ไขให้ตรงจุด
8. โครงการที่จะนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง
 - 8.1 โครงการสร้างจิตสำนึกต่อแผ่นดิน
 - 8.2 โครงการเยาวชนรักบ้านเกิด
 - 8.3 โครงการอบรมผู้นำศาสนา
 - 8.4 โครงการอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้
 - 8.5 โครงการสานสายใยประชาธิปไตย

- 8.6 โครงการชายแดนใต้ไม่ทิ้งกัน
 - 8.7 โครงการสร้างแกนนำ
 - 8.8 โครงการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน โดยใช้หลักสูตรสันติศึกษา
 - 8.9 โครงการศึกษาต่อของเยาวชน
 - 8.10 โครงการสันติภาพในสถานศึกษา
 - 8.11 โครงการศาสนากับสันติภาพ
 - 8.12 โครงการส่งเสริมอาชีพ
 - 8.13 โครงการสัญจรร่วมกันระหว่างชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ
 - 8.14 โครงการพัฒนาการศึกษา
 - 8.15 โครงการส่งเสริมโรงเรียนตาดีกา
9. ชุมชนที่ไม่มีความขัดแย้ง
- 9.1 ชุมชนมีความสันติสุข
 - 9.2 ชุมชนที่มีการบริหารจัดการที่ดี
 - 9.3 ผู้นำมีความยุติธรรม
 - 9.4 ผู้นำมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี
 - 9.5 ชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันบ่อยครั้ง
 - 9.6 ชุมชนที่สมาชิกทุกคนมีความเคร่งครัดศาสนา
 - 9.7 ชุมชนที่มีความเอื้ออาทรแบ่งปัน สমানฉันท์และเข้าใจกัน
 - 9.8 เป็นชุมชนที่มีองค์ความรู้ด้านสันติวิธี
 - 9.9 เป็นชุมชนที่มีการสื่อสารอย่างเข้าใจกัน
 - 9.10 ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน
 - 9.11 ชุมชนมีผู้นำที่ดี
 - 9.12 ชุมชนที่เคร่งศาสนา
 - 9.13 ชุมชนที่เคารพในสิทธิของตัวเองและสิทธิของคนอื่น
10. ปัญหาการจัดการความขัดแย้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 10.1 การไม่พูดความจริง หรือไม่ยอมรับความจริง
 - 10.2 ประชาชนไม่พูดความจริง เพราะไม่มั่นใจในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน
 - 10.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่จริงไม่จริงในการแก้ปัญหา
 - 10.4 บุคลากรที่อยู่ในพื้นที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ความร่วมมือจึงไม่มี

- 10.5 ความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เพราะต่างฝ่ายต่างไม่เชื่อใจกัน
- 10.6 การบิดเบือนข้อเท็จจริง
- 10.7 การปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรม
- 10.8 การนำทหารเข้ามาแก้ไขปัญหา
- 10.9 ความมือคิระหว่างภาคราชการกับประชาชน
- 10.10 การไม่เปิดโอกาสให้มุสลิมมีตำแหน่งที่ใหญ่ๆ
- 10.11 นโยบายในการจัดการความขัดแย้งไม่ต่อเนื่อง เพราะได้มีการเปลี่ยนรัฐบาลหลายครั้ง

11. ข้อเสนอแนะในการจัดการความขัดแย้ง

- 11.1 โครงการต่างๆ ที่ดำเนินการในชุมชนต้องทำอย่างต่อเนื่อง
- 11.2 ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งการ โดยตรงต่อข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่
- 11.3 การประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว
- 11.4 จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง ส่วนจังหวัด และส่วนอำเภอ
- 11.5 สร้างเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น
- 11.6 ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์พระราชทานอย่างจริงจัง
- 11.7 ต้องสร้างธรรมาภิบาลในสังคมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 11.8 รัฐต้องปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้ประชาชนเข้าใจสิทธิของตัวเอง
- 11.9 การปฏิบัติงานต้องให้ประชาชนเกิดความศรัทธา
- 11.10 บุคคลที่จะเข้ามาทำงานในพื้นที่ต้องรู้จักคน สร้างความใกล้ชิด
- 11.11 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิมในรูปแบบของการอบรมร่วมกัน ทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาเทคนิคและกระบวนการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสาม

จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสนทนากลุ่มย่อยๆในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลตามประเด็น สรุปได้ดังนี้

1 เรามีเทคนิคในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไร เพื่อให้เกิดความสงบสันติสุข

1	เปิดเวทีสานเสวนา โดยจัดในหลายเวทีและหลายรูปแบบ ซึ่งในครั้งแรกจัดการเสวนาสำหรับบุคคลที่อยู่ในพวกเดียวกัน หลังจากนั้นจัดเวทีเสวนาสำหรับบุคคลที่มาจากหลายกลุ่ม ซึ่งต้องการให้มีความเข้าใจอย่างถูกต้องทุกๆคน
2	หาและคิดค้นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งเครื่องมือที่จะนำมาใช้นั้นต้องเป็นเครื่องมือที่มีความเป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย
3	ใช้ยุทธศาสตร์ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”ซึ่งต้องทำอย่างจริงจัง คือ เข้าใจจริง เข้าถึงจริง และพัฒนาจริง
4	กำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างผู้นำซึ่งผู้นำที่สร้างนั้นต้องเป็นผู้นำที่รู้จริง มีความคุ้นเคยกับประชาชน และรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการ และปัญหาของประชาชน
5	ใช้เทคนิคความจริงใจแก้ปัญหา เช่น ในการจับคนทำผิดมาสอบสวนต้องรู้ให้ชัดเจนก่อนว่าบุคคลนั้นทำความผิดจริงหรือไม่ ไม่ใช่เพียงแค่มีคนอื่นมาแจ้งเบาะแส ซึ่งการทำแบบนี้ถือว่าไม่มีความจริงใจ ประชาชนฟังไม่ได้
6	การแก้ปัญหาต้องแก้ที่ต้นเหตุของปัญหา ต้องรู้ ต้องค้นหาว่าปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุอะไร เมื่อรู้ถึงสาเหตุก็แก้ที่ต้นเหตุ
7	การให้ความสำคัญกับเยาวชน ซึ่งเยาวชนเป็นกำลังที่สำคัญในอนาคต บางครั้งเยาวชนถูกชักจูงหลอกลวงให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นต้องให้ความสำคัญกับเยาวชนให้เขาารู้สึกว่า เขามีความสำคัญ มีที่พึ่ง สามารถแสดงออกได้
8	จัดทำหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม โดยให้ข้าราชการที่จะมาปฏิบัติงานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องรู้ เข้าใจเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

9	พัฒนาระบบการเมืองการปกครองให้ดีขึ้น ให้ความยุติธรรมกับประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกศาสนา
10	นำเอาศานานำการเมือง เพราะว่าปัจจุบันนี้คนเริ่มห่างจากศาสนา โดยเฉพาะประเด็นของการเมืองนั้นต้องยึดและปฏิบัติตามหลักของศาสนาอย่างเคร่งครัด รัฐต้องสนับสนุนกิจการของศาสนา
11	สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันให้กับสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะในเรื่องของศาสนา บางครั้งหลักศาสนาขัดแย้งกันแต่ประชาชนยังปฏิบัติในทางที่ผิด หรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในประเด็นปลีกย่อยของหลักการศาสนาต้องสร้างให้คนในชุมชนมีความเข้าใจในหลักการของศาสนาอิสลามอย่างหลากหลายมาก ทั่วๆที่เป็นเรื่องเดียวกัน
12	กำจัดพฤติกรรมที่ไม่น่าเชื่อถือของข้าราชการที่ผ่านมาข้าราชการยังไม่เข้าใจบทบาทของตัวเอง ยังนึกอยู่เสมอว่าตัวเองเป็นผู้บริหารเป็นผู้ปกครองจะทำอะไรก็ได้ซึ่งบางครั้งจะขัดกับความเป็นจริง
13	ปลูกฝังค่านิยมให้ประชาชนสามจังหวัดชายแดนภาคได้เป็นคนรักซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่
14	กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำศาสนา เพื่อที่จะได้ผู้นำที่มีคุณภาพ
15	ผู้นำต้องสร้างการยอมรับจากประชาชน ต้องเป็นผู้นำของชาวบ้านจริง ถ้าประชาชนยอมรับแล้วการทำอะไรในชุมชนก็จะดำเนินการไปด้วยดี และประสบความสำเร็จ และผู้นำต้องลงพื้นที่เพื่อรับรู้ปัญหาของประชาชน
16	ศึกษาผู้นำในอดีตว่าผู้นำเขาปฏิบัติอย่างไร ทำไมประชาชนในการยอมรับและเป็นผู้นำที่แท้จริง เช่น ผู้นำของศาสนาอิสลามในอดีต เพื่อเป็นแบบอย่างและสามารถนำวิธีปฏิบัติของผู้นำรุ่นก่อนมาใช้ในปัจจุบัน
17	ปลูกฝังประชาธิปไตยแบบอิสลามเพราะคนที่นี่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม
18	ต้องสร้างค่านิยมใหม่ให้ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ปฏิบัติตามแบบอย่างของท่าน ศาสดาว่าท่านศาสดาทำอะไรบ้าง พูดอย่างไรบ้าง
19	เทคนิคการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ตาม ทำอย่างไรให้ผู้ตามมีความเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต การปฏิบัติตัวรู้จักสิทธิของตัวเอง เสริมสร้างอาชีพ

2 การจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีการเริ่มต้นที่ใด อย่างไร

1	การจัดการความขัดแย้งต้องเริ่มต้นที่เราก่อนเลย เริ่มที่ตัวเองก่อน แล้วค่อยไปสู่ชุมชน
2	ถ้าศึกษาเชิงโครงสร้างของสังคม ซึ่งมีแบบระบบย่อยๆออกไปอีก ได้แก่ ระบบครอบครัว ระบบ สาธารณสุข ดังนั้น ต้องดูที่จุดเล็กๆก่อน
3	ทุกคนต้องทำหน้าที่ของตัวเอง มิให้บกพร่อง
4	ทุกคนรู้ว่าเป็นหน้าที่ของตัวเอง
5	มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วยตัวเอง สมาชิกหรือใครก็ได้แล้วแต่เมื่อมีข้อมูลหรือข่าวสารอะไร ก็ นำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาเผยแพร่ต่อ
6	เริ่มที่ผู้นำโดยผู้นำต้องทำเป็นตัวอย่างก่อน ผู้นำต้องให้ความยุติธรรมกับทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย และผู้นำต้องทุ่มเททั้งกายและใจ เพราะว่าการปกครองชุมชน หมู่บ้านเป็นเรื่องที่ต้องใช้ทักษะ ใช้ เวลา และต้องเผชิญกับผู้ตามที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกับผู้นำก็มี
7	ปลูกฝังสอนความรู้เกี่ยวกับศาสนาให้มากๆ ปัจจุบันนี้ห่างเหินจากศาสนา ถ้าทุกคนมีศาสนาอยู่ ในหัวใจแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างก็จะดีด้วย ต้องนำเอาศานานำการเมือง ให้ทุกคนรู้จักการเมืองแต่ ใช้ด้านศาสนานำการเมืองมาใช้ในการบริหารงานการเมืองด้วย
8	พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องปลูกฝังเรื่องราวเกี่ยวกับยาเสพติด ปัจจุบันนี้มีเยาวชนเป็นจำนวนมากตก เป็นทาสของยาเสพติด ส่วนหนึ่งของปัญหาความขัดแย้งก็เกิดจากกระบวนการยาเสพติด นอกจากนั้นแล้ว ยาเสพติดไปทำลายชีวิตของเยาวชนด้วย
9	ต้องสร้างจิตสำนึกการเมืองการปกครอง ความขัดแย้ง สันติภาพ ให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษา โดยการอบรมหลักสูตรระยะสั้น หรือบรรจุเรื่องความขัดแย้งในหลักสูตร สถานศึกษาหรือนำไปศึกษา
10	เอาหลักการของศาสนามาใช้ มาพูดคุย

**3 หน่วยงาน องค์กร สถาบันใดที่ต้องเข้ามารับผิดชอบเข้ามามีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในสังคม
พหุวัฒนธรรมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเหตุใด**

1	สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่ต้องรับผิดชอบเป็นลำดับต้นๆ โดยที่ทุกคนในครอบครัวต้องสร้างครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง ในขณะเดียวกันต้องใช้หลายๆครอบครัวต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการความขัดแย้ง
2	สถาบันทุกสถาบันต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเมือง สถาบันการศึกษา สถาบันการปกครอง ซึ่งสถาบันเหล่านั้นต้องทำความเข้าใจอย่างจริงจัง ถึงสามารถช่วยในการจัดการความขัดแย้งได้
3	สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นองค์กรศาสนาอิสลามระดับจังหวัดต้องเข้ามาช่วยกัน ช่วยให้มีการจัดการเรื่องของการจัดการความขัดแย้ง โดยช่วยกันสร้างหลักสูตรที่เกี่ยวกับสันติภาพ หรือถ่ายทอดแนะนำวิธีการอยู่ในสังคมอย่างมีความสันติสุข โดยเฉพาะสนับสนุนให้มีการใช้ “ระบบชุรอ” ให้มากๆ

**4 ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมช่วย หรือมีบทบาทในการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรมสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างไร**

1	ประชาชนควรเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการทำงานร่วมกับภาคราชการ ตรวจสอบว่าปัจจุบันนี้ประชาชนมีปัญหอะไรบ้าง ส่วนไหนบ้างที่ยังมีความขัดแย้งอยู่ ช่วยกันดูแล
2	ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีจิตสาธารณะให้มากขึ้น ต้องช่วยกันดูแล และต้องคิดอยู่เสมอว่าเป็นหน้าที่ของเรา ไม่ใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น
3	การปฏิบัติตามจรรยาบรรณขององค์กร องค์กรทุกองค์กรต้องมีจรรยาบรรณของตัวเอง ถ้าทุกคนปฏิบัติตามจรรยาบรรณแล้วปัญหาความขัดแย้งคงไม่เกิดขึ้น
4	ประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องรู้จักปฏิเสธสิ่งผิดๆสิ่งใดผิดหากว่ามีคนสั่งให้ทำก็ไม่ ต้องทำ ปัจจุบันนี้ประชาชนบางส่วนไม่กล้าที่จะปฏิเสธ
5	ประชาชนต้องเข้ามาจัดทำแผนชุมชน ซึ่งแผนของชุมชนต้องเริ่มต้นจริง

5 เพราะเหตุใดการจัดการความขัดแย้งในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังไม่ประสบความสำเร็จ มีปัญหา และอุปสรรคอย่างไรบ้าง และจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

1	องค์กรที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้นำเอาหลักการของศาสนามาใช้ ซึ่งต้องอธิบายให้ชัดเจนว่า อะไรผิด อะไรถูก ซึ่งบางครั้งมุมมองในเรื่องของศาสนาของแต่ละฝ่ายยังไม่ตรงกัน ดังนั้นหากทุกฝ่ายได้นำเอาหลักการของศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้อง และเกรงกลัวต่อความผิดของศาสนา แล้วความขัดแย้งสามารถแก้ไขได้
2	ผู้นำยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ซึ่งบางครั้งบางเวลาเราได้ผู้นำโดยวิธีที่ไม่ถูกต้องตามหลักการของศาสนาและขัดกับกฎหมาย ดังนั้นผู้นำจะทำอะไรก็ได้ ไม่ทำก็ได้ ปัญหาที่ไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้นเราต้องสร้างกระแสนรงค์ ให้มีการเลือกตั้งผู้นำที่ดี มีคุณภาพ โดยยึดเอาแบบอย่างของผู้นำในอดีตในสมัยท่านศาสดา มุฮัมมัด และสาวกของท่าน